

ROMÂNIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

NESECRET
Exemplarul nr.

BULETINUL

UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE

PUBlicaȚIE FONDATĂ ÎN ANUL 1937

Nr. 3

Anul 2004

REVISTĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (CNCSIS)

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE
BUCUREȘTI – 2004

Coperta: Col.dr. ION EMIL
IOANA MATEESCU

CONSILIUL DE COORDONARE

General conf.univ.dr. Mircea Mureșan - președinte
Colonel lector univ.dr. Ion Emil - secretar
Colonel prof.univ.dr. Viorel Buța
Comandor prof.univ.dr. Florian Râpan
Comandor prof.univ.dr. Marius Hanganu
Comandor prof.univ.dr. Gheorghe Olteanu
Colonel prof.univ.dr. Ioan Munteanu
Colonel prof.univ.dr. Constantin Rizea
General bg.prof.univ.cons.dr. Petre Grecu
Colonel prof.univ.dr. Constantin Hlihor
Locotenent colonel lector univ.drd. Anca Hârjeu
Colonel (r) lector univ.dr. Marian Dobrică
Cercetător științific dr. Constantin Moștoflei
Colonel Ilie Țifrea

Referenți

Pentru limba engleză: Major instr.sup. Ion Puricel

Pentru limba franceză: Colonel prof.univ.dr. Benone Andronic

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri fără perceperea taxelor aferente cu condiția precizării sursei.

- *Responsabilitatea privind conținutul articolelor revine în totalitate autorilor.*

ISSN 1453-4967

**BULETINUL
UNIVERSITĂȚII
NAȚIONALE
DE
APĂRARE**

C U P R I N S

Contraatacul – acțiune decisivă în desfășurarea apărării
mobile a diviziei.....

Gl.bg.(r) prof.univ.dr. DUMITRU ALEXIU
Lt.col.conf.univ.dr. TUDOR BORCEA

Statele Majore – redefinire, reconsiderare, restructurare.....

Gl.bg.dr. ȘTEFAN OPREA
Lt.col. OLIVIU IRINA

Cipru. 1964-1974 de la criză la conflict.....

Gl.bg.dr. DUMITRU SESERMAN

Divizia 8 Infanterie în Pocuția. Mai 1919 - August 1919.....

Gl.bg.dr. DUMITRU SESERMAN

Terorismul și securitatea României.....

Lt.col.conf.univ.dr. MIRCEA-DĂNUȚ CHIRIAC

Negocierile – un bun câștigat?.....

Lt.col.conf.univ.dr. DĂNUȚ MANTA

NATO, cea mai puternică alianță militară din istorie.....

Lt.col.conf.univ.dr. CONSTANTIN IORDACHE

Considerații privind asigurarea sprijinului
națiunii gazdă (HNS).....

Col.prof.univ.dr. ADRIAN CERNĂIANU

Externalizarea serviciilor din sfera logisticii
militare – actualitate și perspective.....

Col. NECULAE OȚELEA

Contribuții privind planificarea și evaluarea
unei acțiuni de luptă cu minele marine
și dispozitivele explozive improvizate (D.E.I.).....

Cdor.dr. ȘTEFAN GEORGESCU

Care ar putea fi limba cea mai potrivită pentru
comunicare într-un Stat Major multinational?.....

Col.prof.univ.dr. BENONE ANDRONIC
Col.(r) prof.univ.cons.dr.ing. EUGEN SITEANU

<u>Studiu comparativ privind mentenanța în armatele statelor membre NATO</u>
<i>Col.(r) prof.univ.cons.dr.ing. EUGEN SITEANU</i> <i>Col.prof.univ.dr. BENONE ANDRONIC</i>
<u>Opinii privind necesitatea cunoașterii colegilor din Alianță</u>
<i>Col.prof.univ.dr. BENONE ANDRONIC</i> <i>Mr.instr.șef BIXI-POMPILIU MOCANU</i>
<u>Considerații privind rolul componentei aeriene în războaiele și conflictele sfârșitului de mileniu</u>
<i>Cpt.cdor.conf.univ.dr. VASILE BUCINSCHI</i>
<u>Serviciul de luptă – poliție aeriană.....</u>
<i>Cpt.cdor.conf.univ.dr. VASILE BUCINSCHI</i>
<u>Aspecte privind evaluarea structurilor din cadrul Forțelor Aeriene</u>
<i>Lt.col. ION CRĂCIUN</i> <i>Lt.col. GABRIEL STUPARU</i>
<u>Artileria în operațiile militare de stabilitate</u>
<i>Mr.conf.univ.dr. DANIEL DUMITRU</i> <i>Mr. GHEORGHE BĂJENARU</i>
<u>Considerații privind conceptele de război informațional și războiul bazat pe rețea</u>
<i>Cpt.cdor.conf.univ.dr. GABRIEL-FLORIN MOISESCU</i>
<u>Corelațiile logisticii cu marketingul.....</u>
<i>Lt.col.dr. GHEORGHE MINCULETE</i> <i>Mr. CONSTANTIN BOHORU</i>
<u>Relațiile dintre logistică și mixul de marketing</u>
<i>Lt.col.dr. GHEORGHE MINCULETE</i> <i>Mr. CONSTANTIN BOHORU</i>
<u>Atitudinea României față de criza cehoslovacă din 1968. Considerații de ordin geopolitic.....</u>
<i>Mr.drd. LAURENȚIU-CRISTIAN DUMITRU</i>
<u>Elemente de artă militară întâlnite în conflictele periferice ale "războiului rece". Tactica insurgenței vietnameze între 1956-1972</u>
<i>Mr.drd. VALERICĂ CRUCERU</i>
<u>Metodologia desfășurării interviului în cadrul testării tip STANAG</u>
<i>Lect.univ.dr. ANA-MARIA NEGRILĂ</i> <i>Asist.univ.drd. SPERANZA TOMESCU</i> <i>Asist.univ. CRISTINA POPESCU</i>
<u>Formele comunicării</u>
<i>Lect.univ.dr. ANA-MARIA NEGRILĂ</i>

CONTRAATACUL - ACȚIUNE DECISIVĂ ÎN DESFĂȘURAREA APĂRĂRII MOBILE A DIVIZIEI

*Gl.bg.(r) prof.univ.dr. Dumitru ALEXIU
Lt.col.conf.univ.dr. Tudor BORCEA*

(Continuare din nr. 2 / 2004).

Decisive moment in the development of mobile defense of the mechanized division battle group is represented by the mobile force counterattack with the endstate of destroying or capturing of the enemy forces in killing area. This is also the final aim of mobile defense.

Așa cum am subliniat pe parcursul articolelor anterioare, scopul apărării mobile poate fi îndeplinit numai prin executarea unor puternice contraatacuri care să ducă la înfrângerea forțelor principale ale inamicului pătrunse în zona de nimicire ori cel puțin să anuleze avantajul superiorității în forțe și mijloace a atacatorului.

Executarea unui contraatac puternic, în momentele cele mai critice pentru inamic, poate să schimbe brusc raportul de forțe în favoarea apărătorului care, prin cucerirea inițiativei, să asigure îndeplinirea scopurilor operației în ansamblu.

Acțiunile desfășurate de forța de acoperire și de către brigăzile din eșalonul întâi pentru menținerea umerilor pungii apărării mobile, respectiv pentru întârzierea ofensivei forțelor principale și atragerea lor în zona favorabilă pentru capturare ori nimicire au rolul de a crea condițiile necesare executării cu succes a contraatacului: dezorganizarea dispozitivului operativ / de luptă și ruperea coeziunii forțelor luptătoare; oprirea ofensivei inamicului pe un aliniament care îi expune flancurile; anihilarea superiorității lui aeriene și cucerirea acesteia de către trupele noastre, cel puțin în zona de operații a diviziei; inducerea în eroare a inamicului asupra intențiilor noastre etc.

Scopul principal al contraatacului îl reprezintă capturarea sau nimicirea / înfrângerea grupării principale de forțe a inamicului pătrunsă în interiorul apărării mobile și crearea, în acest fel, a condițiilor necesare pentru trecerea ulterioară la ofensivă.

Gruparea mobilă de contraatac va cuprinde brigada de tancuri (dacă există în compunere) și 1-2 brigăzi mecanizate din eșalonul doi al diviziei. Acestea i se vor alătura, de regulă, rezervele brigăzilor care se apără în primul eșalon pe umerii pungii.

Direcția de contraatac se alege în funcție de scopul propus, posibilitățile de deplasare și de desfășurare a brigăzilor din eșalonul doi (gruparea mobilă de contraatac) pe aliniamentul de contraatac, determinate de caracteristicile terenului, precum și de valoarea și caracterul acțiunilor desfășurate de inamicul pătruns în zona de nimicire a apărării mobile.

De regulă, contraatacul va viza flancurile și spatele grupării de forțe inamice pătrunse în pungă / zona de nimicire și se va executa pe *direcții convergente* atunci când divizia dispune de cel puțin două brigăzi în compunerea eșalonului doi (forțelor de angajare ulterioară).

Aliniamentele de desfășurare pentru contraatac trebuie alese înapoia aliniamentelor menținute de brigăzile care se apără pe umerii apărării mobile, luându-se măsurile necesare pentru asigurarea flancurilor grupării mobile de contraatac. *Aliniamentul de atac* trebuie stabilit cât mai aproape de linia de contact și trebuie asigurat de către brigăzile din eșalonul întâi în cooperare cu forțe de sprijin, în special artileria și geniul, dar nu numai acestea.

Momentul cel mai indicat pentru executarea contraatacului nu se deosebește, la apărarea mobilă, față de celelalte forme ale apărării. În esență trebuie ținut seama de momentul când atacatorul ajunge în punctul critic al ofensivei ca urmare a acțiunilor desfășurate de brigăzile noastre din eșalonul întâi și de forțele de sprijin, inclusiv cele aeriene: trupele acestuia sunt oprite sau pe punctul de a fi oprite atât pe umerii pungii apărării mobile cât și în interiorul acesteia (în zona de nimicire); dispozitivul inamicului este dezorganizat; rezervele sale apropiate au fost introduse în luptă, iar cele îndepărtate nu pot fi folosite oportun.

Pentru executarea contraatacului comandantul diviziei, printr-un ordin fragmentar (FRAGO), precizează¹: ultimele informații despre inamicul din contact și cel din adâncime; misiunile (sarcinile) brigăzilor din eșalonul întâi și cele ale forțelor de sprijin pentru asigurarea aliniamentului de contraatac și pentru participarea la acesta cu forțele disponibile; misiunile artileriei pentru sprijinul grupării de contraatac (asigurarea apropierei și desfășurării forțelor pe aliniamentul de contraatac, pregătirea de foc a acestuia și sprijinul ofensivei brigăzilor din compunerea grupării mobile de contraatac); misiunile (sarcinile) brigăzilor din compunerea grupării mobile de contraatac (itinerarele de deplasare, aliniamentele de desfășurare și timpul trecerii pe la acestea, aliniamentul, direcția de contraatac și ora executării lui, misiunea imediată și direcția ulterioară de ofensivă, modul de realizare a sprijinului); misiunile rachetelor și artileriei antiaeriene pentru lupta cu inamicul aerian și sprijinul grupării mobile de contraatac pe timpul manevrei de realizare a dispozitivului, precum și pe timpul executării contraatacului; sprijinul aerian nemijlocit, inclusiv cu elicopterele de atac; măsurile de asigurare de luptă și de protecție a forțelor; sprijinul logistic.

Contraatacul se execută prin *surprindere*, de regulă pe timp de noapte sau cu vizibilitate redusă (dacă se dispune de suficientă aparatură de vedere pe

¹ Numai în măsura în care contraatacul nu se va executa potrivit planului operației și este necesară corectarea acestuia în funcție de evoluția situației operative.

timp de noapte), cu repeziciune, pentru a nu da posibilitate inamicului să se consolideze pe aliniamentul unde a fost oprit.

Acțiunile diviziei mecanizate (de infanterie) pentru capturarea sau înfrângerea inamicului pătruns în punga apărării mobile pot fi structurate în trei faze.

În *faza întâi*, brigăzile din gruparea mobilă de contraatac, sprijinite de elicopterele de atac și artileria cu trageri indirecte, pătrund cu repeziciune în flancurile inamicului, spre elementele acestuia din adâncime, în scopul încercuirii grupării sale principale de forțe. Pe măsură ce pătrund în dispozitivul inamicului, brigăzile vor destina forțe pentru realizarea încercuirii, concomitent cu asigurarea flancului exterior și dezvoltarea ofensivei în adâncime pentru a anihila centrul de greutate al acestuia.

În *faza a doua* comandantul diviziei urmărește două obiective: înfrângerea și capturarea forțelor inamice încercuite, acționând pe acele direcții care asigură fracționarea dispozitivului, slăbindu-i coeziunea de luptă; concomitent va dezvolta ofensiva pentru a îndepărta frontul exterior al încercuirii și a interzice încercările inamicului de a despresura gruparea încercuită.

Acțiunile brigăzilor din compunerea grupării de contraatac sunt similare oricărei ofensive executată din mișcare, împotriva unui inamic trecut în grabă la apărare. Pe timpul executării contraatacului se iau măsuri de consolidare a aliniamentelor cucerite succesiv și de asigurare a flancurilor. O atenție deosebită trebuie acordată măsurilor de prevenire a fratricidului prin coordonarea fermă a acțiunilor brigăzilor care atacă pe direcții convergente, pe timpul realizării joncțiunii, stabilind clar aliniamentul de încetare a focului și cel de întâlnire, precum și semnalele de cooperare și recunoaștere.

În *faza a treia*, după îndeplinirea scopului – capturarea ori nimicirea forțelor principale ale inamicului pătrunse în “pungă” -, gruparea de contraatac va consolida un aliniament favorabil, de unde să fie în măsură să continue ofensiva, urmărind inamicul, sau să treacă la apărare ori să se regrupeze în cadrul eșalonului doi. Esențială pentru reușita contraatacului este realizarea unei superiorități aeriene, cel puțin local.

În sprijinul grupării de contraatac, în situația că se dispune de resursă de elicoptere de transport, se poate întreprinde desantul aerian tactic, de regulă un batalion de infanterie (vânători de munte sau parașutiști). Acesta va fi debarcat în spatele grupării principale a inamicului pătrunsă în pungă, într-un raion favorabil pe care îl va menține interzicând afluirea rezervelor ori retragerea inamicului, contribuind la realizarea încercuirii. În situații favorabile desantul aerian va acționa ofensiv, pentru dezorganizarea dispozitivului, producerea de panică în rândul forțelor adverse, capturarea ori distrugerea unor elemente logistice sau de comandă etc.

În situația că inamicul nu a atacat cu lovitura principală prin pungă, caz în care s-a compromis scopul principal al apărării mobile, contraatacul se va executa asupra grupării de forțe pătrunse pe direcția „umerilor” apărării mobile cu luarea măsurilor de siguranță a flancului expus acțiunilor ce se desfășoară în pungă.

În acest caz contraatacul se execută printr-o acțiune, de regulă frontală, iar scopul acestuia se va preciza pe timpul desfășurării apărării, în funcție de evoluția situației operative.

Teoria militară românească a studiat mai puțin *conceptul de apărare mobilă*, în sensul descris de noi în articolele publicate începând cu nr. 4/2003 al Buletinului Universității Naționale de Apărare, deși istoria poporului român este plină de exemple în care oștile române au folosit numeroase procedee asemănătoare apărării mobile². Totodată, mulți teoreticieni români au relevat importanța unei apărări active, dinamice, prin care inamicului să nu i se ofere nici o clipă de răgaz, să i se producă pierderi importante și, în final, să i se îngrădească libertatea de acțiune, preluând inițiativa.

În articolele publicate de noi pe această temă, ne-am propus o reconsiderare a conceptului apărării mobile și reevaluarea lui conform cu doctrina militară națională și caracteristicile spațiului geografico-militar al țării, mai ales că la originea acestui concept a stat preocuparea de a găsi modalități eficiente de contracarare a unui adversar superior în forțe și mijloace. Totodată, am dorit să descriem acțiunile complexe desfășurate de trupele diviziei în acest tip de operație de apărare în contextul integrării armatei române în structurile NATO. Perfecționarea armamentului și tehnicii de luptă, precum și a structurilor organizatorice ale Forțelor Terestre Române vor influența, mai mult ca sigur, și apărarea, care va trebui să găsească acele forme și procedee care să corespundă cât mai bine gradului de organizare și dotare a marilor unități, să asigure o conducere fermă și să permită o manevră rapidă de pe o direcție pe alta.

În concluzie, apărarea mobilă, după opinia noastră, poate fi adoptată numai de către marile unități (grupările de forțe) interarme de valoare divizie mecanizată (corp de armată) și numai în situații deosebit de favorabile de către brigada mecanizată (de tancuri sau vânători de munte). Prin acest procedeu se urmărește nimicirea atacatorului prin acțiuni de tip ofensiv executate de către forțele de angajare ulterioară (uneori și/sau rezerva), după înaintarea controlată a inamicului până pe un aliniament (poziție) care îl face vulnerabil loviturilor trupelor noastre executate prin contraatac și / sau învăluire.

În apărarea mobilă accentul principal se va pune pe înfrângerea și/sau capturarea inamicului și nu pe menținerea sau recâștigarea terenului pierdut.

Pentru desfășurarea apărării mobile, divizia mecanizată utilizează o combinație de acțiuni de întârziere, defensive (apărare pe poziție) și ofensive (contraatacuri), ceea ce presupune dispunerea înaintată a unor forțe relativ mici în eșalonul întâi (forțele de angajare imediată) și folosirea pe scară largă a manevrei de forțe și mijloace, a loviturilor aviației și focului artileriei, precum și a obstacolelor, pentru a prelua inițiativa de la atacator după ce acesta a intrat în fâșia (zona) apărată – “punga apărării mobile”. Pe timpul desfășurării apărării mobile comandantii vor folosi toate formele de manevră specifice apărării, într-o multitudine de combinații în timp și spațiu.

Acțiunile de întârziere și cele defensive se vor executa, în principal, de

² Exemplul cel mai elocvent cred că îl reprezintă bătălia de la Podul Înalt (Vaslui, 10 ianuarie 1475).

către unitățile din compunerea eșalonului întâi, iar cele ofensive de către eșalonul doi. Apreciem că raportul dintre puterea de luptă a forțelor care compun fiecare eșalon trebuie să fie cel puțin unu, cu alte cuvinte majoritatea forțelor luptătoare, în special a celor blindate, cu mare mobilitate, vor fi destinate în compunerea forțelor de angajare ulterioară (gruparea mobilă de contraatac).

De asemenea, terenul ales pentru desfășurarea apărării mobile trebuie să corespundă cerințelor acțiunilor manevriere³, iar fâșia de apărare a diviziei care organizează acest procedeu de acțiune trebuie să aibă o adâncime mult mai mare față de cea destinată apărării pe poziții.

O condiție esențială pentru organizarea și desfășurarea acestui tip de operație de apărare o constituie necesitatea ca forțele proprii să aibă *mobilitatea* cel puțin egală cu a atacatorului, să dețină *superioritatea aeriană* în zona de responsabilitate, iar pentru *faza finală*, când se va executa *contraatacul*, comandantul trebuie să dispună de o forță de angajare ulterioară aptă să asigure raportul de forțe care, în combinație cu elementul surprindere dat de momentul, locul și forța loviturii, să producă efectul final dorit - capturarea și/sau înfrângerea forțelor principale ale inamicului.

Odată cu intrarea în NATO, este de remarcat caracterul întrunit și multinațional al operațiilor de apărare desfășurate de grupările de forțe operaționale de nivel divizie, uneori chiar la niveluri mai mici – brigadă sau batalion.

În *apărarea pe poziții*, spre deosebire de cea mobilă, accentul este pus pe menținerea obiectivelor, pozițiilor și aliniamentelor ocupate, iar atunci când acest lucru nu este posibil, prin atragerea inamicului într-o serie de poziții în brețelă, din care acesta poate fi nimicit prin foc și contraatac, în scopul restabilirii apărării pe limita dinainte sau pe un alt aliniament favorabil.

Așadar, când se apără pe poziții divizia nu are ca obiectiv nimicirea sau capturarea completă a inamicului, astfel că pentru a obține înfrângerea decisivă a acestuia sunt necesare executarea altor acțiuni, simultane sau ulterioare, în special ofensive, de către eșalonul superior⁴.

Apărarea pe poziții se adoptă în acele situații în care nu sunt create condiții minimale pentru desfășurarea unei apărări mobile, precum și de către eșaloanele tactice mici - subunități, unități și grupări de forțe de valoare brigadă.

În apărarea pe poziții majoritatea unităților și subunităților sunt destinate în compunerea eșalonului întâi pentru apărarea unor porțiuni de teren și obiective tactice, prin folosirea unei combinații de poziții de apărare și rezerve mobile de valoare mică. Apărarea se organizează în interiorul cadrului static oferit de punctele de sprijin, pozițiile și raioanele de apărare ocupate de trupe, căutând să se nimicească forțele inamicului pătrunse printre acestea, prin crearea pungilor de foc și a zonelor de nimicire, completate cu contraatacuri locale executate cu eșalonul doi. Spațiile care nu sunt ocupate de trupe vor fi supravegheate cu elemente de

³ Să dispună de căi de comunicație, acoperiri, obstacole naturale etc.

⁴ Cf. Dumitru Alexiu, Viorel Buța, Tudor Borcea, *Acțiuni militare – Operația de apărare a grupării de forțe*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p. 50.

cercetare și siguranță, inclusiv cu trupe de jandarmi, și se va prevedea intervenția eșalonului doi în cazul pătrunderii inamicului prin acestea. De asemenea, în aceste spații se vor organiza capcane și ambuscade cu subunități mici, intervenția cu focul artileriei și aruncătoarelor, și se vor instala diverse obstacole.

Desigur că studiul apărării mobile trebuie continuat și experimentat prin aplicații, pentru a înțelege complexitatea acțiunilor interarme și întrunite, într-un cadru multinațional, așa cum vor fi operațiile desfășurate de armata română în viitor. Așteptăm cu interes și opiniile altor teoreticieni referitoare la această problemă.

STATELE MAJORE REDEFINIRE, RECONSIDERARE, RESTRUCTURARE

Gl. bg. dr. Ștefan OPREA

Lt. col. Oliviu IRINA

Looking today around the world it reveals us the image of a world changing rapidly in surprising directions and, in order to survive, everything is adjusting and standing a process of reorganizing, reconsidering and redefining. The military field complies to the same process. As an effect of the important technological and social-economical changes, the military organization has to permanently adapt it's structure, missions and objectives in order to avoid becoming an anachronism so as to survive.

La sfârșitul „războiului rece” omenirea a constatat surprinsă și neliniștită că se află departe de momentul instalării păcii. Apariția unor noi riscuri, crize și conflicte a făcut ca instabilitatea să câștige teren, iar posibilitatea de a recurge la mijloace militare să se accentueze. Lumea de azi oferă o imagine contradictorie în care, alături de zonele prospere din punct de vedere economic, caracterizate prin stabilitate și tendințe de integrare există vaste regiuni sărace, instabile, aflate în pragul dezintegrării. Amenințările globale nu s-au micșorat ci doar s-au modificat. Pericolul unui mare război în Europa a fost înlocuit cu o multitudine de factori de risc a căror importanță variază de la o regiune la alta. Instabilitatea s-a extins în Europa, Asia și Africa. Conflictele au devenit explozive și se desfășoară pe fondul unei întregi game de crize interne cu caracter social, etnic, religios, economic și chiar rivalități interstatale. Escalada militară accentuează procesul de destabilizare și are o influență negativă atât asupra dezvoltării economice a țărilor industrializate, cât și asupra progresului regiunilor subdezvoltate.

Dincolo de această prezentare simplificatoare trebuie văzute procesele de interdependență și de maximă complicitate și întrepătrundere.

Maximizarea șanselor de îndeplinire a misiunilor atribuite se consideră că se poate face prin reorganizarea forțelor armate în sensul trecerii la armata de profesioniști. Experții militari au prezis de mai mult timp declinul armatelor de masă și au ajuns la concluzia că evoluția social-politică precum și dezvoltarea tehnologică vor impune proiecte de forțe mai reduse cantitativ dar mai integrate, mai mobile și cu o mare capacitate operativă. Statele încep să se bazeze tot mai mult pe un grup de profesioniști continuu antrenați pentru a fi gata oricând să se

angajeze în posibile conflicte circumscrise noii concepții de război limitat (război ori luptă de nivel mic, operativ, conflict de mică intensitate, luptă de gherilă etc.).

Astăzi se conturează tot mai mult necesitatea construirii unor forțe cu acțiune rapidă, concepute ca o componentă a armatelor aptă să ajungă în timp scurt la capacitatea operativă. Pe parcursul ultimilor 50 de ani forțele armate de masă au fost într-o continuă stare de declin. Potrivit unor teoreticieni străini, declinul forțelor armate de masă este determinat de trei factori și anume:

1. dezvoltarea tehnologiei militare și mai ales impactul A.D.M.C.B.R.M. și a emisiilor altele decât atacul (E.A.D.A.) ;
2. balanța geopolitică de putere a fost schimbată prin dezvoltarea imperiilor economice suprastatale;
3. schimbările sociopolitice în cadrul țărilor avansate industrial.

Astfel organizația militară își micșorează numărul de membri și își schimbă compoziția. În principal forțele combatante, încetează uneori să mai fie elementul dominant, deoarece există sisteme tehnice ce pot obține aceleași rezultate sau chiar mai bune.

Noua structură a organizațiilor militare se apropie, astfel, de cea a organizațiilor civile.

Impactul tehnologic este amplificat și datorită dezvoltării continue a acestuia. Saltul tehnologic continuu duce repede la învechire și prin urmare la dezvoltarea cunoștințelor. De aici necesitatea de a reinvesti neîncetat în sistemul de învățământ, astfel încât profesioniștii din armată să fie permanent la curent cu schimbările tehnologice. Astăzi, o competență dobândită la începutul propriei vieți profesionale nu mai este suficientă pentru a justifica validitatea unei cariere. Viitorul cere cu insistență un militar inteligent, bine antrenat fizic și psihic și foarte bine educat, instruit și motivat, în măsură să folosească procedeele și tehnicile de luptă avansate la întregul lor potențial. Desigur că cheltuielile sunt mari, dar sunt oricum mai mici decât le-ar necesita o armată de masă.

Tranzacțiile importante din cadrul sistemului militar cât și în relațiile acestuia cu celelalte elemente ale sistemului social sunt însoțite și de schimbări în concepțiile doctrinare.

Viziunea asupra desfășurării războiului în viitor presupune niște modele, încă insuficient experimentate și incompatibile, în mare măsură, cu structurile existente. În estimările care se fac, câmpul de luptă al viitorului nu va oferi realitatea confortabilă a unui front precis determinat între „trupele noastre” și „trupele lor”. Forțele părților beligerante vor fi amestecate, creând astfel probleme mari din punct de vedere al comenzii, al controlului și al planificării acțiunilor militare. Schemele de ducere a războiului atac-apărare-contraatac nu mai sunt la fel de valabile, totul fiind înlocuit cu un război de manevră.

O altă caracteristică estimată a zonei de luptă viitoare o constituie densitatea mai mică a trupelor defensive. Se poate constata acest aspect în noua strategie NATO, unde forțele de reacție intervin ca răspuns gradual la concentrările trupelor inamice.

Experții apreciază că războaiele viitorului nu vor mai fi cele cunoscute până acum. Războiul viitorului, spun ei, va fi de tipul conflictelor de mică

intensitate, în care nu vor mai fi implicate statele. Războaiele din Golf și din Iugoslavia pot fi considerate de tranziție, în care s-au îmbinat modalitățile convenționale de luptă cu elemente noi, cel puțin sub aspectul tehnicilor sofisticate și al rolului important al informațiilor militare.

În viitor, armatele rezultate vor fi mai mici dar dotate cu echipament și armament de înaltă performanță. Nici operațiunea strategică și nici tactica modernă nu mai necesită mari aglomerări de forțe, aceasta datorită creșterii puterii de foc, a mobilității și a acoperirii informaționale a obiectivelor vizate. Se prevede ca unitățile care până acum erau folosite la nivel tactic să fie folosite la nivel operativ. Aceasta face ca la nivel tactic comandantii să preia inițiativa, să acționeze pentru o scurtă perioadă de reacție la amenințări pentru a exploata oportunitățile care apar în câmpul tactic.

Luptele viitorului vor oferi probabil puține posibilități pentru bătălii conduse din ariergardă prin intermediul unui lanț de comandă rigid. Apare o nouă tehnică de comandă - "mission-type orders" - conform căreia se trasează obiectivul și liniile generale ale misiunii, iar alegerea mijloacelor necesare ține de acțiunea comandantului - deci mai mult loc lăsat manevrei și inițiativei. În acest caz, exigențele sunt foarte mari. Este nevoie de un corp ofițeresc de primă mână, de trupe bine antrenate, cu o capacitate de reacție rapidă, dar și de mijloace de luptă performante existente la nivelul respectivei formațiuni tactice.

În comparație cu războiul, care este foarte costisitor, mintea omului a descoperit căi mult mai subtile și mai ieftine pentru atingerea unor scopuri - penetrarea centrelor de putere politică, socială, mass-media, subminarea economiei naționale și aservirea ei, războiul informațiilor, acțiunile teroriste - știindu-se faptul că cel care deține cele mai multe date din cât mai multe domenii are puterea și controlul asupra unei țări țintă. Altfel spus, nu este exclus ca în viitor războiul, în sensul tradițional, să nu mai fie prezent. Omul nu a descoperit încă secretul păcii neîntrerupte și războiul va continua, fie că va lua forma conflictului, fie că se va desfășura prin utilizarea pe scară largă a "tehnicilor specifice".

Etapă parcursă până în prezent de armata română se caracterizează printr-un început de modernizare structurală și conceptuală, cu un cadru legislativ nou, adecvat și adaptat deschiderii democratice a societății.

Armata astfel concepută va trebui să fie o forță bazată pe profesionalism, echipată cu cel mai modern armament, parte integrantă a sistemului național de apărare, organizată pe bază de valori, capabilă să răspundă la nevoile națiunii și ale Alianței, flexibilă și mobilă pentru a putea face față cerințelor viitorului.

Armata va trebui să grăbească schimbarea instituțională, să exploateze ideile noi și tehnologiile de ultimă oră pentru a găsi cele mai bune soluții de modernizare, de a folosi eficient cel mai prețios capital – resursa umană.

Schimbările în situația politico-militară, perfecționarea formelor, procedeele și mijloacelor de luptă, reducerea efectivelor forțelor armate, reorganizarea structurală a acestora, determină evoluția *sistemului de conducere* ca una din componentele de bază care asigură menținerea la nivelul cerut a gradului de pregătire pentru luptă a forțelor și îndeplinirea de bună calitate a misiunilor încredințate.

Astăzi, adesea se poate auzi că scopul reorganizării forțelor armate constă în armonizarea sistemului militar cu misiunile pe care le are de îndeplinit acesta în condițiile actuale.

Caracterul unitar al acțiunii militare, deci necesitatea unui sistem de comandă și control de asemenea unitar, a constituit mereu o axiomă pe care nimeni nu a cutezat vreodată să o pună în discuție.

Totuși, această atât de invocată caracteristică, numită uneori chiar unicitate, a fost întotdeauna departe de a fi realizată.

Elementele de sprijin tactic, cu specificitatea lor complexă, se pretau cu dificultate la o integrare organică în acțiunea militară, în planificare și mai ales în conducere, ceea ce ar fi presupus ceva mai mult decât o coordonare, mai mult sau mai puțin eficace. Această coordonare, adesea greoaie dacă nu chiar improbabilă, se desfășura printr-o serie de instrumente (înțelegeri și acorduri, zone de desfășurare, linii de legătură, raioane de gravitație a focului etc.) care, de fapt, mascau un cuvânt foarte simplu - delegare.

Comandantul responsabil de acțiunea militară delegă comandanților unităților de sprijin tactic subordonate organizarea și, în mare măsură, conducerea respectivelor unități, „contând” pe eficacitatea măsurilor de coordonare citate.

În realitate, delegarea era mult mai amplă și făcea ca fiecare eșalon să ducă doar lupta „proprie”, ducând la apariția de piedici și limite în desfășurarea acțiunilor militare și fixând obiectivele pentru eșalonul imediat subordonat.

Această realitate a supraviețuit încă din antichitate și a generat structura organizatorică gen „arbore”, prezentă încă în toate armatele.

Deci, ce anume îl împiedica pe comandant să urmărească, moment cu moment, acțiunea militară și să intervină cu rațiune, cunoscând potențialul tehnico-tactic al tuturor structurilor din subordinea sa?

Aceste impedimente erau:

- unele motive, cum ar fi complexitatea tehnică și de folosire a diferitelor specialități, ce au generat, în timp, atitudini culturale cu caracter sectorial și de „domeniu rezervat”, chiar în cursul și la terminarea studiilor militare superioare;
- vastitatea zonei de interes a acțiunii militare și lipsa cronică de elemente de sprijin, deosebit de costisitoare, care impuneau o folosire concentrată, în principal, în mâinile comandantului de armă;
- transmisiunile erau extrem de complexe și frecvențele repartizate pe sectoare, cu benzi de suprapunere foarte apropiate;
- „interfața” dintre specialități, harta topografică, unica posibilă, ce se dovedea inadecvată pentru cuprinderea nemijlocită a obstacolelor impuse de teren diferitelor arme, până la necesitatea unor hărți specifice, precum harta pentru artilerie, ori harta pentru tragere, redusă doar la rețeaua geografică;
- harta cu informațiile care, diferită de aceea a situației, era destinată specialiștilor.

Astfel, comandantul, căruia îi lipsea o viziune de ansamblu, apărea, cel puțin în aplicații, ca un oaspete de seamă căruia i se relata, cu concursul tuturor, la sfârșitul zilei, ceea ce s-a întâmplat.

Astăzi, viziunea de ansamblu există, ca și instrumentele de comunicații care îi permit comandantului să primească informații în timp real de la toți „jucătorii” aflați la dispoziția sa și să facă astfel încât ordinele sale să ajungă direct la toți.

Instrumentul, artizan principal al mutațiilor ce se petrec sub ochii noștri, este informatica.

În felul acesta, comandanții și statele majore beneficiază de telecomunicații digitale și o cartografie numerică, adică o hartă geografică „computerizată” care, în oricare din punctele sale, „are în memorie” cota, panta, natura terenului și coordonatele geografice, date ce pot fi extrase, de altfel, și de pe hărțile obișnuite de buzunar.

Este evident impactul uriaș pe care un asemenea instrument îl va avea în curând asupra comandamentelor și statelor majore de la toate nivelurile, impact ce va necesita adaptări substanțiale ce trebuie aplicate cât mai devreme posibil pentru a se evita eventualele „surprize” viitoare, dăunătoare și costisitoare.

Se va ajunge în sfârșit la eliminarea delegărilor, întrucât statele majore vor dispune de datele tehnice și tactice necesare pentru a gestiona în mod direct acțiunea militară. Ele vor putea și vor trebui să verifice toate argumentele dinainte, dar într-un timp foarte scurt, simulând mai multe situații, prevăzând și planificând soluții alternative.

Utilizarea acestei baze de date va solicita din partea statelor majore cunoștințe nesectoriale, adică va fi tot mai mult nevoie de ofițeri de stat major și de comandanți care să știe să conceapă manevra tactică nu numai în termeni de rezultate complexe ce trebuie obținute, ațintindu-și ochii doar, sau în principal, pe arma de bază, ci care să știe să o citească și să o interpreteze pe baza tuturor parametrilor ce concură la ea.

Mijloacele tehnice de conducere fac parte din categoria de tehnică militară care se găsește în înzestrarea marilor unități și unităților din cadrul tuturor categoriilor de forțe, dar pentru care nu se pune problema determinării unei eficacități în luptă. Acestea pot fi împărțite în următoarele categorii:

- tehnică destinată culegerii de informații;
- tehnică de transmisiuni (comunicații);
- mijloace de prelucrare automată a datelor.

Pentru a acționa prompt, statele majore trebuie să aibă informații relevante, la timp, prezentate astfel încât oamenii să le poată înțelege repede și să acționeze conform acestora. Acest lucru se poate realiza prin sistemele de comandă, control, comunicații, computere (C4), care practic, cuprind cele trei categorii de tehnică de conducere prezentate mai sus.

Aceste sisteme vor asigura activității de stat major patru funcții de bază și anume:

- obținerea și prelucrarea inițială a informațiilor pe baza nevoilor planificate, determinarea timpului de perimare și transformarea lor într-o formă potrivită pentru transmitere;
- transmiterea informațiilor la cele mai apropiate dispozitive de stocare și de prelucrare;
- prelucrarea și combinarea datelor pentru a produce un minimum de informații esențiale solicitate de către personal, pentru a desfășura acțiuni concrete;

- distribuirea informațiilor prelucrate și combinarea acestora cu capacitatea de analiză și înțelegere umană a celor mai potriviți utilizatori de informații.

Noul mecanism de conducere se dovedește mai complex, iar ritmul necesar pentru luarea hotărârilor în conducere devine foarte rapid. În același timp, sistemul este incomparabil mai flexibil și cu posibilități operative de reacție la orice modificări pot apărea.

Complexitatea deosebită a acțiunilor militare, determinată de numărul variabilelor de stare, mize și riscuri mari, predominanța factorului uman și noutatea fără precedent a situațiilor fac procesul decizional foarte dificil.

Decizia poate fi astfel definită ca actul final în procesul de analiză prin selectarea cursurilor –variantelor de acțiune de către comandant pe baza căruia își elaborează concepția operației⁵.

Procesul decizional este direct influențat de condițiile de desfășurare a acestuia. Aceste condiții sunt: calitatea și cantitatea informației, capacitatea de stocare, sistematizare, analiză și prelucrare a informațiilor, gradul de incertitudine și risc, complexitatea situației și timpul avut la dispoziție.

Actul de decizie este un atribut al comandantului, deoarece decizia implică alegerea conștientă a uneia din mai multe variante posibile și chiar dacă aceasta se află la antipodul instinctului și al reflexului, decizia este dictată de foarte multe ori de intuiție – acea sesizare directă a adevărului rezultat din datele experienței, dedusă de rațional pe baza cunoașterii.

Binomului „experiență-intuiție” i se atribuie acum un altul, și anume „informație-raționament”.

În condițiile actuale, comandantul are nevoie de informații din ce în ce mai multe pentru a urmări activitatea ce îl interesează și pentru a evita adoptarea unei decizii care ar putea avea urmări periculoase, ceea ce presupune ca datele culese de alții să fie depersonalizate, adică să fie exprimate prin măsuri cifrice, deoarece folosirea datelor statistice este primul aspect al unei conduceri raționale.

Pentru luarea oportună și cât mai precisă a deciziilor, ca urmare a dezvoltării tehnicii militare, a ritmului ridicat al acțiunilor de luptă, a schimbărilor dese ce se produc și a spațiilor mari pe care se desfășoară acțiunile, statele majore trebuie să țină seama de influența factorilor cantitativi și calitativi care definesc și influențează desfășurarea unui fenomen sau unei acțiuni. Posibilitățile de care statul major dispune la un moment dat, de a desfășura activități de conducere, pentru a asigura îndeplinirea misiunilor primite, reprezintă capacitatea de conducere a acestuia.

Una din cerințele care decurg din principiul creșterii capacității de conducere a statelor majore de mari unități (unități) tactice de arme întrunite este reducerea duratei ciclului de conducere. Pentru realizarea acestui deziderat se poate acționa prin măsuri organizatorice de comandament și stat major și prin realizarea sistemelor automatizate de conducere a trupelor.

Factorii care influențează capacitatea de conducere a comandamentelor și de lucru a statelor majore sunt următorii: cunoașterea cadrului legislativ și a

⁵ S. M. O. 50014/1999 – Doctrina tactică a unităților operaționale din trupele de uscat , p.26.

atribuțiilor specifice ale comandamentului; structura organizatorică a statului major; organizarea muncii; funcționalitatea subsistemelor individual și în ansamblu; gradul de încadrare al comandamentului și calitatea profesională a cadrelor; coeziunea colectivelor de lucru etc.

Modul de comunicare influențează, de asemenea, forța conducerii. Când comunicarea nu este eficace, raporturile cu colaboratorii devin problematice, distorsiunile se amplifică, iar evenimentele scapă de sub control. În acest caz, crește anxietatea și se diminuează capacitatea de soluționare a problemelor.

Specialiștii militari din țările occidentale consideră că superioritatea în conducere poate aduce un privilegiu substanțial și fac tot posibilul pentru realizarea acesteia.

Conceptul de conducere, în general, are mai multe înțelesuri, pe care o să le relatăm, pe scurt, în continuare:

Conducerea, ca acțiune umană, reprezintă activitatea complexă prin care se realizează funcțiile (atributele): previziune, planificare, comandă, coordonare, control și îndrumare.

Conducerea, ca sistem, reprezintă un ansamblu unitar căruia îi revine ca sarcină transformarea informațiilor cu privire la starea sistemului condus în decizii corespunzătoare modelelor confruntării acestuia cu mediul.

Acest ansamblu unitar este constituit din compartimente, posturi structurale, independente și interconectate.

Conducerea, ca profesie, presupune pregătire profesională în domeniu, pregătire managerială, cultură generală, calități, trăsături, aptitudini și atitudini corespunzătoare acesteia.

În domeniul militar această activitate complexă, care pretinde cunoștințe temeinice, experiență și înalte însușiri morale, se exercită de către comandanți ajutați de structuri de comandament și stat major, potrivit ordinelor și dispozițiilor primite din partea eșaloanelor superioare.

Principiile, funcțiile și cerințele conducerii militare (comenzii militare), valabile atât în timp de pace, cât și în timp de război, au suscitât în permanență interesul teoreticienilor militari. Specialiștii români în domeniul științei conducerii au ajuns la un consens în ceea ce privește numărul și aria de influență a acestora. Astfel, în ceea ce privește principiile conducerii se apreciază că acestea sunt: comanda unitară; promovarea spiritului de echipă; apropierea conducerii de execuție; concordanța dintre subiectul, obiectul și scopul conducerii; corelația dintre eficiența activității de conducere și gradul de organizare și funcționare a sistemului informațional-decizional.

Conducerea trupelor⁶ reprezintă activitatea prin care se asigură organizarea, coordonarea și îndrumarea permanentă a acțiunilor trupelor, în scopul însumării eforturilor acestora pentru îndeplinirea misiunilor de luptă.

Determinante pentru calitatea actului de conducere, în condițiile noului tip de război, sunt următoarele elemente:

- calitățile profesionale, psihomorale și de personalitate ale comandantului și ale specialiștilor din cadrul statului major;

⁶ *Lexiconul militar*, Editura SAKA, București, 1994, p.104.

- calitatea mijloacelor tehnice de conducere;
- condițiile în care se desfășoară activitatea decizională etc.

Acestea se referă la:

- pregătirea profesională în domeniu, ce cuprinde cunoștințe de strategie militară, artă operativă, tactică, specialitate și metodică;
- pregătirea managerială, care presupune cunoștințe despre teoria, metodologia și tehnologia conducerii, cunoștințe economico-financiare, cercetare operațională, informatică, psihologie, sociologie și pedagogie;
- cultură generală (literatură, istorie, geografie, matematică, fizică, chimie, teatru, film, arte plastice etc.);
- calități: inteligență (care este rezultatul mai multor factori din care se evidențiază: memoria, cursivitatea vorbirii, vocabularul, capacitatea de a stabili corelații între fapte, idei și fenomene, capacitate organizatorică, discernământ, inițiativă, intuiție, fermitate, perseverență etc.
- trăsături de caracter: sinceritate, principialitate, demnitate, integritate morală, corectitudine.
- aptitudini: rezistență la efort intelectual, rezistență la efort fizic, clarviziune, simțul realității, simțul esențialului, viziunea de ansamblu.
- atitudini:
 - față de muncă: conștiinciozitate; hărnicie; pasiune;
 - față de semenii: spirit de ordine și disciplină; spirit de responsabilitate;
 - față de sine: modestie; stăpânire.

Ca urmare, acestea exprimă potențialul individual al conducătorului (potențial de conducător) și al specialiștilor din cadrul statului major.

Potențialul managerial uman de care dispune un stat major de mare unitate (unitate) tactică (operativă) este o sumă ponderată a potențialelor individuale, ținând cont de locul deținut de fiecare în cadrul statului major.

Eficiența activității statului major este condiționată de calitatea ofițerilor și subofițerilor care-l compun. Personalul din statul major trebuie să-și câștige prestigiul de specialiști în activitatea militară de planificare și comandă și să ajungă să fie priviți cu mult respect, datorită instruirii lor de elită.

Studiile militare superioare se orientează tot mai decis spre o pregătire inter-forțe, interaliată. Astfel, apare necesitatea reexaminării atente a procesului de formare a cadrelor, pentru ca acesta să le permită dobândirea cunoașterii depline a posibilităților și a criteriilor de folosire a tuturor armelor.

Organizarea și funcționarea unui comandament sau stat major într-o structură temporară poate contribui la optimizarea conducerii acțiunilor militare.

În prezent, se vehiculează tot mai des o anumită variantă de organizare, dispunere și funcționare a unui comandament operațional într-o structură temporară, care ar cuprinde: grupa de conducere; centrul de planificare a acțiunilor viitoare; centrul de conducere a operației curente; centrul operațional de colectare și analiză a informațiilor; grupa de conducere de rezervă; grupa de conducere înaintată etc. Mulți specialiști militari români consideră că aceasta este varianta optimă, care permite rezolvarea problemelor de conducere a acțiunilor militare în mod eficient.

În schimb, vrem să prezentăm câteva concluzii rezultate în urma analizei unei astfel de variante de organizare și funcționare a unui comandament. Se poate aprecia că activitatea de stat major poate fi simțitor îmbunătățită prin compartimentarea echilibrată a comandamentului, prin realizarea unui lanț de comandă și control simplificat și fluent, prin folosirea optimă a informațiilor, resurselor umane și materiale. De asemenea, putem spune că am eliminat în acest fel compartimentele specializate, creând „module” de lucru în care să-și desfășoare activitatea ofițeri și subofițeri din toate armele și specialitățile, realizând o cooperare mult mai strânsă între aceștia și eliminând efectiv timpul acela „mort” de „du-te – vino” între diferite compartimente, pentru a solicita informații. Nu ne-am referit în mod deosebit la deplasarea propriu-zisă între birouri sau compartimente, cât mai ales la modul de realizare a fluxului informațional între diferiți specialiști. Este mult mai ușor să lucrezi cu un om alături, decât să încerci să-l consulți telefonic într-o anumită problemă.

O altă concluzie pe care o putem desprinde din organizarea temporară a unui comandament este faptul că se repartizează pe fiecare element structural responsabilități și activități specifice, ce asigură buna funcționare a sistemului de conducere, în scopul îndeplinirii misiunilor sau atingerii obiectivelor pentru care a fost creat.

Această structură temporară de lucru este ajustată permanent, pentru a fi cât mai simplă, eficientă și capabilă să asigure competențele de comandă și control și lucrul în echipă bazat pe colaborare și informare permanentă.

CIPRU

1964 – 1974 DE LA CRIZĂ LA CONFLICT

Gl. bg. dr. Dumitru SESERMAN

Brief overview of the evolution of situation in Cyprus, from the historical an political perspective, with a focus on the escalation of conflict between the bloody civil movementss in 1963-64 (followed by UN troops deployment) and the military intervention of Turkey in summer of 1974.

“Soluția ideală pentru insulă este unificarea și armonia intercomunitară, însă cele două termene nu sunt compatibile... Reconstituirea unei societăți cipriote bazată pe pluralism, printr-o unire armonioasă este un vis predominant din punct de vedere moral, dar nimic mai mult decât ceea ce este, un vis. (Hugo Gobbi, reprezentant special al secretarului general al O.N.U în Cipru, între 1980-1984).”

În partea orientală a Mării Mediterane ca și în alte numeroase regiuni ale lumii, secolul XIX, apoi secolul XX au fost martorii sfârșitului unor imperii și ivirii unor state-națiuni. Componenta etnică a tuturor acestor tinere state a devenit, de atunci, factorul esențial al coeziunii sau al încordării.

Insula Cipru este expresia culminantă al unei astfel de încordări între două state membre ale NATO, dintre care unul este membru al Uniunii Europene, iar celălalt aspiră să intre în aceasta . Nicosia, în continuare, este ultima capitală divizată din Europa, sfertul său nordic rămânând sub control turcesc.

Pentru a putea înțelege mai bine acest conflict trebuie să ne întoarcem în timp și să facem o scurtă istorie a Ciprului.

În Antichitate, din cauza poziției sale, Ciprul a fost deseori sub diverse dominații. Cultura myceniană subzistă în insulă până la finele mileniului al doilea menținând contactul cu Grecia, Ionia, Fenicia și Egiptul.

Implantarea greacă s-a perpetuat până la sfârșitul epocii elenistice, Ciprul fiind anexat imperiului lui Alexandru Macedon (333 î.Hr.), înainte de a fi subiect de dispută între turcii seleucizi și dinastia Ptolemeilor.

În anul 58 î.Hr. este cucerită de către romani și cunoaște un avânt strălucitor la finele Antichității.

În Evul Mediu timpuriu ajunge sub dominația arabilor apoi al bizantinilor pentru ca în 1191 Richard I al Angliei să o predea cavalerilor templieri. Guy de Lusignan, regele Ierusalimului, fondează aici în 1192 un regat latin sub influență franceză.

Moștenitorii săi au păstrat insula până în 1489 când a fost cedată venețienilor. În 1570, sultanul Selim al-II-lea a cucerit insula și de atunci până în 1878 trece sub stăpânire turcească.

În urma războiului din anii 1877—1878 cu Rusia, Sultanul Abdul Hamid a fost forțat să ceară pace și să accepte condițiile tratatului din 1878, de la San Stefano.

Englezii, socotind că acest tratat îi favoriza prea mult pe ruși, în detrimentul Turciei, îi propuseseră sultanului o alianță defensivă, semnată la Constantinopole în anul următor, prin care Turcia ceda insula Cipru către Anglia în schimbul unui onorariu de 90.000 de lire pe an care urmau a fi vărsate Turciei ca o compensație pentru veniturile ce ar fi rezultat din utilizarea insulei.

Când primul Înalt-Comisar britanic, generalul Garnet Wolseley, a debarcat în Cipru, în 1878, arhiepiscopul de Cipru, Monseniorul Sofronios II, care l-a întâmpinat în mod solemn, a declarat în discursul ținut cu ocazia primirii că ciprioții sperau că Marea Britanie îi va ajuta să realizeze visul lor de unire cu Grecia (ENOSIS): *“Noi acceptăm această schimbare, cu atât mai mult cu cât noi credem că Marea Britanie va ajuta Ciprul, ca pe insulele ioniene, altădată, să se unească cu patria-mumă, Grecia, de care ne leagă trăsături de neam”*. Se va remarca faptul că, deja, ca și pe timpul războiului de independență din 1821, Biserica era purtătoarea de torță a unirii cu Grecia.

Pe când Marea Britanie nu era, în acea epocă, din punct de vedere juridic, în posesia insulei ce-i fusese încredințată de către Turcia, unii oameni de stat britanici, precum Gladstone, Joseph Chamberlain sau tânărul Winston Churchill, pe atunci ministrul pentru Colonii, rosteau declarații publice în favoarea unirii Ciprului cu Grecia.

Pe timpul războaielor balcanice, Marea Britanie – deși nu a fost în război contra Turciei, i-a propus lui Venizélos, primul ministru grec, cedarea Ciprului Greciei, în schimbul unor baze navale în golful Souda și la Argostoli.

Puțin după începerea ostilităților, la 5 noiembrie 1914, când Turcia s-a alăturat puterilor din Axă, Marea Britanie a anexat insula.

În 1916, pe când Serbia era atacată de Bulgaria, iar Anglia se afla în imposibilitate de a interveni, Churchill, în acel timp membru al Cabinetului, i-a făcut Greciei oferta cedării Ciprului *“cu unica condiție ca aceasta să-i acorde Serbiei un ajutor imediat și total”*.

Regele Constantin, dorind să păstreze neutralitatea, a refuzat oferta britanică, considerând-o caducă. Atunci când, în anul următor, Venizélos a luat puterea și a hotărât să se alăture Antantei contra Germaniei, el nu a mai pus nici o condiție, iar Marea Britanie nu a mai considerat necesar să-și reînnoiască oferta.

Când, în 1919, o delegație de ciprioți, în frunte cu arhiepiscopul de Cipru, a sosit la Londra, cu o petiție ce recomanda realizarea în fapt a ofertei britanice din 1915, Lloyd George, pe atunci prim ministru, a declarat că dorințele ciprioților vor fi *“considerate cu simpatie”* și i-a promis lui Venizélos cedarea Ciprului de către Marea Britanie, de îndată ce Italia îi va ceda Greciei insulele Rhodos și Dodécanese.

Există, de facto, un alt factor cu impact asupra statutului provizoriu al insulei Cipru, desigur, necunoscut la acea epocă: convenția franco-britanică din 1920. Această convenție, în anumite puncte legată de mandatele asupra Siriei și Libanului, Palestinei și Mesopotamiei, era rezultatul acordurilor secrete Sykes-Picot din 1916.

În aceste acorduri se prevedea că, din motive de situație geografică și strategică, guvernul britanic nu va deschide nici o negociere asupra chestiunii cu insula Cipru, din largul golfului Alexandrette, fără consimțământul prealabil al guvernului francez.

Însă, în 1939, Franța i-a cedat Turciei golful Alexandrette, iar din acel moment, mandatele, rațiunea convenției de a fi în vigoare a luat sfârșit, în ceea ce privește Franța și Marea Britanie. Astfel, încă din 1920, asupra statutului insulei Cipru au început să atârne din greu considerentele strategice.

Prin tratatul de la Lausanne din 1928, Turcia a renunțat la drepturile sale asupra insulei Cipru, anexată în 1914 de către Marea Britanie, insula devenind o colonie a coroanei.

În 1929, Lordul Passfield a declarat că *“după opinia guvernului britanic, colonia Cipru încă nu pare suficient de matură din punct de vedere politic, pentru a beneficia de o auto-guvernare la fel de extinsă ca alte dependențe britanice”*.

În 1931, insula a fost scena unor revolte violente, cu câteva victime și unele distrugereri, printre care și cea a palatului guvernatorului. În urma acestor tulburări, au fost exilați mai mulți ciprioți, dintre care și doi episcopi, iar numeroși alții au fost închiși.

Insulei i-a fost impusă o amendă grea, dar măsura cea mai drastică a fost interzicerea propagandei în favoarea unirii cu Grecia și suspendarea Consiliului legislativ ales.

După cel de-al doilea război mondial, guvernul socialist al Marii Britanii a propus, pentru insulă, o constituție mai liberală și crearea unei adunări consultative formată din elemente reprezentative ale Ciprului.

Această propunere a fost respinsă de către ciprioți, dar oferta a rămas valabilă timp de șase ani.

În 1946, domnul Bernand Carantini, după ce a examinat în mod obiectiv datele problemei, scria: *“După informațiile pe care noi am putut să le culegem, nu numai grecii din insulă sunt partizanii unirii cu Grecia, dar și, fapt important ce se manifestă după 1878, un mare număr de musulmani, meșteșugari, muncitori, chiar țărani, membri în aceleași formații sindicale par a fi favorabili unei teze grecești. Aceasta este o evoluție de care Marea Britanie va trebui, cu timpul, să țină seama și, mai ales, ceea ce-i curios, știut fiind faptul că administrația britanică depusese o grijă acerbă pentru protejarea minorității turce. Opoziția internă va fi manifestată de către trei categorii de persoane. Mai întâi de către proprietarii funciari, creștini și musulmani, prea puțin înclinați să își vadă pământurile supuse legii împărțirii, în vigoare în Grecia. În al doilea rând de către cei, ce formau elita în cursul celor șaptezeci de ani de ocupație britanică, școliți în universitățile englezești și care aveau obișnuința de a exercita activități judiciare sau administrative, nu numai în limitele extrem de mici din insulă, ci, mai ales peste tot*

unde exista stindardul britanic (*Union Jack*), mai precis în Africa neagră și în Indii . Această elită nu vedea cu ochi buni toate aceste inițiative, care tindeau să reducă spațiul în care evolua ea. În cele din urmă, din partea unui anumit număr de comercianți și oameni de afaceri, care preferau să graviteze pe orbita britanică, în loc să fie constrânși să-și exercite talentele numai în Grecia. Această minoritate, puternică din punct de vedere social, era recunoscătoare Marii Britanii că îi permisesse să se mențină într-o situație privilegiată, respectându-i-se caracteristica etnică, de care, de altfel, era foarte atașată”.

Totuși, în mai 1948, ciprioții de origine greacă au pretins atașarea insulei la Grecia, iar guvernatorul, lordul Winster, s-a văzut forțat să dizolve Consiliul legislativ, din pricina manifestărilor ostile ale administrației sale.

În 1954, guvernul britanic decise, *“a lua o nouă inițiativă în vederea stabilirii instituțiilor pentru guvernare autonomă”*. Aceste propuneri nu au fost întâmpinate favorabil. Cele două principale forțe politice ale țării erau, pe atunci, clerul ortodox, în frunte cu arhiepiscopul Makarios și partidul comunist.

“Naționaliștii” grupați în jurul bisericii nu aveau nici un program politic veritabil, căci singura lor revendicare recunoscută până atunci era ENOSIS (aspirația de a se uni cu Grecia).

Comuniștii pretindeau unirea necondiționată cu Grecia, demilitarizarea insulei și refuzul de a acorda baze militare vreunei puteri străine.

În aprilie 1954 guvernul grec își exprima dorința de a aduce la nevoie problema Ciprului în fața ONU, dacă guvernul britanic nu acceptă convorbiri.

În același timp, ministrul turc al afacerilor străine declară că dacă într-o zi ulterioară soarta Ciprului trebuia *“să facă obiectul unor discuții cu Marea Britanie atunci faptul prezenței în insulă a unei importante minorități turce, iar da Turciei dreptul de a-și spune cu greutate poziția”*. Astfel , din 1954 problema Ciprului începe să capete acea dimensiune internațională pe care, de atunci, nu a mai pierdut-o.

Conferința de la Londra din 1955 la care au participat miniștrii afacerilor externe ai Marii Britanii, Greciei și Turciei s-a încheiat printr-un eșec, părțile prezente definindu-și clar propriile poziții, poziții care dezvăluiau opiniei publice internaționale adâncă prăpastie care-i separase în problema Ciprului.

În urma acestui eșec, în Turcia au izbucnit mișcări violente antigrecești în noaptea de 6 spre 7 septembrie, ceea ce a dus la proclamarea stării de asediu. În urma acestor evenimente, The New York Times scria: *“disputa în chestiunea Ciprului conține în germene posibilitați înspăimântătoare. Ea e periculoasă, inutilă, illogică și generatoare de confuzii...”*

Primele dezbateri la ONU asupra chestiunii Ciprului îi provoacă Greciei o amară decepție prin neînscriserea acestei probleme pe ordinea de zi.

În acest timp violențele cresc în Cipru, noul guvernator britanic Sir John Harding este obligat să proclame starea de asediu, iar arhiepiscopul Makarios este deportat.

În același timp, în urma unei declarații din Camera Comunelor, primul ministru britanic, Sir Antohny Eden, intervenea destul de periculos, asociind și mai mult Turcia chestiunii Cipru. Sir Anthony declara : *“Nu numai Regatul Unit are*

interese strategice în Cipru, dar insula are o importanță strategică pentru Turcia, pentru apărarea teritoriului său asiatic...”. Era evident că Marea Britanie căuta în Turcia un aliat contra Greciei și ciprioților greci.

Evenimentele dramatice de la sfârșitul anului 1956 (operația trupelor franco-britanice în Egipt, după naționalizarea de către Nasser a Canalului de Suez) a provocat o reevaluare a poziției insulei Cipru ca bază, din punct de vedere strategic. Astfel, în 1960 ciprioții se treziră beneficiarii unei nedorite independențe, avându-l ca președinte pe arhiepiscopul Makarios.

Londra și-a păstrat suveranitatea asupra bazelor militare de la Dhékélia și Akrotiri și i-a încredințat tinerei republici o constituție, ce a făcut țara neguvernabilă, ca mărturie stând criza din 1961 și confruntările intercomunitare din 1963-1964.

Independența, ca și constituția de altfel, definită prin acordurile de la Zürich și Londra, a fost considerată ca foarte păguboasă nu numai de către partea greacă ce considera exorbitante concesiile pe care trebuia să le facă minorității turce (dreptul de veto al vicepreședintelui turc, participarea comunității turce în proporție de 30% în administrație și 40% în armată) ci și de către partea turcă, aceasta temându-se că ar putea fi o restaurare a status quo în ce o privea și că va fi supusă unei marginalizări progresive.

Lipsită de orice tradiție națională și statală, republica din insula Cipru nu a funcționat niciodată.

Criza din anii 1963-1964

Violența opozițiilor între cele două comunități, greacă și turcă a provocat, în iarna 1963-1964 niște tulburări sângeroase, pe care nici intervenția trupelor ONU nu le-a putut potoli. Studiul relațiilor dintre cele două comunități ne spune despre faptul că ciprioții greci în frunte cu Makarios au avut un plan premeditat de a extermina pe turci.

Astfel, într-un discurs din anul 1962 din satul Panayia arhiepiscopul Makarios spunea: *“Până când această mică comunitate turcă, formând o parte a rasei turce, care a fost inamicul teribil al elenismului, nu este extirpată, datoria eroilor din EOKA(Organizația luptătorilor ciprioți pentru eliberarea națională) nu poate fi niciodată considerată terminată”*.

O scrisoare de protest a lui Denktash, referitoare la acest discurs nu a primit răspuns niciodată. Paisprezece luni mai târziu, pe 30 noiembrie 1963, Makarios a semnat faimosul amendament în 13 puncte la Constituție care ar fi însemnat pierderea drepturilor pe care le aveau și le garanta Constituția ciprioților turci.

Mass-media cipriotă a prezentat refuzul ciprioților turci de a accepta unilateral acest amendament ca o *“insubordonare turcă către stat”* ceea ce era fals, deoarece din punct de vedere legal nu turcii ci Makarios a încercat să violeze Constituția.

Când turcii s-au declarat împotriva amendamentului, arhiepiscopul Makarios și-a pus planul în aplicare și atacul grecilor a început în 21 decembrie 1963 când ofițeri de poliție greci au împușcat un cuplu turc în sectorul turc al capitalei Nicosia în timp ce executau un control de rutină.

Cel mai serios atac s-a înregistrat în Omorfita, o suburbie a Nicosiei locuită de 5000 de ciprioți turci. Ciprioții greci au fost conduși de Nikos Sampson pe care presa greacă l-a supranumit “cuceritorul Omorfitei”.

Distrugerile materiale sunt descrise într-un raport al Secretarului General ONU în care se mai precizează că 4500 de ciprioți turci au reușit să fugă, iar 500 au fost capturați și duși la școala Kykkos din Nicosia, unde au fost ținuti împreună cu alți 150 de turci din satul Cumsal.

În ziua de Crăciun, 150 dintre aceștia au fost selecționați, târați afară, după care a urmat zgomotul împușcăturilor. În Cumsal ciprioții greci au executat cu sânge rece 150 de persoane iar în sectorul turc din Nicosia în jur de 300 de oameni au fost măcelăriți în ultimele zile ale lunii decembrie 1963. Ororile au fost atât de extreme încât oamenii au rămas profund șocați uitând să mai plângă.

O fotografie zguduitoare care arăta trei copii și mama lor zăcând morți într-o baie de sânge în cada din propria casă a făcut înconjurul lumii. Vina lor era aceea de a fi familia maiorului Ilhan, ofițer din forța expedițională turcă din Nicosia.

În Kyrenia, la 13 km de Nicosia, într-o singură noapte de teroare 350 de săteni au dispărut efectiv. Toți erau turci. Orice grec întrebat de soarta lor răspundea scurt și răspicat. “Nu știu. Pur și simplu au plecat”. Trebuie menționat că în toate satele în care au avut loc atrocități, casele grecilor au rămas neatinse.

Alarmat de situația critică din Cipru, Consiliul de Securitate a decis în martie 1964 să trimită în insulă o forță multinațională de menținere a păcii (UNFICYP) pentru a preveni anihilarea totală a ciprioților turci.

În același timp a început și operațiunea clandestină prin care ciprioții greci urmau să primească ajutor militar din partea Greciei. Astfel s-a ajuns ca un număr important de ofițeri și soldați greci să activeze în Garda Națională a Ciprului.

Același lucru l-au făcut însă și turcii, ofițeri turci veniți tot ca “*voluntari*” începând să antreneze grupările militare ale ciprioților turci.

În cursul anului 1964 ciprioții turci au fost alungați din localitățile în care trăiau de zeci poate chiar sute de ani și înghesuiți într-o singură regiune însumând 3% din teritoriul insulei, unii fiind nevoiți să trăiască în peșteri împreună cu toată familia.

După numeroase proteste rămase fără răspuns, Turcia a luat atitudine și pe data de 9 august 1964, în timpul unui atac al ciprioților greci asupra enclavei turce Kokkina – Mansoura, aviația turcă a oprit ostilitățile aruncând bombe cu napalm.

Makarios instigă însă din nou la violență printr-un ordin de zi în care spune : “*Dacă Turcia vine să-i salveze pe ciprioții turci, Turcia nu va găsi nici un turc pe care să-l salveze*”.

Ostilitățile au continuat culminând în data de 16 august 1964 cu executarea unui număr însemnat de copii, femei și bătrâni turci din localitățile Limassol, Larnaca și Famagusta. Toți bărbații apti de lupte din aceste sate au fost luați ca “*prizonieri de război*” și închiși pe stadioane.

Sfârșitul anului 1964 aduce, sub presiunea ONU, oprirea atacurilor ciprioților greci asupra turcilor și pe 26 decembrie 1964 Makarios este obligat să accepte *Linia Verde*.

Atunci au fost create 6 enclave turce reprezentând circa 4,86% din teritoriul Ciprului, enclave în care ciprioții turci au trăit în condiții grele timp de 11 ani.

Protejarea celor două comunități din insulă a revenit celor 7000 de militari din trupele ONU aduși din anul 1964 în Cipru, dar prezența acestor trupe nu a putut rezolva problemele de fond cu care se confrunta tânărul stat.

Anii 1969-1970 au fost ani de relativă liniște în insulă. În anul 1971 generalul Grivas a revenit ilegal în insulă, a refăcut Organizația EOKA, intensificând activitatea teroristă, considerând că în acest fel își va realiza vechiul plan de a lipi Ciprul la Grecia.

Moartea generalului Grivas la 28 ianuarie 1974 a determinat pe unii comentatori să vorbească despre o cotitură în existența Organizației EOKA, în sensul fie de destrămare, fie al atenuării caracterului ei violent, ceea ce nu s-a întâmplat, ci dimpotrivă Organizația EOKA și-a intensificat activitatea teroristă.

La 21 iunie într-o ședință specială guvernul cipriot a hotărât adoptarea unor măsuri mai severe împotriva grupurilor EOKA și ca o primă măsură Makarios a intervenit în mod energic pe lângă guvernul de la Atena pentru rechemarea a 10 ofițeri greci, instructori în Garda Națională, dovediți a fi colaboratori ai Organizației EOKA.

Zilele premergătoare loviturii de stat din Cipru s-au caracterizat printr-o creștere continuă a încordării între Makarios și Garda Națională. În timp ce la Atena avea loc o ședință de analiză a situației din Cipru la care participa și comandantul Gărzii Naționale cipriote împreună cu ambasadorul Greciei la Nicosia, în capitala Ciprului se declanșase lovitura de stat împotriva lui Makarios, lovitură organizată și condusă de către ofițeri din Garda Națională cipriotă și ofițeri din contingentul grec staționat în insulă, cu acordul deplin al juntei militare de la Atena și al cercurilor conducătoare NATO.

Reacția violentă a Turciei a demonstrat că ceea ce s-a întâmplat la Nicosia în dimineața zilei de 15 iulie interesează nemijlocit alianța nord-atlantică.

Pregătirea intervenției militare a Turciei asupra Ciprului s-a desfășurat în contextul general al măsurilor politico-militare întreprinse de conducerea turcă în cursul anului 1974, pe fondul ascutirii contradicțiilor turco-grecești determinate de refuzul Greciei de a accepta exploatarea în comun cu Turcia, a unor zăcămintे petroliere descoperite în zona unor insule grecești din Marea Egee.

Evoluția relațiilor politico-militare dintre cele două țări a făcut obiectul a numeroase analize și recomandări la nivel NATO, inclusiv la Conferința ministerială NATO de la Ottawa desfășurată în zilele de 19-20.06.1974.

Între ofițerii greci și turci au avut loc incidente cu ocazia desfășurării aplicației NATO "DAWN-PATROL" (mai 1974), iar autoritățile turcești au interzis zborul avioanelor militare grecești în spațiul aerian turc, chiar pe timpul unor activități NATO.

Intervenția turcă în Cipru - 1974

Pe baza datelor culese de către ofițeri din serviciul de informații, Statul major general turc a definitivat la începutul lunii iunie 1974 planul de intervenție în

Cipru și a trecut la realizarea discretă a grupării de forțe necesară aplicării în practică a planului operativ.

Astfel s-au constituit grupări de forță în valoare de aproximativ 40000-50000 de oameni, compusă din unități de infanterie, desant aerian, desant maritim și tancuri dislocate în zona Iskenderun, Adana, Mersin.

Faptul că în perioada 04-20.07.1974 autoritățile turcești au anunțat desfășurarea în Marea Egee și în zona de sud a litoralului turcesc a aplicației aeronavale anuale, de rutină, denumit DENIZ-KURDU 2/1974 (LUPUL DE MARE), a favorizat realizarea grupării de forțe destinate intervenției în Cipru și totodată o reușită acțiune de dezinformare.

Pe 24 iulie 1974 la ora 5:45 a.m. guvernul Turciei începea debarcarea de trupe în Cipru. La răsărit, nave transportând soldați turci atingeau țărmul insulei, iar la ora 6:07 a.m. 19 avioane transport C13 lansau parașutiști în principala enclavă turcă aflată între Kyrenia și Nicosia.

La ora 6:30 a.m. prim-ministrul Bulent Ecevit a anunțat la Radioul Național Turc decizia pe care guvernul său o luase. El nu dorea ca forțele turce să întâmpine vreo rezistență și să fie evitată astfel orice vărsare de sânge, pentru că de fapt ei aduc pacea și nu războiul pe insulă.

Prim-ministrul Bulent Ecevit și-a exprimat gratitudinea prietenilor și aliaților, în mod special a SUA și Angliei, care au încercat să rezolve disputa pe căi diplomatice.

Forțele turce au întâmpinat numai o rezistență împrăștiată a forțelor greco-cipriote dezorganizate și au stabilit imediat o arie de control de peste 50 de mile din coridorul Nicosia-Kyrenia. Ca răspuns la ofensiva turcă, guvernul grec al generalului Demetrios Ioanides a anunțat că Grecia va începe mobilizarea generală a forțelor sale armate.

Pe 22 iulie s-a semnat un acord de pace între Turcia și noul regim din Cipru, iar pe 23 iulie junta militară ce guverna Grecia s-a prăbușit. Căderea juntei, care fusese suportul ENOSIS cât și a noului guvern din Cipru al lui Nicos Sampson, a condus la căderea regimului de 10 zile al lui Sampson.

Negocierile privind situația din Cipru au început la Geneva între reprezentanți din Turcia, Grecia, Anglia și a celor două comunități din Cipru.

Odată cu căderea guvernului greco-cipriot și a sponsorilor săi din Atena, se părea că întoarcerea la putere a președintelui Makarios va avea ca rezultat retragerea forțelor turce și întoarcerea la status-quo-ul dinaintea loviturii de stat.

Negocierile pentru retragerea Turciei s-au dovedit însă mai complicate decât s-a anticipat. Propunerile Turciei erau pentru o structură guvernamentală constând într-o federație bizonală liberă sau chiar o federație multicantonală liberă. Cele din urmă două propuneri au fost cunoscute ca "*Planul Gunes*", după ministrul de externe turc Turan Gunes. După primirea planului Gunes la Geneva ministrul grec de externe, George Mavros și președintele Ciprului în exercițiu Glavkos Clerides, au cerut 36 de ore pentru a se consulta cu guvernele lor. Ca răspuns, ministrul de externe Gunes a anunțat că întârzieri ulterioare vor crea probleme de securitate pentru trupele turce expuse în Cipru și cerea imediat un "*da*" sau "*nu*" ca răspuns la propunerea lui.

A doua zi dimineața, pe 14 august, trupele turce puternic reechipate au reînceput operațiunea militară ce fusese suspendată pe 22 iulie. În cele din urmă, 37% din insulă a ajuns sub controlul Turciei, făcând ca 180000 de refugiați greci să fugă în punctele sudice ale insulei. Ulterior turcii ciprioți care trăiau în sud și-au părăsit casele pentru a căuta refugiu în nord.

Astăzi, mai puțin de 1% din populația Republicii Turce a Ciprului de Nord este greco-cipriotă, în timp ce puțin peste 1% din populația din zona Ciprului administrată de greci este turco-cipriotă.

La Atena, noul guvern al lui Constantin Karamanlis – care venise la putere în urma căderii administrației militare - se găsea într-o chinuitoare dilemă. Consilierii militari ai noului președinte grec, în cele din urmă, l-au informat pe Karamanlis că armata greacă nu era pregătită pentru un război general împotriva Turciei, Grecia având sute de insule slab apărate în apropierea coastei turce.

Astfel Karamanlis în loc să declare război Turciei a retras Grecia din forțele militare ale NATO protestând împotriva a ceea ce vedea ca fiind o lipsă de suport din partea Angliei și SUA în ținerea în frâu a Turciei.

Obiectivul Turciei devenise acum înlocuirea structurii guvernamentale din 1960 cu un cadru de lucru bazat pe conceptul de *taksim*, divizarea insulei între comunitățile greacă și turcă. Din perspectiva Turciei, lovitura de stat din 1974 ar fi dus la discriminări și mai puternice asupra minorității turcești de pe insulă.

Astfel invazia turcă și ocuparea unei părți din insulă este interpretată ca o necesitate pentru stabilitate și drepturi egale, însă nu este motivată numai de sentimente umanitare și naționale ci și de interese geostrategice de control a părții de est a Mării Mediterane.

Acțiunile din 1974 s-au soldat cu 4000 de victime din rândul populației civile și un număr de 1619 date dispărute. După intervenția turcă din 1974, cu foarte rare excepții nici persoane, nici mărfuri și nici servicii nu au putut traversa linia verde care împarte insula în două.

Pentru ciprioții greci șocul invaziei a provocat evoluția mentalităților, astfel că din 1975 ei au acceptat ideea unei federații bicomunitare între cele două zone, fiind ratificate în acest sens două acorduri în 1977 și 1979. Însă cele două părți nu concep în același mod federația. Ciprioții greci se pronunță în favoarea unei puteri centrale puternice, în timp ce compatrioții lor turci doresc o federație din două entități statale distincte.

Dar dacă timp de 30 de ani eforturile de reunificare nu au adus nici un rezultat, aderarea Ciprului grecesc la UE a modificat radical procesul de soluționare al conflictului. În 2003/2004 turcii ciprioti au dorit o reunificare rapidă, iar grecii ciprioti nu. La 1 mai 2004 partea greacă al Ciprului (Republica Cipru) a aderat la UE, după ce majoritatea populației grecești a respins la 24 aprilie prin referendum planul de reunificare al insulei propus de ONU și sprijinit de UE. Paradoxal, o majoritate de 65% al turcilor ciprioți au votat pentru reunificarea insulei. Comunitatea turcă, după ce a luptat pentru independență timp de 30 de ani, a votat pentru unificare, iar partea greacă care a dorit unificare în acești 30 de ani a votat împotriva. Grecii ciprioți au hotărât că cu cât mai târziu va avea loc reunificarea insulei, cu atât mai multe concesii vor obține din partea turcilor ciprioți.

Responsabilitatea pentru această situație este mai întâi a insularilor înșiși, dar și a celor două patrii mame Grecia și Turcia.

Un rol deosebit în perpetuarea acestei situații o au însă și Statele Unite, Uniunea Europeană și Rusia. Statele Unite se tem de o confruntare directă între cele două țări membre din flancul de sud-est al NATO. În ianuarie 1997 anunțul făcut de Republica Cipru despre comanda unor rachete S-300 din Rusia a dus la reactivarea temerii celor din Washington că Rusia ar putea câștiga influență în regiune.

Americanii sunt îngrijorați de posibilitatea unui război între Turcia și Grecia cu atât mai mult cu cât ei au interese evidente în regiune, mai ales pe plan energetic respectiv circulația petrolului din zona Mării Caspice prin crearea oleoductelor ce vor traversa Turcia până la terminalul de la Yümütarlik, evitând astfel monopolul rusesc.

Cu toate acordurile de la Zürich și de la Londra care, în 1959, păreau a fi o rezolvare a chestiunii Ciprului aceasta continuă să existe, să preocupe Națiunile Unite, UE, cancelariile câtorva puteri interesate și să încurce dificilele relații greco-turce.

DIVIZIA 8 INFANTERIE ÎN POCUȚIA

Mai 1919 - August 1919

Gl.bg.dr.Dumitru SESERMAN

The historical background of the Romanian military intervention in POCUȚIA, between May and August 1919, and a thorough overview of the activities undertaken by 8th Infantry Division, the unit that took part in the military operations.

Acțiunea militară românească în Pocuția, unitate administrativă a Galiției, aduce aminte de diferendul teritorial dintre Moldova și Polonia din Evul Mediu.

Izvoarele istorice aduc în atenție teritoriul Pocuției din perioada domniei lui Lațcu (1365-1375), fiul lui Bogdan I, care a extins hotarele Moldovei spre nord ajungând până la Țara Sipeișului, al cărei voievod - Ștefan, a depus jurământ de vasalitate regelui polonez Cazimir cel Mare⁷.

Diferendul moldo-polon în privința Pocuției își are originea în datoria pe care regele Poloniei o avea către Moldova, Petru Mușat (1375-1391) împrumutând craiul leșesc cu o sumă mare de bani, pentru care zălogise Pocuția, cu orașele Sniatyn și Colomeea până la Halici. În contul datoriei neachitate, Alexandru cel Bun a încercat să revendice Pocuția, dar intenția nu s-a putut materializa datorită decesului acestuia.

Bun diplomat, aflat la granița a trei puteri ale vremii (ungară, polonă și otomană) Ștefan cel Mare (1457-1504) a evitat să revendice Pocuția în contul datoriei anterioare, sperând într-un sprijin politic și militar din partea regelui polonez.

Atitudinea duplicitară a regelui Poloniei, pierderea cetăților de la Dunăre și Marea Neagră, obligația de a plăti tribut Porții, l-au determinat pe Ștefan cel Mare să invadeze Pocuția, să o prade, iar cu resursele din zonă să acopere sumele necesare datorate Constantinopolului. Reacția regelui Ioan Albert a fost promptă dar ineficăce în anul 1497, când, după eșecul asediului Sucevei, în Codrii Cosminului a suferit o înfrângere categorică.

Cucerită de Ștefan cel Mare, Pocuția se dorea o compensație pentru pierderea "plămânilor Moldovei", cetățile Chilia și Cetatea Albă.

⁷ Ion Nistor, *Istoria Basarabiei, Cartea Moldovenească*, Chișinău, 1991, p.30.

Urmașul marelui voievod, Bogdan al III-lea cel Orb, a cedat Pocuția regelui polon⁸. Eșecul legăturii matrimoniale preconizate a determinat o intervenție a oastei Moldovei în Pocuția, soldată cu jefuirea zonei. Incapabil să facă față armatei poloneze, Bogdan al III-lea a fost nevoit să renunțe la Pocuția și să lase în urma sa o relație tensionată între cele două state.

Petru Rareș, un demn urmaș al lui Ștefan cel Mare, a încercat să reia sub stăpânire Pocuția, după ce în anul 1531 Jan Tarnowski i-a obligat pe moldoveni să evacueze acest teritoriu. Intervenind în această zonă disputată, Petru Rareș a fost înfrânt în bătălia de la Obertyn, din 22 august 1531⁹, soarta Pocuției fiind tranșată în favoarea Poloniei.

Ultimul domnitor moldovean care a încercat să recucerească Pocuția a fost Ion Vodă (1572-1574), eșecul determinându-l să declanșeze lupta antiotomană, în urma căreia a avut un sfârșit tragic. Timp de două secole Pocuția a ieșit din sfera diferendului moldo-polonez, pe fondul creșterii influenței Porții, al expansiunii spre vest a Rusiei și spre est a Imperiului Habsburgic.

Confruntările dintre cele trei imperii au avut ca rezultat împărțirea, în anul 1772, a Poloniei între Prusia, Rusia și Austria. Acaparând Galiția și Lodomeria, Austria dorea să-și deschidă o legătură directă cu Pocuția, aflată în sudul Galiției, acest lucru putând fi realizat prin partea de nord a Moldovei, teritoriu care va fi ocupat de Curtea de la Viena în anul 1775 și integrat într-o primă fază Galiției. Așadar, Bucovina și Pocuția au fost, până la un moment dat, în aceeași structură administrativă a Imperiului Habsburgic.

Problema cea mai "interesantă" este că pentru a justifica anexarea nordului Moldovei, Curtea de la Viena a lansat teza că acest spațiu a aparținut odinioară Pocuției¹⁰. Istoriografia românească aduce suficiente argumente pentru a demonstra inconsistența tezei austriece.¹¹

Prin urmare, după 1775 Pocuția a devenit o zonă de dispută între Rusia și Austria, intervenția armatei române în acest spațiu geografic fiind rezultatul latentului, în cele din urmă, eșec al soluționării acestui diferend teritorial.

Primele luni ale anului 1919 au fost marcate de confruntări militare între Polonia și efemera Republică Ucraina, generate de disputa pentru Galiția. Proclamarea independenței Poloniei și constituirea rapidă a armatei naționale cu sprijinul Franței și Angliei au reaprins dorința guvernului de revenire la frontierele din 1772, când a avut loc prima împărțire a acestei țări.

La 13 mai 1919 trupele poloneze au declanșat ofensiva împotriva grupării ucrainene comandate de generalul Pavlenco, înregistrând unele rezultate notabile, între care și ocuparea orașului Stryj¹².

⁸ Ibidem, p. 73.

⁹ *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972, p. 119.

¹⁰ Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 61.

¹¹ Pe larg, în Mihai Iacobescu, *op.cit.*, pp.60-63, 79, 98, 113.

¹² *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*. Editura Enciclopedică, București, 1994, p. 249.

Puținătatea forțelor aflate la dispoziție pentru respingerea detașamentelor ucrainene din Pocuția, a determinat guvernul de la Varșovia să solicite executivului de la București cererea urgentă ca armata română să înainteze la sud de Nistru până pe aliniamentul Tumacz, Oltynia, Sodzawisk¹³.

Guvernul român și-a dat acordul față de cererea polonezilor și a dispus ca Marele Cartier General să ordone măsuri de execuție.

În ziua de 22 mai 1919 Marele Cartier General român a emis "Ordinul nr.1195" care prevedea că *"Divizia a 8-a va trece frontiera Bucovinei și va intra între Nistru și munți până la linia Nadvorna, Oltynia, Niezwiska. Grupul de Nord al trupelor din Transilvania va pune stăpânire pe comunicația care leagă Kolomeea de Sighetul Maramureșului. Operațiunile trebuie să înceapă în ziua de 23 mai"*¹⁴.

În aceeași zi Grupul "General Petala" a emis "Ordinul de Operații nr.8", care prevedea că pentru îndeplinirea misiunii Diviziei 8 infanterie i se puneau la dispoziție Regimentul 8 vânători și Bateria 3 din Regimentul 12 artilerie, aflate în rezerva grupului de divizii.

Zona care trebuia ocupată de către Divizia 8 infanterie urma să fie consolidată ca "zonă militară"; organizarea și administrarea ei să se facă în conformitate cu Instrucțiunile Marelui Cartier General, care prevedeau înființarea unui Comandament special al zonei militare. Activitatea acestui comandament trebuia să se desfășoare în conformitate cu prevederile articolelor 43-65 din Regulamentul "Asupra Legilor și Uzurilor Războiului pe Uscat".

Una dintre sarcinile care reveneau forțelor care urmau să pătrundă în Pocuția, stabilită prin ordin al Marelui Cartier General, era *"evitarea unui conflict cu ucrainenii Peltiuriști. În acest scop Comandamentul Ucrainean respectiv va fi prevenit de acțiunea noastră. Acțiunea trebuie să fie justificată pe considerațiunea că avem absolută nevoie să stabilim imediat legătura cu trupele noastre din Transilvania. În acest scop trebuie să punem stăpânire pe calea ferată Cernăuți, Kolomeea, Sighet Maramureș"*¹⁵.

Concomitent cu înștiințarea comandamentului ucrainean despre acțiunea Diviziei 8 infanterie, conform ordinului generalului Petala, comandantul diviziei române a redactat în limba rusă, poloneză și română o Proclamație adresată populației din această zonă.

Pentru declanșarea acțiunilor, în baza ordinelor primite, comandamentul Diviziei 8 infanterie a elaborat și transmis "Ordinul de operații nr.21" pentru ziua de 23 mai 1919, care prevedea: informații despre inamic, ale cărui forțe erau evaluate la 4.620 oameni, 19 mitraliere și 6 tunuri de calibre diferite¹⁶; situația militară pe diferite fronturi; misiunea diviziei și hotărârea privind modul de acțiune.

În conformitate cu hotărârea adoptată a fost prevăzută și gruparea forțelor¹⁷.

¹³ Ibidem.

¹⁴ A.M.R., Fond 5448, dosar nr. 477, f. 104.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem, f. 108.

¹⁷ Ibidem.

Conform regulilor vremii, ordinul mai cuprindea modul de hrănire și re aprovizionare, asigurarea cu muniții, evacuarea răniților și bolnavilor, modul de realizare a legăturilor.

Acționând conform ordinului primit, până în seara zilei de 23 mai, detașamentele Diviziei 8 infanterie s-au concentrat în raioanele stabilite. Practic, în acea zi s-a realizat gruparea forțelor în vederea înaintării până pe aliniamentul ordonat.

Pentru ziua de 24 mai 1919, comandantul Diviziei 8 infanterie, prin "Ordinul de operații nr.22", a stabilit ca grupările constituite să acționeze astfel¹⁸: Detașamentul de Nord trebuia să înainteze pe direcția Kiselev, Horodenka, Niezwiska, Czerniatijn, Iesianov, Polny, oprindu-se la vest de această localitate; Detașamentul Central urma să înainteze pe direcția Snyatin, Colomeea, oprindu-se pe malul stâng al râului Belelnaia și satul Kartow; Detașamentul de Sud înainta de la Văscăuți peste râul Ceremuș, punând stapânire pe localitatea Zalaucze; Rezerva diviziei continua să staționeze la Luzon.

Începând cu ora 04.30 trupele române au pătruns în Pocuția. Detașamentul de Nord a înaintat pe două coloane, a înfrânt rezistențele slabe ale inamicului și, în seara aceleiași zile, a ocupat aliniamentul ordonat. Detașamentul Central a acționat în lungul râului Prut atingând obiectivul fixat, orașul Snyatin, către orele prânzului.

Detașamentul de Sud a pătruns în Pocuția pe două coloane și după scurte schimburi de focuri a înaintat cu forțele principale spre orașul Kutu, pe care l-au ocupat în jurul orei 15.00.

Acțiunea celor trei detașamente a fost precedată de zboruri de recunoaștere a aviației noastre care, cu acel prilej a lansat foi volante conținând proclamația generalului Iacob Zadic către populația din Pocuția. Până în seara zilei a fost ocupat aliniamentul Horodenka, Czernyatin, Targovyka, Zadubrovka, Beleluja, Ușcie, Rudniki, Dzurow, Kosow, Sokolowka¹⁹.

În urma confruntărilor cu forțele ucrainene, trupele noastre au înregistrat 2 morți și 7 răniți, reușind să captureze 45 de oameni, o mitralieră, 15 arme și un depozit de muniții²⁰.

Aplicând principiul elaborării ordinelor în mod succesiv, pentru ziua de 25 mai s-a stabilit continuarea înaintării unităților Diviziei 8 infanterie care au acționat astfel²¹: Detașamentul de Nord a plecat din Czernyatin pe direcția Okna, Czerttovice, ajungând până în seara zilei pe aliniamentul Semenovka, Niezwiska, Ostroviec, fără a întâmpina rezistențe puternice din partea adversarului; Detașamentul Central a înaintat cu coloana principală pe direcția Snyatin, Tutava, Zablotov, Zamulince, fără a întâmpina rezistențe serioase; Detașamentul de Sud a reluat înaintarea din zona Dzurow-Kosow spre Colomeea și în cursul zilei a ocupat localitățile Pistin și Misin.

¹⁸ Ibidem, f. 110.

¹⁹ Ibidem, f. 36.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem, f.37, 38.

În această zi trupele noastre au avut pierderi 2 oameni și au capturat două tunuri și trei mitraliere.

Modul de planificare a înaintării trupelor noastre în Pocuția nu a mulțumit pe generalul Nicolae Petala care, în ziua de 25 mai a emis "Ordinul de operații nr.1257", prin care cerea ocuparea în noaptea de 25/26 mai a căii ferate Colomeea, Stanislau *"spre a împiedica evacuarea materialului de cale ferată și a dezarma trupele ucrainene în retragere, capturându-le mai ales materialul lor de artilerie și toate depozitele, eventual vitele ce ar fi furat"*²².

Conformându-se ordinului, generalul Iacob Zadic a dispus măsurile care se impuneau, astfel că în seara zilei de 26 mai a fost ocupat aliniamentul ordonat încă din ziua de 22 mai.

După luarea sub control a Pocuției au fost ordonate și puse în practică măsurile de apărare a aliniamentului ocupat. Fâșia încredințată diviziei a fost împărțită în două sectoare, Horodenka și Oltynia, ceea ce a impus dizolvarea celor trei detașamente și constituirea unei noi grupări de forțe. Hotărârea adoptată a determinat, conform "Ordinului de operații nr.28", o serie de manevre de forțe și mijloace, pentru trecerea de la un dispozitiv ofensiv la unul defensiv (Schema nr.1).

În constituirea dispozitivului trebuia să se aibă în vedere bararea tuturor comunicațiilor care veneau dinspre inamic, organizarea și opunerea unei rezistențe ferme față de orice încercare a adversarului de a pătrunde în Pocuția.

Organizarea apărării, din punct de vedere al amenajării genistice, trebuia să se realizeze succesiv, fiind stabilite principalele puncte de rezistență.

Înaintarea forțelor Diviziei 8 infanterie a determinat apropierea de trupele poloneze, ceea ce a necesitat un contact nemijlocit între generalul Iacob Zadic și comandantul trupelor poloneze din Galiția.

Generalul Iacob Zadic a solicitat o întrevedere cu comandantul armatei poloneze de la Lemberg, propunând ca loc de întâlnire localitatea Oltynia²³.

²² Ibidem, f. 116.

²³ Ibidem, f. 125.

Până la întrevvedere cu generalul polonez, comandantul Diviziei 8 infanterie a întreprins măsurile necesare pentru asigurarea liniștii în teritoriul ocupat, emițând în acest sens ordonanțele nr.1 și 2 din 28 și 29 mai 1919, prin care în Pocuția se proclama starea de asediu și se stabileau măsurile de siguranță a armatei, a garantării teritoriului și ordinii publice.

Întrevederea româno-polonă, la nivelul comandanților militari din zonă, a avut loc în noaptea de 29/30 mai 1919. Din raportul comandantului Diviziei 8 infanterie, redactat la 30 mai 1919 în legătură cu rezultatele întrevederii cu omologul său polonez, rezultă mari deficiențe de comunicare la nivel politic și militar²⁴.

Astfel, ambele părți nu cunoșteau aliniamentele ce urmau a fi ocupate de trupe, ajungându-se la situații conflictuale, cazul localității Nadvorna unde au pătruns trupe române și poloneze fiind elocvent.

Revendicând Pocuția, partea poloneză agreea prezența trupelor române, dar solicita²⁵: permisiunea de a înainta până la granița Bucovinei; formarea în Pocuția a organizațiilor politice poloneze; rechizițiile să nu se facă contra plată sau chitanță.

Cererile poloneze erau în dezacord cu înțelegerile dintre guvernele celor două țări, cu ordonanțele nr.1 și 2 care fuseseră emise de către generalul Zadic. Era necesar, practic, un compromis de scurtă durată din partea ambelor părți, în special a celei poloneze care solicitase intervenția armatei române.

Dar atât comandanții români, cât și cei din armata poloneză, au făcut dovada că stapânesc arta diplomației, comunicării și compromisului. Elocventă în acest sens este corespondența dintre comandanții forțelor de la contact, plină de curtoazie, dar în același timp fermă, fără abdicare de la ordinele primite și, poate cel mai important, fără știrbirea onoarei armatei române.

În ceea ce privește acțiunile Diviziei 8 infanterie după 26 mai, precizăm că acestea au constatat în: redislocări în forțe și mijloace; executarea de recunoașteri în teren și dispozitivul inamic; amenajarea genistică a punctelor de rezistență; modificarea sectoarelor de apărare încredințate structurilor constituite.

După luarea controlului asupra teritoriului Pocuției, comandamentul Diviziei 8 infanterie a elaborat, la 2 iunie 1919, "Planul de acțiune nr.27", în cadrul căruia au fost stabilite misiunile forțelor din subordine și zonele lor de responsabilitate²⁶.

Misiunea era de a nu permite forțelor ostile să pătrundă în Pocuția și Bucovina, de a supraveghea frontiera cu forțe puține, menținerea ordinii înapoia liniei frontului și administrarea teritoriului considerat zonă militară.

Teritoriul Pocuției urma a fi administrat și condus de un comandament militar în conformitate cu "Instrucțiunile nr.3247 pentru organizarea militară a teritoriului ocupat"²⁷ și cu Ordonanțele nr.1 și 2.

²⁴ Ibidem, f. 126.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem, f. 135-137.

²⁷ A.M.R., Fond 5548, dosar nr. 447, f.140.

În conformitate cu prevederile "Planului de acțiune nr.27", pentru apărarea Pocuției și Bucovinei se organiza: o linie de supraveghere cu puncte de sprijin pe direcțiile de interzis, amenajată cu forțe la dispoziția sectoarelor; o linie principală de rezistență: Peczenizyn, Slobovska, Lesna, Korszow, Obertyn, Okna, Cterniatin, Iasienov Polny, Verenceanca, Iurcăuți, Balamutovca, organizată pe puncte de sprijin de către forțele din rezerva diviziei.

În sectorul Oltynia se interzicea executarea lucrărilor de apărare orientate spre vest, unde se aflau trupele poloneze.

În același timp, comandanții de sectoare trebuiau ca, în funcție de situație, să hărțuiască inamicul care a trecut Nistrul, să lupte pe aliniamente succesive până pe poziția principală de rezistență. Rezerva diviziei trebuia să intervină oportun și ferm pe orice direcție, în acest scop trebuind să se execute recunoașteri și să se mențină o permanentă legătură cu comandanții de sectoare.

Pentru realizarea noului dispozitiv s-au executat regrupări și înlocuiri încheiate la 8 iunie 1919 (Schema nr.2).

În zona de dispunere a forțelor Diviziei 8 infanterie se afla și Divizia 4 vânători poloneză, care fusese transportată din sudul Basarabiei (unde s-a concentrat după respingerea ei din Ucraina) în Bucovina.

Printr-un raport înaintat generalului Nicolae Petala, la 7 iunie 1919, generalul Iacob Zadic solicita evacuarea diviziei poloneze deoarece, în Cernăuți și localitățile în care era dislocată, producea mari dezordini și jafuri.

În aceeași zi generalul Iacob Zadic a luat comanda tuturor forțelor care fuseseră în subordinea generalului Nicolae Petala, care a primit alte însărcinări.

În urma intervenției eșaloanelor superioare s-a reușit evacuarea din Bucovina a Diviziei 4 vânători poloneză, comandamentului Diviziei 8 infanterie revenindu-i sarcina de a organiza și coordona aceste acțiuni.

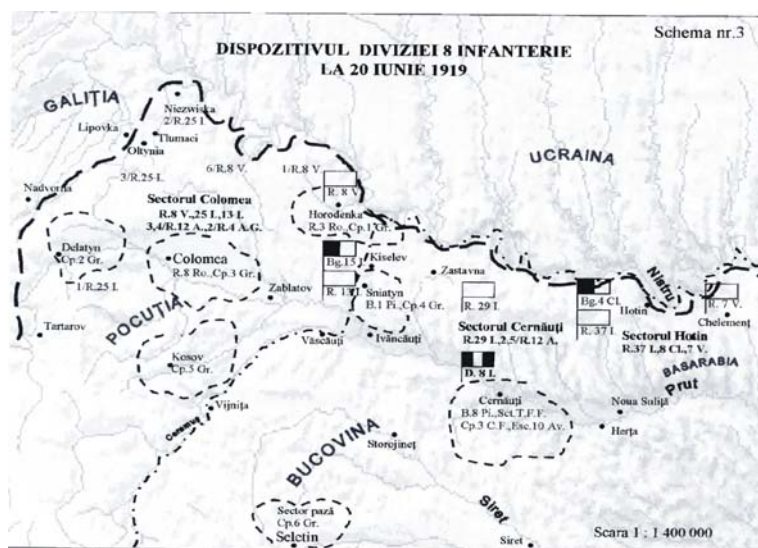
Nevoile operative din Transilvania și Ungaria au impus trimiterea Diviziei 1 cavalerie în acea zonă, sectorul de apărare din nordul Basarabiei fiind încredințat Brigăzii 4 călărași²⁸.

²⁸ Ibidem, f. 48.

În aceste condiții, Divizia 8 infanterie a preluat spre apărare și administrare nordul Basarabiei, responsabilitatea fiind deosebit de mare, în raport cu forțele la dispoziție și posibilitățile de realizare a unei conduceri oportune.

Confruntările dintre trupele poloneze și ucrainene, făcea posibil ca Divizia 4 vânători poloneză să se retragă spre est în Pocuția, ceea ce a impus o nouă legătură între divizia română și cea poloneză, pentru evitarea incidentelor.

Într-o nouă structură, cu o zonă de responsabilitate extinsă, la 20 iunie 1919 s-a efectuat o nouă grupare a forțelor pe sectoare (Schema nr.3).

În același timp, forțele aflate sub comanda colonelului Cănciulescu au primit ordin să supravegheze și să apere frontiera de nord a Pocuției pe linia Nistrului și a liniei de demarcație dintre Pocuția și zona ocupată de trupele poloneze²⁹. Prin măsura adoptată se avea în vedere evitarea unor confruntări cu trupele poloneze și ucrainene.

Prima decadă a lunii iulie 1919 a fost relativ liniștită atât la Nistru, cât și la Tisa, ceea ce a permis generalului Constantin Prezan să inspecteze în zilele de 8, 9 și 10 iulie trupele din Basarabia și Bucovina. Pentru o conducere mai eficientă a trupelor din această zonă, la comanda Corpului 4 armată a fost numit generalul Lupescu, care și-a luat în primire funcția la 10 iunie 1919.

În această perioadă a fost elaborat "Planul de acțiune nr.29", din 3 iulie 1919, în acord cu ordinele eșalonului superior și forțele la dispoziția comandamentului însărcinat cu apărarea frontierei de est și nord a țării.³⁰

Misiunea diviziei, prevăzută în noul plan era de a supraveghea și apăra frontiera de nord a Basarabiei, Bucovinei și Pocuției, a liniei de demarcație între trupele române și cele poloneze în partea de vest a Pocuției.

Cu forțele la dispoziție, între care se remarcă includerea Grupului 3 aeronautic, cu escadrilele 9 și 10, Divizia 8 infanterie a organizat apărarea și supravegherea în trei sectoare: Hotin, Bucovina și Pocuția. În același timp au fost fixate forțele și misiunile trupelor destinate organizării și administrării Pocuției.

²⁹ Ibidem, f. 28.

³⁰ Ibidem, f. 154-157.

Punerea în aplicare a "Planului de acțiune nr.27", a avut loc începând cu 12 iulie 1919, conform "Ordinului de operații nr.30", care a prevăzut în detaliu modul de realizare a noilor grupări de forțe între 13 și 23 iulie 1919. În aceeași zi *"Domnul General Lupescu împreună cu eșalonul operativ a Grupului de Divizii s-a strămutat de la Cernăuți la Iași, postul de comandă al grupului fixându-se în acea garnizoană"*³¹.

Evoluția situației pe fronturile de luptă din centrul Europei, apreciată ca favorabilă, a determinat Marele Cartier General român să considere că "Trupele polone și ceho-slovace fiind astăzi în măsură a ocupa regiunile mai sus arătate (Pocuția și Cszan-Muncaci n.n.), s-a stabilit de comun acord cu comandamentele respective ca trupele române să se evacueze"³². Conform "Ordinului de operații nr.10" din 16 iulie 1919, *"Evacuarea Pocuției de către trupele Diviziei a 8-a va începe de îndată ce Comandamentul acelei divizii va stabili detaliile executorii cu comandamentul polon cu care se găsește în legătură"*³³.

Pentru trecerea la executarea ordinului Diviziei 8 infanterie i-au fost trimise două instrucțiuni (nr.1 și 2) relative la gruparea forțelor și organizarea frontului, precum și la evacuarea Pocuției³⁴.

A doua zi, 17 iulie 1919, generalul Iacob Zadic a adus la cunoștința comandantului trupelor poloneze de la Lemberg, general Ivaschievici, decizia Marelui Cartier General român de a evacua Pocuția, solicitându-i să fixeze ziua, ora și locul întâlnirii în vederea stabilirii modalităților de acțiune a forțelor celor două state. În același timp au fost clarificate unele prevederi ale "Ordinului de operații nr.10", iar trupele au fost prevenite despre acțiunea ce urma a fi executată.

Răspunsul părții poloneze în legătură cu comunicarea făcută de generalul Iacob Zadic a venit pe 22 iulie 1919, precizându-se că pe 27 iulie delegația poloneză va fi prezentă la Sanislav, localitate propusă de partea română ca loc de întâlnire.

Una dintre problemele care au apărut între partea română și cea poloneză a fost a evacuării bunurilor care au aparținut armatei austriece și ucrainene, revendicate de ambele părți.

Trebuie precizat că de la data primirii ordinului privind eventuala evacuare a Pocuției, prin măsurile întreprinse de comandamentul Diviziei 8 infanterie, au început evacuări de materiale. Pentru buna desfășurare a acțiunii și asigurarea condițiilor de îndeplinire a misiunilor operative, în zonă au fost dislocate două batalioane de etape, specialiști și mijloace în planificarea și executarea transporturilor.

Comandamentul Diviziei 8 infanterie nu a neglijat măsurile de menținere a stării de operativitate a trupelor, mai ales ca urmare a reluării confruntărilor militare între armata română și cea maghiară.

³¹ Ibidem, f. 57.

³² Ibidem, f. 164.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem, f. 165, 166.

La 26 iulie 1919, prin "Ordinul de operații nr.31", zona de responsabilitate a diviziei era împărțită în: frontul operativ, între Restea-Ataki, Vasiliev; frontul de supraveghere, între exclusiv Vasiliev, Iablanica³⁵.

Trei zile mai târziu, nevoile operative din Transilvania și Ungaria au impus scoaterea din subordinea Diviziei 8 infanterie a regimentelor 7 și 8 vânători, Bateriei 3 din Regimentul 17 obuziere, care până la 3 august trebuiau să ajungă în zona destinată. Pentru redislocarea forțelor diviziei, în urma plecării regimentelor de vânători, a fost emis "Ordinul de operații nr.32" din 29 iulie 1919, acțiunile trebuind să înceapă în aceeași zi³⁶.

Unul dintre evenimentele importante ale acestei perioade a fost desfășurarea tratativelor pentru semnarea convenției româno-polone privind evacuarea Pocuției, convorbirile dintre cele două delegații desfășurându-se la Lemberg, la cererea părții poloneze.

Desfășurate între 30 iulie și 2 august, tratativele s-au materializat în semnarea unei convenții și unui protocol, documente semnate pentru partea română de generalul Iacob Zadic, iar din partea armatei poloneze de către generalul conte De Lamezan-Salins. Documentele conțin prevederi cu caracter general privind evacuarea Pocuției. Durata evacuării a fost stabilită pentru 9 zile, data începerii acțiunii urmând a fi stabilită ulterior.

Una dintre problemele puse în discuție a fost cea a încetării evacuării de bunuri aparținând statului austriac, persoanelor fizice și juridice din Pocuția.

După cum rezultă dintr-un raport al generalului Iacob Zadic, din data de 5 august 1919, chiar în zilele în care se desfășurau tratativele de la Lemberg s-au dat ordinele de încetare a evacuărilor, mai mult, au fost înapoiate unele materiale care fuseseră împachetate pentru a fi transportate în țară.

Deși la 5 august 1919, partea poloneză a anunțat ratificarea documentelor semnate la Lemberg, datorită plecării generalului Constantin Prezan la Budapesta, ocupată de trupele noastre la 4 august, partea română a anunțat aprobarea și ratificarea convenției și a protocolului abia la 11 august.

Generalul Iacob Zadic a fost împuternicit să stabilească ziua întâia a evacuării.

Răspunzând solicitării părții poloneze, generalul Iacob Zadic a fixat data de 17 august ca ziua "n"³⁷. Prin urmare, conform celor stabilite de comun acord, evacuarea-ocuparea Pocuției trebuia să aibă loc între 18-25 august 1919.

În "Ordinul nr.4712" transmis trupelor la 13 august, se indicau: evacuarea pe cât posibil pe districte; frontiera româno-polonă; tabela de mișcare și conducerea operației. Comandant al trupelor de operații rămânea în continuare colonelul Cănciulescu (punct comandă la Cernăuți), în timp ce misiunea de predare a teritoriului Pocuției către trupele poloneze revenea colonelului Liciu.

Totodată, pentru buna desfășurare a evacuării, la 15 august, generalul Iacob Zadic a convocat ofițeri români și polonezi, prefecții și primarii din Pocuția,

³⁵ Ibidem, f. 191.

³⁶ Ibidem, f. 195.

³⁷ Ibidem, f. 228.

prilej cu care *"s-au discutat și stabilit toate detaliile de executare ale evacuării și respectiv ocupării, așa ca cele mai bune raporturi amicale să existe între toate elementele militare și civile de o parte și de alta"*³⁸.

În preziua începerii evacuării generalul Iacob Zadic a emis o Proclamație în care, între altele, aducea *"mulțumirile sale, tuturor autorităților și întregii populațiuni, pentru buna ordine și liniștea ce au păstrat-o pe tot timpul ocupațiunei române"*³⁹.

Începând cu 18 august 1919, debutează evacuarea Pocuției conform tabelului de mișcare, acțiunile desfășurându-se fără probleme deosebite.

Acțiunile de evacuare au avut loc în perioada în care în zona Diviziei 8 infanterie s-a aflat comandantul Corpului 4 armată, generalul Lupescu care, până la 22 august, a vizitat și inspectat trupele din nordul Basarabiei, Hotin și Cernăuți.

Un incident neplăcut s-a petrecut în ziua de 22 august pe timpul inspecției la Grupul 3 aeronautic, când pe timpul zborurilor demonstrative un avion s-a prabușit, accidentul soldându-se cu distrugerea aparatului și moartea sublocotenentului aviator Paukert.

Operațiile de evacuare s-au încheiat până în seara zilei de 24 august când trupele s-au dispus în raioanele ordonate.

Acțiunile armatei române în Pocuția s-au desfășurat pe o durată de 94 zile, în condiții meteo favorabile, într-un spațiu cu teren deluros și muntos, caracteristica spațiului geografic fiind asemănătoare cu cea din Bucovina.

Unitățile au acționat într-un spațiu cu populație poloneză, ucraineană și ruteană, care nu au manifestat o ostilitate evidentă, pericolele venind, de fiecare dată, de peste Nistru. Pierderile trupelor noastre au fost de 7 morți (4 căzuți în luptă și 3 ca urmare a unor accidente) și 7 răniți.

Operațiile din Pocuția au evidențiat capacitatea comandamentelor române de a gestiona o situație de criză pe un spațiu în afara teritoriului național.

După evacuarea Pocuției, unitățile Diviziei 8 infanterie, deși încă în stare de război, au desfășurat în majoritate activități specifice stării de pace.

Pentru perioada până în martie 1920, jurnalul de operații al diviziei consemnează ca activități curente: pregătirea cadrelor și trupei, redislocări de subunități, mutări de efective, în special la ofițeri, implicarea în aplanarea unor conflicte locale ș.a.

În rezolvarea unor probleme apărute, pentru stabilirea ordinii au fost utilizate subunitățile de jandarmi, iar pentru unele încălcări ale regimului juridic al frontierei cele de grăniceri.

La sfârșitul lunii martie 1920, conform decretului de mobilizare, unitățile Diviziei 8 infanterie au trecut treptat la starea de pace, încheindu-se astfel o perioadă, am putea spune glorioasă, a unei mari unități care s-a afirmat pe deplin în confruntările militare ale Războiului de Întregire.

Acțiunile Diviziei 8 infanterie în Pocuția, asemănătoare în mare măsură cu cele din Bucovina, le putem considera ca operațiuni în afara spațiului românesc,

³⁸ Ibidem, f. 241.

³⁹ Ibidem, f. 242.

temporare, cu caracter de pacificare, în nici un caz cu scopuri anexioniste, executate la cererea guvernului polonez.

Buna conlucrare între organele militare române și cele poloneze sunt pe deplin edificatoare în acest sens, scopurile urmărite fiind doar cele de restabilire a ordinii și asigurare a liniștii locuitorilor indiferent de naționalitate.

TERORISMUL ȘI SECURITATEA ROMÂNIEI

Lt.col. conf. univ. dr. Mircea-Dănuț CHIRIAC

A very different social phenomenon, the terrorism, had a global character from the beginning of this century and millennium, through its development and diversity of its form of manifestation.

Taking into account its political dimension and its unforeseen implication, terrorism is more and more a direct menace towards the security of all states.

Fenomen social de factură aparte, terorismul a dobândit în acest început de secol și mileniu, prin amploarea și diversitatea formelor sale de manifestare, un caracter global, extins la scara întregii planete. Zilnic omenirea este confruntată cu o multitudine de acțiuni teroriste, unele de o violență inimaginabilă, care răspândesc groază, tulbură profund viața normală a societății, sfidând ordinea de drept internă și internațională, punând în pericol existența și funcționarea democrațiilor.

Definit de unii autori ca un "război ascuns, nedeclarat", sau un "conflict de mică intensitate (cu obiectiv limitat)", acest adevărat flagel al lumii contemporane a depășit stadiul improvizațiilor, al unor "simple" asasinate sau atentate cu bombe. Manifestările sale violente, precis orientate și foarte bine organizate, oferă o imagine apocaliptică și creează o psihoză generalizată a terorii în timp de pace, cu amplificări și diversificări multiple în situații de criză sau în caz de război.

Datorită dimensiunilor posibile și implicațiilor sale imprevizibile, terorismul constituie tot mai mult o amenințare directă la adresa securității statelor, a relațiilor dintre acestea și chiar la pacea mondială. Din analiza fenomenului terorist efectuat de specialiștii în domeniu a rezultat că, în contextul actual, organizațiile și grupările teroriste vizează sporirea efectelor actelor comise, ca răspuns la măsurile de prevenire adoptate la nivelul comunității mondiale, prin diferite organisme internaționale, precum și de statele confruntate cu acest fenomen.

România și celelalte țări din Europa Centrală și de Est se află aproape de epicentrul amenințărilor "netradiționale" la adresa securității naționale, zonale și/sau regionale. Pericolele clare și de actualitate provin din partea crimei organizate, traficului de droguri, terorismului și conflictelor militare de mică intensitate, care au capacitatea de a se extinde în progresie geometrică, cu consecințe dintre cele mai grave pe plan local, general - european și nu numai.

Aceste pericole, "netradiționale", se pot constitui într-o amenințare mai mare decât pericolul imaginat sau real al unor războaie interstatale convenționale.

Crima strategică este o combinație de ilegalități formată din crima organizată, traficul de droguri, terorism și diversiune care amenință o gamă largă de interese ale statelor. Crima strategică atentează la existența statului de drept, la legitimitatea puterii. Dacă democrația și economia de piață reprezintă valorile unui regim exercitat de popor prin reprezentanții aleși ai acestuia, folosirea pieței libere de către cetățeni urmărește producerea și comercializarea de bunuri materiale și servicii, crima strategică este cea care creează o economie subterană și paralelă ce determină pierderea încrederii cetățenilor în guverne, prevenționează și distorsionează instituțiile democratice și piața liberă. Crima strategică distruge contractul social dintre cetățeni și stat. Crima strategică este o amenințare nu numai la adresa intereselor vitale ale României, dar și ale altor state din Europa, Asia și America.

Securitatea națională, prin strategiile adoptate este obligată să se confrunte cu crima strategică, alocând resurse pentru programe naționale, regionale și internaționale de previziune, prevenire, combatere, neutralizare și replică la această amenințare din ce în ce mai mare. Resursele sunt sărace, statele trebuind să-și stabilească raportul dintre pregătirile de apărare și cele de război împotriva crimei strategice și să aleagă nivelul de finanțare potrivit pentru forțele armate, cât și pentru prioritățile impunerii legii. În perioada războiului rece, statele desfășurau forțe militare convenționale ample pentru a descuraja declanșarea unui război și a câștiga lupta în situația unor conflicte de mare intensitate. În perioada de după războiul rece, când un război nuclear sau un conflict militar convențional de mare amploare sunt mai puțin posibile, ba chiar de neconceput, în Occident statele dezvoltă forțe militare reduse, conform convențiilor încheiate, întrucât amenințările de ordin militar sunt mult mai reduse. În măsura în care amenințările cu războiul în Europa se diminuează, amenințarea crimei strategice este în creștere.

Complexitatea terorismului, a formelor sale de manifestare, creșterea numărului grupărilor și organizațiilor teroriste, diversitatea orientărilor acestora presupune, implicit, o evoluție corespunzătoare a scopurilor urmărite. În principal, acestea pot fi grupate astfel:

a) realizarea unor scopuri politice, cum ar fi: soluționarea problemelor legate de supraviețuirea și afirmarea unor etnii sau naționalități; determinarea unor schimbări în viața politică a unui stat mergând până la destabilizarea gravă a sistemului și înlocuirea conducerii politice; încetinirea sau stoparea unor procese politice (cum sunt, de exemplu, negocierile de pace dintre Israel și O.E.P.); încordarea relațiilor dintre state etc.;

b) atragerea atenției opiniei publice interne și/sau internaționale asupra "țelului nobil", urmărit, asupra necesității soluționării într-un anumit mod a problemelor conflictuale dintr-o țară sau regiune, asupra unei ideologii, asupra "nedreptăților și persecuțiilor" la care este supus un grup social etc. De fapt, opinia publică este principala forță căreia i se adresează terorismul din punct de vedere mediatic și psihologic. Sensibilizând, prin formele sale de manifestare, chiar un segment redus al populației, terorismul provoacă o polarizare a comunității internaționale, sporindu-și șansele de sprijin în viitor. Presa, în goana sa după senzațional, face un imens serviciu publicitar și, putem spune fără teamă de a greși, chiar financiar, terorismului;

c) subminarea autorității regimurilor politice din unele țări prin crearea unei stări de încordare, de nesiguranță și incertitudine, de haos economic și social. Toate acestea duc la discreditarea conducerii politice și economice, generează și alimentează neîncrederea populației în competența organismelor menționate;

d) obligarea autorităților să satisfacă unele cereri vizând: eliberarea unor membri ai grupărilor sau organizațiilor teroriste deținuți în închisorile diferitelor state; obținerea unor mijloace financiare, materiale ori de transport, drept răscum-părare; obținerea unor baze de retragere și ascundere, de cazare și pregătire etc.;

e) promovarea unor interese de grup: naționale, religioase, etnice, ideologice, naționaliste, iredentiste, separatiste, revigorarea unor organizații extremiste, fasciste sau cu tentă religioasă fanatică etc.;

f) intimidarea și influențarea poziției unor personalități, organisme sau guverne, în soluționarea unor probleme social-politice, economice, diplomatice;

g) răzbunarea față de unele personalități, organisme sau guverne, pentru "prejudiciile" aduse organizației sau grupării prin măsuri luate anterior;

h) realizarea unor scopuri militare, cum ar fi: dezorganizarea conducerii la nivel strategic sau operativ; diminuarea sau distrugerea parțială a potențialului militar al adversarului; dezorganizarea sistemului logistic; paralizarea sistemelor de comunicații și telecomunicații; desfășurarea activității de propagandă și dezinformare; organizarea și executarea unor acțiuni teroriste de amploare în spatele dispozitivelor trupelor, suprimarea sau răpirea unor personalități politice și militare; infiltrarea în raioane a forțelor paramilitare ostile autohtone și executarea de acțiuni teroriste și diversioniste în comun; organizarea de revolte și rășcoale, a luptei de gherilă; cooperarea cu trupele aeropurtate sau desant maritim (forța rapidă de intervenție) pentru a participa la misiunile acestora; organizarea evadării și evacuării prizonierilor ș.a.

Într-un viitor război, beligeranții vor urmări obținerea unei victorii rapide asupra adversarului, prin distrugerea potențialului militar, înlocuirea guvernelor ostile cu guverne docile, obiective ce ar putea fi realizate prin întrebuițarea pe scară largă a elementelor terorist-diversioniste, concomitent cu angajarea masivă a forțelor armate operaționale. Mai mult, unii experți militari din țările dezvoltate apreciază că prin întrebuițarea unor astfel de forțe "speciale" se pot obține rezultate incomparabil mai importante chiar decât în cazul folosirii armelor nucleare și chimice.

Conflictele din Orientul Mijlociu, războiul din Golf, conflictele locale din Europa (inclusiv cele din fosta U.R.S.S.) confirmă aceste aprecieri și oferă numeroase exemple privind eficacitatea și importanța strategică a acțiunilor terorist-diversioniste, care practic au rezolvat situații deosebit de complexe pe care M.U. tactice și strategice nu le-ar fi putut îndeplini sau le-ar fi rezolvat cu eforturi (pierderi) umane și materiale deosebite. De exemplu, după unele estimări, un grup de 5-6 teroriști sau diversioniști poate scoate din funcțiune obiective economice și militare pentru a căror distrugere ar fi necesară angajarea unor însemnate forțe, mai cu seamă în situația când aceste obiective se află în adâncimea teritoriului adversarului.

Sursele unor potențiale acte de terorism-diversionism sunt prezente constatate și pe teritoriul țării noastre, fapt care impune luarea continuă a măsurilor pentru descurajarea lor și prevenirea oricăror acțiuni de acest gen.

În literatura de specialitate se arată că la baza acțiunilor terorist-diversioniste se află principiul "strategiei totale cu caracter persuasiv" – așa cum se exprimă plastic generalul francez Beaufre, întrucât, în prezent, asistăm la o lărgire și diversificare a spațiului de cuprindere și a obiectivelor spre care se îndreaptă atenția lor, din ce în ce mai mult. Alături de "ținte tradiționale" (ambasade, aerogări, aeronave, diferite personalități, etc.) sunt tot mai mult vizate raioanele, locurile și mediile aglomerate (gări, metrouri, platforme industriale, baze militare, instituții financiar-bancare, culturale și de cult, ș.a.), pentru a se crea un climat de tensiune, de nesiguranță și de a se afecta stabilitatea socială.

Totodată, în scopul destabilizării politice, economice, militare și psihologice ale adversarului și pentru a-i îngreuna ducerea acțiunilor militare ori a-i dezorganiza sistemele de conducere și logistică, forțele respective vizează distrugerea unor bunuri materiale sau scoaterea din funcțiune a anumitor obiective industriale, instalații militare, lucrări de artă, depozite, noduri de comunicații rutiere și feroviare, stații radio și T.V. ș.a., atât în timp de pace cât și în timp de război.

Obiectivele și raioanele ce vor face obiectul acțiunilor forțelor terorist-diversioniste se aleg astfel încât lovirea lor să aibă un impact psihologic cât mai mare asupra populației, să fie greu de repus în funcțiune și să demonstreze forța celor care le săvârșesc.

În situațiile de criză politico-strategică, pe timpul stării de asediu sau al stării de urgență, precum și într-un război ce s-ar purta pe teritoriul țării cele mai vulnerabile obiective sunt:

- capitala țării și municipiile reședință de județ, datorită importanței lor politice, economice, administrative, industriale și militare etc. De fapt, caracteristicile geografico-militare ale marilor aglomerări urbane sunt foarte bine studiate de elementele ostile statului nostru, deoarece acestea permit folosirea așa-zisului "terorism (diversiune) urban (ă)". În plus, unele dintre aceste localități se află situate în zona de frontieră, forțele terorist-diversioniste putând ușor să se infiltreze, să execute "loviturile planificate", iar apoi să se disperseze în zonă pentru ca ulterior să se concentreze și să se organizeze în vederea unor acțiuni ulterioare;

- marile platforme industriale: Midia-Năvodari, Galați, Reșița Hunedoara, Brazi, Pitești ș.a.;

- uzinele cu producție specială: Cugir, Sadu, Mârșa, Moreni, Mija, Ghimbav, Plopeni, Băbeni, Orăștie, Malovăț, Colibași, Măgurele etc.;

- centrala atomo-electrică Cernavodă și institutele de cercetări în domeniul nucleilor energetici și a izotopilor din Măgurele, Pitești și Cluj;

- barajele lacurilor de acumulare ale hidrocentralelor Porțile de Fier I și II, Bicaz-Stejarul, Căineni, Galbeni, Stânca, Costești, Vidraru, Drăgășani, Râmnicu-Vâlcea, Robești, Târnița, Răcăciuni, Paltinu 3.;

- podurile, viaductele, tunelurile, precum și alte amenajări pentru consolidarea rețelei rutiere și de cale ferată.

Indiferent de tipul agresiunii militare ce se va produce asupra țării noastre, acțiunile terorist-diversioniste se vor declanșa și se vor amplifica în raioane și zone a căror vulnerabilitate este sporită, mai ales din cauza particularităților fizico-geografice și elementelor de planimetrie care pot îngreuna ducerea acțiunilor

militare. Acesta este motivul pentru care zonele ori raioanele vulnerabile trebuie permanent supravegheate și apărate. Lanțurile muntoase, în funcție de dezvoltarea lor, constituie alinamente de importanță strategică, operativă sau tactică pentru forțele proprii. Pentru forțele agresive interne sau externe, acesta oferă condiții bune pentru protecție și mascare, precum și posibilitatea de a executa manevre în ascuns, atacuri prin surprindere, declanșarea unor incendii de proporții în raioanele împădurite, blocarea trecătorilor și defileurilor, posibilități de retragere rapidă în ascuns din zona de desfășurare a acțiunilor.

Raioanele cu lucrări hidrotehnice pot fi folosite ca obstacole puternice pentru realizarea și ducerea unor acțiuni de apărare specifice. Din această cauză, inamicul va utiliza elementele terorist-diversioniste pentru distrugerea unor astfel de lucrări, în scopul producerii de pierderi omenești și bunuri materiale, dar, mai cu seamă, pentru inducerea unei stări de panică și teamă în rândul populației civile din zonă, prin inundațiile de proporții pe care le pot produce.

Alte tipuri de obiective urmărite de forțele respective în țara noastră ar putea fi: obținerea și colectarea de fonduri prin operațiuni comerciale licite sau ilicite, ce vor fi transferate ulterior către organizația de bază; dobândirea sau consolidarea unui statut juridic legal, menit să le justifice prezența în România; activități organizatorice și prozelitismul, inclusiv în rândul autohtonilor; strângerea de informații despre virtualele ținte din România și străinătate; planificarea unor acțiuni teroriste.

În finalul acestor succinte considerații privind obiectivele vulnerabile la acțiuni terorist-diversioniste, se poate concluziona faptul că prevenirea și combaterea acțiunilor terorist-diversioniste reprezintă un ansamblu de activități, măsuri și acțiuni puse în operă de organele, instituțiile și forțele abilitate de legile țării destinate să apere valorile supreme ale statului nostru - independența, suveranitatea, unitatea și integritatea teritoriului național.

În țara noastră sunt deja semnalate, în unele cazuri chiar de mai mult timp, filiale sau nuclee ale unor organizații teroriste de anvergură internațională. Până în prezent, ele nu par a avea intenții agresive la adresa siguranței statului român. Cu toate acestea, nu se poate ignora prezența pe teritoriul țării a unor obiective ale altor state ce au fost lovite anterior, în diverse locuri din lume, de către aceste grupări teroriste.

Deși până în prezent, analiștii în domeniu consideră că proliferarea terorismului în România ar constitui un fenomen "atipic", nu excludem posibilitatea alăturării la elementele teroriste extrateritoriale și apariția elementelor autohtone.

NATO, CEA MAI PUTERNICĂ ALIANȚĂ MILITARĂ DIN ISTORIE

Lt. col. conf. univ. dr. Constantin IORDACHE

Through its army, in full process of restructuring and modernization, Romania has the capacity to contribute at the mission of collective defense and other missions in which NATO is involved. Romania is also able to assume all responsibilities, which are part of its status as member of the NATO military alliance. A common space of European and Regional Security is the best option for Romania to protect its national interest.

Odată cu încheierea celui de-al doilea război mondial, după semnarea de către 54 de națiuni a Chartei Națiunilor Unite la 26 iunie 1945, lumea se aștepta ca Organizația Națiunilor Unite să asigure un cadru adecvat pentru menținerea păcii. La 4 ani de la această dată s-a dovedit că o pace durabilă nu poate fi asigurată eficient, ONU neavând posibilitatea să ofere protecția necesară în fața amenințărilor percepute de unele țări europene la adresa securității lor.

În lipsa unor forțe și mijloace adecvate, fără o definiție exactă și completă a agresiunii și agresorului, aplicarea unora din prevederile Chartei ONU s-a dovedit, practic, a fi iluzorie.

În aceste condiții, 10 state din Europa Occidentală s-au adresat SUA și Canadei solicitându-le a se asocia în vederea asigurării autoapărării colective, conform prevederilor articolului 51 al Chartei ONU, care consacră dreptul statelor la autoapărare individuală și colectivă. Această inițiativă s-a finalizat prin semnarea Tratatului Atlanticului de Nord – NATO (sigla denumirii în limba engleză – North Atlantic Treaty Organisation).

În istoria ONU, Consiliul de Securitate a mandatat o forță (coalitie) internațională pentru operațiuni de restabilire a păcii pentru rezolvarea crizelor din Coreea de Nord, Congo și Irak (1991). Pentru criza din Iugoslavia a fost mandatată, pentru prima dată în istoria sa, NATO.

Viabilitatea dovedită de NATO, pe parcursul a 55 de ani, s-a bazat pe Tratatul de la Washington și pe întregul "acquis" politico-juridic.

NATO reprezintă o alianță militară *sui generis* în istoria umanității, prin originalitatea structurii și a instituțiilor sale, grupând state situate pe două continente.

Tratatul Atlanticului de Nord reprezintă cadrul juridic al unei alianțe militare concepută pentru a preveni o eventuală agresiune sau o respingere, în

cazul când ar avea loc. El prevede, de asemenea, o cooperare și o consultare permanentă în domeniile politic, economic și în alte domenii nemilitare. El a fost încheiat pe o durată nedeterminată.

Statele semnatare consimt să soluționeze diferendele internaționale prin mijloace pașnice, pentru a nu pune în pericol pacea, securitatea și dreptul internațional.

Textul Tratatului Atlanticului de Nord se compune din 14 articole, precedate de un preambul, în care se subliniază că Alianța se înființează în baza prevederilor Chartei ONU.

Articolul 1 definește principiile de bază pe care statele semnatare trebuie să le respecte în stabilirea și realizarea relațiilor lor internaționale, pentru a nu periclita pacea și securitatea mondială precum și angajamentul lor de a nu recurge la amenințarea cu folosirea forței sau la utilizarea acesteia pentru rezolvarea diferendelor internaționale, indiferent de natura acestora. În articolul 3 sunt prevăzute dispoziții referitoare la răspunderea fiecărui stat membru în ceea ce privește realizarea forțelor și a mijloacelor necesare apărării individuale și participării la apărarea comună, în cazul unui atac armat. Acest articol prevede obligația părților de a se consulta de fiecare dată când una dintre ele și-ar considera amenințate suveranitatea, independența și integritatea teritorială, precum și obligația fiecărui stat semnatar de a se apăra cu forțe și mijloace proprii până la punerea în acțiune a capacităților de apărare colectivă.

Articolul 5 este cel mai important, el stipulând că statele membre convin să considere un atac îndreptat împotriva unuia dintre ele, în Europa sau în America de Nord, ca un atac împotriva tuturor. De aici rezultă și obligația lor de a lua măsurile necesare de întraajutorare în caz de atac armat. Deși acest articol lasă fiecărui stat semnatar libertatea de a întreprinde acțiunile pe care le va considera necesare, se menționează că statele membre vor trebui să ia, individual sau colectiv, măsurile necesare pentru restabilirea și menținerea securității.

Acțiunea comună se justifică prin exercitarea dreptului inalienabil la autoapărare individuală și colectivă, în condițiile precizate de articolul 51 al Chartei ONU, cu dispoziția că orice acțiune de autoapărare individuală sau colectivă trebuie să înceteze în momentul în care Consiliul de Securitate ONU întreprinde tot ceea ce se impune în vederea restabilirii și menținerii securității internaționale.

Rezultă că NATO nu poate opera, ca organizație de securitate, decât sub controlul Consiliului de Securitate și în limitele stabilite de acesta. Astfel, conform prevederilor articolului 52, Consiliul de Securitate recomandă statelor membre *"să depună toate eforturile pentru a rezolva pe cale pașnică diferendele cu ajutorul organizațiilor regionale"*.

Pe timpul desfășurării conflictelor armate pe teritoriul ex-Iugoslaviei, NATO a întreprins operațiuni militare la solicitarea expresă a ONU și în baza mandatelor conferite de rezoluțiile CS/ONU. După semnarea Acordului de Pace de la Dayton, privind Bosnia-Herțegovina, s-au întreprins acțiuni pentru generarea unei *Forțe de Implementare a Păcii (IFOR)* sub comanda NATO. CS/ONU a adoptat Rezoluția 1031 – care prevedea transferul responsabilității operațiunilor

militare de la ONU către NATO și conferea alianței militare misiunea de a pune în aplicare aspectele militare ale Acordului de Pace de la Dayton.

IFOR a furnizat un sprijin important pentru îndeplinirea misiunilor civile și a colaborat intens cu următoarele organisme internaționale: Comitetul Internațional de Crucea Roșie (CICR); Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați (UCHR); OSCE; Tribunalul Internațional pentru fosta Iugoslavia (TPIY).

Miniștrii apărării și miniștrii de externe ai statelor membre NATO au convenit asupra generării de către alianța militară a unei Forțe de Stabilizare (SFOR), care a succedat IFOR în decembrie 1996 (în virtutea rezoluției 1088 a CS/ONU).

SFOR s-a aflat sub controlul și la comanda politică a Consiliului Nord-Atlantic, conform Anexei 1 A a Acordului de Pace – Dayton (SUA).

În prezent, la Cartierul General SFOR – cu sediul la Sarajevo, activează, în cadrul unei coaliții internaționale, personalul militar din 25 de state (membre sau nemembre ale NATO). SFOR cooperează cu Trupele Operative Internaționale de Poliție ale ONU și asigură securitatea pentru echipele de anchetatori ai TPIY. Consiliul Nord-Atlantic a autorizat SFOR să aresteze și să predea criminalii de război de pe teritoriul ex-Iugoslaviei.

Serviciul de poliție din Kosovo (KPS) înființat de OSCE, urmărește impunerea unei legislații imparțiale în teritoriu.

Prin articolul 6 al Tratatului de la Washington - 1949, este definită zona de aplicare a dispozițiilor articolului 5 respectiv teritoriul statelor semnatare, al insulelor aflate sub jurisdicția lor, asupra navelor și aeronavelor lor ce operează în spațiul maritim și aerian propriu sau în zona Atlanticului, la nord de Tropicul Racului și a Mării Mediterane.

Aceasta nu înseamnă că, dacă un astfel de atac ar avea loc în afara zonei stabilite, el nu ar putea fi obiect de consultare în cadrul Alianței. Și aceasta pentru că asigurarea păcii și a securității în zona Tratatului ar putea fi afectată de evenimente survenite în alte părți ale lumii, iar Consiliul Atlanticului de Nord trebuie să țină cont de situația internațională.

Articolul 7 relevă că Tratatul nu va afecta drepturile și obligațiile ce le revin părților ca membre ONU și că nu poate fi pusă în discuție primordialitatea Consiliului de Securitate în materie de menținere a păcii și securității internaționale.

Articolul 8 dispune că statele părți nu pot încheia tratate care ar avea prevederi contrare celor din Tratatul Atlanticului de Nord, fapt care reprezintă o garanție a respectării principiilor și a normelor de drept internațional de către statele membre ale NATO.

În articolul 9 este prevăzută înființarea unui Consiliu în care să fie reprezentate toate statele părți și care să se poată întruni în orice moment.

Consiliul Atlanticului de Nord lucrează în sesiune permanentă, la nivel de ambasadori și se întrunește periodic sau de câte ori este nevoie, în reuniuni la nivel ministerial sau la nivelul șefilor de stat (de guvern). O dispoziție a acestui articol împuternicește Consiliul să înființeze organisme subsidiare, ce le va aprecia necesare, în vederea aplicării corecte și eficiente a prevederilor Tratatului. Pe această bază, structurile Alianței dispun de elasticitatea necesară în vederea

adoptării și perfecționării permanente, în raport cu cerințele mediului regional sau mondial de securitate.

Adunarea Parlamentară – NATO este o instituție interparlamentară pentru analizarea problemelor politico-militare de interes comun. Respectivul for constituie o verigă de legătură între parlamentele naționale și instituțiile NATO. Delegații la *Adunarea Parlamentară – NATO* sunt numiți de parlamentele naționale.

Misiunea principală a acestei instituții este de a informa, de a aproba punctele de vedere în cadrul elaborării politicii NATO. Un exemplu de jurisdicție exclusivă îl întâlnim în Acordul NATO-SOFA (semnat la Londra în 1951 între țările membre NATO) și extins în 19 iunie 1995 pentru țările membre PfP și în care se specifică: *"Autoritățile militare ale statului trimițător vor avea dreptul de a exercita jurisdicția exclusivă asupra persoanelor supuse legilor militare ale acestui stat, în ceea ce privește infracțiunile referitoare la securitatea sa, incriminate de legea statului trimițător, dar nu și de legea statului primitor"* (NATO-SOFA, art. 7, paragraful 2 a).

"Autoritățile statului primitor vor avea dreptul să-și exercite jurisdicția exclusivă asupra membrilor unei forțe sau a unei componente civile și asupra membrilor lor de familie în ceea ce privește infracțiunile, inclusiv cele referitoare la securitatea acestui stat, pedepsite de legea sa, dar nu și de legea statului trimițător" (NATO-SOFA, art. 7, paragraful 2 b).

Acolo unde există jurisdicție concurentă, în cauze neacoperite de jurisdicția exclusivă, se va atribui prioritate fie statului trimițător, fie celui primitor. Statul trimițător va avea jurisdicție prioritară asupra următoarelor infracțiuni:

- acțiunea ilicită sau omisiunea săvârșite pe timpul îndeplinirii misiunii militare;
- acțiunea îndreptată împotriva proprietății sau securității statului trimițător;
- acțiunea îndreptată împotriva persoanei sau proprietății unui membru al forței sau al componentei civile a statului trimițător, ori a unui însoțitor.

Statul primitor va avea jurisdicție prioritară asupra tuturor celorlalte infracțiuni. Totodată dacă statul care are jurisdicție prioritară renunță să-și mai exercite acest drept, cazul poate fi preluat de celălalt stat, automat sau în urma unei modificări scrise către autoritățile în cauză. În acest sens, în acordul NATO-SOFA, se prevede la articolul 7 paragraful 3 c.

Autoritățile statului care au dreptul prioritar de jurisdicție vor lua în considerare cu bunăvoință cererea de renunțare la acest drept formulată de autoritățile celuilalt stat în cazul în care acest stat consideră că o astfel de renunțare este de importanță deosebită".

În ceea ce privește jurisdicția civilă, se va căuta obținerea imunității de răspundere civilă la plata unor despăgubiri pentru fapte comise pe timpul îndeplinirii atribuțiilor oficiale. În ceea ce privește pretențiile, în baza dreptului internațional, guvernele sunt adesea imune față de acestea, dar exercițiile militare sau alte activități de apărare, desfășurate între parteneri, pot avea ca urmări distrugerii de priorități sau de bunuri. În general există două modalități privind repartizarea responsabilităților pentru despăgubiri: ca urmare a responsabilității

stabilite, sau în acord cu o formulă, care ia în considerare pe lângă responsabilitate și alți factori. Spre exemplu, în acordul NATO-SOFA după ce sunt definite proprietatea guvernamentală militară și cea nemilitară, sunt specificate condițiile de renunțare la pretențiile privind proprietatea guvernamentală militară (art. 8, paragraful 1), renunțarea parțială la pretențiile privind proprietatea guvernamentală nemilitară (art. 8, paragraful 2), renunțarea la pretențiile pentru decesul sau rănirea unui membru al forțelor armate (art. 8, paragraful 4) sau pretențiile terțelor părți (art. 8, paragraful 5). Tot în acordul NATO-SOFA se prevede la articolul 8, paragraful 9, că *"nu există imunitate față de tribunalele civile ale statului primitor, dar hotărârea nu se execută în mod silit"*.

Alte aspecte tratate în acordurile SOFA sunt:

- punctele de intrare și ieșire din statul primitor, vizând simplificarea prevederilor regulamentului pașapoartelor și al celor legate de imigrație/emigrație;
- când și unde este permis portul de arme sau al uniformelor și însemnelor militare, în perimetrele militare specificate și în afara acestora;
- taxele vamale, impozitele, problemele statuate în sensul aplicării de scutiri și facilități personalului dislocat, mai ales atunci când misiunea se desfășoară într-o perioadă mai mare de timp;
- bunurile proprietate personală a membrilor contingentelor deplasate pentru o perioadă mai mare de timp și care trebuie importate.

Documentul juridic de bază care permite angajarea României în operațiile multinaționale de pace este Constituția țării, care la art.10 stipulează: *"România întreține și dezvoltă relații pașnice cu toate statele și în acest cadru, relații de bună vecinătate, întemeiate pe principiile și celelalte norme general admise ale dreptului internațional"*.

Iar la art.11 *"1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. 2) tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern"*.

Pornind de la aceste prevederi constituționale, Legea apărării naționale a României nr.45/1 iulie 1994 cuprinde la art.5 condițiile participărilor românești la operațiunile multinaționale de pace: *"În interesul securității colective și potrivit obligațiilor asumate de România prin tratate internaționale, la solicitarea Președintelui României se supune Parlamentului, spre aprobare, participarea cu efective și tehnică militară la constituirea forțelor internaționale destinate menținerii păcii sau în scopuri umanitare"*.

Participarea unor unități ale armatei în afara teritoriului României cu efective și tehnică de luptă, la exerciții comune, cu unități ale altor state, se aprobă de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, cu informarea prealabilă a Parlamentului.

Desfășurarea exercițiilor și operațiunilor armatei, cu durata determinată, care implică intrarea, staționarea ori trecerea unor unități militare străine pe teritoriul României, se aprobă pentru fiecare caz în parte, de către parlamentul național.

Devenit aliat de jure, România beneficiază de avantajele pe planul securității și își asumă ansamblul responsabilităților inerente statutului de membru al NATO.

Conform *Conceptului Strategic al NATO (CSN)*, adoptat la Summit-ul din 1995, riscurile la adresa securității aliaților nu sunt doar de ordin militar, ci pot fi și nemilitare (terorism, criminalitate organizată, sabotaj economic etc.).

Conceptul strategic al alianței proclamă securitatea "individuală" și "egală" pentru toate statele membre. Misiunea de bază a forțelor NATO constă în *"garantarea independenței politice și a integrării teritoriale a aliaților"*.

Eficiența intervenției politico-militare a NATO în crize precum cele din Bosnia, Kosovo, Fyrom și recent, Afganistan, a demonstrat rolul-cheie asumat de Alianță în stabilirea zonelor aflate, uneori, la mii de kilometri de aria sa de responsabilitate.

Forțele armate române au participat, în perioada 1994--2003, la peste 70 de exerciții și au luat parte la întreaga gamă de exerciții NATO/PfP (terestre, aeriene, navale, logistice și de protecție civilă), misiuni de bază stabilite prin DOCUMENTUL CADRU: operații în sprijinul păcii (PEACE SUPPORT OPERATIONS – PSO), operații de căutare-salvare (SEARCH AND RESCUE – SAR) și operațiuni de sprijin umanitar (HUMANITARIAN ASISTANCE – HA).

Unitățile și marile unități operaționalizate ale armatei române trebuie să asigure apărarea țării și participarea la operații de tip coalitiție, în care se află angajată actualmente România.

În prezent, țara noastră are angajați în asemenea operații (SFOR – în Bosnia Herțegovina, KFOR – în Kosovo, Operațiunea "ENDURING FREEDOM" – în Afganistan, Divizia multinațională – în Irak) aproximativ 1.500 de militari.

România, membru de jure al NATO, începând cu data de 29.03.2004, urmează să pună la dispoziția alianței un pachet de forțe pentru a acoperi întreaga gamă de misiuni ale acesteia (în plan terestru, aerian și naval).

CONSIDERAȚII PRIVIND ASIGURAREA SPRIJINULUI NAȚIUNII GAZDĂ (HNS)

Col. prof. univ. dr. Adrian CERNĂIANU

Host Nation Support (HNS) is an extremely important element when planning any scenario, exercise or military operation, since it represents a practical way of reducing costs of the logistic support.

Therefore, planning of HNS becomes a main component of the whole logistic support planning process and it is aimed to identify resources that NATO commands headquarters and Send Nations (SNs) get from the nation of which territory is crossed through or is actually of different military operations.

Sprijinul Națiunii Gazdă (NHS) constituie un factor important în derularea oricăror operații sau exerciții militare. În cadrul N.A.T.O., nevoia de a realiza acțiuni eficiente și cu costuri reduse constituie elementul cheie pentru asigurarea sprijinului logistic. În prezent, prin aplicarea conceptului de logistică întrunită multinațională, așa cum este specificat în A.J.P.- 4^{*}, costurile totale pentru un exercițiu sau o operație militară pot fi reduse, cu condiția unui sprijin substanțial, obținându-se astfel eficiența dorită. Coordonarea planificării și asigurarea HNS sunt elemente cheie utilizate pentru atingerea acestui scop, important fiind ca elaborarea și negocierea Înțelegerilor de Sprijin al Națiunii Gazdă (HNSA) multinaționale să fie aplicabile de către toate statele. Nu numai HNS poate reduce însă volumul real al sprijinului de care Națiunea Trimițătoare SN(s) are nevoie pentru dislocarea la o operație. Este necesară totodată o coordonare a planificării și o aprovizionare neîntreruptă, care vor asigura transparența cerințelor SN(s) și mijloacele națiunii gazdă (HN) destinate acestui scop și, în plus, va rezulta necesitatea de stimulare a utilizării, în cooperare, a acestui gen de mijloace. De aici rezultă și importanța atât a dezvoltării, cât și a negocierii unor HNSA multinaționale care să fie aplicabile de către toate națiunile. Astfel, planificatorul logistic va descoperi că fiecare situație poate constitui o provocare distinctă și va căuta soluțiile necesare care să asigure succesul operațiilor sau exercițiilor.

Sprijinul Națiunii Gazdă (HNS) se manifestă prin asistență civilă și militară oferită pe timp de pace, în situații de urgență, crize sau conflict de către națiunea gazdă, forțelor și organizațiilor aliate care sunt situate pe, operează în, sau

^{*} A.J.P.- 4.4, Doctrina Aliată Întrunită pentru Mișcare și Transport.

tranzitează teritoriul acesteia. Înțelegerile încheiate între autoritățile competente ale națiunii gazdă și națiunile trimițătoare, precum și/sau cu N.A.T.O. constituie bazele acestei asistențe.

Principalele documente care reglementează această activitate sunt:

- în cadrul alianței:
 - MC 334/1, Principii și Strategii N.A.T.O. pentru Sprijinul Națiunii Gazdă (HNS);
 - MC 336/1 (Revizuită), Principii, Strategii și Concepte N.A.T.O. pentru Mișcare și Transport (pentru problemele de asigurare a sprijinului națiunii gazdă în domeniul M&T);
 - AJP 4.4., Doctrina Aliată Întrunită pentru Mișcare și Transport;
 - AJP 4.5., Doctrina și Procedurile Aliate Întrinite pentru HNS;
- la nivel național:
 - acte normative emise în acest sens;
 - înțelegeri între România și Comandamentul Aliat pentru Operații (Memorandumul de Înțelegere permanent – SMOU) sau cu națiunile trimițătoare (Memorandumuri de Înțelegere – MOUs, Acorduri Tehnice – TAs, Aranjamente de Implementare Întrunită – JIAs).

Sprijinul Națiunii Gazdă urmărește să asigure comandanților N.A.T.O. și națiunilor trimițătoare sprijin materializat în materiale, facilități și servicii, incluzând, în afara acestora, securitatea zonei și sprijinul administrativ, în conformitate cu înțelegerile negociate între națiunile trimițătoare și/sau N.A.T.O. și guvernul națiunii gazdă. Astfel, HNS facilitează introducerea forțelor într-o zonă de operații prin asigurarea unui sprijin esențial pentru recepția, staționarea și continuarea deplasării. De asemenea, HNS poate reduce mărimea forțelor logistice, a mijloacelor și materialelor necesare pentru susținerea și redislocarea forțelor, care altfel trebuie să fie asigurate de către națiunea trimițătoare.

Este foarte important ca HNS să nu fie confundat cu C.I.M.I.C. Obiectivul C.I.M.I.C. este acela de a stabili și menține o cooperare totală între forțele N.A.T.O., populația civilă și instituțiile din cadrul zonei de operații, în vederea creării condițiilor civilo-militare care oferă cele mai bune avantaje morale, materiale și tactice. C.I.M.I.C. va fi, în mod normal însă, angajat pentru a facilita realizarea HNS, îndeosebi în ceea ce privește folosirea resurselor ce se pot pune la dispoziție.

Contractarea reprezintă achiziția comercială a materialelor și serviciilor civile de către națiunile gazdă și/sau comandanții N.A.T.O. pentru propriile forțe, în scopul asigurării sprijinului operațiilor conduse de către N.A.T.O. Contractarea de la resurse locale trebuie să nu obstrucționeze HNS și să ia în considerare, întotdeauna, nevoile esențiale ale populației locale. În cazurile în care nu există un guvern legitim al națiunii gazdă cu care să se poată coopera, națiunea gazdă și/sau comandantul N.A.T.O., pot încheia contracte direct cu sursele private din cadrul națiunii gazdă. Acest lucru este foarte important în acele cazuri, în care este stabilit, de către comandantul N.A.T.O., un sistem care să monitorizeze sau să

coordoneze contractele, în vederea limitării competiției în cazul existenței unor resurse limitate și stabilirii priorităților HNS, acolo unde este nevoie.

Un Acord privind Statutul Forțelor (SOFA) negociat la cel mai înalt nivel între națiunile trimițătoare și/sau N.A.T.O. și autoritățile naționale, guvernează statutul forțelor și influențează conducerea propriilor probleme de către națiunea gazdă.

Pentru asigurarea sprijinului națiunii gazdă în domeniul Mișcării și Transportului (M&T), AJP 4.4. specifică asigurarea acestor funcțiuni de către Centrul Național de Coordonare a Mișcării (NMCC) care, în principiu, are misiunea de a aproba, coordona și controla mișcările executate pe căile de comunicație aeriene, navale și interne de suprafață pe teritoriul Națiunii Gazdă (HN), pentru acordarea sprijinului operațiilor N.A.T.O., în vederea asigurării că toate mișcările vor fi executate în conformitate cu cerințele Națiunilor Trimițătoare – SN(s), precum și cu cerințele operaționale ale comandanților N.A.T.O.

Organizarea NMCC a unităților de Control Mișcare – MC - și Control Trafic – TC, precum și a sprijinului legat de funcționarea acestora este alegerea Națiunii Gazdă, dar trebuie să includă legăturile necesare, respectiv cele cu organizațiile responsabile pentru controlul rutelor aeriene și navale. Când este stabilit, NMCC trebuie să includă reprezentanți ai națiunilor implicate și, la nevoie, un reprezentat al comandantului N.A.T.O. NMCC trebuie să asigure permanent legătura cu Centrul Aliat de Coordonare a Mișcării (AMCC). NMCC este autoritatea pentru execuția tuturor mișcărilor legate de dislocare (aeriană, maritimă și internă de suprafață) a forțelor pe propriul teritoriu.

În principiu, NMCC are următoarele sarcini și responsabilități:

- aprobarea, coordonarea și controlul tuturor mișcărilor legate de dislocarea (aeriană, navală și internă de suprafață) a forțelor pe propriul teritoriu, în conformitate cu Planul Multinațional Detaliat de Dislocare MNDDP;
- aprobarea, coordonarea și controlul tuturor mișcărilor legate de angajarea forțelor pe propriul teritoriu, în conformitate cu Planul de Operații (OPLAN) al comandantului JSRC/CJTF, cu excepția zonei precizate pentru angajarea forțelor. În această zonă, conform înțelegerilor (exemplu Memorandumul de Înțelegere – MOU), aprobarea, coordonarea și controlul mișcărilor vor fi delegate, parțial sau total, comandantului JSRC/CJTF;
- cooperarea cu națiunile vecine, la punctele convenite pentru trecerea frontierei;
- controlul și/sau facilitarea folosirii resurselor de mișcare și transport civile și militare naționale asigurate la cererea Națiunilor Trimițătoare.

Instrumentul care asigură planificatorilor HNS ai SN(s) și ai autorităților N.A.T.O. o imagine generală a capacităților ce pot fi puse la dispoziție de către România, pentru a permite o evaluare cantitativă și calitativă inițială a sprijinului care poate fi asigurat și pentru inițierea negocierilor în vederea realizării înțelegerilor HNS este Catalogul de Planificare a Capabilităților Sprijinului Națiunii Gazdă, pe scurt “HNS CAPCAT ROMANIA”.

Acesta este structurat pe opt capitole care se referă, în principal, la:

- *capitolul I*: scopul și destinația catalogului, principalele puncte de contact, structura, comanda și controlul HNS, aspecte legale și financiare, precum și unele probleme privind protecția mediului;

- *capitolul II*: facilități asigurate pentru recepția, staționarea și continuarea deplasării, în care sunt date referințe privind punctele de recepție și regulile de execuție a acestora, facilitățile asigurate de APOD/E, SPOD/E, logistica la țărm (LOTS), feroviară, staționarea, întărirea și continuarea deplasării, capacități de aprovizionare pentru toate clasele de aprovizionare și reparare, sprijin medical și de comunicații, alte servicii și accesul la facilitățile civile;

- *capitolul III*: capacități de sprijin asigurate de către Forțele Terestre care, în principiu, conține informații generale, comanda și controlul HNS, lista cu facilitățile oferite de principalele garnizoane;

- *capitolul IV*: capacități de sprijin asigurate de către Forțele Aeriene, care conține informații generale, comanda și controlul HNS, lista facilităților oferite de principalele garnizoane, aerodromurile/aeroporturile puse la dispoziție pentru sprijinul operațiilor aeriene, facilitățile asigurate de APOD(E), aerodromuri/aeroporturi de rezervă;

- *capitolul V*: capacități de sprijin asigurate de către Forțele Navale, care conține informații generale, comanda și controlul HNS, lista facilităților oferite de principalele garnizoane, principalele porturi puse la dispoziție pentru sprijinul operațiilor navale, facilitățile asigurate de SPOD(E), porturi fluviale;

- *capitolul VI*: informații privind zonele de instruire și poligoanele de tragere;

- *capitolul VII*: referințe privind acordarea sprijinului M&T, care conțin informații generale, comanda și controlul M&T, Centrul de Coordonare a Mișcării, transporturile terestre (rutiere și feroviare), căi maritime și navigabile interioare, transporturi aeriene, multimodale și capacități de transport (minime și maxime);

- *capitolul VIII*: referințe, definiții, abrevieri/acronime.

Pentru domeniul M&T, se poate vorbi de acordarea unui sprijin real începând cu derularea operațiunilor N.A.T.O. din Kosovo, moment în care a devenit o strictă necesitate tranzitarea teritoriului național de către transporturi de efective, echipamente, tehnică și materiale militare executate în folosul armatelor statelor membre N.A.T.O. și parteneri participante la această misiune.

În timp, datorită facilităților puse la dispoziție de către România prin angajamentele asumate, precum și a celor oferite de capacitățile specifice, fenomenul a cunoscut o amploare deosebită, lărgindu-se și la alte operațiuni militare desfășurate în teatrele de operații din Afganistan și Iraq.

Pe tipuri de mijloace, volumul transporturilor executate în perioada 2000-2003 se prezintă astfel:

Tip transport (unitate măsură) \ An	2000	2001	2002	2003
Transporturi rutiere (camioane cu remorcă)	1.876	6.652	6.568	7.160
Transporturi feroviare (trenuri)	86	119	107	33
Transporturi aeriene (avioane)	126	115	127	1.824
Transporturi maritime (nave)	5	16	45	33

Este important de remarcat sprijinul acordat în anii 2001, 2002 și 2003 pentru rotirea contingentului S.U.A., participant la misiunea KFOR, care a constatat în efectuarea de transporturi multimodale, ce au necesitat crearea unui raion de transbordare în portul Constanța. La executarea acestor activități au fost angrenate atât structuri militare, cât și civile, coordonate de către Centrul de Coordonare a Mișcării.

EXTERNALIZAREA SERVICIILOR DIN SFERA LOGISTICII MILITARE - ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVE -

Col. Neculae OȚELEA

In this actual NATO integration stage, the relieved of tactical logistic structures by taking over of the administrative activities, simultaneous with centralized of these activities at central level, is a very important objective for the Land Forces Logistics HQ. In order to accomplish this objective, the out sourcing of an important number of services for troops is a priority for the logistic structures at the high level. In this way, the logistic structures at tactical level will have more time for training, providing in this case more efficiency of the operations' logistic suport.

Expresie distinctă a organizării în plan profesional, logistica se găsește într-un evident proces de transformare care a început în decembrie 1989 și se va finaliza, în linii mari, odată cu operaționalizarea structurală și funcțională a forțelor.

Angajarea țării noastre pe traiectoria economiei de piață a impus adaptarea din mers a proceselor logistice din domeniul militar la noile realități economice, așa cum sunt percepute acestea în spațiul comunitar.

Creșterea răspunderii față de cheltuirea banului public, transformarea gândirii economice în element calitativ de luare a deciziilor, fundamentarea și generalizarea managementului prin bugete au condus la acțiuni de amploare care au necesitat ulterior reorganizarea structurală în general și a sistemului logistic în particular, urmărindu-se îndeplinirea misiunilor specifice cu costuri cât mai mici.

Managementul logistic eficient, adecvat și adaptat permanent realităților obiective și aspirațiilor legitime este chemat ca pe segmentul său de manifestare să contribuie la susținerea din punct de vedere logistic a reformei atenuând eventualele disfuncții, obiective sau subiective, conștientizate ori nu.

Aceasta este cu adevărat o necesitate cu cât logistica este un domeniu de strictă specializare, indispensabil oricărui sistem, cu atât mai mult Sistemului Național de Apărare, fără de care acesta nu ar putea funcționa.

În context s-a pus, firesc la un moment dat, problema utilizării cât mai eficiente a resurselor financiare la dispoziție, unul dintre indicatori fiind, desigur, optimizarea aprovizionării, în fapt, eficientizarea achizițiilor specifice ca element predominant al funcției de aprovizionare.

Astfel, s-a ajuns la măsuri succesive de reducere a personalului cu sarcini administrative și de suport, la revederea și utilizarea, în ultimă instanță, a procedurilor de lucru și achiziții care să diminueze subiectivismul și arbitrariul în derularea lor, utilizând pe scară largă mijloacele electronice și facilitățile oferite de bursa de mărfuri.

O modalitate eficientă din perspectiva economisirii resurselor, concomitent cu menținerea și chiar creșterea standardelor la nivelul celor consacrate, s-a dovedit a fi utilizarea unor servicii, care tradițional se realizau cu forțe proprii, prestate de instituții din afara armatei, recunoscută generic sub denumirea de externalizare a serviciilor. Avantajele oferite de acest sistem sunt evidente dacă avem în vedere experiența altor armate și oportunitățile oferite de economia de piață, care au început să fie resimțite și în armata noastră în anumite domenii cum ar fi hrănirea efectivelor, spălarea lenjeriei și echipamentului, unele categorii de lucrări de întreținere a tehnicii comune cu economia națională, unde au fost implementate într-o oarecare măsură.

Sunt și alte domenii care pot face obiectul acestui demers, în prezent executându-se diferite experimente pentru a identifica toate măsurile conexe necesare. Avem astfel în vedere, reparația și întreținerea tehnicii și infrastructurii, transportul de personal și materiale, paza și siguranța unor zone ori perimetre cu acces restrâns etc.

Apreciem că recepția calificată și riguroasă, angajarea unor contracte clare și bine orientate din perspectiva intereselor legitime ale unităților militare beneficiare, adaptarea și ajustarea continuă a cadrului organizatoric și legislativ la cerințele obiective ale acestui gen de activități constituie premisele unor rezultate deosebite atât în ceea ce privește nivelul organizatoric și calitativ al serviciului achiziționat, cât și în economisirea și utilizarea resurselor astfel disponibilizate, în zona operațională cu cele două direcții mari consumatoare: operații și înzestrare.

Evident, sunt încă foarte multe rețineri în generalizarea sau extinderea acestora, fie din incapacitatea unora de a înțelege superioritatea acestui sistem, caracterul său indispensabil armatei moderne, relaționată deplin la mecanismele economico-financiare ale societății din care face parte, fie din rațiuni străine de interesele instituției militare, care desigur nu pot fi luate în calcul dacă avem în vedere o eventuală decizie, dar de care trebuie să se țină seama cel puțin în proiectarea cadrului general de trecere către noua organizare.

Sunt desigur și multe disfuncții, din păcate majoritatea subiective, care țin de calitatea și profesionalismul personalului investit cu atribuții de organizare, execuție, comandă și control în acest domeniu.

Acestea nu sunt decât expresia nevoii de accelerare a schimbării mentalităților, a creșterii nivelului de pregătire specifică și de ce nu de generalizare a unor trăsături de caracter pozitive, capabile să asigure un climat de cinste, corectitudine și conștiinciozitate în exercitarea atribuțiilor funcționale.

Există diferite opinii legate de centralizarea sau descentralizarea excesivă a competențelor de achiziție care adesea sunt fundamentate cu nevoia de degrevare a unităților de bază de sarcinile administrative ori de asigurare a personalului calificat în acest gen de activități, evident concentrat la structuri ierarhic superioare acestora.

Este adevărată această necesitate, dar putem analiza cât de multe din scopurile propuse, în sensul celor de mai sus, s-au realizat astfel până în prezent. Pe baza experienței de până acum, apreciez că nu s-au făcut pași importanți în această privință. Anumite măsuri, nerelaționate deplin cu cadrul administrativ-financiar existent, sunt de natură să bulverseze, să complice și să îngreuneze existența celor ce am vrea să fie degrevați de astfel de sarcini.

Pe de altă parte nu putem să nu învățăm din disfuncțiile cu care ne confruntăm în prezent, care, fie că pleacă de la cauze obiective sau nu, sfârșesc de cele mai multe ori în justiție cu repercusiuni negative asupra calității serviciului asigurat, din „altruism” conform propriilor opinii, de societăți care și-au asumat niște obligații contractuale, dar întâlnind un mediu propice (recepție exagerat de îngăduitoare și excesiv de binevoitoare) și-au schimbat rapid atitudinea.

Când am făcut din înlăturarea și sancționarea acestor disfuncții un scop în sine, rezultatele au fost ne semnificative. Numai asumându-ne erorile individuale și de sistem putem acționa cu mai mult succes în înlăturarea cauzelor și nu a efectelor, ceea ce ar putea reabilita, în opinia noastră, ideea de achiziție modernă adaptată pieței înlăturând treptat mentalitățile învechite care de cele mai multe ori sunt fundamentate subiectiv.

Iată spre exemplu, la capitolul lecții învățate, dar insuficient valorificate putem trece necesitatea îndreptățită de consolidare a poziției entității achizitoare în raport cu „libertatea” agentului economic de a condiționa uneori cu perspectiva încetării activității, fără posibilitatea de asigurare a acestuia, altfel indispensabil cum ar fi hrănirea efectivelor, prin forțe proprii.

Supunem atenției posibile soluții, care, de altfel pot face obiectul analizei colective și, în măsura în care sunt acceptate, eventual perfecționate, se pot constitui în demersuri legale de actualizare a cadrului organizatoric în funcțiune, cu efectele benefice așteptate:

1. Poate fi asimilat contractul dintre unitatea militară achizitoare și furnizor, cu un contract de administrare, funcție de noile misiuni ale instituției militare, reanalizându-se forma actuală a modului de încheiere a contractelor de prestări-servicii? Noi apreciem că da, atât timp cât instituția militară este parte a administrației publice centrale.

Prea multe situații limită pun sub semnul întrebării, din ce în ce mai mult, capacitatea instituției de a fructifica această modalitate modernă și necesară de prestare a unor servicii, cu deprecierea firească, în aceste condiții, a calității, eficienței suportului în general și, evident, neconcordanța între resursele alocate, cheltuite și rezultatul obținut.

Lipsa posibilităților de reacție într-un cadru organizat, reglementat administrativ, care să confere beneficiarului autoritatea necesară, cerută de un serviciu public, conduce, de cele mai multe ori, la acțiuni arbitrare, subiective (de ambele părți), care se constituie, fără îndoială, într-un real factor de risc, dacă avem în vedere utilizatorul final al serviciului și dreptul lui garantat, prin lege, de a beneficia de acesta. Specificul instituției militare, ca de altfel al tuturor organismelor administrației de stat, reclamă reținere de la comportamente pe care unii prestatori nu ezită să le folosească, fapt ce justifică, fără îndoială, nevoia de reechilibrare a raportului contractual.

2. Ar fi posibilă, de asemenea, organizarea unor selecții (licitații etc.) prealabile, a tuturor potențialilor furnizori ai armatei, care să permită unității militare beneficiare să încheie, fără alte formalități, în baza unor cerințe cadru avute în vedere, sub forma unui caiet de sarcini, la procedura de autorizare, contractul de achiziție publică în ordinea punctajului stabilit și actualizat periodic de organul investit cu competență de selecție și autorizare.

În opinia noastră, aceasta trebuie să funcționeze la un nivel corespunzător (în subordinea ministrului apărării naționale sau chiar a Guvernului, ca autoritate de sine stătătoare) pentru a degreva cu adevărat unitatea militară de dificultatea și tentațiile unor proceduri, de repetări exasperante și alte asemenea „avantaje” oferindu-i totuși independența necesară și pârgurile de cointerese a furnizorului în prestarea serviciului. Pe lângă aceasta știm că, cu cât eșalonul este mai mic, deși posibilitatea mai multor controale motivează suplimentar organele implicate în proceduri, experiența și pregătirea profesională sunt mai scăzute. Pe de altă parte, la eșaloanele de rang superior este evident că există specialiști capabili, cu experiență îndelungată și specializare strictă, care sunt mai potriviți pentru astfel de activități, chiar dacă, având în vedere nivelul ierarhic, motivația unor controale este mult redusă. Soluția propusă de noi are în vedere să combine cele două ipostaze valorificând de la fiecare elementul pozitiv, capabil să producă o îmbunătățire reală a sistemului.

3. Creșterea nivelului pregătirii profesionale, de specialitate, a personalului implicat în aceste activități și eliminarea celor incapabili să acționeze benefic în acest mediu. Este, în opinia noastră, o chestiune de timp și, în primul rând, de voință decizională, întrucât este știut că, în prezent, sunt implicați în procesul logistic, în special la eșaloane mici, factori care, pe lângă lipsa de specializare în acest domeniu, sunt insuficient motivați să acționeze pentru perfecționarea pregătirii profesionale sau nu dispun de calitățile individuale sau trăsăturile de caracter obligatorii în astfel de domenii de activitate.

Ar fi cel puțin neconform cu realitatea dacă în urma celor prezentate am concluziona că disfuncțiile semnalate sunt generalizate sau se manifestă pe scară largă. Evident că nu, iar experiența de până acum susține cu puterea numeroaselor exemple că, gestionate corect, serviciile achiziționate astfel sunt benefice și au ridicat considerabil standardul activităților pe care le susțin. Nu putem condamna sau pune, în corpore, în sarcina agenților economici prestatori atitudini izolate, individualiste și lipsite de temei, care au provocat în unele locuri disfuncțiile semnalate mai sus. Cum de altfel nu avem în intenție nici culpabilizarea generalizată a organelor logistice sau factorilor de decizie participanți la aceste activități.

Așadar, am dorit, prin cele câteva idei prezentate, să subliniem tocmai actualitatea și perspectivele pe care suntem convinși că le are acest gen de servicii în perioada ce urmează.

Numai cunoscând problemele și disfuncțiile înregistrate la un moment dat, acționând responsabil pentru găsirea unor soluții care implică eforturi continue, racordate la realitățile economico-financiare curente, putem perfecționa cu adevărat problematica analizată. În concluzie, știind că timpul nu ne așteaptă, că nu există alternative viabile, apreciem că externalizarea serviciilor este cu adevărat o prioritate a momentului care trebuie însă valorificată prin aplicarea graduală a lecțiilor învățate, menite să perfecționeze sistemul avut în vedere, în concordanță cu cerințele actuale.

CONTRIBUȚII PRIVIND PLANIFICAREA ȘI EVALUAREA UNEI ACȚIUNI DE LUPTĂ CU MINELE MARINE ȘI DISPOZITIVELE EXPLOZIVE IMPROVIZATE (D.E.I.)

Cdor. dr. Ștefan GEORGESCU

In this article we wish to present several considerations about the modality to discover and destroy mines.

Eficacitatea metodelor și procedeele de căutare în cazul dispunerii pe suprafețe întinse sau pe structuri imerse

Metodele și procedeele de căutare și descoperire a minelor și încărcăturilor explozive improvizate prezentate au în general o eficacitate scăzută, fiind de durată și presupun o logistică complexă raportată la celelalte acțiuni ale scafandrilor. Astfel o misiune importantă pe care am avut-o de îndeplinit a fost redarea pentru navigație a unei porțiuni de circa 1000/500 m dintr-o pasă în care erau marcate prin imitatoare 2-3 mine de fund și 1-2 mine de contact. Scafandrii aveau misiunea ca printr-un procedeu de căutare ordonat să verifice tot raionul și să găsească marcatorii respectivi. S-a folosit un grup de scafandri ambarcați pe nava de intervenție cu scafandri "Emil Racoviță", care au avut nevoie de aproximativ 5 zile pentru îndeplinirea misiunii (CONDIȚII DE CĂUTARE: marea gradul 0-1, vizibilitatea 0-15 m, temperatura apei 14-20°C, adâncimea în raion 15-20 m, vânt forța 1-2, timp de lucru total într-o zi 10 h).

Executarea acestei misiuni cu un vehicul telerobotic s-ar fi executat într-o singură zi de lucru.

Principalii factori care influențează eficacitatea metodelor de căutare sunt:

- vizibilitatea mică pe coasta de vest a Mării Negre (o vizibilitate de 1 m la 1,5 m fiind în general considerată excepțională);
- temperatura scăzută din apă la adâncimea de 20 m, temperatura medie este în general de 10°C;
- capacitatea fiziologică limitată în timp a operatorului.

În scopul măririi eficacității acestor metode se pot adopta următoarele căi:

- 1) dotarea unității de scafandri cu vehicule telerobotice (R.O.V.; A.U.V.);

2) dotarea subunităților de scafandri cu hidrolocatoare portabile pentru mărirea suprafeței căutate la o trecere, dotarea poligonului la balizele de colțuri cu pinghere (hidrolocator în regim activ-fix) pentru ca scafandrii să poată să localizeze precis obiectele descoperite cu hidrolocatorul portabil propriu;

3) cunoașterea din timp de pace a principalelor acvatorii și rade sub aspectul reliefului submarin, al resturilor metalice existente și al naturii sedimentelor.

Metodele și procedeele de căutare a minelor și dispozitivelor explozive improvizate plantate pe structuri sunt de durată, fapt ce rezultă dintr-o altă misiune, anume controlul antimină al picioarelor unei unități de foraj marin (U.F.M.). Pentru îndeplinirea acestei misiuni cu un grup de scafandri a fost necesară aproximativ o zi de lucru (CONDIȚII DE CĂUTARE: marea de gradul 0-1, vizibilitatea 0-0,5 m, temperatura apei 14-20°C, adâncimea raionului 50-55 m, vânt slab, timp de lucru într-o zi, aproximativ 10 h). În situația îndeplinirii acestei misiuni cu un vehicul telerobotic, misiunea ar fi durat probabil 3-4 h.

Unele opinii personale privind creșterea eficacității metodelor și procedeele

Pentru reducerea timpului de îndeplinire a misiunii, deci de căutare, descoperire și neutralizare a unor mine sau dispozitive explozive improvizate aflate pe structuri sau pe pase, acvatorii portuare, după opinia mea ar fi utile următoarele măsuri:

a) *organizatorice* conforme cu normele de organizare și desfășurare a activităților de scufundare care vor conduce la o micșorare a timpului de îndeplinire a misiunii;

b) *tehnice* prin care să se mărească raza de vizibilitate a scafandrii (hidrolocator, magnetometru portabil) sau viteza de deplasare a acestuia (scuter subacvatic) sau o combinație a acestor două aspecte, vor conduce la micșorarea timpului de îndeplinire a misiunii;

- folosirea pentru îndeplinirea misiunilor a vehiculelor telerobotice de tip R.O.V.; U.U.V.; A.U.V.;
- folosirea în prima fază a hidrolocației tractate de tipul hidroscan, întocmirea planșetei cu situația de mine, apoi distrugerea acestora.

Aceste măsuri individuale sau combinate conduc la micșorarea timpului de îndeplinire a misiunii și, de asemenea, la creșterea eficacității acestor procedee.

Problemele cele mai acute se pun în cazul descoperirii minelor sau dispozitivele explozive improvizate pe structuri sau lângă structuri.

În momentul de față, marea unitate de scafandri poate aplica procedeele de căutare-descoperire a minelor și dispozitivelor explozive improvizate în condiții bune, dar datorită lipsei de mijloace tehnice, consumul de timp este încă mare.

Astfel, pentru căutarea unui raion de 100/50 m prin diferite procedee, sunt necesari aproximativ următorii timpi:

- căutare prin scotocire: 150 min;
- căutare cu hidrolocator portabil: 55 min;
- căutare prin tractare cu bara: 38,5 min;
- căutare circulară: 76 min;

- căutare prin trainare: între 17,5-25 min, funcție de vizibilitate.

Dintre procedeele posibile de acțiune ale marii unități de scafandri noi ne-am oprit asupra a cinci dintre acestea, care utilizate pe timpul aplicațiilor și exercițiilor efectuate răspund cel mai bine criteriului de optimizare sub raportul durată execuției acțiunii și eficiența acțiunii (căutarea prin scotocire, cu hidrolocatorul portabil; prin tractare cu bara, circulară și prin trainare).

Privite doar prin planul calculelor efectuate putem conchide faptul că acestea ar putea fi ierarhizate după cum urmează:

- căutare prin trainare;
- căutare prin tractare cu bara;
- căutare cu hidrolocator portabil;
- căutare circulară;
- căutare prin scotocire;

În momentul de față se încearcă ca printr-o colaborare cu brigada antitero din cadrul S.R.I. (brigadă care folosește pentru distrugerea minelor și dispozitivelor explozive improvizate (D.E.I.) la suprafață roboți și distructoare) să se adapteze distructorul de suprafață și la lucrul sub apă, activitate ce, va fi finalizată la sfârșitul anului cu un distructor fabricat în serie, pentru lucru în mediul acvatic.

Desigur valorile prezentate aici nu reprezintă valori medii ci unele valori particulare care în forma lor nu pot constitui decât cazuri izolate. Poate în timp, pe măsura acumulării unor date statistice se vor putea determina unele valori medii care să constituie normative în activitatea de stat major.

Așa cum am menționat mai sus, descoperirea diverselor obiecte subacvatice este un proces complex și dependent de o serie de parametri specifici mediului marin, astfel că șansele de descoperire sunt relativ mai mari sau mai mici în raport cu situația concretă și cu cazul care se analizează.

Consider util ca în continuare să prezint unele propuneri privind posibilitatea aplicării teoriei căutării pe situațiile prezentate în acest capitol.

După cum se știe, teoria căutării încearcă să determine mărimile care caracterizează, dintr-un anumit punct de vedere, o situație dată în care se includ aspectele referitoare la:

- stabilirea probabilității de descoperire în diferite condiții de lucru;
- determinarea poziției obiectului căutat;
- stabilirea eficienței mijloacelor de căutare și altele.

Referindu-ne la aceste probleme, în unele lucrări⁴⁰ se apreciază că procedeele de căutare pot fi împărțite în câteva grupe ținându-se seama de următoarele criterii de eficacitate:

- evoluția distanței dintre mijloacele de căutare și ținta fixă: variația lor în timp;
- caracterul căutării: continuă sau discontinuă;

⁴⁰ Koopman B. – *Teoria poiska voennoeizdotelistvo*, Moscova, 1964;

Filip Morse, Goerge E.Kimball – *Method of Operations Recearch*, Ed. The Technology press of Massachusetts Institute, New-York, 1947.

- procedeul de lucru: observare vizuală sau cu ajutorul unor sisteme tehnice.

Acestea nu sunt însă singurele criterii posibile și în acest sens putem să amintim că pe timpul acțiunilor de luptă din al doilea război mondial s-au folosit de către specialiștii americani și alte criterii a căror valoare numerică pune destul de bine în evidență ponderea diferiților factori ce determină rezultatul căutării. Astfel, în cadrul unei căutări se poate considera că într-un interval de timp T dat, au fost descoperite M obiecte (mine) din cele N presupuse că există în medie într-un raion de suprafață S și se poate utiliza drept indice de eficacitate dependența:

$$V_c = \frac{M \cdot S}{N \cdot T} \quad (1)$$

unde V_c este viteza de căutare.

Considerăm pentru exemplificare $M=5$, $S=1 \text{ Mm}^2$, $N=20$, $T=20 \text{ h}$.

Introducând datele în formula (1) rezultă $V_c=0,01 \text{ Nd}$.

Pentru a înțelege sensul fizic al formulei (1) vom sublinia că ecuația dimensională a acesteia este $L^2T^{-1}Mm^2/h$, de unde și viteza practică de căutare, sau altfel spus câte mile marine pătrate pot fi căutate – “scotocite” – în timp de o oră⁴¹.

În alte situații, rămânând tot în domeniul metodologiei americane folosește viteza teoretică de căutare $V_t = 2RV$, unde:

R = raza de acțiune a mijloacelor de observare sau vizibilitatea;

V = viteza de deplasare a mijlocului (scafandrului) de căutare.

Raportul V_c/V_t este un coeficient care pune în evidență eficacitatea utilizării mijloacelor proprii (cele pe care le avem) de căutare, ca și a metodelor și mijloacelor inamicului (minelor) de a se “ascunde” de “contactul” cu mijloacele proprii.

Din cele prezentate rezultă faptul că o apreciere justă a căutării nu este o simplă aplicare a criteriului cunoscut în teoria eficacității activităților de stat major “cu cât mai mult cu atât mai bine”, întâlnit adesea și în practică, și implică necesitatea unei aprecieri multilaterale și complexe a oricărei activități.

Consider util să subliniez următoarele aspecte care pot reprezenta un ghid util în alegerea criteriilor de eficacitate și aplicarea lor în situații date așa cum au fost prezentate în paragraful anterior și anume:

- criteriul de eficacitate nu are un caracter de universalitate, ci trebuie ales în strictă dependență cu misiunea ce se cere îndeplinită și să reflecte particularitățile ei esențiale;
- criteriul pune la dispoziție o evaluare numerică a eficienței unui procedeu determinant, pe care o putem folosi în calculele tactic-operative;
- schimbarea valorii indicilor de eficacitate evidențiază apariția unor modificări în cunoștințele de desfășurare a căutării, permite comandantului să ia o hotărâre corespunzătoare reieșită din analiza situației.

Evaluarea gradului de îndeplinire a unei misiuni

Scopul oricărei acțiuni de apărare contra minelor este acela de a asigura o eficiență maximă care, în calculele de stat major, se exprimă în mod cantitativ

⁴¹, Ibidem.

printr-o probabilitate cât mai mare de distrugere a minelor ce se găsesc în aria în care se desfășoară acțiunea respectivă. Această probabilitate de a distruge orice mină este, de asemenea, definită ca o speranță matematică a raportului (P) dintre numărul total de mine de același tip (incluzându-le pe cele care nu pot fi distruse și / sau nedetectabile) și numărul total de mine de același tip care vor fi distruse. În acest context, speranța matematică respectiv probabilitate, poate fi definită și ca procent al acțiunilor de deminare a unei anumite zone.

Desigur că procentul real de mine distruse într-o astfel de acțiune de luptă, poate diferi substanțial de procentul calculat (teoretic) de mine distruse și totuși pentru a putea planifica și evalua o acțiune de apărare contra minelor este necesar să apelăm la teoria probabilităților, disciplină matematică care ne permite să apreciem eficiența unei astfel de acțiuni.

Se știe că pentru a obține o probabilitate cât mai mare de distrugere a oricărei mine aflată într-o zonă de dimensiuni date, este necesar ca procentul de deminare impus trebuie să fie cel puțin $(P \geq 96)^{42}$. Pe cale experimentală s-a stabilit că pentru a mări procentul de deminare de la 94% la 96%, deci cu 2% este necesară o creștere medie a efortului forțelor de apărare contra minelor de 15% la 20%.

Dacă într-o zonă nu poate fi obținut procentul de deminare de 96% cu un singur mijloc de căutare-distrugere a minelor și dispozitivelor explozive improvizate, se apelează la utilizarea succesivă în aceeași zonă a altor mijloace tehnice și procedee tactice până în momentul în care, conform metodologiei, obținem procentul dorit.

Procentajul maxim de deminare conform metodologiei utilizată în marina americană se apreciază astfel:

$(1 - \mu_s)$ - pentru acțiunile de dragaj;

$(1 - \mu) B_c \times B_n$ - pentru acțiunile de vânătoare de mine⁴³,

μ - procentajul de mine rămase nedescoperite în cazul vânătorii de mine;

μ_s - procentul de mine rămase nedescoperite în urma dragajului;

B_c - probabilitatea de catalogare a obiectului descoperit (dacă este mină sau nu);

B_n - probabilitatea de distrugere a unui obiect catalogat ca fiind mină.

În cazul acoperirii succesive a unei zone cu mai multe procedee de deminare, procentul maxim de deminare va fi dat corespunzător tehnicii care are randamentul maxim prin aplicarea formulei de mai sus. În cazul în care în raion există mine care nu pot fi dragate (nedetectabile), atunci în calcule se introduce un procent calculat de deminare (P_{cal}), respectiv valoarea medie a numărului de mine dragate / detectate și dragate.

Relația dintre procentul de deminare (P) și procentul calculat de deminare (P_{cal}) în dragaj este:

$$P = P_{cal}(1 - \mu_s) \quad (2)$$

unde μ_s este procentul de mine rămase la dragaj.

⁴² xxx - EXTAC 1007 NATO 1998, CAP. 8, pag. 1007-8-17 - 1007-8-41

⁴³ Prin vânătoare de mine se înțeleg acțiunile duse împotriva minelor marine și dispozitivelor explozive improvizate prin tehnici specifice de către scafandrii deminori, scafandri deminori plus vehicule telerobotice, vehicule telerobotice și vânătoarele de mine.

Relația dintre procentul de detecție (P_d) și procentul calculat de deminare (P_{cal}) în vânătoarea de mine pentru detecție este:

$$P_d = P_{cal} (1 - \mu) \quad (3)$$

unde μ este procentul de mine rămase în cazul vânătorii de mine.

Așadar, distrugerea (dezactivarea) unei mine în timpul operațiunilor de vânătoare se realizează pe baza unui proces secvențial de detecție, catalogare și sau identificare și distrugere dintre care cel de detecție le determină pe toate celelalte, catalogarea nefiind necesară ca fază distinctă dacă se dispune de informații detaliate despre tipurile de mine folosite de inamic în zonă respectivă.

Pentru a cuantifica aceste procese de căutare, catalogare și distrugere este necesar să se cunoască valorile următoarelor caracteristici:

- probabilitatea caracteristică de detecție (B);
- distanța caracteristică de detecție (A);
- probabilitatea de catalogare (B_c) - probabilitatea de a cataloga corect un obiect după detecție, dacă obiectul este mină sau nu;
- probabilitatea de distrugere (B_n) - de a distruge un obiect catalogat corect drept mină;
- lățimea (D) a pazei în care se execută căutare cu hidrolocația;

În cazul unor identificări/distrugerii repetate, probabilitatea de distrugere B_n se ia 1, ($B_n = 1$).

Procentul de detecție se definește, de regulă, ca așteptarea (speranța) matematică sau valoarea medie a numărului total de mine (care vor fi detectate). Astfel, procentul de deminare sau dezactivare P , fiind exprimat în raport cu minele dezactivate după ce au fost detectate, clasificate și distruse, se calculează ca fiind produsul dat de formula (4):

$$P = P_d \cdot B_c \cdot B_n$$

în care

$$P_d = \frac{P}{B_c \cdot B_n} \quad (4)$$

În cazul acțiunilor de vânătoare de mine sunt incluși și parametrii B_c și B_n și formula devine:

$$P = P_{cal} \cdot (1 - \mu) \cdot B_c \cdot B_n \quad (5)$$

În opinia specialiștilor din marina S.U.A. formulele de mai sus sunt corecte dacă performanța sistemului de luptă împotriva minelor și dispozitivelor explozive improvizate permite ca un obiect ce a fost catalogat o dată, recatalogarea lui să nu se mai repete. Așadar, cu aceste precizări formulele de lucru uzuale sunt:

- în cazul acțiunii de dragaj

$$P_{cal} = \frac{P}{1 - \mu_s} \quad (6)$$

unde:

P_{cal} - este procentul de deminare calculat;

P - procentul de deminare;

$1 - \mu_s$ - procentul maxim de deminare pentru dragaj;

- în cazul acțiunilor de vânătoare de mine:

$$P_{cal} = \frac{P}{(1 - \mu) \cdot B_c \cdot B_n} \quad (7)$$

(dacă $P_{cal} = 100\%$, se va utiliza procentul de 99%).

unde:

$(1 - \mu) \cdot B_c \cdot B_n$ - procentul maxim de deminare în cazul vânătorilor de mine.

CARE AR PUTEA FI LIMBA CEA MAI POTRIVITĂ PENTRU COMUNICARE ÎNTR-UN STAT MAJOR MULTINAȚIONAL

Col. prof. univ. dr. Benone ANDRONIC

Col.(r) prof. univ. cons. dr. ing. Eugen SITEANU

Cet article s'interroge sur les occurrences de l'utilisation de ces deux langues officielles de l'OTAN/NATO. On traite les consequences de l'utilisation les deux langues dans l'enseignement militaire de l'Université Nationale de Défense et dans la communication des commandements operationnels multinationaux.

"Bonjour messieurs, je suis colonel et je vous presente the concept of operations for the future manœuvre".

Să ne imaginăm că scena utilizării simultane a două limbi (franceză și engleză) se derulează într-o sală de clasă din Universitatea Națională de Apărare (U.N.Ap.) în procesul de învățământ.

Întrebările care se ridică sunt dacă un astfel de comportament este normal sau nu sau când ar trebui (în ce situații) să utilizăm cele două limbi oficiale ale OTAN/NATO.

Acest comportament al unui cadru didactic ar fi oare excesiv, puțin revelator realității sau s-ar manifesta într-o situație excepțională?

Dacă judecăm acest fapt după legea învățământului⁴⁴ este clar un exces de zel, deoarece aceasta spune limpede că învățământul superior se desfășoară în limba română.

Cele două limbi oficiale ale OTAN/NATO s-au impus după părerea noastră, atunci când organizația s-a constituit. Astăzi se observă că limba engleză este cea mai uzitată. Este limba unei puteri dominante, cea care permite celui ce o vorbește să se facă înțeles peste tot și care deschide porțile cunoașterii aproape în toate comunicările științifice internaționale. Nu este cazul să ne lansăm într-o dezbatere sterilă privind utilitatea limbii engleze sau franceze, cu atât mai mult cu cât iată suntem deja în OTAN/NATO de jure. A stăpâni una din cele două limbi sau ambele este și va fi o necesitate pentru a comunica în alianță.

⁴⁴ Legea învățământului, nr.84/1995, titlul 1, articolul 8, aliniamentul 1.

Scopul acestei dezbatere de idei este mai degrabă a ne întreba asupra locului ce trebuie rezervat celor două limbi în momentul lucrului făcut în echipă, în cadrul unor aplicații de comandament desfășurate în comun cu aliații noștri sau în elaborarea unor ordine de operații utilizate în comun.

Dar dacă se acționează într-un stat major multinațional într-o operație internațională? Există oare vreun pericol în utilizarea celor două limbi oficiale în domeniul operațional?

Se poate observa ușor că se insistă până la obstinație de a se utiliza limba engleză în orice situație. După părerea noastră, cu toate că acest lucru prezintă un avantaj, în unele cazuri utilizarea celor două limbi în instruirea ofițerilor studenți din Facultatea de Comandă și Stat Major și a cursanților din Colegiul de Război comportă un risc dublu: pierdere de timp și pierdere de sens în domeniul gândirii tactice. În alte cazuri însă este neapărat nevoie să se folosească numai engleză așa cum se întâmplă, spre exemplu, la Centrul Regional de Pregătire PfP (Regional Training Centre) din U.N.Ap. unde învățământul se face numai în limba engleză, deoarece sunt cursanți din mai multe țări.

Recunoscând importanța celor două limbi ca forme de comunicare în OTAN/NATO ne întrebăm dacă acestea nu sunt la egalitate cu româna, italiana, bulgara etc. Constituția europeană stipulează principiul tratamentului egal al limbilor europene și atunci de ce doar două limbi oficiale și de ce se insistă atât de mult doar pe cunoașterea unei singure limbi.

La nivel național atunci când eram în organizația tratatului de la Varșovia, se cerea cunoașterea și utilizarea limbii "fratelui mai mare". Astăzi am căzut în cealaltă extremă ca și cum în Europa, franceza, germana, portugheza și spaniola ar fi facultative.

Ofițerii armatei noastre ar trebui, după părerea noastră, să posede un atestat de cunoaștere a unei limbi străine de circulație europeană la absolvirea academiei categoriei de forțe, cel puțin de nivel 2, apoi în școlile de aplicație să înceapă învățarea celei de-a doua limbi oficiale din OTAN/NATO astfel ca la prezentarea la concursul de admitere în U.N.Ap. să facă dovada unei bune cunoașteri a limbii învățate de nivel 2 și să continue în universitate învățarea celeilalte. Astăzi se poate observa că limba engleză atrage din ce în ce mai mult pe ofițerii noștri, care chiar și la 50 de ani obțin rezultate remarcabile în învățarea ei. Să însemne oare aceasta că și cunoașterea celorlalte limbi străine este fără importanță? Și apoi cum se poate obține performanță în învățarea unei limbi străine dacă ofițerul armatei noastre urmează un curs de începător (nivel 1) și apoi nu i se mai oferă condiții să-și îmbunătățească nivelul de cunoștințe.

A te exprima astăzi într-o altă limbă decât cea maternă este uneori o reală provocare și fascinație, care exercită chiar asupra oricărui ofițer un caracter magic. Este aceasta o altă manieră de a accede într-o altă lume, stranie și sublimă?

Oare Eurofor, care este un stat major ce regroupează pentru moment patru țări (Franța, Spania, Italia și Portugalia) este o himeră? Eurocorpul (Franța, Germania, Belgia, Spania, Luxemburgul), stat major emblematic al construcției europene, utilizează limba franceză ca limbă de lucru, ceea ce ar trebui luat în considerație. Atunci de ce oare atâta obstinație în a se învăța doar limba engleză și

chiar mai mult de utilizare *mot-à-mot* acronimele unor armate ale OTAN/NATO. Trebuie să recunoaștem că OTAN/NATO este dominată de puterea americană. Armata țării noastre a fost primită de curând în această alianță. Suntem pe cale de a adopta procedurile (STANAG-urile) operaționale ale alianței sau ale armatei americane. Atunci cred că acest lucru va lăsa puțin loc la ceea ce ne este specific, în gândirea tactică românească. Dar care este astăzi situația în OTAN? Nu puțini sunt specialiștii care afirmă că această alianță este acum la începutul declinului puterii sale, deoarece misiunea sa inițială, protecția Europei, nu mai este de actualitate. Părerea noastră este însă alta și anume că în urma extinderii sale NATO a devenit mai puternică mai ales că urmează să adere la Alianță și alte state dintre care unele sunt foarte puternice! Pe de altă parte Europa pare să aibă un viitor interesant în acest sens, deși capacitatea sa de a se apăra singură este doar la nivel de intenție. Noi credem că în viitor Europa va fi alături de SUA dar va fi stăpâna destinului ei.

Dar să revenim asupra efectelor benefice ale utilizării celor două limbi oficiale în cadrul statului major multinațional, în ceea ce privește înțelegerea, participarea, coeziunea și demonstrarea capacității. Capacitatea de înțelegere este reală pentru utilizarea unei singure limbi, evident engleza, deoarece ea este vorbită de cea mai mare parte a aliaților noștri tradiționali (țările din nordul continentului european și germanii) chiar dacă acest lucru ar deranja probabil țările de cultură latină (Franța, Spania, Italia, Portugalia, România). Această înțelegere mutuală de utilizare a limbii engleze de către toți participanții este un gaj a participării maxime a națiunilor ce nu au ca limbă maternă engleza. Vorbirea limbii engleze este cea mai bună mentalitate de a integra ofițerii țărilor alianței în statele majore multinaționale. A începe o reuniune de lucru în engleză este de natură a da încredere participanților străini, este deci un important factor de înțelegere atunci când scopul este de a obține un consens. Statele majore sunt aproape mereu multinaționale și absența coeziunii inițiale este o dificultate majoră, căci evenimentele nu așteaptă sfârșitul perioadei de acomodare pentru a-și exercita presiunea lor. Stăpânirea celor două limbi oficiale ale OTAN/NATO este o bună manieră de a demonstra capacitatea unei armate de a coopera cu celelalte armate din alianță pentru că dacă pe teritoriul altor state aliații vorbesc engleza, pe teritoriul Franței se va vorbi franceza nu de dragul limbii franceze ci din cauza mândriei naționale a francezilor.

Și totuși, utilizarea celor două limbi oficiale ale alianței sub pretextul coeziunii este o pierdere considerabilă de timp când se lucrează în echipă în cadrul unui stat major multinațional, dublată de o gravă pierdere de sens ce sărăcește gândirea.

Noțiunea de timp este o constrângere majoră într-un stat major operațional. Elaborarea unui ordin de operații trebuie să respecte regula celor trei timpi. Să luăm cazul unui ordin primit de la eșalonul superior la ora H. Dacă acest ordin este executoriu la H + 48 ore, statul major de divizie trebuie să adreseze ordinul său la subordonații săi cel mai târziu cu 32 de ore înainte de începerea acțiunii. Iată cum se poate vedea că ordinul ar trebui să fie realizat (elaborat) în 16 ore. Dacă luăm în calcul timpul de redactare și de verificare a coerenței sale înainte de a fi validat, partea rezervată concepției de manevră se reduce la șase ore. Este un interval de timp foarte scurt și iată de ce lucrul echipei de concepție trebuie să optimizeze

acest interval de timp. În practică, prima etapă privește lecturarea rapidă și completă a documentelor emise de eșalonul superior (în limba engleză). Apoi obiectivul este de a propune o manevră care să ia în considerație preocupările de ansamblu ale tuturor participanților. Aceasta cere numeroase discuții și confruntări de puncte de vedere cel mai adesea contradictorii. Realizarea acestei etape în franceză sau engleză este o mare pierdere de timp, cu excepția unor ofițeri, perfect bilingvi, dealtfel destul de rari. Formarea frazelor într-o limbă ce nu-ți este maternă, menținerea atenției în ceea ce privește exprimarea, înțelegerea conversației, a întrebărilor și răspunsurilor sunt acte consumatoare de timp, de care evident nu se dispune.

Dar problema cea mai gravă este pierderea de sens a frazei atunci când un ofițer (român, bulgar, spaniol etc.) caută să traducă în limba maternă ceea ce poate genera consecințe operaționale supărătoare. Mai întâi doar limba maternă este capabilă de a reda toate subtilitățile gândirii. Dealtfel, ofițerii francezi și britanici sunt de acord cu acest punct de vedere. Tactica este o disciplină care cere precizie și rigoare în termenii utilizați. Noi credem că maniera în care un ofițer al armatei române gândește tactica îi este specific doar acestuia și vine din experiența pe care o are în lucrul de stat major. Această specificitate națională este adesea greu de înțeles ofițerilor altor armate. Iată de ce este greu a exprima în franceză sau engleză metodele noastre de a gândi. Mai mult chiar trebuie să recunoaștem că limba maternă este singura ce permite o gândire rapidă și o adaptare reală la o situație de urgență. Este o realitate pe care ofițerii armatei noastre au constatat-o și împotriva căreia este destul de greu de luptat. Este după părerea noastră o primă limită.

Apoi alegerea termenilor și traducerea lor în franceză sau engleză ridică alte probleme. Se constată ușor că unele noțiuni tactice și cel mai adesea logistice sunt diferite de la o țară la alta.

Spre exemplu "lupta lacunară" este o expresie recentă a armatei franceze care semnifică o luptă ce se desfășoară pe anumite zone ale terenului, lăsând fără acțiuni de luptă altele. Pentru britanici acest concept nu există căci prin definiție lupta în concepția acestora este totdeauna lacunară. În armata noastră acest concept nu este definit în această manieră și atunci iată o incompatibilitate de exprimare. Cum se va traduce din franceză în engleză acest concept, dar din aceste limbi în înțelegerea noastră? Dar ce va înțelege eșalonul sau eșaloanele subordonate care primesc ordinul de operație? Dacă eșalonul superior este britanic, cum va putea să înțeleagă misiunea de mai sus atunci când eșalonul subordonat este francez, cum va recunoaște misiunea dacă noțiunea de luptă lacunară nu este bine tradusă. Eșalonul subordonat românesc va face un mare efort de gândire și până la urmă va înțelege.

Un alt exemplu ar fi atunci când un ofițer logistician al armatei noastre se va strădui să explice trei noțiuni simple cu care se operează în logistica armatei noastre, suport logistic, sprijin logistic și susținere logistică când în armatele țărilor alianței nu există decât o singură noțiune, sprijin logistic. De asemenea folosirea termenului "maintenance" (mentenanță) poate crea confuzii deoarece acesta are un

înțeles în limba franceză și un altul în alte limbi; astfel, în unele state el cuprinde evacuarea și repararea, iar în alte state se vorbește de mentenanță și reparare sau în altele de mentenanță și evacuare.

Iată deci o a doua limită care după părerea noastră poate avea consecințe grave în domeniul operațional.

Există oare soluții pentru înlăturarea confuziilor?

Să admitem, de pildă, că obiectivul unui stat major este de a concepe o manevră ce are ca scop obținerea victoriei tactice. Pentru aceasta trebuie realizate ordine clare ușor de înțeles de subordonații săi. Să vedem ce soluții ar exista pentru a crește această înțelegere mutuală?

O primă idee ar consta într-o dublă traducere a unor părți al ordinului de operații, de regulă acele părți ce sunt dificil de înțeles de unii din aliați. În acest fel erorile de traducere ale eșaloanelor subordonate ar putea fi evitate și s-ar putea câștiga și timp.

A doua idee ar fi utilizarea sistematică a unui crochiu al manevrei materializat pe un celit, hartă sau suport magnetic. Aceasta ar permite o bună înțelegere a ideii de manevră, deoarece se utilizează un limbaj grafic comun conform normelor OTAN/NATO. Este un demers clasic ce poate însoți ordinul de operații. Acest obicei l-am observat atât în armata franceză, cât și în cea britanică prin realizarea unor celite explicite uneori în funcție de timpul avut la dispoziție, făcute cu mâna liberă iar cel mai adesea acestea erau realizate utilizând mijloacele informatice cu care ofițerii acestor armate sunt dotați (laptop).

O a treia idee ar fi detașarea unor specialiști în structura statelor majore pentru editarea ordinelor în limba aliatului cu care se cooperează sau a vecinilor. Acești specialiști ar trebui să fie perfect bilingvi și foarte bine instruiți în redactarea ordinelor. Interesul este multiplu. Un interpret poate traduce exact în sensul dorit într-un document (ordin) și poate da explicații suplimentare atunci când observă dificultăți în înțelegere, sau poate să-i dea de înțeles eșalonului superior nevoia de clarificare a eșalonului subordonat. În acest fel cel ce trebuie să ia decizia este degrevat de sarcina traducerii și interpretării, câștigând timp prețios pentru fundamentarea concepției utilizând subtilitățile gândirii native și de aici va decurge și calitatea și fidelitatea gândirii.

Prezența acestor specialiști va ușura munca în comun și chiar mai mult, atunci când va avea loc o negociere, prezența interpretului poate fi foarte importantă pentru înțelegerea fidelității mesajului. El devine un intermediar ce ușurează maniera de negociere și lasă timp suficient celor ce negociază de a gândi nativ și deci, eficient.

Și, în sfârșit, o ultimă idee ar fi luarea legăturii directe cu eșaloanele subordonate pentru a le explica ordinele, completând ceea ce este scris. Legătura directă va permite un schimb direct de mesaje, înlăturând orice neînțelegere.

Cu această ocazie se vor putea examina hărțile, planurile de stat major, ceea ce va permite o înțelegere a derulării fazelor operației oricare ar fi naționalitatea eșaloanelor superioare sau subordonate.

O altă categorie ar viza învățarea celor două limbi oficiale ale OTAN/NATO de către ofițerii armatei noastre, utilizând în fiecare zi în orele de serviciu

limba străină cu scopul de a gândi în acea limbă și a câștiga astfel o fidelitate a gândirii. Sunt mulți ofițeri ai armatei noastre care au învățat o limbă străină, dar pierd reflexul câștigat prin neutilizarea acelei limbi străine. Dar aceasta nu este suficient deoarece, dacă vom rămâne cantonați numai în limbajul militar, nu vom câștiga în "finețe și acuratețea" limbii străine exersate, va fi necesar ca fiecare dintre noi să se aplece după orele de program asupra limbii literare, studiind și citind în mod curent în acea limbă. Doar așa vom face dovada unei foarte bune cunoașteri a subtilității literare a unei limbi străine. Această soluție este ambițioasă, mare consumatoare din timpul liber al fiecăruia și se va realiza doar cu sacrificii.

Cu toate că o limbă străină nu este adaptată pentru a satisface subtilitățile limbii materne, utilizarea exclusivă a ei poate duce la sărăcirea gândirii noastre tactice și de ce nu la estomparea inițiativei. Calitatea gândirii tactice sau strategice nu trebuie să fie alterată de utilizarea unei limbi străine.

Și totuși trebuie să recunoaștem că astăzi cunoașterea limbii engleze este indispensabilă ofițerilor armatei noastre. Este o limbă perfect adaptată tehnicilor și procedurilor din OTAN/NATO.

De aceea în universitatea noastră foarte multe cadre didactice sunt astăzi cursanți în cadrul grupelor de învățare a limbii engleze și își dau toată silința pentru a învăța cât mai repede și cât mai bine limba lui Shakespeare.

STUDIU COMPARATIV PRIVIND MENTENANȚA ÎN ARMATELE STATELOR MEMBRE NATO

*Col.(r) prof. univ. cons. dr. ing. Eugen SITEANU
Col. prof. univ. dr. Benone ANDRONIC*

The subject of this paper is the maintenance of military materiel of NATO forces. The paper is dedicated to the definition of maintenance, maintenance policy of the NATO nations, collective responsibilities, repair principles, battle damage repair, recovery and evacuation, cannibalization and salvage, spare parts management, NATO stock number, Total Productive Maintenance, reliability centered maintenance and tactics for improving maintenance efficiency and effectiveness.

Începând cu 2 aprilie 2004, Armata Română este partener NATO/OTAN care are militari în patru teatre de operații. În aceste condiții, este necesară continuarea reformei armatei noastre inclusiv în domeniul logistic pe baza unei analize comparative a logisticii în diferite armate aliate.

Dar studiul de față nu se va extinde la întreaga sferă logistică, ci se va cantona numai în domeniul mentenanței.

În concepția NATO/OTAN mentenanța reprezintă totalitatea acțiunilor întreprinse pentru a menține în stare de funcționare sau pentru a readuce tehnica (echipamentele) la caracteristicile specifice; ea include: inspectia (controlul tehnic), testarea, întreținerea, clasificarea operațională, recuperarea, repararea, managementul aprovizionării cu piese de schimb, reconstrucția și reclamațiile. Încă de la început se observă că această concepție este diferită de cea românească deoarece ea include și aprovizionarea cu piese de schimb.

În literatura militară românească* mentenanța include: "controlul tehnic, testarea/diagnosticarea, întreținerea, clasificarea operațională, recuperarea, evacuarea, repararea, reconstrucția/reasamblarea și reclamațiile". Dar în Armata SUA (U.S.Army) uneori repararea nu este inclusă în mentenanță deoarece în manualul militar de mentenanță și reparare (Maintenance and Repair Military Manual) american, așa după cum reiese și din titlul acestuia, repararea este tratată separat de acțiunile de mentenanță la fel ca în armata britanică (U.K.).

* L - 11 Instrucțiuni privind mentenanța tehnicii și echipamentelor din înzestrarea Ministerului Apărării Naționale pe timp de pace, în situații de criză și la război, București, 2002, p.11.

În continuare sunt arătate câteva principii fundamentale ale mentenanței în concepția NATO/OTAN, SUA și U.K.

Organizarea unui sistem efectiv de mentenanță începe de la nivelul strategic și se continuă până la cel mai de jos nivel. Prin urmare strategia (sau comandanții de la nivelul strategic) este (sunt) responsabilă (i) pentru sprijinul de mentenanță al unităților și marilor unități.

Sursele de mentenanță pot să provină din următoarele domenii: 1) forțe și mijloace militare; 2) facilități civile naționale; 3) resurse din teatrul de operații (resursele țării gazdă); 4) forțe și mijloace ale coaliției (Joint) și 5) piața internațională.

Comandanții de nivel operativ au următoarele responsabilități: să disloce (deplaseze) forțele; să aprovizioneze trupele; să mențină forțele și echipamentele (să execute sprijinul de mentenanță) și să genereze forțele.

Comandanții trebuie să folosească mentenanța pentru a construi puterea de luptă (capacitatea de luptă) a unităților și marilor unități deoarece practic mentenanța poate fi un multiplicator al puterii de luptă. De ce? Pentru că un sistem de mentenanță eficient, care este organizat, condus și coordonat eficace permite forțelor (trupelor) să se miște rapid, să continue operația cu viteză și să aplice puterea de luptă (izbire) pentru a exploata slăbiciunile inamicului. Prin urmare este nevoie imperioasă de un sistem de mentenanță eficace pentru a asigura o mare mobilitate trupelor și un ritm rapid al operațiilor.

În Armata SUA există un sistem de management al mentenanței care este cunoscut după prescurtarea TAMMS (The Army Maintenance Management System). El este descris într-un manual* care a apărut în anul 1994.

Manualul respectiv se numește "Funcțional Users Manual for TAMMS" și cuprinde explicațiile completării formularelor de exploatare și mentenanță a tehnicii, de control al folosirii acesteia și de raportare a acțiunilor și defecțiunilor tehnicii militare. Așadar, manualul arată ce și cum trebuie scris pentru a controla (urmări funcționarea) și a conduce tehnica militară și mentenanța acesteia. În publicația AR 750 - 1 este redată politica de păstrare a înregistrărilor (formularelor completate).

Formularele și înscrisurile din cuprinsul lor folosesc pentru:

1. controlul (monitorizarea stării tehnice și de întreținere) tehnicii militare și conducerea mentenanței acesteia;
2. a face propuneri de modernizare (îmbunătățire) a tehnicii și a elabora rapoarte cu privire la defecțiuni (deficiențe de calitate);
3. a cere, a aplica și a raporta Ordine de Modificare a prevederilor manualului;
4. raportarea stării tehnice și de întreținere (stării de operativitate) a tehnicii;
5. colectarea și raportarea informațiilor necesare proiectării de tehnică nouă și reproiectării și îmbunătățirii tehnicii din exploatare;
6. colectarea informațiilor pentru studii și proiecte speciale. Atunci când formularele nu corespund nevoilor reale ale unui studiu sau proiect se va cere aprobarea pentru nerespectarea manualului;

* *Maintenance Management UPDATE 3 - 14*, Issue Number 14, 1 August 1994, Headquarters, Department of the Army Washington, DC.

7. colectarea informațiilor speciale de mentenanță de la anumite unități selectate în acest scop, etc.

De asemenea, în Departamentul Apărării SUA sunt numeroase directive pe linia mentenanței tehnicii militare (Maintenance of Military Materiel) în care se explică politica de mentenanță și responsabilitățile diferitelor eșaloane pentru aplicarea politicii respective, definiții, scopuri și modalitățile de aplicare a politicii de mentenanță în cele trei categorii de forțe armate.

Revenind la doctrina logistică a forțelor terestre NATO/OTAN vom observa că politica de mentenanță NATO/OTAN arată că fiecare națiune (stat) poartă răspunderea pentru mentenanța echipamentelor forțelor puse sub comandă NATO/OTAN pe timp de pace, criză și război. Totuși, fiecare stat membru și autoritățile NATO poartă răspunderea colectivă pentru sprijinul de mentenanță a forțelor multinaționale NATO și trebuie să facă uz de înțelegeri bi sau multilaterale încă din timp de pace pentru a asigura folosirea optimă a facilităților de reparare naționale pe timp de pace și război. Fiecare stat membru al Alianței trebuie să asigure sprijinul mutual de mentenanță în cadrul operațiunilor NATO.

Obiectivele de standardizare din domeniul mentenanței sunt interoperabilitatea echipamentelor principale, interschimbabilitatea pieselor de schimb și proceduri comune. Dacă aceleași echipamente există în două sau mai multe state (națiuni) va fi necesar un efort comun de coordonare pe linia mentenanței.

Politica națională de mentenanță a țărilor membre NATO/OTAN se stabilește pentru fiecare echipament (tehnică militară) pe timpul etapei de dezvoltare a acestuia și va echilibra în mod inevitabil nevoile operaționale (de luptă) cu resursele (sursele) din timp de pace pentru a asigura un standard înalt precum și o soluție pentru costurile ciclului de viață al produsului (sistemului). Politica de mentenanță este influențată de următorii factori: amenințările percepute; complexitatea echipamentului (sistemului); timpul și spațiul; disponibilitatea; puterea economică (industrială) etc.

Gradul sprijinului mutual de mentenanță pe câmpul de luptă (în război) depinde de trăsăturile (caracteristicile tehnice) comune ale echipamentului (tehnicii militare). Evident, acestea vor limita sprijinul mutual de reparații și aprovizionarea cu piese de schimb. Dar în domeniile recuperării/evacuării tehnicii militare, canibalizării și al reparații deteriorărilor de luptă se pot realiza mai multe activități.

Obiectivul (scopul) operativ (operațional) pe linie de mentenanță este de a menține la trupe sau a asigura trupelor (unităților și subunităților) echipamentul în stare de funcționare (bun de întrebuințat).

Disponibilitatea echipamentului (tehnicii) reprezintă un factor hotărâtor în planificarea și ducerea luptei (operației) în orice conflict (război).

În domeniul reparațiilor se aplică principiul reparații echipamentelor defecte sau deteriorate cât mai aproape de trupe și anume atât de aproape de acestea cât este posibil din punct de vedere operativ (al situației tactice și operative) și din punct de vedere tehnic. Așadar, repararea trebuie să se facă cât mai repede posibil, iar evacuarea tehnicii deteriorate trebuie să se facă cât mai aproape posibil de locul scoaterii din stare operativă (de funcționare). De aceea mijloacele de reparații trebuie să fie mobile (pe roți sau pe șenile) și trebuie să

lucreze aproape de unitățile pe care le sprijină (le deservește). În caz de necesitate, forțele și mijloacele eşaloanelor superioare (până la cel mai înalt nivel) trebuie să sprijine unitățile din forțele de angajare imediată (de la contactul cu inamicul) prin trimiterea unităților/subunităților mobile și modulare de reparații. Repararea eficientă depinde de aplicarea sistematică și flexibilă a următoarelor activități și acțiuni:

- inspectarea (controlul tehnic) echipamentului defect sau deteriorat pentru stabilirea cu precizie a nevoilor de reparații și de piese de schimb ;
- stabilirea priorităților de reparare în funcție de situația tactică și operativă;
- stabilirea locului reparării care depinde de timpul de reparare și de disponibilitatea meseriașilor reparatori precum și a mijloacelor de reparare;
- aprovizionarea oportună cu piese de schimb;
- organizarea corectă (optimă) a acțiunilor și activităților de evacuare - reparare - aprovizionare (și managementul mentenanței).

Repararea deteriorărilor prin luptă este cunoscută în doctrina logistică a forțelor terestre NATO/OTAN prin expresia "Battle Damage Repair" (BDR). BDR reprezintă o reparare esențială (în linii generale și nu o reparare completă ca în timp de pace, la un service) care poate fi o improvizație temporară, executată în câmpul de luptă în scopul repunerii în stare operativă și redării la trupe a echipamentului deteriorat. Ea se execută când nu există timp suficient la dispoziție pentru repararea completă conform condițiilor și cerințelor de reparare (din instrucțiuni) sau când nu se pot asigura la timp toate piesele de schimb necesare.

Fiecare stat membru al NATO/OTAN trebuie să-și instruiască pe timp de pace specialiștii din domeniul BDR astfel încât pe timp de război ei să fie deja antrenați pentru a repara cât mai repede și cât mai bine echipamentele pentru care au fost specializați. Acesta este un factor deosebit de important care influențează gradul de disponibilitate a echipamentelor în câmpul de luptă (în operații) și care va deveni și mai important în condițiile de luptă în care densitatea forțelor va fi mai mică, iar acestea vor fi dispuse nonlinear în viitorul război.

Imediat după îndeplinirea misiunii BDR trebuie să fie continuată de acțiuni (operațiuni) de mentenanță complete pentru a readuce echipamentul în stare tehnică și de întreținere perfectă.

În acest scop este necesară înregistrarea tuturor BDR deoarece altminteri nu se pot lua decizii eficiente pe linia mentenanței echipamentelor la care s-au efectuat operațiuni BDR.

În concepția NATO/OTAN, recuperarea (recovery) reprezintă extragerea (scoaterea din imobilizare) unui autovehicul abandonat, avariat (scos din stare operativă) sau imobilizat și, dacă este necesar, tractarea sau transportarea lui la un punct de mentenanță (loc în care există forțe și mijloace de mentenanță).

Evacuarea echipamentului scos din uz (din luptă) ca urmare a avarierii produse de inamic (Equipment Casualty Evacuation) reprezintă mutarea unui echipament, care necesită operațiuni de mentenanță, într-un sistem logistic (within a logistic system).

Recuperarea unui echipament împotmolit, dar în stare tehnică și de întreținere bună, reprezintă o prioritate în câmpul de luptă pentru că echipamentul este necesar în luptă.

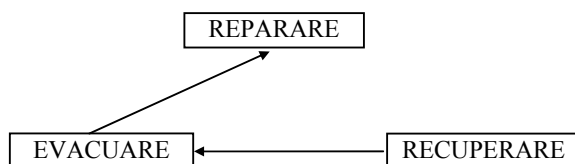

Fig.1 Bucla recuperare - evacuare - reparare.

Bucla recuperare - evacuare - reparare (fig.1) este cea care, alături de aprovizionarea cu piese de schimb, permite funcționarea mecanismului de readucere în stare de funcționare a echipamentelor deteriorate prin luptă în scopul de a fi disponibil pentru viitoarele lupte (operații) așa cum reiese din figura nr.2.

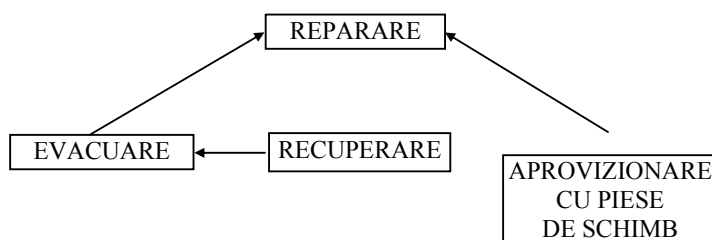

Fig.2 Mecanismul reparării în luptă.

Mijloacele de recuperare - evacuare scot echipamentele deteriorate sau imobilizate de sub focul inamicului, evitând astfel ca echipamentele bune sau care se pot repara să fie capturate de inamic și asigură începerea reparării tehnicii defecte sau deteriorate.

Mecanismul reparării - din figura nr.2 - este reprezentat schematic și de aceea el nu exclude necesitatea unei strategii de reparare (repair strategy).

Iată de ce națiunile (statele) NATO/OTAN trebuie să ia măsuri de realizare a interoperabilității astfel încât fiecare mijloc de recuperare - evacuare, aparținând uneia sau alteia dintre națiuni să poată fi folosit în operații de recuperare și evacuare.

În cadrul pregătirii tehnice a personalului armatei acesta trebuie să primească cunoștințe privind posibilitățile, capacitățile, caracteristicile tehnice ale mijloacelor de recuperare - evacuare proprii și ale aliaților.

Echipamentul care nu poate fi reparat de subunitate după ce a fost recuperat, va fi evacuat direct la facilitățile de mentenanță oportune, adecvate, potrivite, specifice etc. Echipamentul care nu poate fi evacuat sau dezmembrat și care ar putea să fie capturat de inamic, va fi distrus pentru a nu fi folosit de inamic!

Manualul NATO "Battlefield Recovery Data - AEP - 13" este folosit, în baza STANAG 2375, pentru planificarea și executarea mentenanței în luptă (operație) și operațiilor de recuperare - evacuare și conține informații (caracteristici tehnice, descrieri etc.) despre autovehiculele fiecărei națiuni.

Canibalizarea (cannibalization) și "Salvage" reprezintă conceptele NATO/OTAN de demontare și luare a unor piese și subansamble de pe echipamentele nerecuperabile în scopul de a le folosi în procesul de aprovizionare cu piese de schimb.

În acest scop, unitățile care găsesc echipamente abandonate trebuie să raporteze eșalonului superior sau să le aducă în punctele de colectare și mentenanță "salvage" în care ele vor fi inspectate (controlate tehnic) pentru a se lua decizii de folosire a pieselor din compunerea acelor echipamente.

Așa după cum s-a precizat la începutul lucrării de față, una din preocupările importante ale mentenanței NATO o reprezintă managementul aprovizionării pieselor de schimb (Spare Parts Management) ceea ce nu este prevăzut și în instrucțiunile de mentenanță L-11 ale Armatei Române.

De aceea, în structura forțelor terestre ale SUA printre comandamentele acestora există și Comandamentul pentru asigurarea tehnico-materială (US Army Material Command). Existența acestui comandament se explică prin faptul că acțiunile de mentenanță nu se pot despărți de cele de aprovizionare cu piese de schimb și materiale.

Disponibilitatea (existența) pieselor de schimb are un rol decisiv în realizarea reparațiilor în ritm rapid pentru a repune în stare de funcționare echipamentele deteriorate sau defecte. Clasificarea și nivelul stocurilor de piese de schimb trebuie stabilite în concordanță cu cerințele operative (operaționale), frecvența reală a căderilor (defecțiunilor), timpul consumat pentru reparare, disponibilitatea echipamentelor și timpul de aprovizionare.

Prerechiziția din cadrul managementului aprovizionării pieselor de schimb și sprijinul mutual sunt esențiale în optimizarea mentenanței și se înfăptuiesc prin abilitatea de a schimba și transmite informații despre piese de schimb și subansamble.

Numărul de inventar NATO (NATO stock Number) joacă un rol deosebit de important în acest proces și asigură (furnizează) o identitate unică pentru fiecare articol de aprovizionare.

De asemenea, un rol important îl joacă și managementul articolelor (reperelor) critice (Critical Items Management). Articolele critice sunt acele repere de aprovizionare care sunt vitale operației (luptei), dar sunt deficitare sau se prevede a fi în deficit.

Deoarece articolele critice împiedică repararea rapidă a echipamentelor, ele trebuie să fie subiect de supervizare și control la toate nivelele de management. În scopul funcționării optime a mentenanței, articolele critice vor fi aduse în locurile de reparare rapid, chiar cu avioanele sau elicopterele.

Recent a apărut conceptul de Mentenanță Productivă Totală (Mentenanța Total Productivă) care provine din limba engleză: Total Productive Maintenance*

* Biz - Revista noilor tendințe în afaceri Nr.85, 3 - 17 mai 2004, p.10

(TPM). Conceptul pune accentul pe înlăturarea pierderilor prin realizarea a trei obiective: zero defecte, zero defecțiuni și zero accidente de muncă.

Mentenanța Productivă Totală (TPM) reprezintă de fapt o metodă (tehnică) a strategiei îmbunătățirii continue^{**} care a fost definită pentru prima dată în Japonia sub denumirea KAIZEN; KAI înseamnă schimbare, ZEN are semnificația "pentru mai bine" iar cuvântul compus KAIZEN se traduce cu expresia "îmbunătățire continuă".

O altă metodă a strategiei KAIZEN este "ciclul lui Deming" (PDCA) care scoate în evidență marea importanță a colaborării permanente dintre specialiștii care lucrează în cercetare - proiectare, producție, și exploatare în scopul îmbunătățirii calității produselor și serviciilor, inclusiv a serviciilor de mentenanță. Deming^{***} consideră că pentru îmbunătățirea calității este necesar să se reia continuu ciclul PDCA așa cum rezultă din fig.3.

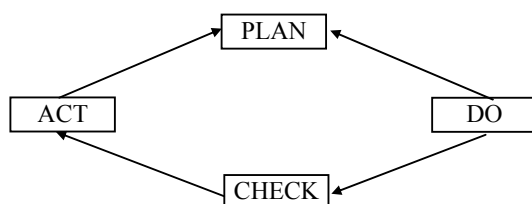

Fig.3 Ciclul PDCA (cercul lui Deming)

Ciclul PDCA este: PLAN - DO - CHECK - ACT sau, în limba română: PLANIFICĂ - EXECUTĂ - VERIFICĂ - ACȚIONEAZĂ^{**}

Așadar, TPM reprezintă o tehnică (metodă) folosită în cadrul strategiei îmbunătățirii continue pentru creșterea fiabilității și duratei de viață a echipamentelor, tehnicii, utilajelor etc. cu participarea nu numai a echipei de mentenanță ci a tuturor lucrătorilor, militarilor etc.

Metoda presupune în primul rând instruirea (pregătirea tehnică) temeinică a fiecărui operator (muncitor, lucrător etc.) cu privire la funcționarea, exploatarea și mentenanța echipamentelor (mașinilor, utilajelor etc.).

Pentru implementarea metodei trebuie parcurse patru etape:

1. organizarea și realizarea întreținerii echipamentelor, mașinilor, utilajelor etc. cu participarea operatorilor, lucrătorilor, militarilor etc.;
2. identificarea zonelor de întreținere greu accesibile;
3. determinarea cauzelor defecțiunilor (deficiențelor);
4. stabilirea procedurilor de întreținere (mentenanță) a echipamentelor (cu ajutorul meseriașilor din echipa de mentenanță) care vor fi aplicate de operatori (șoferi, echipaje, servanți etc.).

TPM este o metodă care aduce următoarele avantaje:

^{**} Marieta Olaru, *Managementul calității*, Editura Economică, 1995, p.97.

^{***} Deming W.E., *Out of the Crisis*, MIT Center for Advanced Engineering Study, Cambridge, Mass, 1986.

1. creșterea preocupărilor operatorilor (lucrătorilor, militarilor etc.) pentru utilizarea exemplară a echipamentelor (tehnicii, utilajelor etc.);
2. asigurarea unei fiabilități ridicate a acestora;
3. reducerea cheltuielilor de mentenanță.

Această metodă se aplică deja și în armatele NATO/OTAN, prin urmare trebuie aplicate și în Armata Română cu avantajele prezentate anterior. Ea este sintetizată în trei cuvinte: "Mentenanța Centrată pe Fiabilitate" (Reliability Centered Maintenance) și poate să elimine pierderile provenite din proceduri depășite, stocuri excedentare și inventare redundante cum ar fi risipa de muncă, timp, materiale și transport. De aceea trebuie îmbunătățită eficiența sistemului de mentenanță și a celorlalte procese care interacționează cu acesta. În acest sens se impune reanalizarea ponderii (procentului) personalului de mentenanță din armata noastră, deoarece aceasta (acesta) este de două ori mai mică în comparație cu cea a armatelor aliate (în armata SUA peste 7% din personalul acesteia lucrează în domeniul mentenanței, iar în armata Franței procentul este aproximativ egal cu cel al armatei SUA).

OPINII PRIVIND NECESITATEA CUNOAȘTERII COLEGILOR DIN ALIANȚĂ

*Col. prof. univ. dr. Benone ANDRONIC
Mr. instr. șef Bixi-Pompiliu MOCANU*

C'est le temps de nous demandons si l'officier de l'armée roumaine est bien préparé pour travailler près de nos collègues de l'alliance dans des opérations extérieures, ou des réunions de l'OTAN où ils débattent des problèmes théorétiques ou pratiques au niveau stratégique, opérationnel ou tactique.

Les auteurs se demandent dans l'article quels sont les aspects de formations qui doivent être envisagés pour avoir des officiers qui fassent face avec succès à ces tâches.

Este timpul să ne întrebăm dacă ofițerul român este destul de bine pregătit pentru a lucra cot la cot cu aliații noștri în operații multinaționale sau în cadrul unor diverse reuniuni unde se dezbate probleme teoretice sau practice la nivel strategic, operațional sau tactic. Noi credem că ar trebui analizate două aspecte: un prim aspect ar fi problema limbii utilizate (franceza sau engleza), iar cel de-al doilea aspect ar fi cunoașterea sau mai exact spus ar fi slaba cunoaștere a ofițerilor din alianță (tipologie, pregătire, grad de cultură).

Atunci când ofițerul român, în calitatea sa de ofițer într-un comandament interaliat, trebuie să asiste la o reuniune ce se desfășoară în engleză sau franceză ar trebui să stăpânească una din cele două limbi cel puțin de nivel trei, nivelul de cunoaștere minim profesional conform STANAG 6001. Este oare el acum la înălțimea acestei cerințe? Va înțelege bine ceea ce se discută sau ce i se cere? Care va fi calitatea intervenției lui. Această manieră de a vedea lucrurile este obligatorie când ofițerii armatei noastre vor participa într-un cadru interaliat la operațiuni exterioare (OPEX). Atunci ofițerul nostru va fi singur, cu procedurile ce va trebui să le urmeze utilizând limba engleză sau franceză. După părerea noastră limbajul procedurilor ar trebui foarte bine cunoscut fiind un limbaj strict tehnic (profesional). Ori pentru aceasta credem că se impune o mai mare participare a ofițerilor noștri la aplicații ale alianței pentru a se adapta stilului de lucru dintr-un stat major interaliat. Pe timpul reuniunilor de lucru în cadrul OTAN/NATO ofițerul nostru este adesea singur cu un obiectiv clar stabilit, confruntat cu opiniile și ideile colegilor lui din alianță, adesea foarte diferite, și toate acestea discutându-se în franceză sau engleză cu subtilități neobișnuite pentru el, altele decât ale limbii sale materne. Și aceasta nu este un lucru ușor; vocabularul este diferit, debitul verbal

uneori este amețitor (în special în limba franceză), cu accente uneori ciudate chiar dacă s-ar utiliza o singură limbă; pe scurt este un alt mediu de manifestare decât cel al limbii materne. Cu alte ocazii noi ne-am exprimat că în acest sens ar trebui făcut ceva mai mult decât se face acum pentru a avea ofițeri cu un nivel ridicat de comunicare în cele două limbi oficiale de OTAN/NATO.

Chiar dacă învățarea limbii engleze sau franceze rămâne astăzi pentru noi o prioritate, aceasta se dovedește a fi o necesitate, dar nu este suficient. Cine nu a fost confruntat pe timpul unei reuniuni cu reprezentanții mai multor țări care au înțeles în mod diferit mesajul transmis sau l-au interpretat de o cu totul altă manieră? Cât timp nu s-a pierdut cu contacte multilaterale pentru a se ajunge la consens.

Ce s-ar putea face?

Noi credem că o primă cale de urmat ar fi selecționarea ofițerilor ce stăpânesc bine una din limbile oficiale ale OTAN/NATO și trimiterea lor la stagii de perfecționare în armatele acelor state ce utilizează în mod curent limba în care dorim perfecționarea. Acolo ei ar putea învăța tehnicile de negociere într-un mediu internațional pe care ulterior le vor utiliza la nivelul organizațiilor interaliate, s-ar familiariza cu cultura națiunii respective, cu mentalitatea ofițerilor acelei armate și ar înțelege maniera de a gândi și munci a interlocutorilor noștri.

Cultura este un element legat de un individ și de o națiune. Cultura individuală este expresia regulilor particulare ce guvernează raporturile interpersonale, în timp ce cultura națională reunește valorile și practicile unei țări (națiuni). Internaționalizarea crescândă a activităților face din ce în ce mai mult să apară că diferențele culturale constituie un factor esențial în înțelegerea problemelor vieții profesionale și în căutarea acelor soluții de optimizare a acestora într-o colectivitate multinațională.

A-ți defini poziția printr-un comportament individual într-o colectivitate internațională este o sarcină dificilă, adesea complicată și cere mai mult decât "je comprends" și "I agree with you"¹. Educația interculturală convențională se raportează în mod esențial la caracteristici importante cum ar fi: limba, bunele maniere, obiceiurile, gradul de instruire. Acestea sunt și elementele cele mai semnificative ale unei culturi naționale. Doar strângerea de mână de dimineață la serviciu sau pe stradă, uzitarea în conversații a prenumelui sau vestimentația europenilor, dificilă de înțeles de către alte națiuni, sunt elemente interesante dar nu prezintă în profunzime sistemul de valori al unei culturi naționale. Ele sunt mai degrabă un canevas general ce permite înțelegerea condiționărilor interpersonale între ofițerii diferitelor națiuni atunci când se negociază într-o reuniune de lucru. Toți ofițerii au în general aceleași cunoștințe asupra negocierilor dar maniera de abordare și de tratare este specifică fiecăreia dintre ele. Dacă vom ajunge să identificăm funcțiile principale ce intervin în diferite culturi, noi vom putea să-i oferim unui ofițer un instrument care să-i permită să înțeleagă și să rezolve o varietate de probleme exclusiv legate de mediul internațional.

Cultura constă în esență într-o schemă de gândire pe care părinții o transferă copiilor lor, profesorii elevilor și șefii subordonaților. Această schemă se

¹ "Eu înțeleg" (fr.) și "sunt de acord cu dumneavoastră" (engl.).

bazează pe maniera de a privi și interpreta diverse aspecte din viața lor, pe maniera de a percepe lumea și de a participa la unele evenimente ce le afectează viața, în ceea ce ei consideră că este bine sau nou și în credința lor colectivă. Cultura profund instalată în spiritul lor individual este immortalizată în instituțiile și organizarea societății și care apoi prin aportul lor întărește această condiționare mentală. Această ipoteză pe care noi o emitem nu semnifică că toți indivizii unei societăți sunt programați exact de aceeași manieră; datele unei culturi reprezintă numai o tendință generală și există destule diferențe între indivizi sau grupuri. Acest program colectiv pe care noi îl numim cultură poate fi divizat în mai multe elemente comune indivizilor aceleiași societăți sau din contră absent la alții dintr-o societate diferită. În lumea europeană contemporană se remarcă patru dimensiuni culturale întrepătrunse, putându-se remarca națiunile corespunzătoare acestora.

Cele patru dimensiuni în opinia noastră ar fi: acceptiunea față de putere, maniera de a privi individualismul, machismul și refuzul incertitudinii.

Să le analizăm.

Acceptiunea față de putere exprimă gradul în care membrii unei societăți acceptă ca puterea să fie distribuită inegal. Criteriul fundamental este gestionarea inegalităților în sânul societății, atunci când acestea își fac simțită prezența.

Societățile puternice acceptă inegalitățile, ierarhia este indispensabilă, superiorii sunt mereu inacceptabili, oamenii puterii au privilegii, schimbările intervin prin revoluție.

Societățile în care dependența față de putere este slabă: inegalitățile sunt minime, ierarhia este instalată prin pură comoditate, superiorii sunt accesibili, toată lumea are aceleași drepturi, schimbările fac parte din evoluția firească a lucrurilor.

Această manieră de a vedea lucrurile are consecințe evidente asupra modului în care societățile construiesc instituțiile și organizațiile lor.

Individualismul este maniera în care indivizii unei societăți iau în calcul interesul lor și a familiei lor. Opus individualismului este colectivismul ce reprezintă un țesut social inserat într-un grup (familie, clan, organizație) în schimbul unui devotament fără condiționări.

Societatea puternică prezintă cultul individualității, opiniei personale, dării de seamă proprii și un puternic sentiment de vinovăție față de eșec.

Societatea în care individualismul este slab reprezentat prezintă cultul colectiv, rapoartele între indivizi primează în raport cu munca, obligațiile sunt raportate doar la grup iar sentimentul de vinovăție față de un eșec este estompat.

Rezultatul fundamental ce reflectă această noțiune este gradul de interdependență pe care o societate o dezvoltă între membrii săi.

Machismul este ideologia fundată pe ideea că bărbatul domină socialmente femeia și că în această calitate el are drepturi și privilegii de stăpân și bineînțeles un comportament conform acestora. Acest machism este reprezentativ în societățile orientate spre căutarea rezultatului oricărei acțiuni. Caracteristicile acestui tip de societate sunt: eroismul, încrederea în sine și succesul material. Opusul este feminismul a cărei caracteristici sunt: relațiile umane, modestia, atenția îndreptată spre cei aflați în dificultate și calitatea vieții.

Societatea ce acceptă machismul este o societate puternică în care: ambiția, nevoia de a fi cel mai bun, a trăi pentru a munci, repede și bine sunt principalele laitmotive; admirația pentru cei ce reușesc, spiritul de decizie sunt caracteristicile principale.

Societatea ce acceptă feminismul este considerată slabă și în care vom întâlni: calitatea vieții, a servi pe alții, căutarea consensului, a munci pentru a trăi, puțin și încet sunt cuvintele cheie, simpatie pentru cei care eșuează, intuiție, reprezintă caracteristicile acesteia.

Această caracteristică permite de a defini modul în care societățile distribuie rolul social între cele două sexe.

Refuzul incertitudinii exprimă gradul în care membrii unei societăți se confruntă cu viitorul necunoscut (incertitudinea). Întrebarea principală este dacă viitorul trebuie controlat sau dacă el trebuie să fie lăsat să se deruleze de la sine.

Societatea ce refuză incertitudinea este considerată puternică și în ea se manifestă: stresul, anxietatea, munca în ritm susținut este importantă, nevoia de programare a legilor, eșecul trebuie evitat cu orice preț, orice conflict este privit ca o amenințare.

Societatea ce nu acordă importanță incertitudinii este considerată slabă și în care se manifestă relaxarea, stres de slabă intensitate, munca susținută nu este un scop în sine, câteva reglementări sunt suficiente, conflictele și competiția sunt normale.

Această caracteristică exprimă un anumit cod al comportamentului indivizilor în societate și o manieră de gândire mai mult sau mai puțin rigidă, iar nivelul intoleranței față de orice idee sau comportament este sau nu acceptat.

Ce aspect practic se poate trage din acest tip de studiu de către un militar?

Ofițerii aflați într-un mediu multinațional sunt confrunțați adesea cu coordonarea resurselor (umane, materiale sau financiare), gestionarea activităților și conducerea unor reuniuni. Într-o astfel de activitate o metodă de lucru poate fi utilizată cu succes cu unii dintre parteneri, dar poate să nu fie adecvată altora. Această observație este adecvată în lucru cu oamenii unde eficacitatea diferitelor apropieri în acest domeniu cum ar fi comunicarea, motivația, aprecierea, sunt legate de cultura națională. Aceasta înseamnă că un șef trebuie să-i cunoască pe cei cărora se adresează sau cu care lucrează pentru a fi un bun manager. Cum în reuniunile internaționale marea majoritate a celor participanților au fost și sunt educați după principiile managementului american este evident că acestea ar trebui cunoscute.

Dacă facem apel la prima dimensiune (accepțiunea față de putere) noi am văzut că într-o societate puternică managementul este de tip paternalist: nu este nevoie de consultări permanente sau de implicare în procesul de decizie. La polul opus, în societățile considerate slabe, managementul de tip paternalist este respins și consultarea este bine venită cu subordonații, chiar de o manieră informală.

Eficiența aplicării unui ansamblu de reguli de comandament cum ar fi "gestiunea prin obiectiv" este dependentă de poziția unei țări în acest domeniu. Această tehnică stabilește un obiectiv final de atins și care este definit în comun

între superiori și subordonați, el fiind bazat pe negociere și o evaluare comună efectuată la anumite perioade cu scopul de a-i urmări evoluția (precizia previziunii). Cu acest sistem, pare dificil a lucra într-o societate puternică, unde respectul ierarhiei cere ca subordonații să aștepte consemne de la superiori (într-o manieră directă sau indirectă, pe obiectivele de atins și modul de acțiune).

Dacă vom trece acum la noțiunea de individualism - colectivism, ne vom da seama că teoriile asupra motivației se bazează pe "ierarhia nevoilor" ce funcționează foarte bine într-o societate individualistă unde respectul de sine și motivația personală sunt sentimentele cele mai puternice. Dar acest lucru nu merge deloc în cazul țărilor colectiviste unde indivizii tind spre o nevoie primordială de grup: sentimentul de dependență este bine reliefat, stima și încrederea în sine trec pe planul doi. Într-o societate individualistă, nepotismul este blamat și unele reglementări merg până la a interzice membrilor unei familii să lucreze în același departament al unei societăți. În națiunile colectiviste, mediu familial și profesional se întretaie și angajarea mai multor membri ai aceleiași familii este încurajată și bine acceptată.

Dacă privim aspectul, ne vom da seama că în societățile care-l acceptă, competiția între colegii de muncă este un element esențial: cel mai puternic (bun) este recompensat și încurajat să fie cel mai bun. În societatea feministă competiția este prost considerată; solidaritatea este bine văzută și încurajată, cel mai puternic (bun) trebuie să-l ajute pe cel mai slab, recompensele sunt acordate în funcție de nevoi. Implicațiile în materie de renumerare și în politica de dezvoltare sunt evidente. În țări ca SUA sistemul de recompense bazat pe renumerarea celor mai buni sunt elemente motivante. În țările feministe precum Suedia, acest sistem este repudiat și contraproductiv. În sfârșit, cu noțiunea refuzului incertitudinii noi toți ne întâlnim în cadrul aplicațiilor. Acestea sunt cele mai complexe modele deoarece în cadrul lor are loc interacțiunea a două alte dimensiuni. Prima ar fi formalizarea acestora și nivelul de la care indivizii resimt nevoia unei structuri formale în ceea ce privește mediul social și profesional. Noi am remarcat că în societățile puternice din punct de vedere al accepțiunii față de putere, acțiunea este legată de nivelul centralizării: organismele aparținând societăților puternice au tendința a fi mai puțin centralizate decât cele slabe.

Luate în ansamblu, cele patru dimensiuni implică modele de organizare diferite în funcție de țările în care se găsesc sau cu care se lucrează. În țările care refuză incertitudinea ca Marea Britanie, se vor găsi structuri ce sunt descentralizate și informale; între colegi se negociază și obiectivele nu sunt definite nici de ierarhie nici de proceduri. În societățile unde incertitudinea este acceptată, spre exemplu Austria, organizațiile sunt foarte neutralizate dar fără a fi formale; maniera de a se organiza este decisă de câteva reguli publicate fără a necesita intervenția cotidiană a ierarhiei. Dacă ne situăm într-o societate puternică față de refuzul incertitudinii și puternică din punct de vedere al distanței față de putere precum Franța, organismele au tendința de a fi foarte structurate și centralizate: fiecare are locul său clar stabilit, acționând după reguli bine stabilite.

Aceste exemple demonstrează că este necesară cunoașterea colegilor noștri de coaliție, acest lucru putând fi un avantaj pentru fiecare dintre noi. Vom ști

cum să ne comportăm și vom înțelege maniera lor de a acționa. În acest fel, într-un mediu internațional ofițerul armatei noastre, cunoscând bine felul de a fi a colegilor săi din alianță, se va adapta rapid chiar dacă nivelul de cultură al unora este diferit de al celorlalți. Și astfel, necesitatea de a ne cunoaște colegii altfel decât printr-o strângere de mână sau cunoașterea numelui va urma contactele și respectul reciproc. La debutul apărării europene, cunoașterea celorlalți este esențială dacă se vrea a se merge mai departe într-o manieră eficientă și pragmatică, cu respect și entuziasm.

CONSIDERAȚII PRIVIND ROLUL COMPONENTEI AERIENE ÎN RĂZBOAIELE ȘI CONFLICTELE SFÂRȘITULUI DE MILENIU

Cpt. cdor. conf. univ. dr. Vasile BUCINSCHI

During the last decades, the execution of the air operations was based on all the types of aerial vehicles, anti-aircraft weapons, command and control systems, ordnances, equipments and materials. Practically, every air operation comprised new types of military equipment, consecrated the existing ones or put to an end the old ones. These operations brought some clarification in the old argument between the advocates of the idea of greater performances of the equipment which incorporates simple technologies and the advocates of the idea of increasing the performances of the equipment together with their level of sophistication. It was demonstrated that the truth is somewhere in the middle, being necessary to find a balance between the aims of the equipment, the technological level, the operating medium and the safety limitations.

Fără a exagera și pornind de la învățămintele oferite de conflictele militare ce au avut loc în lume în ultimele decenii, considerăm că o categorie de forțe ale armatei, care poate să influențeze decisiv rezultatele unei confruntări armate, o reprezintă FORȚELE AERIENE. Faptul că toate acțiunile duse de armatele moderne au debutat cu operații aeriene, că angajarea forțelor terestre și navale a fost aproape imposibilă fără o susținere aeriană corespunzătoare, ne duce la concluzia că dimensiunea verticală a războiului tinde să se extindă tot mai mult, implicând pe lângă o tehnică modernă și piloți excelent instruiți, o concepție eficientă de întrebuințare a acestora într-o manieră integrată cu celelalte categorii de forțe și genuri de arme, dar și de o bună pregătire operativă a teritoriului (aerodromuri, depozite, căi de comunicații și transmisiuni sigure și stabile).

Într-o eră a micșorării bugetelor militare, decizii dure trebuie luate pentru a fi siguri că strategia pe care o urmăm este una învingătoare, una care să corespundă imaginii reale a lumii în care trăim, și care să permită forțelor militare să protejeze interesele naționale ale României.

Mediul dominant în care s-au desfășurat acțiunile strategice

Acest criteriu a început să prezinte un interes atât de mare încât, în unele

cazuri, a generat dispute aprinse privind diversitatea tipologică a războaielor viitorului. Mutațiile din domeniul tehnologiilor militare, în special cele din domeniul mijloacelor aeriene și navale, au dus la schimbarea vizibilă a raportului ponderii acțiunilor terestre în raport cu cele aeriene sau navale, în favoarea ultimelor două. Operațiile aeriene, însoțite de o largă desfășurare de forțe navale de sprijin sau lovire, au determinat pe unii specialiști militari să afirme că s-ar putea ca, în viitor, să fim puși în fața unor conflicte (războaie) duse numai în mediul aerian sau numai naval.

Recunoscând tendința de creștere a ponderii acțiunilor aeriene și navale, ne asociem opiniilor conform cărora acțiunile viitoare vor fi acțiuni integrate atât din punct de vedere al forțelor participante, dar și al mediului de acțiune, ponderea lor fiind diferențiată de scopurile politico-militare ale părților aflate în conflict.

În cazul unor scopuri limitate, se poate vorbi de atingerea lor numai prin acțiuni aeriene, navale sau terestre sau prin preponderența unora dintre ele.

Spectrul dominării totale depinde de realizarea puterii în toate mediile, viteză, rază de acțiune globală, tehnologii de ascundere (invizibile), precizie, letalitate și perspectivă strategică.

Extinderea confruntării în mediul aerian are loc în mai multe direcții. Rolul componentei aeriene a războiului este în plină ascensiune. Aceasta se datorează unor aspecte legate de extinderea dimensiunii spațiului de confruntare în mediul aerian atât pe verticală, cât și pe orizontală, creșterea valorii cantitative a forțelor aeriene, dezvoltarea spectaculoasă a tehnologiilor și mijloacelor participante la confruntarea în mediul aerian, creșterea valorii operațiilor (acțiunilor) aeriene de apărare până la cote care le asimilează cu valori care asigură supraviețuirea statului în confruntările militare.

Creșterea rolului componentei aeriene a războiului

Afirmația privind creșterea rolului componentei aeriene pleacă de la concluziile desprinse din confruntările de amploare, ca valoare strategică, participanți și durată. Prin urmare, creșterea rolului componentei aeriene a războiului se manifestă sub următoarele aspecte:

- în anumite cazuri atingerea scopurilor strategice ale acțiunilor militare sau chiar a obiectivelor războiului s-a realizat prin acțiuni (aeriene) ofensive;
- în mod corespunzător, acțiunile strategice defensive au fost preponderent acțiuni specifice operațiilor aeriene de apărare;
- lupta desfășurată de forțele terestre și forțele maritime a căpătat și o dimensiune verticală concretizată în acțiuni și măsuri aeriene, antiaeriene și de protecție, dar și în structuri specializate;
- creșterea rolului componentei aeriene nu înseamnă absolutizarea acesteia ci, mai degrabă, un pas important în justificarea nevoii de integrare a acțiunilor militare;
- tendințele de exagerare a rolului acesteia pot duce la promovarea unor strategii militare predominant aeriene sau antiaeriene, în funcție de atitudinea ofensivă sau defensivă;
- acțiunea militară în mediul aerian s-a extins și în operațiuni – altele decât

războiul. Ne referim la supravegherea zonelor tampon, asigurarea zonelor de interdicție aeriană (“NO FLY ZONE”), executarea unor atacuri aeriene “polițienești”, furnizarea de informații “la zi” factorilor de decizie politico-militară.

Extinderea dimensiunilor spațiului de confruntare în mediul aerian

Această tendință este o consecință a schimbărilor raportului spațiu-timp în confruntarea militară datorată, în special, progresului tehnologic și are următoarele forme de manifestare: extinderea razei de acțiune a mijloacelor aeriene prin construcția unor mijloace strategice de lovire sau de asigurare care au acțiune intercontinentală; construcția unor baze mobile de apropiere a vectorilor de lovire de zona de confruntare (portavioane, avioane strategice); revitalizarea strategiilor care promovează prezența pe baze terestre sau maritime a mijloacelor aeriene de lovire sau sprijin; constituirea unor baze aeriene permanente sau după un anumit orar, care supraveghează spații întinse; tendința de integrare a spațiului atmosferic cu cel extraatmosferic (cosmic).

Creșterea valorii cantitative a forțelor aeriene

În ultimele decenii am fost martorii unui proces general de diminuare a forțelor armate naționale sau puse la dispoziția unor coaliții.

Procesul s-a desfășurat inegal, în sensul că unor state li s-a impus acest lucru, fără ca ele să aibă posibilități de compensare calitativă. Statele avansate tehnologic (dar nu numai ele) au luat măsuri de creștere a valorii cantitative a forțelor aeriene sau a mijloacelor aeriene și antiaeriene din dotarea forțelor terestre și navale. Această tendință este mai evidentă când se analizează ponderea bazelor aeriene sau bazelor navale destinate forțelor aeriene în raport cu bazele terestre.

Un alt indicator este ponderea cantitativă a cheltuielilor militare pentru forțele aeriene, în raport cu cheltuielile pentru alte forțe.

Dezvoltarea tehnologiilor în domeniul confruntării în mediul aerian

Considerăm că în domeniul perfecționării caracteristicilor mijloacelor de confruntare în mediul aerian se manifestă tendința de polarizare a tehnologiilor în jurul statelor dezvoltate, ceea ce duce la apariția asimetriei în confruntările militare. Pe de o parte, ea necesită strategii și tactici adecvate, în raport cu cele clasice (ale confruntării echivalente), iar pe de altă parte, poate duce la distrugerea sigură a adversarului, chiar dacă în scopurile inițiale nu s-a propus așa ceva. În alte situații, asimetria se poate manifesta prin inexistența inamicului și, deci, a inutilității acțiunilor (inexistența radarelor în dotarea unei părți face inutilă existența mijloacelor de bruiaj de radiolocație).

Tehnologiile aeriene au înregistrat progrese semnificative. Ne referim la tehnologiile STEALTH, avioanele multirol, avioanele de război electronic, sistemele de radiolocație multi-gamă, superprotejate împotriva bruiajului, sistemele de apărare aeriană cu baza la sol cu posibilități multiple de achiziționare (angajare) a țintelor, multi-canal.

Progrese semnificative s-au făcut și în domeniul munițiilor în special în domeniul inteligenței, preciziei și letalității.

Efectele globalizării se resimt și în domeniul militar dar, pentru încă o bună perioadă de timp, statele care au parcurs sau parcurg procesul de tranziție nu vor putea să achiziționeze mijloace performante și vor continua să le folosească pe cele vechi, urmând să găsească soluții de compensare a dezavantajului tehnologic. Din păcate, asta ar putea duce la găsirea unor soluții în afara legii sau la limita regulilor internaționale ale războiului. Ne gândim la muniții nucleare tactice, muniții cauzatoare de suferință, arme biologice și chimice.

Creșterea valorii și conținutului operațiilor aeriene de apărare

Concluziile unor analiști politici privind rezultatele operațiilor aeriene ofensive în războiul din Golful Persic și Iugoslavia au mers, în unele cazuri, până la minimalizarea sau banalizarea acestora vorbind de “înfrângeri” având în vedere obiectivele propuse, costurile acțiunilor și rezultatele acestora.

Se impune să luăm în considerare că, atât în cazul Irakului, dar mai ales al Iugoslaviei, după încheierea ostilităților, situația nu a fost atât de “dramatică” pe cât s-a prezentat. Menținerea încă a potențialului militar ridicat după lovituri atât de puternice se justifică doar prin instrumentarea cu măiestrie a operațiilor aeriene de apărare.

Apreciez că valoarea acestora a constat în dimensiunea națională, dimensionarea justă a ripostei aeriene (antiaeriene), stabilirea unor reguli clare de angajare a luptei, conducerea inteligentă a manevrei de scoatere de sub lovituri, dimensiunea justă a măsurilor pasive de protecție aeriană. În ambele cazuri, s-a demonstrat că angajarea haotică a luptei cu mijloacele aeriene poate să crească simțitor pierderile.

Specialiștii militari au formulat unele concluzii din operațiile desfășurate în ultimele conflicte majore. Acestea pot să constituie repere pentru cei care sunt investiți cu responsabilitatea proiectării și creării unui sistem propriu și credibil de ripostă aeriană. Astfel, s-au evidențiat: existența unor arii, zone de glob netestate și insuficient cunoscute din punct de vedere al comportamentului militar; limitarea accesului la bazele de aprovizionare (sprijin) și la facilitățile de realimentare în aer; insuficiența bazelor permanente de conducere de peste ocean; necesitatea creșterii mobilității forțelor în eventualitatea nevoii de a se angaja într-un nou conflict major; confruntarea s-a făcut cu inamici nesprijiniți direct și masiv de un stat puternic; imperativul capacității de a acționa fără sprijin internațional sau regional; nevoia reducerii perioadei de tensiune și începerea rapidă a acțiunilor militare; confruntările s-au făcut cu adversari care nu au dispus de tehnologie avansată; s-a testat prea puțin capacitatea de sprijin aerian apropiat și măsurile de contraacțiune electronică; țările – gazdă nu au putut oferi suport suficient (infrastructură) în perioada conflictuală sau postconflictuală.

Astfel, unele lecții vechi au fost revalidate: nevoia unor obiective și scopuri militare clare; imperativul coeziunii politice și a controlului politic asupra forțelor armate; necesitatea obținerii consensului membrilor coaliției; sensibilitatea populației civile față de greșelile militare și nevoia de a obține largul sprijin al acesteia. Altele și-au validat importanța: valoarea și valabilitatea operațiilor integrate; rolul controlului aerului și mării pentru proiecția și construcția forței;

importanța supremației (superiorității) aeriene pentru menținerea poziției de lider; rolul viitor al mijloacelor de transport strategic; pregătirea comandamentelor și trupelor reprezintă cheia succesului în luptă.

Principala concluzie ce rezultă din cele prezentate anterior este că, în general, confruntarea în mediul aerian a validat legile și principiile luptei armate și că, exceptând câteva manifestări “atipice”, se înscrie în prevederile teoriei strategiei militare a războiului și luptei armate în perspectiva începutului de mileniu.

SERVICIUL DE LUPTĂ – POLIȚIE AERIANĂ

Cpt. cdor. conf. univ. dr. Vasile BUCINSCHI

Not too long ago, the Air Policing concept could not be found neither in the Romanian military theory nor in the practice of the national Air Forces. Once Romania became a NATO member, the national air space became an integral part of the Allied air space. The idea of this concept, generally speaking, can be assimilated to the permanent combat service executed by the fighter units.

Starting with the analysis of the military risks and threats towards the national security of Romania, in the present conditions of the evolution of the contemporary political-military phenomenon, the national air space have to face several sources of insecurity which give the necessary legitimacy for organizing the Air Policing - even from peace time - with the aim of managing the Allied air space in the way of optimizing it and using it by all the categories of air operators, and also for a prompt intervention - on the basis of a clear and specific methodology – against all those aircrafts which use unauthorized the Romanian air space.

Indiferent care ar fi posibilul agresor, sursele de insecuritate pe care le poate genera se pot concretiza în amenințări, stări conflictuale și agresiuni aeriene de tipul:

- *acțiuni de cercetare aeriană*, pentru descoperirea obiectivelor strategice ale potențialului de ducere a războiului și acțiuni demonstrative de intimidare și constrângere;
- *utilizarea neautorizată a spațiului aerian* al României, constând în nerespectarea de către aeronave a traiectelor și condițiilor de zbor aprobate;
- *violarea spațiului aerian* al României concretizată prin pătrunderea în spațiul aerian a unor aeronave militare sau civile, fără acordul organelor abilitate ale statului român;
- *acțiuni agresive* declanșate de forțe aeriene militare, pentru lovirea unor obiective și grupări principale de forțe;
- *acțiuni de transport* pe calea aerului sau desantarea unor grupări de forțe în zone de interes de pe teritoriul României;
- *blocade aeriene*, care includ acțiunile desfășurate de către forțele aeriene ale agresorului pentru interzicerea sau limitarea zborurilor aeronavelor militare românești în spațiul aerian al țării, precum și interceptarea sau limitarea fluxurilor de transport aerian civil, intern și extern, necesare desfășurării normale a activităților economice și sociale;

- *acțiuni terorist-diversioniste* de amploare diferită, urmărindu-se diminuarea capacității de conducere și a posibilităților de reacție, inclusiv deturnarea unor aeronave, capturarea sau distrugerea acestora.

Conceptul de Poliție Aeriană (Air Policing)

Generalități

Misiunea de apărare aeriană (Air Defense- AD), pe timp de pace, este de a menține integritatea spațiului aerian și de a proteja națiunile membre NATO și forțele acestora împotriva atacurilor din aer.

Apărarea aeriană este asigurată de către Sistemul Integrat de Apărare Aeriană (Integrated Air Defense System – IADS) care cuprinde:

- Sistemul de Supraveghere și Control al Spațiului Aerian (Air Surveillance and Control System – ASACS) care cuprinde:
 - rețeaua de radare fixe, mobile și aeropurtate, comunicațiile asociate și facilitățile care asigură descoperirea, recunoașterea, raportarea și controlul interceptării și angajarea mijloacelor aeriene în limita razei de acțiune;
 - Sistemul de Comandă și Control al Apărării Aeriene (Air Defense Command and Control System - ADCCS);
 - Aviația de vânătoare din cadrul Apărării Aeriene;
 - Rachetele Sol-Aer (Surface- to- Air Missile – SAM);
 - Sisteme de Apărare Aeriană cu Rază Scurtă de Acțiune (Short Range Air Defense – SHORAD);

Doctrina Aeriană Tacticală a NATO (ATP- Allied Tactical Publication- 33(B)) menționează la art. 412, că „*anumite măsuri active din cadrul operației de apărare aeriană se execută încă din timp de pace*” și cuprind “*supravegherea neîntreruptă a intrărilor în spațiul aerian NATO și supravegherea spațiului aerian, drumurilor de legătură pe mare și forțelor NATO în scopul avertizării timpurii*”.

Concret, pentru realizarea acestor sarcini, în timp de pace, se organizează serviciul de Poliție Aeriană.

În teoria occidentală conceptul de *poliție aeriană* se regăsește abordat în două instrucțiuni principale, *esența* fiind aceeași, „de preservare a integrității unui anumit spațiu aerian”.

În publicația aliată AAP-6 “Glosar de termeni și definiții NATO” conceptul este definit ca fiind: “*misiunea încredințată în timp de pace unui avion de vânătoare-interceptare, pentru împiedicarea violării unui anumit spațiu aerian*”.

O altă definiție o putem găsi în “*Dicționarul de termeni militari și asociați*” editat de Departamentul Apărării al SUA: “*folosirea aviației de interceptare, în timp de pace, în scopul menținerii integrității spațiului aerian desemnat*”.

În cadrul Alianței Nord Atlantice, misiunea de *poliție aeriană* se execută din timp de pace, prin menținerea unor elemente ale ASACS și a unor avioane de vânătoare într-o anumită stare de pregătire (*RS-Readiness State*) care să asigure o capacitate rapidă de interceptare *QRA(I)- (Quick Reaction Alert Intercept)*. Această

stare permite avioanelor de vânătoare desemnate (de obicei două), ce se află la sol, să intervină în timp util pentru clarificarea unei situații aeriene în timp de pace, fiind în măsură, după caz să treacă și la măsuri coercitive împotriva aeronavelor abătute de la traiectele de zbor planificate. Totodată acest serviciu asigură și un anumit grad de descurajare al unui potențial adversar sau al unui mijloc aerian care execută diferite misiuni ostile intereselor naționale (cercetare, bruiaj, propagandă etc.) sau se abate de la itinerarul de zbor prestabilit fără a exista cauze de forță majoră.

Starea de pregătire pentru luptă este caracterizată de:

- timpul scurs, de la primirea ordinului de alarmare până la decolare (de obicei 10-15 minute - misiunea primindu-se de obicei pe timpul zborului);
- capacitățile avionului de a executa acțiuni specifice împotriva aeronavei infractoare (înarmarea avionului de vânătoare).

Pe timp de pace avionul de vânătoare este mijlocul prin care se poate exercita dreptul suveranității aeriene în condițiile prevăzute în dreptul aerian internațional, deoarece, cel puțin teoretic, este în măsură să execute cu certitudine recunoașterea vizuală a altui mijloc aerian ce încalcă regimul de zbor.

În cadrul interceptării dirijate, avioanele de vânătoare sunt trimise la misiune pe cel mai scurt traiect și într-o poziție favorabilă, prin indicații detaliate date de sistemul de conducere a apărării aeriene. În situația în care capacitatea de dirijare disponibilă este insuficientă, vor fi comunicate avioanelor de vânătoare numai informații generale despre situația aeriană. În acest caz sau în situația în care nu poate fi dat nici un sprijin de către sistemul de conducere, avioanele de vânătoare îndeplinesc misiunea autonom în spațiile ordonate.

Statele membre NATO desemnează, pe termen lung, unitățile de aviație de vânătoare care vor executa serviciul de luptă - poliție aeriană, făcând și transferul de autoritate asupra acestora către organismul militar al NATO.

Pentru exemplificare vom studia această problemă în cadrul Forțelor Aeriene Aliate din Europa de Sud (AIRSOUTH). Comandantul Forțelor Aeriene Aliate din Europa de Sud (COMAIRSOUTH) a delegat controlul operațional al forțelor destinate să execute misiunea de Poliție Aeriană comandanților Centrelor Operaționale pentru Conducerea Operațiilor Aeriene Combinate (CAOC - Combined Air Operations Center). Acești comandanți hotărăsc asupra măsurilor cu respectarea regulilor de angajare a luptei (Rules of Engagement - ROE) stabilite la un moment dat pentru fiecare situație în parte.

Fiecare comandant al CAOC este și Autoritatea pentru Controlul Spațiului Aerian (ACA-Air Control Area) în zona sa de responsabilitate (APA-Air Policing Area) având din acest punct de vedere *capacitate decizională la momentul oportun*. Pe întreaga zonă de responsabilitate se stabilesc unitățile de aviație de vânătoare (ținând cont de o repartizare justă în plan teritorial a capacității de intervenție) care vor executa serviciul de luptă - poliție aeriană.

Unitățile de aviație de vânătoare destinate pun la dispoziția CAOC, prin Centrul de Control și Raportare (CRC), un număr definit de avioane. Aceste avioane se găsesc într-o anumită stare de pregătire pentru luptă (RS), ordonată de CAOC, în măsură ca la ordinul de decolare (Scramble Order) să decoleze într-un

timp cuprins între 2-60 minute. Aceasta înseamnă că piloții și personalul tehnic se vor găsi în spațiile special destinate în apropierea avioanelor sau, la ordinul dat de CAOC, piloții se pot găsi gata de decolare în cabina avionului.

Centrul de Control și Raportare (CRC) va avea controlul tactic asupra acestor forțe, având misiunea de a direcționa nemijlocit activitatea. În fapt, CRC-ul este un punct de comandă care are rolul de a conduce apărarea aeriană într-un sector al zonei de responsabilitate al CAOC-ului. Un CAOC poate avea în subordine 2-4 CRC.

Din cadrul categoriilor de acțiuni de alarmare cu decolare fac parte următoarele tipuri de misiuni:

Misiuni reale (Real-World Mission):

- misiuni de poliție aeriană;
- asistență în caz de urgență la dezastre sau în cazuri individuale.

Acest tip de misiune are prioritate față de orice altă misiune și față de traficul aerian civil și militar.

Misiuni de antrenare (Training Mission):

- antrenarea se realizează prin diferite exerciții și antrenamente în condițiile misiunilor de apărare aeriană și se realizează numai cu aprobarea CAOC (pentru echipajele din serviciul de luptă – poliție aeriană). Echipajele nu cunosc dinainte că are loc antrenamentul și vor executa întocmai procedurile stabilite.

Simulare decolare din alarmă:

În cazul acestui tip de misiune, este alarmată celula din serviciul de luptă – poliție aeriană, care execută toate activitățile prevăzute (avioanele celulei rulează și se aliniază pe pistă) însă fără decolare.

Antrenarea lanțului de comandă-control:

Se dă ordinul de alarmare cu decolare, se verifică lanțul de comandă-control dar fără a se transmite ordinul de decolare la echipaj. De asemenea se verifică și reacția la ordin.

Spectrul misiunilor QRA(I)

Asigurarea unei capacități de reacție rapide (*QRA(I)- Quick Reaction Alert Intercept*) este esențială în executarea serviciului de luptă – poliție aeriană. În acest sens spectrul misiunilor de poliție aeriană cuprinde șase faze distincte:

1. *interceptare (Interception)* - Interceptare (procedura de a aduce vânătorul propriu într-o asemenea poziție, încât aeronava infractoare să se afle în raza senzorilor și armamentului). Se execută sub conducerea controlorului de la sol (*Ground Control Interceptor – GCI*);

2. *interogare (Interrogation)* - Identificarea la vedere de către piloții celulei de alarmă. Piloții se antrenează în recunoașterea vizuală a mijloacelor aeriene civile și militare și a însemnelor de marcare a aeronavelor. Avioanele dispun de camere foto pentru înregistrarea incidentului și au posibilități de identificare și pe timp de noapte;

3. *intervenția* (măsurile prin care aeronava infractoare este silită să renunțe la îndeplinirea unei potențiale misiuni ce ar leza interesele alianței sau prin

care este constrânsă la aterizare). Piloții celulei de alarmă utilizează semnalele standard ale *ICAO (International Civil Aviation Organization)*;

4. *combaterea* (măsurile luate împotriva aeronavei infractoare cu intenția de a o nimici);

5. *foc de avertisment*;

6. *încadrarea*, angajarea și doborârea aeronavei infractoare.

Prin urmare, serviciul de luptă – poliție aeriană se execută în timp de pace, permite trecerea oportună, la apărarea aeriană a unor obiective, grupări de forțe și populației din spațiul desemnat, împotriva unor atacuri din aer executate prin surprindere, controlul respectării regimului de zbor stabilit, interzicerea încălcării acestuia și violării spațiului aerian.

ASPECTE PRIVIND EVALUAREA STRUCTURILOR DIN CADRUL FORTELOR AERIENE

*Lt. col. Ion CRĂCIUN
Lt. col. Gabriel STUPARU*

The Armed Forces – as a subsystem of the social system and, also, as a states institution, with complex and well defined functions and missions – constitute themselves as a specific organization, strictly specialized and having diversified hierarchical structures.

During the development of the military activities, as in every human activity, there are several disturbing factors having an objective origin or, in many cases, a subjective one. In this case, we must accept the fact that between what is accomplished may occur disparities. The military leader (the specialized structures and the special assigned committees) must evaluate permanently the performance of the subordinated structures and their capabilities to accomplish their missions.

Armata, ca subsistem al sistemului social și totodată ca instituție a statului, cu misiuni și funcții complexe și bine definite, se constituie ca o organizație specifică, strict specializată, cu structuri foarte diversificate, predominant de tip ierarhic.

În desfășurarea activităților din armată, ca în orice activitate umană, există și se manifestă diverși factori perturbatori, de origine obiectivă și, de multe ori, subiectivă. În această situație, trebuie acceptat faptul că între ceea ce se planifică și ceea ce se realizează pot apărea neconcordanțe, în unele situații chiar majore. Liderul militar (structurile specializate și comisiile special numite), de la toate nivelurile de conducere, trebuie să evalueze în permanență performanțele structurilor conduse (controlate) și capacitatea acestora de a îndeplini misiunile care le revin.

De aceea analiza valorii potențialului și a acțiunii militare, optimizarea sa în condițiile câmpului de luptă modern, au constituit o preocupare prioritară a specialiștilor militari, și nu numai a acestora. Existența unui sistem de controale, corect și optim definite și utilizate, reprezintă instrumente prin care orice lider al unei structuri militare (echipă de control) poate obține informații care să-i permită evaluarea activităților (evenimentelor) importante care au loc în cadrul unităților militare.

Sistemul de autoevaluare a structurii pe care o conduce este un sistem util pentru lider, însă, uneori, din anumite considerente, poate să nu fie obiectiv

(datorită apariției așa-numitului “spirit de corp”), ceea ce presupune apelarea și la o structură specializată (comisie numită), din afara organizației, care să examineze activitatea și modul de respectare a normelor și deciziilor care guvernează sistemul respectiv.

Funcția principală a controlului și evaluării, element al procesului de conducere alături de organizare, planificare și coordonare, este aceea de a regla sistemul și, în principiu, trebuie să vizeze:

- identificarea și evidențierea factorilor pozitivi și negativi, depistarea cauzelor generatoare și evaluarea efectelor posibile ale acestora;
- sintetizarea și generalizarea experienței pozitive obținute;
- oferirea informațiilor necesare pentru asigurarea conformității rezultatelor obținute cu obiectivele prestabilite.

Organizarea controlului pare o activitate simplă la prima vedere, dar, dacă vrem ca rezultatele să poată satisface necesitățile, se impune operaționalizarea unui sistem complex care presupune câteva elemente esențiale:

- stabilirea unor obiective clare pentru fiecare control proiectat, din care să rezulte concret activitățile necesare a fi desfășurate;
- planificarea activităților astfel încât realizarea obiectivelor să nu perturbe funcționarea structurii controlate și să nu permită ingerințe în sistemul de conducere al acesteia;
- stabilirea clară a metodelor, procedurilor și a tehnicilor ce trebuie utilizate;
- clarificarea modului de comunicare între controlori și cei controlați;
- determinarea unui sistem de referință adecvat pentru compararea obiectivelor stabilite cu rezultatele obținute, sistem care va include criterii de eficiență și normative (standarde, tehnici, tactici, proceduri, norme, legi, reguli, regulamente, manuale, instrucțiuni, ordine etc.);
- constituirea echipelor de control în concordanță cu obiectivele stabilite, prin alegerea specialiștilor și stabilirea unui sistem de lucru adecvat;
- elaborarea unor variante de acțiune pentru situații neprevăzute;
- stabilirea modului de evaluare și valorificare a rezultatelor la finalizarea controlului.

În esență, putem aprecia că obiectivul evaluării îl constituie analiza modului de funcționare a organizației (structurii militare) din perspectiva îndeplinirii misiunilor și a obiectivelor stabilite în acord cu resursele umane, materiale, financiare, informaționale și de altă natură alocate.

Evaluarea unei structuri militare, în raport cu misiunea, rolul și locul pe care îl ocupă într-un sistem la un moment dat, constituie un proces complex, în care probitatea profesională și obiectivitatea celor care sunt implicați, precum și procedurile utilizate sunt de maximă importanță.

“Valoarea unei structuri nu se constituie din suma valorilor individuale. Ea rezultă din modul în care sunt adunate acestea”. Nu este întâmplătoare enunțarea acestui principiu al lui Jardillier, în condițiile în care, astăzi, dacă dorim să obținem o imagine realistă asupra comportamentului de ansamblu al subiectului analizat, nu putem vorbi decât de o analiză sistemică a structurilor evaluate.

Structurile militare, și cu atât mai mult armata, în ansamblul său, implică proiectarea și desfășurarea unor procese de dimensiuni variabile, dar extrem de complexe. În același timp apar, implicit, raporturi numeroase cu alte agenții/organisme sociale și, ca urmare, o analiză sistemică separată de contextul social-economic existent va fi în mod sigur neproductivă și totodată nerelevantă.

Alcătuirea eterogenă a elementelor care trebuie analizate, în cadrul structurilor militare, cu numeroase componente ce țin de conducere, potențial operativ, potențial moral, disciplină, sănătate, echipamente, resurse, infrastructură etc. implică o armonizare a scărilor de valori utilizate pentru cuantificarea elementelor supuse analizei. Utilizarea unor scări de valori diferite, dar nearmonizate, în care își face loc și subiectivitatea, va duce la obținerea unor rezultate nerealiste, iar corecțiile introduse vor amplifica o serie de disfuncții.

Problemele ce trebuie soluționate sunt interdependente, astfel încât rezolvarea uneia sau alteia poate genera o serie de consecințe pozitive ori negative asupra obiectivelor stabilite, ori chiar asupra altor procese colaterale aflate în desfășurare sau în proiectare.

Fluxul de operațiuni necesare executării evaluării implică împletirea optimă a două tipuri de activități:

a) de natură organizatorică, presupunând: proiectarea și asistarea activității propriu-zise de control și evaluare; măsurarea (cuantificarea) elementelor după standarde și indicatori (economicitate, eficacitate, normativi); măsuri corective.

b) de natură logic-intelectuală, care presupun: interpretarea rezultatelor; determinarea cauzelor generatoare de disfuncții și fundamentarea deciziilor de corecție sau reproiectare și operaționalizarea unor elemente de structură, pentru a putea răspunde mai bine stimulilor.

Se confirmă astfel că activitățile de control, evaluare și reglare sunt puternic interdependente, subordonate unui proces normal de asigurare a funcționalității sistemului analizat la parametri proiectați, creând astfel și posibilitățile de adaptare a acestuia la posibilele perturbații din sistem sau din afara acestuia, dar care îi pot influența funcționarea.

Analizând elementele prezentate până în prezent, se poate aprecia că starea armatei reprezintă motivația esențială a instituirii funcției de evaluare, ca o funcție de sine stătătoare și nu ca un atribut circumscris funcției de control. Esența acestei funcții rămâne, în viziunea noastră, oportunitatea de a elabora și de a operaționaliza un sistem modern de măsurare și comparație, de analiză și diagnoză, a cărui finalitate să o constituie imaginea reală a sistemului analizat în comparație cu nivelul prognozat, ceea ce ar contribui decisiv la un management eficient pentru viitor.

Având în vedere noul statut dobândit de România în acest an, de membră cu drepturi și, în același timp, cu obligații depline a Alianței Nord-Atlantice, se impune pregătirea specială de forțe și mijloace care să participe la acțiuni militare în cadrul NATO. Pentru a aprecia dacă aceste forțe și mijloace sunt în măsură să îndeplinească misiunile ce le vor fi încredințate, ele trebuie să fie evaluate, atât de

comisii formate din specialiști români, cât și de echipe de experți din cadrul NATO. De aceea, este necesar să fie cunoscut modul în care se execută verificarea și evaluarea structurilor în cadrul NATO.

La nivelul Alianței Nord-Atlantice se acordă o foarte mare importanță procesului de evaluare a forțelor, care se desfășoară pe baza Programului de evaluare tactică (TACTICAL EVALUATION - TACEVAL). Acesta este destinat, în principal, pentru:

a) ..evaluarea și aprecierea, prin comparare cu prevederile standardelor corespunzătoare, capacităților operaționale ale unităților (forțelor) aflate sub comanda NATO, destinate NATO, nominalizate pentru NATO, precum și a altor forțe suplimentare, puse la dispoziția SACEUR, după consultarea cu națiunile care dau aceste forțe;

b) identificarea deficiențelor (lipsurilor) pe linia resurselor sau performanțelor unităților;

c) elaborarea unor recomandări, unde este necesar, pentru îmbunătățirea standardelor și capacităților operaționale.

Programul TACEVAL se aplică pentru evaluarea și aprecierea următoarelor tipuri de unități: aviație; apărare aeriană cu baza la sol (GBAD); sistemul control și supraveghere aeriană (ASACS); forțele de avertizare timpurie aeropurtate NATO (NAEWF); Centrul de Operații Aeriene Multinaționale (CAOC), cu unitățile subordonate; Centrul de Operații de Sector (SOC), cu unitățile subordonate.

Autoritatea pentru conducerea domeniului inspecției și evaluări este SACEUR. Responsabilitatea pentru desfășurarea evaluării sau aprecierii capacității unei structuri de a-și îndeplini misiunea declarată și autoritatea pentru conducerea unui astfel de program, sunt delegate de SACEUR, Comandantului Regional sau Comandantului Componentei Aeriene. TACEVAL poate să se desfășoare și în afara Comandamentului Aliat pentru Europa (Allied Command Europe – ACE), prin consultări cu națiunile respective.

Procesul de evaluare sau apreciere este împărțit pe două domenii: resurse și performanțe. Ambele domenii sunt împărțite mai departe în subdomeniile: *operații (Operations – Ops)*, *logistică (Logistics – Logs)* și *asigurarea acțiunilor (Survive-to-Operate – STO)*.

Criteriile (ceea ce se verifică efectiv, respectiv activități, documente, abilități etc.) folosite pe timpul evaluării, sunt stabilite astfel: *pentru resurse*, într-un singur capitol; *pentru performanță*, în capitole separate pe subdomeniile operații, logistică și asigurarea acțiunilor.

Aceste criterii, sub forma articolelor/subarticolelor, pot fi revăzute și actualizate anual de subgrupuri de lucru special constituite. Comentariile, sugestiile și propunerile se vor înainta autorităților de conducere a Programului TACEVAL.

Standardele NATO sunt folosite pentru evaluarea efectivă a unității și a sistemului de luptă. Ele sunt stabilite în:

- a) Documentele Comitetului Militar (Military Committee - MC);
- b) Înțelegeri pentru standardizare (Standardisation Agreements -STANAGs);
- c) Directivele Comandamentului European Aliat (ACE Directives - AD);
- d) Standardele forțelor ACE (ACE Forces Standards - AFS);

- e) Ghidul de Planificare Funcțională (Functional Planning Guide - FPGs);
- f) Ghidul de Planificare Funcțională a Operațiilor Aeriene (Air Operations Functional Planning Guide - AOFPs);
- g) Ghiduri de planificare regională (Regional Planning Guides - RPGs);
- h) Publicații tactice aliate (Allied Tactical Publications - ATP);
- i) Publicații pentru comunicații aliate (Allied Communications Publications - ACP);
- j) Publicații pentru securitate militară aliate (Allied Military Security Publications – AMSP);
- k) Planuri de sprijin (Support Plans – SUPPLAN).

Comandamentele și unitățile trebuie să facă referire la documentele naționale care trebuie implementate pentru a particulariza aplicarea STANAG-urilor. Amendamentele naționale și factorii care le limitează, nu absolvă unitățile de a se pregăti conform cerințelor STANAG-urilor. Comentariile (observațiile) vor fi incluse în rapoartele de evaluare/apreciere operațională (OPEVAL/OPASSESS), dacă națiunile nu au ratificat sau implementat unele sau toate cerințele STANAG-urilor.

Evaluările, în conformitate cu Programul TACEVAL presupun observații detaliate și cuprinzătoare referitoare la principalele performanțe și resurse din toate domeniile de activitate ale unităților, care sunt notate și pentru care se acordă calificative într-un raport, în timp ce aprecierile sunt, de obicei, observații mai puțin detaliate, cuprinse într-un raport narativ, fără a se acorda calificative.

Evaluarea sistemului (System Evaluation – SYSEVAL) este TACEVAL-ul specializat pentru CAOC sau SOC și unitățile lor subordonate sau considerate ca o singură entitate. SYSEVAL va evalua, indiferent de CAOC, SOC sau sistem, dacă este organizat, echipat și antrenat (pregătit) corespunzător să opereze (acționeze) ca o entitate (unitate) de operații aeriene. Unui CAOC sau SOC i se va cere să demonstreze capacitatea de a îndeplini (executa) misiuni de poliție aeriană pe timp de pace, iar pe timp de război, comanda și controlul forțelor, precum și managementul acestora.

Evaluarea operațională (Operational Evaluation - OPEVAL) se aplică unităților declarate la SACEUR ca făcând parte din categoria RSC 1-3 (Readiness Status Category – Categoriile Stărilor de Pregătire pentru Luptă). De asemenea, în urma acordului dintre un stat și autoritățile de conducere ale TACEVAL pot fi evaluate folosind OPEVAL și unitățile din categoria RSC 4-7. OPEVAL asigură verificarea și evaluarea unei unități asupra capacității de a-și îndeplini misiunile încredințate, în cadrul unui scenariu integrat (operații, logistică, asigurarea acțiunilor), cu acțiuni continue timp de 24 de ore, de simulare a unui atac convențional sau cu folosirea armelor de distrugere în masa (nucleare, biologice și chimice).

Aprecieria operațională (Operational Assessment - OPASSESS) este o metodă care se folosește pentru a aprecia, prima dată, unitățile din categoria RSC 4-7 sau pe cele din categoria RSC 1-3, care nu sunt disponibile pentru OPEVAL.

OPASSESS apreciază capacitățile existente (potențialul operațional) al unei unități. Dacă situația permite, o OPASSESS poate să includă tot atâtea elemente realizabile ca și o OPEVAL. OPASSESS este o metodă flexibilă de apreciere care poate fi grefată pe o situație dată și nu este calificată. De asemenea, oricând este

posibil, se va aprecia potențialul operațional al unității și identifica orice cerință suplimentară pentru îndeplinirea în întregime a capacităților operaționale declarate. Potențialul operațional este o combinație de resurse, deprinderi de bază și planuri (de instruire și operaționale). OPASSESS ar trebui să ”măsoare” potențialul în cât mai multe domenii posibile. Capacitatea operațională ar trebui notată acolo unde poate fi apreciată. Ar trebui, de asemenea, identificate capacitățile suplimentare și/sau funcțiile care sunt cerute unei unități pentru a atinge nivelul maxim de operaționalizare. De asemenea, vor fi apreciate planurile și aranjamentele relevante de generare. În raportul OPASSES este important să se clarifice care elemente sunt raportate ca potențial operațional și care drept capacități operaționale.

Evaluarea tactică inițială (TACTICAL EVALUATION - TACEVAL) reprezintă prima evaluare sau apreciere a unei unități după ce:

- a) a fost adusă la cunoștința SACEUR de către autoritățile naționale;
- b) a schimbat sistemul de armament sau misiunea;
- c) a schimbat permanent locația.

Aceasta este stabilită în intervalul de până la 180 de zile de la declararea la SACEUR. Pentru a se asigura programarea evaluării tactice inițiale a unității, autoritățile naționale trebuie să se adreseze Comandantului Componentei Aeriene, la care este alocată aceasta, cu mai puțin de 90 zile înainte de data la care se așteaptă să fie declarată unitatea la SACEUR .

Intervalul între evaluările tactice (TACEVAL) nu trebuie să fie mai mic de 2 ani și mai mare de 3 ani. Alegerea unităților care vor fi evaluate se face de către Comandantul Regional/Comandantul Componentei Aeriene(RCs/ACC). În urma consultării cu autoritățile naționale, se va stabili precis intervalul dintre evaluări, pe baza rezultatelor anterioare ale acestora. Dacă este posibil ca intervalul să depășească 3 ani, autoritatea națională va adresa o cerere la RCs/ACC, la care este alocată unitatea. Oricând este necesar, TACEVAL trebuie completat în concordanță cu schimbările ce pot să apară în situația unităților.

Credem că din articolul nostru se poate înțelege faptul că, *evaluarea structurilor*, prin complexitate și importanță, indiferent de eșalon, armă sau specialitate, reprezintă o activitate deosebită, care trebuie executată întotdeauna cu simț de răspundere, pentru a-și îndeplini, cu adevărat, menirea pe care o are în procesul de conducere a Armatei Române.

ARTILERIA ÎN OPERAȚIILE MILITARE DE STABILITATE

*Mr. conf. univ. dr. Daniel DUMITRU
Mr. Gheorghe BĂJENARU*

Field Artillery employment in stability operations will always be restricted by a very challenging environment, governed by particular rules non-specific to the conventional military operations. Therefore, it's hard to find a solution, a pattern eternally true to employing not only Field Artillery but all forces in this type of operations which are aimed to limit violent actions to accomplish the desired endstate.

Schimbările geopolitice și economice actuale ce implică redefinirea puterilor mondiale, interacțiunile dintre state apărute ca urmare a nevoilor de resurse energetice, sărăcia, recrudescența naționalismului și proliferarea armelor au crescut frecvența conflictelor interstatale, în care forțele armatele sunt implicate.

În evoluția fenomenului militar contemporan, statele democratice au impus folosirea unor noi practici de control al situațiilor de criză și conflict, astfel încât instrumentului militar i-au fost adăugate, pe lângă funcția tradițională de a duce și câștiga războiul, misiunea de a asigura menținerea păcii naționale, regionale și globale și de a descuraja războiul.

Specialiștii și analiștii militari din SUA tratează întrunit operațiile pentru pace și operațiile militare altele decât războiul sub denumirea de “*operații de stabilitate*”.

Operațiile de stabilitate sunt generate de apariția unor crize/amenințări și au aspectul unor “*acțiuni de răspuns*”. Amenințarea se poate manifesta în interior sau poate viza un partener, în ambele cazuri acționându-se printr-o reacție rapidă, de preîntâmpinare, realizându-se, în același timp, descurajarea forței care amenință stabilitatea internă sau externă.

Operațiile militare de stabilitate pot include elemente atât ale operațiilor de luptă, cât și ale celor ce nu presupun lupta, desfășurate în timp de pace, criză, precum și în situații de război.

Această categorie de acțiuni se desfășoară atunci când celelalte măsuri luate au fost incapabile să determine îmbunătățirea unei situații sau încetarea ostilităților și reprezintă o modalitate eficientă de a utiliza forța și amenințarea cu forța. Deși similare ca mod de executare cu cele din timp de război, obiectivul final al operațiilor militare de stabilitate îl constituie împiedicarea confruntării armate și promovarea păcii.

Operațiile care nu presupun utilizarea forței sau amenințarea cu folosirea forței sunt acele operații care, prin utilizarea unor forțe militare pe timp de pace, ajută la realizarea unui climat în care tensiunile dintre națiuni sunt ținute sub pragul critic al unui conflict sau război și în același timp e menținută influența organizațiilor internaționale, (ONU, OSCE) și a cerințelor juridice ale dreptului internațional.

În această categorie de operațiuni putem include: asistență umanitară; controlul armamentului; operații împotriva traficului de droguri; evacuarea necombatanților într-un mediu permisiv.

Totodată poate constitui o alternativă la întrebuințarea forței folosind: descurajarea; amenințarea cu folosirea forței; întrebuințarea forței neletale.

Descurajarea: Prezența unor unități dotate cu armament greu-artilerie, poate fi suficientă pentru a demonstra capacitatea de luptă de care dispune contingentul.

Necesitatea de a menține un înalt nivel al abilităților artileriei terestre în timpul unor astfel de operațiuni necesită un program de instruire cuprinzător, care să includă trageri. O astfel de instruire demonstrează capacitatea de reacție a artileriei către fracțiunile beligerante, care pot fi invitate ca observatori, sporind astfel credibilitatea intimidării.⁴⁵

Amenințarea cu folosirea forței: În situațiile în care descurajarea pur și simplu nu funcționează, poate fi necesară trecerea la amenințarea clară cu întrebuințarea forței și de a folosi anumite capacități de luptă, inclusiv a artileriei. În acest caz trebuie luate în calcul anumite aspecte, astfel:

- nu trebuie făcută o amenințare care nu se poate traduce concret într-o acțiune de luptă, în mod cert;
- întrebuințarea artileriei constituie un salt calitativ în întrebuințarea forței și implică o escaladare a nivelului de violență;
- amenințarea cu folosirea forței rămâne, în ordinea priorităților, penultima resursă de care dispune contingentul pentru atingerea scopului.

Întrebuințarea neletală a forței reprezintă aplicarea forței militare astfel încât să fie posibil a se atinge scopurile propuse în mandat acționându-se totodată cu respect pentru viața umană, pentru construcții și pentru mediul ambiant. Îmbunătățește capacitatea de a conduce misiunile, mai ales când aceste misiuni sunt desfășurate în condiții de menținere a controlului asupra populației, neutralizarea luptătorilor amestecați printre populația pașnică ș.a.m.d.

Utilizarea fumului cu efect neletal sau cu efect de avariere redus, a proiectilelor de iluminare sau muniției de manevră poate descuraja fracțiunile aflate în război sau să le influențeze cursul acțiunilor.

Operațiile de stabilitate desfășurate cu folosirea forței sau amenințarea cu forța. După cum se prezintă climatul actual de securitate, în pofida eforturilor depuse de comunitatea internațională pentru promovarea păcii, este evident că încă mai există destule diferende de natură istorică, religioasă sau etnică, atât în interiorul unor state, cât și la nivel regional sau subregional, ce pot genera conflicte armate sângeroase.

⁴⁵ NATO FIELD ARTILLERY TACTICAL DOCTRINE, AArtyP – 5, Sept 2001, Cap. VIII.

Atunci când alte instrumente ale "puterii naționale" sau "ale puterii colective" (ONU sau organizații regionale) sunt insuficiente sau incapabile să influențeze sau să stopeze deteriorarea unor situații potențiale de conflict, apare ca unică soluție "amenințarea cu folosirea forței, sau chiar folosirea forței ca ultima instanță".

Sprijinirea obiectivelor naționale (sau internaționale), cu scopul descurajării războiului și revenirea la starea de pace este orientarea primordială pentru astfel de situații.

Este o categorie de operații, deosebit de sensibilă, pentru națiunea (statul) sau națiunile care se implică în rezolvarea conflictului, întrucât, nevoite să desfășoare acțiuni de luptă, inerent, se vor produce pierderi, uneori nu tocmai ușor de justificat opiniei publice.

„Forțele destinate acționează pe baza unui *mandat* și a *regulilor de angajare* stabilite de către organizația sub egida căreia participă. Mandatul trebuie să prevadă: scopul operației, mărimea și tipul forțelor cu care va contribui fiecare țară, termenii și condițiile pe care țara gazdă intenționează să le impună asupra prezenței forței sau misiunii și funcțiile pe care forța de menținere a păcii trebuie să le îndeplinească.”⁴⁶

În această categorie se pot înscrie următoarele tipuri de operațiuni: operațiile de pace; loviturile cu caracter limitat, raidurile; impunerea de sancțiuni; sprijinul militar acordat autorităților civile; operațiile de evacuare; combaterea terorismului.

Întrebuințarea artileriei în cadrul operațiilor de stabilitate de genul celor enumerate mai sus implică riscuri și amenințări deosebite, ce trebuie a fi analizate foarte bine.

În planificarea compunerii și echipării forței ce participă la astfel de operații, decizia întrebuințării tehnicii grele (tancuri și artilerie) trebuie să țină seama de următoarele aspecte: gradul de securitate ce se vrea atribuit forței; semnalul ce se vrea transmis prin posibilitatea întrebuințării acestor arme; obiectivele prevăzute în mandatul dat/cerut de organizația internațională.

În unele cazuri, aceste aspecte pot genera divergențe, o forță echipată cu armament greu și în măsură să îndeplinească misiuni de luptă de mare intensitate ar putea fi percepută ca o amenințare sau ca o provocare. Din contră, o forță echipată cu tehnică ușoară poate să nu fie în măsură să îndeplinească cu eficacitate misiunile de luptă ordonate, ca atare credibilitatea sa poate fi compromisă și poate fi supus riscurilor de a slăbi sau a pierde capacitatea sa de a îndeplini misiunea prevăzută în mandatul primit.

Operațiile de pace sunt acțiuni militare care se desfășoară în sprijinul eforturilor diplomatice, în scopul stabilirii și menținerii păcii și al ajungerii la soluții politice, pe termen lung, ale conflictelor.⁴⁷ Acestea sunt conduse imparțial în sprijinirea unui mandat al ONU sau OSCE și includ operații de menținere a păcii (PK – PEACE KEEPING) și operații de impunere a păcii (PE – PEACE ENFORCEMENT).

⁴⁶ Doctrina Forțelor Terestre, FT-1, 2001, art. 363.

⁴⁷ Cf. Joint Pub. 3-07, Joint Doctrine for Military Operation Other Than War, 1995, p.III-12.

Operațiile de menținere a păcii-PK sunt, de regulă întreprinse (desfășurate) conform *Capitolului VI* al Cartei ONU, cu consimțământul tuturor părților principale implicate în conflict, cu scopul de a monitoriza și facilita implementarea unui acord de pace.

Operațiile de impunere a păcii-PE sunt coercitive în natura lor și sunt întreprinse (desfășurate) conform *Capitolului VII* al Cartei ONU, atunci când consimțământul oricăreia dintre părțile principale implicate în conflict este incert / nesigur. Sunt desemnate să mențină și să restabilească pacea sau să impună prin forță termenii / condițiile specificate în mandat.

*„Este crucial de înțeles că înainte de a lansa orice PSO, trebuie să existe o pace care să fie impusă sau menținută. Dacă nu s-a ajuns la nici o înțelegere de pace și o forță militară este angajată, forța va intra de facto în război.”*⁴⁸

Întrebuințarea forței în operațiunile de stabilitate implică uneori și activități de luptă clasice, dar și obligă la o analiză corectă a situației cu scopul de a garanta simultan cerințele de securitate ale contingentului și atingerea scopurilor. În orice operațiune de pace întrebuințarea forței este permisă numai pentru autoapărare, oricare altă situație de întrebuințare a forței trebuie autorizată explicit în mandat. Întrebuințarea fără a fi necesară, excesivă sau irațională a forței, produce efecte negative pentru imparțialitatea și pentru credibilitatea misiunii, provoacă dezechilibrarea consensului și poate duce la sporirea violenței în întreaga zonă de operații. Această situație compromite atingerea obiectivelor finale ducând, în unele cazuri, la eșuarea misiunii.

Când se întrebuințează forța, criteriile care stau la baza întrebuințării ei sunt: *precizia* (cu scopul de a lovi selectiv și cu eficacitate sursa amenințării evitând pagubele colaterale); *reacția imediată* (se traduce în demonstrarea eficienței și a voinței, contribuie la minimizarea pagubelor); *proporționalitatea* (adaptând răspunsul la tipul de atac suferit se evită escaladarea conflictului).

Pentru a proteja forțele aliate, *sprijinul prin foc al artileriei* poate: să descopere, lovească și neutralizeze armele beligeranților; să nu permită forțelor beligerante să exercite observarea și să deplaseze armele; atunci când este oportun, să lovească forțele beligerante cu foc precis asupra unei ținte observate; să limiteze probabilitatea unei acțiuni ostile prin intimidare, prin desfășurarea fățișă a unei forțe potențiale.

Avându-se în vedere că pentru întrebuințarea armamentului greu, în general, trebuie notificări speciale încă din faza de pregătire a unei operații de stabilitate (cel puțin dacă acestea nu se desfășoară simultan cu unele operații clasice), întrebuințarea artileriei se va face gradual și numai dacă situația conflictuală se va agrava, existând riscul ca aceste operații să treacă în spectrul celor care caracterizează războiul. În această idee, se vor folosi subunitățile de artilerie din organica forțelor luptătoare, în mod special aruncătoarele și armamentul antitanc datorită mobilității ridicate a acestora și a faptului că pot executa trageri precise prin ochire directă și, nu în ultimul rând, datorită faptului că

⁴⁸ NATO FIELD ARTILLERY TACTICAL DOCTRINE, AArtyP – 5, Sept 2001, Cap. VIII.

logistica acestor forțe se realizează mult mai ușor. Aceste subunități vor putea acționa fie din poziții de tragere în cadrul sistemului general de apărare a unui obiectiv sau pot fi date în întărire unor elemente de manevră ale forțelor luptătoare, care acționează în condiții de izolare sau independență.

O planificare eficientă a modului de întrebuințare a artileriei terestre este condiționată de „existența unui Stat Major de Artilerie Terestră în cadrul oricărui cartier general multinațional și dacă este posibil, acesta să fie singurul /unicul coordonator al mijloacelor de sprijin prin foc în zonele operaționale.”⁴⁹

Dacă situația o va impune, ulterior se pot folosi și subunități și unități de artilerie calibru mare (obuziere, aruncătoare de proiectile reactive), care pot acționa în mod similar (în mod deosebit artileria autopropulsată) sau din baze de foc pentru a asigura cu foc o zonă determinată.

Când amenințarea cea mai mare din partea inamicului este infanteria ușoară, grupurile paramilitare (gherilele) sau grupurile de cercetare-diversiune și subunitățile (unitățile) de artilerie nu pot însoți forțele luptătoare, sprijinul cu foc se poate realiza din baze de foc și/sau poziții de tragere fortificate. Acestea pot fi întrebuințate și în operațiile convenționale, dar această tehnică este mai mult recomandată pentru operațiile de stabilitate.

Baza de foc reprezintă o poziție de tragere puternic fortificată și apărată atât cu forțele și mijloacele subunității de artilerie, cât și de subunități de forțe luptătoare date în întărire acestora sau pe care urmează să le sprijine, fiind asemănătoare cu un punct de sprijin pregătit în mod deosebit pentru a putea face față atacurilor terestre. De regulă, cantitatea de artilerie care se va dispune într-o astfel de bază este de nivel baterie de artilerie.

Disponerea bazei de foc se va face ținând cont de misiunea, cât și de natura terenului, astfel încât să poată sprijini forțele luptătoare.

Bazele de foc de tip baterie vor fi amplasate astfel încât să poată să-și asigure sprijin de foc reciproc și să permită concentrarea focului pe direcțiile sau în raioanele considerate prioritare pentru zona de acțiune. De asemenea organizarea și disponerea acestora trebuie să asigure executarea focului circular, atât prin trageri prin ochire directă, cât și ochire indirectă. În aceste condiții, este recomandat ca disponerea să se facă pe înălțimi predominante accesibile din teren pentru a permite acoperirea unor spații largi atât cu focul direct, cât și indirect.

Măsurile de asigurare a acțiunilor și protecția trupelor trebuie organizate minuțios, un accent deosebit punându-se pe amenajarea genistică a acestora și pe organizarea cercetării și siguranței.

Pentru apărarea poziției este recomandat disponerea pieselor sub formă de stea, pentru că permite limitarea zonei care trebuie apărată. De asemenea, în unele situații când amenințările sunt mari, pentru creșterea capacității defensive a acestor baze de foc, datorită și faptului că numărul personalului subunităților de artilerie este redus, trebuie întărite, în limita posibilităților, și cu subunități de artilerie antiaeriană, de geniu, subunități specializate de cercetare de artilerie (indicate sunt stațiile de radiolocație de artilerie) sau chiar cu subunități de aruncătoare, în

⁴⁹ NATO FIELD ARTILLERY TACTICAL DOCTRINE, AArtyP – 5, Sept 2001, Cap. VIII

acest sens artileriștii americani subliniind faptul că, dacă comandantul de arme întrunite va accepta cu greu ca aceste subunități să nu-și execute misiunile de bază, pierderea temporară a facilităților acestora este de preferat pierderii definitive a unui element din sprijinul de foc.

Logistica bazelor de foc se va putea face atât cu mijloace terestre, dar și cu mijloace aeriene, în ultimul caz trebuind amenajat un loc favorabil de aterizare fie în interiorul perimetrului bazei, fie în afara acestuia, luându-se toate măsurile de siguranță. În funcție de posibilitățile logistice ale forței și de durata misiunii, în bazele de foc se pot realiza stocuri suplimentare de muniții și materiale.

În organizarea acțiunilor se va ține cont și de faptul că în cazul unui atac asupra dispozitivului de luptă, forțele dispuse într-o bază de foc pot fi obligate să părăsească pozițiile. În acest sens trebuie recunoscută o poziție de tragere de rezervă apropiată, astfel încât, concomitent cu respingerea atacului, subunitatea să-și poată executa eventualele misiuni în folosul forțelor de manevră. Deși nerecomandată, datorită vulnerabilității artileriei, nu este exclusă varianta în care subunitatea (unitatea) de artilerie va trebui să părăsească temporar poziția de tragere pentru a putea asigura sprijin oportun în anumite situații forțelor luptătoare. În asemenea cazuri, se pot recunoaște poziții de tragere de rezervă îndepărtate în care artileria să execute manevra.

Planificarea focului într-un astfel de sistem se va face, în general, pe direcțiile pe care forțele luptătoare vor acționa cu prioritate, pentru apărarea unor obiective și forme tari din teren care ar permite dispunerea avantajoasă a forțelor proprii, în lungul comunicațiilor, la punctele obligatorii de trecere, situația concretă fiind dată de pregătirea informațională a zonei de acțiune și de regulile de angajare stabilite.

Executarea misiunilor în această variantă pentru sprijinul forțelor luptătoare, s-ar putea face prin metoda "focului la cerere", în acest sens existând premisele create ca la fiecare structură a forțelor luptătoare să existe observatori înaintați de artilerie, acest fapt fiind cuprins în sistemul de obiectiv de parteneriat. Este evident că în această situație mijloacele specializate (stații de radiolocație, subunități de cercetare-sunet, de cercetare de artilerie) sunt cele mai indicate, dar și un sistem de puncte de observare mobile, în compunerea patrulilor organizate de unitatea de arme întrunite sau chiar și independent, înzestrate cu mijloace de deplasare rapide, care să acționeze pe baza unui plan prestabilit și să ofere date și informații din puncte determinate și recunoscute anterior. Ar mai putea fi posibil ca să fie organizat un sistem în care cercetași-observatori de artilerie din organica subunităților (unităților de artilerie) să însoțească forțele luptătoare până la limita zonei de foc a acestora, ulterior acestea fiind preluate de cercetașii-observatori aparținând subunităților (unităților) de artilerie care acționează în spațiul adiacent.

Pentru asigurarea unei precizii ridicate a tragerilor indirecte, este considerat ca obligatoriu în zona de acțiune a artileriei, indiferent de numărul unităților (subunităților), să fie dislocate și să acționeze subunități meteorologice de artilerie, mai ales dacă, acceptând ideea artileriștilor americani, care consideră tragerile fuzante ca fiind cele mai eficiente în fața amenințărilor amintite, misiunile se execută în apropierea forțelor proprii sau zonelor populate.

În acest sistem, al bazelor de foc, dispozitivul de luptă al unui divizion de artilerie s-ar compune din :

- punctul de comandă al divizionului cu centrul de conducere a focului (în situația existenței unui sistem automatizat de conducere a focului) dispus în una din bazele de foc sau independent;
- bazele de foc ale bateriilor (poziții de tragere fortificate în situația în care nu există forțe luptătoare dispuse împreună cu artileria);
- elementele de cercetare-observare: punctele de observare mobile, locurile de dispunere a mijloacelor de cercetare specializate;
- elementele de structură logistice, dispuse în raionul logistic al eșalonului superior.

Distanțele între două baze de foc ar putea fi de $1/2 - 3/4$ din bătaia maximă sau mai mici, pentru a putea concentra focul pe unele direcții sau în raioane considerate importante; dacă în zonă acționează mai multe subunități (unități) de artilerie, bateriile se pot dispune întrunit ca în operațiile convenționale, în această situație putându-se vorbi de bază de foc de tip divizion.

În operații de stabilitate desfășurate cu folosirea forței subunităților (unităților) de aruncătoare de proiectile reactive se vor folosi pentru lovirea obiectivelor deosebit de importante, la distanțe foarte mari. Dacă sunt întărite cu mijloace de cercetare de artilerie performante (stații de radiolocație, subunități de cercetare-sunet), acestea pot fi eficiente în neutralizarea artileriei și aruncătoarelor inamice.

În întrebuințarea aruncătoarelor de proiectile reactive se va ține cont de:

- limitarea deplasărilor: de regulă, subunitățile (unitățile) de aruncătoare de proiectile reactive nu vor putea folosi tehnica "ascunde-te, mișcă-te, lovește", fiind acceptată ideea de a acționa din poziții de tragere timp îndelungat;
- dispunerea acestora în cadrul dispozitivului de luptă a forțelor luptătoare, reduce vulnerabilitatea acestora în fața unor atacuri diversioniste;
- amenajarea genistică: volumul lucrărilor va fi mai mare, ceea ce va impune punerea la dispoziția acestora, pe timpul pregătirii acțiunii, a unor subunități sau mijloace de geniu;
- conectarea directă a subunităților (unităților) de aruncătoare de proiectile reactive la mijloacele de cercetare specializate, care acționează în zonă, pentru micșorarea timpului de răspuns la eventualele amenințări.

Teatrul de operații oferă și alte particularități, unele dintre ele fiind prezentate în continuare.

Mass-media examinează îndeaproape comportamentul forțelor militare angajate în operațiuni de stabilitate. Intervenția artileriei și aruncătoarelor trebuie să se facă în așa fel încât să se obțină efectele dorite cu minimum de pierderi umane și pagube colaterale. În majoritatea cazurilor, efectele folosirii artileriei ies ușor în evidență și sunt atent monitorizate.

Mai mult decât pentru celelalte forțe, trebuie să fie analizat din vreme modul de acțiune în cazul extracției artileriei din teatrul de operații.

Misiunile de foc executate chiar de către subunități de artilerie mici (piesă, pluton), pot crea efecte la nivel strategic sau chiar politic.

Coordonarea eficientă și controlul precis al tuturor mijloacelor de sprijin prin foc sunt esențiale pentru succesul operațiilor militare de stabilitate și sunt posibile datorită prezenței reprezentanților artileriei terestre la toate nivelurile, începând de la subunități până la statul major. Este esențial ca, într-o operațiune multinațională, un centru de dirijare a focului de sprijin să fie stabilit în centrul unui cartier general multinațional, ca fiind coordonatorul principal și, dacă este posibil, singurul, al tuturor mijloacelor de sprijin prin foc care să includă mijloace de control a traiectoriei și de comunicații. Acestea sunt uneltele esențiale în îndeplinirea operațiunilor întrunitate și multinaționale. Asigurarea comunicațiilor în cadrul artileriei terestre sporește capacitatea comandantului de a exercita comanda și controlul oportun, oferind /asigurând comunicații alternative, sigure și cifrate.

Asigurarea cu date. Radarele și sistemele acustice asigură o posibilitate ne-agresivă comandanților. Acestea pot fi folosite pentru: monitorizarea încetării focului; furnizarea dovezilor necesare de violare a acordurilor de încetare a focului; asigurarea unei prezențe care descurajează conflictele; acordarea asistenței la coordonarea focului; acordarea asistenței elicopterelor în condiții de vizibilitate foarte redusă (numai radarele).

Manevra. Puterea de foc a artileriei efectivă și eficientă poate reduce nevoile de manevră ale forțelor terestre, limitând astfel pierderile umane.

Artileria Terestră asigură toate elementele necesare pentru a participa la operațiile militare de stabilitate, posedă structura de comandă necesară și sisteme de comunicații consacrate și viguroase.

Descoperirea și angajarea activă și pasivă a țintei poate fi asigurată de către posturile de observare pilotate (avion, elicopter), radarele de localizare a armamentului și aparatele de zbor fără pilot (UAV), care utilizează senzori vizuali și termali. Mijloacele de transport /aprovizionare, care sunt disponibile 24 ore /zi în orice condiții meteo, fac posibilă angajarea țintei pe toată întinderea zonei operaționale.

Utilizarea munițiilor cu precizie înaltă mărește capacitatea /posibilitățile de îndeplinire a misiunilor. Totodată, utilizarea focului indirect supravegheat, sprijinit de către informații din teatru, obținute în timp real poate asigura un răspuns proporțional.

Ca o idee generală, acțiunile artileriei în operații altele decât războiul se vor desfășura într-un mediu întotdeauna dificil, guvernat de reguli nespecifice acțiunilor militare convenționale. De aceea este greu de găsit o soluție, un model universal valabil pentru întrebuintarea artileriei și, în general, a forțelor în astfel de acțiuni în care se dorește, așa cum aminteam, ca folosirea mijloacelor violente pentru atingerea obiectivului propus să fie redusă.

CONSIDERAȚII PRIVIND CONCEPTELE DE RĂZBOI INFORMAȚIONAL ȘI RĂZBOIUL BAZAT PE REȚEA

Cpt.cdor. conf.univ.dr. Gabriel-Florin MOISESCU

The competition for information is as ancient as the human conflict defining a fundamental feature of the human kind. For the military confrontations of 21st century and further, the commander keeping the control over the combat area observation, action assessment and information sharing would have a major advantage against the adversary.

Conceptul de război informațional a fost lansat formal, în decembrie 1992, odată cu apariția Directivei DOD 3.600.1. a Departamentului american al apărării, însă a fost publicat oficial în septembrie 1995⁵⁰. Ulterior, definițiile date de către specialiștii categoriilor de forțe (Trupele de Uscat, Forțele Aeriene) se încadrează în cea cadru: “Acțiuni întreprinse pentru a obține superioritatea informațională prin afectarea informației adversarului, proceselor informaționale de bază și sistemelor informaționale, duse în paralel cu acțiuni întreprinse pentru a-și apăra propria informație, propriile procese informaționale de bază și sisteme informaționale.”⁵¹ Definiția relevă atât caracterul ofensiv, cât și pe cel defensiv al acestui tip de “război (atac și apărare informațională). Cel de-al doilea segment al războiului informațional are în vedere exploatarea informațiilor prin desfășurarea de operații informaționale ofensive și defensive.

Războiul informațional este modelat nemijlocit de strategia informațională, aceasta, la rândul ei, constituind una din determinările strategiei statului alături de determinările politice, economice, sociale, culturale, tehnice și tehnologice, militare⁵². Ea depășește sfera confruntării militare, face parte efectiv din viața planetei, din logica existenței umane.

Formele de desfășurare a războiului informațional includ operațiile psihologice, războiul electronic, inducerea în eroare, distrugerea fizică, atacul informațional și măsurile de securitate.

Operațiile psihologice folosesc informațiile pentru a afecta judecata inamicului.

⁵⁰ Colonel Brian Fredericks, *R.I. dimensiunea organizațională*, în *Sun Tzu și războiul informațional*, București, 2000, p.34.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Gheorghe Văduva, *Strategie militară pentru viitor*, Editura Paideia, București, 2003, pp.76-90.

Războiul electronic se desfășoară în scopul de a-i interzice inamicului o informare corectă.

Inducerea în eroare din punct de vedere militar urmărește înșelarea inamicului în privința capacităților și intențiilor trupelor cu care se confruntă.

Distrugerea fizică se execută în scopul afectării elementelor sistemului informațional al inamicului .

Măsurile de securitate au în vedere să țină inamicul cât mai departe de cunoașterea capacităților și intențiilor grupării de forțe cu care se confruntă.

Atacul informațional constă în denaturarea⁵³ directă a datelor sau a indicațiilor și poate fi direct și indirect (indirect – inducerea în eroare a inamicului prin crearea unui aerodrom fals și perceperea acestuia ca fiind real; direct – penetrarea sistemului informațional al inamicului și introducerea informației despre falsul aerodrom).

Rezultă din cele mai sus prezentate faptul că războiul informațional reprezintă un mijloc și nu un scop al acțiunii generale (pentru acțiunea militară – mijloc de desfășurare a unei operații ofensive sau de apărare). Asta nu înseamnă că în interiorul acestui cadru general formele sale nu pot fi unele mijloc și altele scop. Exemplificarea mai sus prezentată relevă suficient de bine acest fapt: atacul informațional direct/indirect a constituit mijlocul, scopul fiind inducerea în eroare.

Dimensiunea războiului informațional acoperă mai multe spectre⁵⁴ astfel:

- societal: politic; ideologic; religios; militar; tehnologic; social;
- nivele organizaționale și de comandă: război informațional în sfera individuală; război informațional în sfera organizațiilor; război informațional global;
- temporal (în plan ciclic): competiție economică și politică; operații altele decât războiul; criză; conflict; terminare conflict;
- conflict, în sens clasic: cooperare informațională; competiție informațională; confruntare informațională;
- balanță între caracterul ofensiv și defensiv.

Războiul informațional integrează următoarele forme de manifestare: războiul de comandă și control; războiul bazat pe informații; războiul psihologic; războiul electronic; războiul hackeri-lor, războiul informațiilor economice și războiul în spațiul realității virtuale.

Datorită sferei sale de cuprindere, războiului informațional devine din ce în ce mai atractiv atât în plan global, cât și în dimensiunea sa militară, datorită multiplicării numărului de ținte vulnerabile la atacurile informaționale, cât și a creșterii necesității ca acestea să fie apărute⁵⁵.

Războiul bazat pe rețea reprezintă un concept modern, aflat în faza de elaborare și experimentare, care are ca suport R.M.A.⁵⁶- concept cadru al

⁵³ Denaturarea acoperă un spectru larg, de la alterarea subtilă la distrugere (n.a.).

⁵⁴ Daniel E.M., *Information Warfare in the Information Age*, apud Mr. ing. Vasile Păun, *Excurs în spațiul de conflict informațional*, în *Război și operații informaționale-drumul unei idei*, București, 2000, p.60.

⁵⁵ General de brigadă Vasile Paul, *Asimetria strategică - Riscuri, amenințări și conflicte asimetrice* - Editura D.B.H., București, 2001, p. 94.

⁵⁶ R.M.A.- *Revolution in Military Affairs- Revoluție în domeniul militar* (n.a.).

programele de modernizare și dezvoltare a F.A. americane - apărut în S.U.A. în 1996. Reprezentând un răspuns specific al organismului militar la provocările și oportunitățile erei informaționale, războiul bazat pe rețea identifică, descrie și supune atenției noi acțiuni posibil de realizat în domeniul militar având o infrastructură bazată pe interconexiunile informaționale și fluxurile de informații vehiculate prin acestea. Conceptul are în vedere dezvoltarea colaborării dintre structurile luptătoare de la toate eșaloanele într-o asemenea manieră, încât fiecare dintre acestea să fie în măsură să utilizeze în timp real informațiile de care are nevoie și totodată să furnizeze, la rândul lor, informații altor structuri militare. În acest fel se asigură comandanților nevoile prioritare de informații necesare luării deciziei, organizării acțiunilor militare și angajării precise și cu riscuri minime în luptă.

Se apreciază că supremația militară în secolul al-XXI-lea va aparține acelor armate care vor identifica și exploata oportunitățile oferite de spațiul informatic/cyberspațiul.

Domeniile de manifestare ale războiului bazat pe rețea sunt următoarele:

- fizic - constituit din mediile probabile de desfășurare ale războiului (terestru, aerian, maritim și cosmic); aici sunt instalate mijloacele de comunicații și informatică necesare transmiterii fluxurilor de date purtătoare de informații;
- al informațiilor - locul unde datele sunt culese, prelucrate și diseminate; aceste etape ale ciclului informațional sunt realizate în timp real, fapt care constituie o serioasă opțiune pentru câștigarea supremației informaționale;
- cognitiv - considerat locul confruntării mentale, locul unde bătăliile sunt câștigate sau pierdute.

În concluzie, războiul bazat pe rețea reprezintă un concept modern de ducere a acțiunilor militare, centrat pe existența unei rețele informaționale unice, de tip “grătar”, care conectează într-un sistem de grile de senzori, informații și luptători toate structurile militare, pentru transmiterea în timp real a informațiilor de la senzori la elementele de comandă și execuție.

Se apreciază că, prin războiul bazat pe rețea se asigură interoperabilitatea forțelor necesare îndeplinirii misiunii prin accesarea informațiilor de care este nevoie de oriunde și oricând.

Potrivit fondatorilor conceptului, acesta poate fi întrebuințat la toate nivelurile artei militare și reprezintă o soluție mai adecvată pentru contracararea eficientă a amenințărilor asimetrice. Practic, războiul bazat pe rețea reprezintă un mijloc sofisticat de atingere a scopurilor și a obiectivelor subsumate acestora în cadrul acțiunilor militare. Principalele avantaje ale acestuia sunt:

- facilitează obținerea superiorității informaționale și asigură transformarea acesteia în putere de luptă;
- capacitatea de diseminare a informațiilor în timp real;
- reducerea timpului de adaptare la spațiul de luptă și a celui de luare a deciziei;
- (auto)sincronizarea și (auto) organizarea în spațiul de desfășurare a acțiunilor militare;

- creșterea ritmului de desfășurare a acțiunilor militare (inclusiv a capacității de ripostă);
- creșterea puterii de lovire;
- creșterea capacității de supraviețuire a trupelor proprii;
- creșterea nivelului de interoperabilitate între structurile luptătoare precum și a capacității de cooperare între acestea.

Bineînțeles, alături de avantajele de mai sus există și o suită de temeri cu privire la funcționalitatea conceptului și implementarea acestuia, însă acestea vor face obiectul unui demers ulterior.

În concluzie, apreciem că raporturile dintre conceptele de război informațional și războiul bazat pe rețea sunt următoarele:

- dimensiunea războiului informațional coincide cu dimensiunea sistemului social global;
- războiul informațional se desfășoară aproape în permanență în toate spectrele mai sus precizate ;
- în cadrul războiului informațional global există palierul de desfășurare a acestuia în domeniul militar;
- războiul bazat pe rețea reprezintă segmentul final al războiului informațional, concentrându-se în special asupra confruntărilor militare;
- războiul bazat pe rețea își are modelul, antecedentul și suportul în filozofia economiei dinamice și concurențiale definită de investiții, informație în timp real, tehnologie de vârf și nanotehnologie;
- conceptul de război bazat pe rețea completează conceptul de război informațional, dându-i o nouă dimensiune și asigurându-i feed back-ul corespunzător.

Imperativele interoperabilității în cadrul N.A.T.O precum și concepția de modernizare a structurilor de conducere și operaționale din armata României impun factorilor de decizie politico-militară să acorde o atenție deosebită conceptelor mai sus prezentate.

CORELAȚIILE LOGISTICII CU MARKETINGUL

*Lt.col.dr. Gheorghe MINCULETE
Mr. Constantin BOHORU*

For the first time, the term "Logistics" was used in the military field. At the beginning of the XXth Century, "Logistics" was that branch of the Art of War whose purpose was to organise troop's movement and supply.

During WWII, participating Armed Forces produced and used different Logistics Systems, in order to supply the troops where and when was requested.

Logistica militară - precursorul logisticii mărfurilor

În prezent, termenul logistică este larg utilizat și este definit ca o punte care leagă resursele economiei naționale cu forțele luptătoare, reprezentând știința planificării susținerii forțelor operaționale și executării mișcării ce se ocupă cu: proiectarea și dezvoltarea, achiziția, depozitarea, transportul, distribuția, mentenanța, evacuarea și controlul tehnicii și materialelor; transportul personalului; achiziția sau construcția, mentenanța, repartizarea și exploatarea facilităților; achiziția sau furnizarea serviciilor; sprijinul cu servicii medicale și de sănătate.

După domeniile pe care le guvernează, logistica militară cuprinde două aspecte distincte:

- *logistica de producție* - cunoscută și ca logistica achiziției, este partea logisticii care se ocupă de cercetarea, proiectarea, dezvoltarea, fabricarea și omologarea materialelor;
- *logistica de consum* - cunoscută și ca logistica operațională, este partea logisticii care se ocupă de aprovizionarea și recepția produselor, depozitarea, transportul, exploatarea, mentenanța și disponibilizarea materialelor.

Scopul logisticii militare este de a asigura forțele cu tot ceea ce este necesar pentru trai și luptă – satisfacerea cerințelor ce țin de personal, tehnică, mobilitate, asistență medicală și infrastructură – în toate operațiile militare.

În perioada care a urmat celui de-al doilea război mondial, conceptele și metodele logistice au fost ignorate temporar, pe plan mondial, pe fondul unei tendințe de dezvoltare a activității economice. Firmele producătoare aveau ca principal obiectiv satisfacerea cererii sporite de mărfuri din anii postbelici. Reușita în afaceri depindea aparent numai de capacitatea de a onora cererea pieței, în special din punct de vedere cantitativ. Recesiunea economică din a doua jumătate a anilor 50 și reducerea profiturilor firmelor i-au constrâns pe oamenii de afaceri să identifice sisteme de control ale costurilor, apte să mențină sau să sporească

eficiența activității proprii. Astfel, numeroși operatori economici au început să ia în considerare potențialul nevalorificat din domeniul distribuției fizice, respectiv al fluxurilor fizice orientate spre firmele clienți din aval. Conceptul de distribuție fizică a fost larg utilizat decenii de-a rândul, înainte ca termenul logistică să fie frecvent folosit în vocabularul mediului universitar și de afaceri.

Treptat, utilizarea termenului logistică s-a extins și în activitatea economică, precum și în alte domenii. O dovadă semnificativă este manualul intitulat "*Gentting It There – A. Logistics Handbook for Relief and Development*", editat în 1987 de World Vision International, una dintre numeroasele organizații de ajutor umanitar, care acționează pe continentul african. Principiile logistice pot fi aplicate, de asemenea, acțiunilor guvernamentale și organizațiilor non-profit.

Relațiile dintre logistică și marketing

În prezent, logistica este un domeniul de studiu, iar la nivelul multor organizații un departament special, separat de cel de marketing, de cel comercial și de cel de producție. Este oare logistica independentă de marketing? Prezentul capitol oferă o imagine a relațiilor dintre logistică și marketing, în decursul secolului XX și la începutul secolului XXI, precum și a relațiilor dintre logistică și componentele de bază ale mixului de marketing.

Evoluția istorică a relațiilor dintre logistică și marketing

Proiectarea și funcționarea oricărui sistem logistic are ca element de referință un anumit nivel de servire a clienților. Obiectivele și deciziile din domeniul logistic sunt indisolubil legate de cele de marketing, atât sub aspectul satisfacerii necesităților și așteptărilor clienților, cât și din perspectiva profitabilității. În plus, îndeplinirea obiectivelor de marketing impune existența unui sistem logistic capabil să ofere utilitățile de timp, loc și posesie, dorite de clienți. La prima vedere un fapt evident, această relație dintre logistică și marketing nu a fost însă permanentă pe parcursul evoluției lor.

Raporturile dintre logistică și marketing au constituit obiectul multor controverse. În timp ce unii specialiști au considerat că logistica a dobândit dreptul de a exista independent, alții au susținut ideea apartenenței logisticii la domeniul marketingului. O periodizare interesantă a dezvoltării istorice a marketingului și logisticii este cea realizată de W. Harris și J. Stock. Cei doi specialiști americani au identificat patru etape de evoluție: perioada conceptualizării, perioada integrării, perioada dezintegrării (separării) și perioada reintegrării. În esență, semnificația acestor etape a fost următoarea:

a. perioada conceptualizării. În a doua jumătate a secolului XIX, consecințele revoluției industriale au determinat cristalizarea conceptului de distribuție. Trecerea de la producția manufacturieră la producția industrială a impus identificarea unor mijloace mai rapide și mai eficiente de deplasare a materiilor prime și produselor finite. Deopotrivă, firmele prelucrătoare și cele agricole au început să solicite în mai mare măsură serviciile intermediarilor, cu scopul de a crea o rețea de distribuție pentru propriile produse. Piața aparținea vânzătorilor, în

condițiile în care cererea consumatorilor depășea oferta disponibilă. Importanța acordată logisticii (de fapt distribuției mărfurilor) era mult mai mare decât cea asociată strategiilor de marketing cum sunt strategia de preț sau diversificarea produselor, pentru abordarea anumitor segmente de piață. Această perioadă a coincis cu perioada conceptualizării marketingului. Astfel, la începutul secolului XX, odată cu apariția marketingului, sunt puse bazele conceptuale ale distribuției ca domeniu distinct. Se remarcă originea timpurie a preocupărilor în domeniul distribuției.

b. perioada integrării. În primele decenii ale secolului XX, domeniul logisticii a trezit interesul mediului universitar. Cele mai importante tendințe care s-au manifestat în perioada respectivă au fost: extinderea piețelor, concentrarea populației în mediul urban și dezvoltarea accentuată a producției. Decalajul dintre necesitățile firmelor și stadiul incipient al investigațiilor referitoare la distribuția mărfurilor a generat întrebări privind cauzele absenței unor studii sistematice în domeniul distribuției. Până în anii 50, marketingul și logistica au fost definite și integrate din punct de vedere conceptual. Funcțiile intermediarilor au constituit una dintre temele majore din aria distribuției, care au fost abordate de specialiștii de marketing.

c. perioada dezintegrării (separării). Treptat, în anii 50 și 60, practicienii și teoreticienii au început să considere că marketingul și logistica sunt activități și discipline distincte. Principalii factori care au generat această nouă perspectivă au fost următorii:

- Economii potențiale de costuri în domeniul logisticii. Reducerea costurilor a devenit o prioritate pentru managerii de producție și financiar-contabili, în anii 50 și 60, în vederea creșterii profitabilității. Managerii de marketing erau interesați, de asemenea, de creșterea eficienței, punând accentul în primul rând pe sporirea eficacității activităților de marketing. Exista convingerea că firmele trebuie să investească mai mult în marketing, pentru a obține rezultate de piață mai favorabile. În privința logisticii, se considera că desfășurarea activităților cu cel mai mic cost ar conduce la cea mai înaltă eficacitate. Relațiile dintre logistică și cererea pieței sau satisfacerea clienților nu erau clar definite și erau considerate, de foarte puține firme, un subiect relevant.

- *Inter-relațiile dintre logistică și alte domenii decât marketingul.* În aceeași perioadă, logistica preia numeroase concepte și instrumente din alte domenii, cum sunt managementul, finanțele și contabilitatea. În activitățile și deciziile logistice sunt utilizate, din ce în ce mai frecvent, următoarele concepte: costurile standard, bugetele flexibile și măsurarea performanțelor. Abordarea sistemică promovată în managementul general este aplicată în mediul logistic, ceea ce facilitează analiza costurilor logistice și apariția conceptului de sistem logistic integrat. Comunicarea cu alte domenii, în special cu producția și finanțele, se realizează în arii cum sunt: controlul stocurilor, aprovizionarea, managementul depozitelor etc.

- *Imaginea aplicativă a logisticii.* Aspectele asupra cărora s-a concentrat atenția specialiștilor în domeniul logisticii reflectau o orientare practică accentuată. Cele mai importante vizau alegerea amplasamentului depozitelor, stabilirea rutelor

de transport, programarea mijloacelor de transport, proiectarea și amenajarea depozitelor, prelucrarea comenzilor. Această tendință era în totală opoziție cu evoluția marketingului, care era marcată de teoretizare. Abordările de marketing pragmatice se aflau pe un plan secundar, în domeniul cercetării academice.

- *Dezvoltarea conceptului și orientării de marketing.* Orientarea spre noul concept de marketing, mutație de esență în gândirea de marketing, a însemnat focalizarea asupra consumatorului. Efectul secundar al acestei revoluții în marketing a fost apariția unei viziuni înguste, care pune accentul numai pe orientarea spre consumator și structura organizatorică. În consecință, diverși specialiști în domeniul afacerilor au sesizat nevoia de a se concentra asupra creșterii eficienței prin îmbunătățirea planificării și coordonării, precum și prin dezvoltarea distribuției fizice. În paralel cu noul concept de marketing, apare și evoluează conceptul de distribuție fizică, fără ca, la nivelul firmelor, cele două funcții să fie întotdeauna corelate.

d. perioada reintegrării. Începând din anii 80, se desfășoară un proces de reintegrare a marketingului și logisticii. Această stare de fapt este confirmată de spațiul tot mai amplu acordat logisticii în manualele de marketing, dezbaterile aspectelor logistice în publicațiile de marketing și preocupările membrilor asociațiilor profesionale de marketing. În S.U.A., la jumătatea deceniului al nouălea, responsabilitatea operațiunilor logistice revenea compartimentelor de marketing în 20% dintre firme.

La nivelul fiecărei organizații, este necesară corelarea obiectivelor, deciziilor și activităților din domeniul logisticii și marketingului. Separarea logisticii de marketing nu este benefică pentru firmă. Cu ajutorul logisticii, marketingul oferă utilitățile de timp, loc și posesie solicitate de clienți. Orientarea de marketing permite logisticii obținerea unui avantaj competitiv în privința satisfacerii cerințelor clienților. Integrarea logisticii și marketingului are un dublu efect. Marketingul poate îndeplini în mai mare măsură rolul de componentă a strategiei globale a firmei. Totodată, aplicarea conceptelor de marketing referitoare la comportamentul consumatorului/utilizatorului facilitează îndeplinirea obiectivelor logistice referitoare la nivelul serviciului.

Interfața dintre logistică și marketing

În mod tradițional, numeroși practicieni au considerat logistica drept o sursă de costuri. Au acceptat aceste costuri deoarece activitățile de natură logistică erau absolut necesare pentru satisfacerea cerințelor clienților și îndeplinirea obiectivelor organizației. Perspectiva focalizată asupra costurilor a generat implicit preocuparea de reducere a costurilor logistice. În esență, practicienii au pus accentul pe creșterea eficienței activităților logistice, prin minimizarea resurselor implicate.

Prioritatea acordată eficienței s-a concretizat în mai buna utilizare a mijloacelor de transport, reducerea duratei de păstrare a produselor în stoc, procedee noi de manipulare a materialelor etc. Reducerea costurilor pentru creșterea eficienței este necesară pentru sporirea profitabilității organizației. Există însă pericolul de a crea un sistem logistic ce funcționează cu cheltuieli minime, dar

este incapabil să asigure nivelul de servicii logistice solicitat de clienți. Un astfel de sistem are efecte negative directe asupra poziționării firmei pe piață, asupra relațiilor cu clienții, numărului de clienți și cotei de piață.

Pentru domeniul logistic, eficiența nu poate fi unică "măsură a tuturor lucrurilor". Este necesară considerarea simultană a eficacității activităților. În timp ce eficiența înseamnă desfășurarea unei activități într-un mod potrivit, eficacitatea echivalează cu realizarea activității potrivite.

Avantajul competitiv al firmei pe piața în care operează este condiționat de urmărirea concomitentă a eficienței și eficacității logistice. Obiectivele referitoare la eficiența activității nu sunt un lucru nou pentru majoritatea organizațiilor. În privința eficacității, situația este adesea diferită. Cauza este faptul că managementul firmei nu consideră, la justa valoare, contribuția logisticii la obținerea succesului de piață.

Eficacitatea operațiunilor logistice trebuie să fie evaluată în raport cu obiectivele care stabilesc performanța de marketing a firmei. Activitățile de natură logistică sunt considerate adecvate numai în măsura în care concordă cu strategia de marketing a organizației. În consecință, marketingul și logistica nu trebuie să fie privite separat în cadrul firmei. În caz contrar, este ignorată o sursă de avantaj competitiv și există riscul unui decalaj nefavorabil, față de cerințele clienților.

Interfața dintre logistică și marketing dobândește astfel o importanță deosebită pentru managementul fiecărei organizații. În esență, conceptul de interfață se referă la acele activități care nu pot fi conduse în mod eficace în cadrul unei singure arii funcționale. Existența interfeței este rezultatul separării activităților firmei în diferite diviziuni organizatorice (departamente, compartimente, servicii). Abordarea activităților de interfață din perspectiva unei singure funcții poate conduce la rezultate suboptime pentru firmă, deoarece obiectivele corespunzătoare unei anumite funcții devin prioritare în raport cu obiectivele generale ale firmei.

Managementul eficace al activităților presupune dezvoltarea cooperării între funcțiile organizației. Este necesară considerarea logisticii și marketingului drept resurse strategice, care vor fi cel mai bine valorificate ca părți ale unui plan strategic global, la nivelul organizației.

Relațiile de interfață dintre logistică și marketing sunt explicate de unii specialiști prin faptul că logistica are sarcina de a asigura satisfacerea efectivă a cererii generate de marketing. Principalele activități de marketing, care contribuie la crearea cererii, sunt următoarele: dezvoltarea produsului, vânzarea personală, publicitatea, promovarea vânzărilor, merchadisingul și stabilirea prețurilor. Satisfacerea cererii și oferirea nivelului dorit de servicii pentru clienți este posibilă datorită activităților logistice de depozitare, management al stocurilor, transport, unitizare, comunicare și management al materialelor.

Managementul eficace al activităților de interfață face necesară urmărirea permanentă a activităților de marketing care au un impact direct asupra domeniului logistic, precum și a activităților logistice care influențează în mod nemijlocit performanțele de marketing. Exemple de activități de marketing aflate la interfața cu logistica pot fi considerate următoarele:

- *stabilirea obiectivelor de marketing* - respectiv alegerea pieței/segmentului țintă, a gradului de acoperire teritorială, a volumului vânzărilor și nivelului de servire a clienților, obiective care determină amploarea și valoarea resurselor logistice (proprii și/sau atrase) necesare;

- *proiectarea produsului* - datorită influenței sale asupra tipurilor de spații de depozitare și mijloacelor de transport necesare, ca și a gradului de utilizare a acestora;

- *stabilirea prețurilor* - prin posibilitățile de recuperare a investițiilor din domeniul logistic și de asigurare a dezvoltării infrastructurii logistice capabile să asigure nivelul dorit de servire a clienților;

- *proiectarea campaniilor de promovare a vânzărilor* - în special în privința momentului de declanșare, ariei teritoriale și cantității de produse vizate, care impun un anumit nivel al efortului logistic;

- *alegerea canalelor de marketing* - mai precis selectarea tipurilor de intermediari (cu funcții complete sau limitate) la care va apela firma pentru vânzarea produselor sale, decizie care determină gradul de implicare a propriei firme în activitățile de distribuție fizică.

Din perspectiva logisticii, activitățile de interfață care pot fi conduse mai eficace prin corelarea lor cu activitățile de marketing sunt extrem de numeroase.

Influența lor se exercită asupra nivelului serviciului oferit clienților și asupra profitabilității organizației. Din această categorie de activități fac parte următoarele:

- *aprovizionarea* - ca urmare a influenței sale asupra capacității firmei de a îndeplini cerințele clienților sub aspectul cantității și calității produselor, precum și a periodicității livrărilor;

- *localizarea depozitelor* - fie amplasarea spațiilor de depozitare de tip tradițional (pentru păstrarea pe termen mai îndelungat a produselor), fie amplasarea centrelor de distribuție, deoarece poate influența capacitatea firmei de a oferi clienților un serviciu logistic rapid, de a asigura disponibilitatea produselor într-un interval de timp scurt;

- *managementul stocurilor* - prin modalitățile de reducere la minimum a stocurilor și costurilor de stocare, ca urmare a revoluției "informaționale", care permite aplicarea aranjamentelor operaționale de tip "just-in-time", răspuns rapid, reprovizionare continuă și reprovizionare automată;

- *onorarea comenzilor clienților* - sub aspectul intervalului mediu de timp de la primirea comenzilor de la client până la livrarea produselor la client, precum și sub aspectul oferirii produselor comandate în cantitatea și sortimentul solicitate de clienți;

- *ambalarea de protecție a produselor* - care contribuie la înlăturarea deteriorării mărfurilor pe parcursul fluxurilor logistice, asigurarea nivelului "zero defecte", cu impact direct asupra imaginii produsului și firmei furnizoare, precum și a costurilor totale;

- *transportul mărfurilor* - datorită rolului său în asigurarea utilităților de timp și de loc solicitate de clienți, în menținerea calității produselor în decursul circulației lor în canalele de marketing.

Îmbunătățirea cooperării dintre logistică și marketing nu este condiționată de o restructurare organizatorică. Armonizarea dintre logistică și marketing este facilitată de progresele din domeniul tehnologiei informației, de posibilitatea specialiștilor din diferitele arii funcționale de a utiliza în comun sistemul informațional al firmei. Dezvoltarea cooperării nu are însă de durată atât timp cât managerii logistici și managerii de marketing nu au o viziune strategică asupra propriei activități.

RELAȚIILE DINTRE LOGISTICĂ ȘI MIXUL DE MARKETING

*Lt.col.dr. Gheorghe MINCULETE
Mr. Constantin BOHORU*

The efficient and efficacious logistic system management requires an analysis of logistics and marketings mixture interferences. The main components of that mixture to whom the firm may appeal are: the product, price, promotion and distribution. These components represents means an which the organisation may use profitably to achieve its objectives, in accordance with the characteristics of micro and macro environment in which it acts.

Conducerea eficientă și eficace a sistemului logistic presupune analiza interferențelor dintre logistică și mixul de marketing. Principalele componente ale *mixului* la care poate apela firma sunt produsul, prețul, promovarea și distribuția. Aceste componente reprezintă mijloace pe care organizația le poate utiliza în mod profitabil, pentru îndeplinirea obiectivelor sale, în funcție de caracteristicile micromediului și macromediului în care acționează.

Complexitatea relațiilor dintre logistică și componentele mixului de marketing este amplificată de inter-relațiile dintre componentele respective. Mixul de marketing pune accentul pe sinergia elementelor sale structurale, pe efectul multiplicator al armoniei dintre componente.

În practică, se constată existența unor grade diferite de interacțiune între componentele mixului. Alternativele posibile sunt următoarele:

- *concordanță (compatibilitate)*. Acest grad de interacțiune constă în corespondența logică și utilă dintre două sau mai multe elemente ale mixului de marketing. De exemplu, un bun de consum de calitate ridicată nu va fi, de regulă, comercializat prin intermediul unui detailist care oferă produse de calitate scăzută, pentru a evita reacția nefavorabilă a clienților potențiali.

- *integrare*. Pe o treaptă superioară, se situează interacțiunea activă și armonioasă dintre elementele mixului. Publicitatea intensă, de pildă, este asociată cu un nivel înalt al prețului de vânzare, deoarece marja mare face posibile cheltuielile de promovare. Totodată, prețul înalt este justificat de imaginea creată prin publicitate, de diferențierea mărcii proprii în raport cu cele existente.

- *sprijin tip "pârghie"*. Cea mai sofisticată formă de interacțiune este specifică situațiilor în care fiecare componentă este astfel utilizată încât să sprijine întregul mix de marketing. De exemplu, pentru bunurile de consum este necesară cunoașterea reprezentării matematice a relației dintre cheltuielile publicitare și

cantitatea de produse vândute. Pe baza acestei reprezentări, marketerii pot stabili nivelul investițiilor în publicitate a cărui depășire nu conduce la creșterea suplimentară a vânzărilor. În condițiile atingerii acestui nivel, sporirea în continuare a vânzărilor poate fi susținută prin intermediul unei alte componente a mixului, respectiv distribuția.

Numeroase efecte ale interacțiunilor dintre variabilele mixului de marketing nu au fost deloc cercetate sau au făcut obiectul unui număr mic de investigații empirice. De exemplu, nu există suport empiric pentru interacțiunea promovare-distribuție. Similar, în privința interacțiunilor produs-distribuție și preț-distribuție suportul empiric este limitat.

Componentele mixului de marketing nu interacționează numai între ele, ci și cu alte variabile. În cadrul firmei, dintre variabilele externe mixului, putem enumera: investițiile de capital, managementul personalului, investițiile în domeniul cercetării-dezvoltării, managementul calității etc.

Relațiile dintre logistică și produs

Intercon condiționarea dintre produs și logistică se rezumă aparent la proiectarea sistemului logistic în funcție de tipul produselor oferite de firmă. Caracteristicile produselor indică modul în care se va realiza distribuția fizică a acestora. Particularitățile produsului influențează, de pildă, tipul mijloacelor de transport folosite, durata și condițiile de depozitare, modalitățile de manipulare etc. Practica logistică demonstrează existența unor puncte suplimentare de interferență cu produsul, ca element al mixului de marketing. Principalele aspecte ale relației dintre logistică și produs se referă la:

♦ *implicarea logisticienilor în proiectarea produsului.* Pe baza informațiilor oferite de specialiștii în domeniul logisticii mărfurilor, colectivele de dezvoltare a produselor noi pot identifica variantele care au costurile logistice cele mai avantajoase. Pentru fiecare variantă de produs, personalul logistic poate furniza următoarele tipuri de informații:

- disponibilitatea surselor de aprovizionare și costurile aferente materiilor prime, materialelor și componentelor necesare fabricării produsului;
- costul ambalării de protecție;
- costurile de transport și depozitare corespunzătoare produsului finit;
- costul service-ului postvânzare;
- asigurarea inputurilor necesare.

În funcție de cererea exprimată de clienții pieței țintă, sistemul logistic trebuie să asigure disponibilitatea produselor solicitate. Prin activitățile de aprovizionare, organizația obține materiile prime, materialele, componente și/sau produsele finite necesare pentru a onora comenzile clienților săi. Oferirea de produse în cantitățile și structura sortimentală, la nivelul de calitate și cu periodicitatea dorită de cumpărătorii potențiali impune performanțe logistice caracterizate prin ritmicitatea aprovizionărilor cu inputuri de calitate corespunzătoare. Fără o aprovizionare adecvată, nu pot fi îndeplinite obiectivele referitoare la valoare pentru utilizatori.

♦ *menținerea calității produselor.* După ce produsul a fost lansat în fabricație, logisticienii trebuie să asigure păstrarea caracteristicilor sale, pe parcursul fluxurilor fizice, până la clienți. În acest scop, ei se vor preocupa de aspecte cum sunt:

- utilizarea unor ambalaje de protecție adecvate tipului de produs;
- apelarea la procedee de manipulare care să mențină integritatea mărfurilor;
- respectarea vecinătăților admise, în spațiile de depozitare;
- urmărirea intrărilor și ieșirilor din spațiile de depozitare, pentru a evita expirarea termenelor de garanție (valabilitate);
- asigurarea condițiilor de transport impuse de caracteristicile specifice ale produsului.

♦ *intervalul de onorare a comenzilor.* Mutațiile înregistrate în domeniul tehnologic și la nivelul cererii clienților au determinat reduceri semnificative ale ciclului de viață al produselor. Piețele au devenit mai volatile și uzura morală intervine în cazul multor produse la scurt timp de la momentul lansării lor. Industria computerelor și cea a produselor electronice sunt exemple relevante. Scurtarea ciclului de viață al produsului are repercusiuni directe asupra intervalului de onorare a comenzii, respectiv a duratei dintre primirea comenzii de către furnizor și primirea mărfii de către client. În acest context, este propusă modificarea definiției intervalului de onorare a comenzii. Este necesară considerarea intervalului de timp de la procurarea materiilor prime, materialelor și subansamblelor, până în momentul livrării produsului la client. Logisticienii trebuie să diminueze intervalul de timp de la procurare la livrare, pentru a înlătura riscul depășirii duratei ciclului de viață al produsului finit.

Impactul logisticii asupra produsului nu se rezumă la caracteristicile tangibile ale acestuia. Ansamblul activităților logistice influențează totodată imaginea produsului și a firmei, în rândul cumpărătorilor actuali și potențiali, prin gradul de îndeplinire a așteptărilor clienților, referitoare la utilitățile de timp și loc. În plus, valoarea asociată produsului devine efectivă numai datorită serviciilor logistice, care facilitează ajungerea mărfii la client.

Relațiile dintre logistică și preț

Deciziile privind prețurile de vânzare a produselor se fundamentează, de regulă, pe baza costurilor firmei, a profiturilor scontate, a factorilor concurențiali și caracteristicilor cererii pieței țintă. O componentă importantă a costurilor totale este reprezentată de costurile logistice. Încă din deceniul al șaptelea al secolului XX, distribuția fizică a fost considerată ultima frontieră de reducere a costurilor. Se afirma că nu poți reduce prețurile, munca sau materialele, singura rezervă disponibilă de reducere a costurilor fiind distribuția fizică.

Costurile logistice pot fi împărțite în trei categorii majore: costurile de transport și manipulare - cele mai vizibile pentru firmă și cele mai bine controlate, deși alocarea lor pe produse și clienți se face pe baza unor criterii aflate la latitudinea firmei; costurile legate de stocuri - uneori subestimate, dar care pot ajunge până la 1/3 din valoarea mărfurilor; costurile de funcționare a sistemului

logistic (costuri privind personalul și sistemul informatic) - care includ costurile de previzionare a cererii, planificare a producției, procurare a materialelor și prelucrare a comenzilor. Specialiștii consideră că, în cadrul unei firme producătoare, costurile logistice pot reprezenta 10-30% din valoarea vânzărilor, "adesea dublul estimărilor managementului". Impactul logistic asupra prețului de vânzare este determinat de factori cum sunt:

a. absența cheltuielilor de transport la client. Menținerea prețului la un nivel relativ scăzut poate fi realizată prin practicarea unor condiții de livrare conform cărora clientul este cel care suportă costurile de transport după ce preia mărfurile de la unitatea de producție sau depozitul furnizorului ori dintr-un alt punct agreat de părți. Avantajele specifice unui astfel de aranjament constau în: ușurința calculării prețului de vânzare de către furnizor; obținerea aceluiași profit net în urma fiecărei tranzacții; un preț de cumpărare mai mic pentru client; transferarea către client a responsabilităților legate de selecția modurilor de transport și de realizarea efectivă a transportului; interesul firmelor care dispun de parcuri proprii de mijloace de transport și care doresc să se aprovizioneze direct de la furnizor. Printre dezavantaje se înscriu: la nivelul pieței, ca urmare a apariției unor decalaje la nivel regional sau național, între prețurile practicate de clienții intermediari (care cumpără mărfurile în vederea revânzării), prin includerea în preț a unor costuri de transport diferite; ignorarea preocupărilor clienților pentru costul total al mărfii descărcate la depozitul sau magazinul propriu, care include și costurile de transport de la furnizor, în afara prețului unitar; posibila pierdere a clienților care se reorientează spre furnizorii capabili să asigure și livrarea produselor, în condiții comparativ mai favorabile.

b. prețul de livrare uniform. Încercarea logisticienilor de a răspunde așteptărilor cumpărătorilor potențiali se poate concretiza în efectuarea transportului la client. În consecință, în prețul de livrare este inclus un cost mediu de transport, stabilit în funcție de distanța medie de la furnizor la clienți. Acest mod de calcul generează fie *absorbția costurilor* de către furnizor, în cazul clienților aflați la distanțe mai mari decât distanța medie considerată, fie *apariția unor costuri "fantomă"*, suportate de clienții situați la distanțe mai mici decât distanța medie. Principalele avantaje ale unui astfel de sistem de calcul al prețului de livrare sunt următoarele: extinderea ariei de acoperire teritorială a firmei furnizoare, în condițiile atragerii clienților situați la distanțe mai mari decât distanța medie; plata aceluiași preț de livrare de fiecare client; imaginea mult mai clară asupra costului total, oferită clienților de firma vânzătoare; creșterea gradului de control al furnizorului asupra distribuției produselor sale către clienți.

Dezavantajele conexe sunt legate de: obținerea de furnizor a unui venit net variabil de la o tranzacție la alta, în funcție de distanța la care se află clientul; necesitatea revizuirii periodice a prețului de livrare, respectiv a costului mediu de transport, în funcție de mutațiile survenite în distribuția teritorială a bazei de clienți a firmei; apariția unor conflicte cu clienții care plătesc costuri "fantomă"; dezinteresul clienților care doresc să realizeze economii de costuri prin aprovizionarea directă de la furnizor. În general, calcularea unui cost de transport presupune, în primul rând, considerarea costurilor fixe (amortizări, întreținere, salarii etc.)

c. *nivelul de servire logistică*. Prețul plătit de client este influențat în mod hotărâtor de nivelul de servire logistică. Specificul relației dintre nivelul de servire și costurile logistice face ca, începând de la un anumit punct, sporirea nivelului de servire să necesite o creștere mai accentuată a resurselor utilizate și costurilor logistice. Creșteri relativ mici ale obiectivelor referitoare la nivelul de servire a clienților pot mări substanțial costul menținerii nivelului respectiv. În urmă cu patru decenii, s-a constatat că, pentru o firmă obișnuită, este necesară o creștere a stocului cu 80% sau mai mult, pentru a onora 95% din comenzile clienților, comparativ cu situația onorării doar a 80% dintre comenzi. În consecință, nivelurile înalte de servicii logistice corespund unui preț mare pentru client. Livrarea rapidă a comenzilor presupune apelarea la servicii de transport premium, cu tarife mai mari. Onorarea comenzilor în 24 de ore de la primire impune menținerea unui personal numeros la nivelul depozitului, pentru a îndeplini astfel de comenzi. Firma furnizoare trebuie să investigheze așteptările reale ale clienților, referitoare la nivelul de servire, pentru a evita să ofere un nivel pe care clientul nu l-a solicitat și pe care nu este pregătit să îl plătească.

d. *aplicarea unor reduceri de preț*. Firma furnizoare poate aplica un sistem de prețuri care să favorizeze comenzile de cantități mari de produse. Numeroase firme practică un sistem de discounturi cantitative. Reducerile de preț sunt posibile ca urmare a economiilor de scară obținute de firma vânzătoare, economii transferate parțial clientului care cumpără un volum mare de produse. Pentru firma vânzătoare, tranzacțiile în mari cantități determină scăderi relative ale costurilor legate de stocuri, transport și vânzare. Există mai multe tipuri de discounturi cantitative de stimulare a cererii:

- *discounturile inclusive* - aplicate la întreaga cantitate comandată, în cazul în care este depășită o anumită cantitate "prag" stabilită de firma vânzătoare;
- *discounturile exclusive* - ce presupun aplicarea prețului fără reducere, pentru partea din volumul comenzii care corespunde cantității "prag", urmând ca prețul mai mic să fie utilizat numai pentru restul comenzii, respectiv pentru cantitatea de produse care depășește nivelul stabilit;
- *discounturi necumulative* - de care clienții beneficiază pentru fiecare comandă în parte;
- *discounturi cumulative* - calculate pentru ansamblul comenzilor efectuate pe parcursul unei anumite perioade.

O firmă nu poate deveni profitabilă și nu se poate dezvolta dacă nu își controlează permanent costurile logistice. Presiunea exercitată de creșterea costurilor logistice, asupra prețului de vânzare, pe o piață intens concurențială, poate afecta poziția și imaginea firmei. Sporirea prețurilor peste nivelul practicat de concurenți, în condițiile unei oferte similare de bunuri și servicii, poate determina pierderea loialității clienților.

Relațiile dintre logistică și promovare

O altă componentă a mixului de marketing, care presupune colaborarea logisticienilor și marketerilor, este promovarea. Relațiile de colaborare trebuie să aibă un caracter permanent, pe parcursul ciclului de viață al produsului.

La prima vedere, logistica și promovarea sunt două arii complet diferite ale activității firmei. În timp ce una include totalitatea fluxurilor fizice ale produselor, de la producător la consumator, cealaltă vizează obiective cognitive, afective și comportamentale la nivelul clienților actuali și potențiali, stimularea cererii, crearea și dezvoltarea imaginii firmei și a produselor. Exemple de situații în care este absolut necesară corelarea logisticii și promovării pot fi considerate următoarele:

a. lansarea noilor produse. În etapa de introducere pe piață, din cadrul ciclului de viață al produsului, componenta cea mai importantă a mixului de marketing este promovarea. Caracteristicile competitive ale produsului nou nu sunt, de regulă, suficiente pentru a cuceri rapid o cotă de piață importantă. Este necesară susținerea promoțională a produsului, pentru a genera notorietatea și imaginea dorită, în rândul clienților potențiali, pentru a stimula încercarea produsului. Companiile care se limitează la recunoașterea priorității promovării se pot confrunta însă cu riscul unor pierderi semnificative în privința vânzărilor și chiar cu eșecul noului produs. Motivul îl constituie dezinteresul față de utilitățile de timp și loc solicitate de client. Investiția într-o campanie promoțională de lansare a noului produs nu este garanția succesului, în condițiile în care firma nu este capabilă să asigure distribuția fizică a produselor către clienți și, cu atât mai mult, când nu poate asigura aprovizionarea la momentul potrivit cu materiile prime, materialele, componentele și produsele necesare constituirii ofertei sale. Buna funcționare a sistemului logistic are o importanță deosebită. Imaginea firmei se poate deteriora în cazul în care noul produs intens promovat nu este disponibil pe piață. În plus, cererea generată de firmă va fi valorificată de concurenți.

b. aplicarea discounturilor cantitative. Sporirea volumului de mărfuri vândute poate fi realizată prin aplicarea unor discounturi cantitative, în special în etapele de maturitate și declin ale ciclului de viață al produsului. Stabilirea cantității de la care se apelează la reduceri față de prețul de listă presupune colaborarea dintre marketeri și logisticieni. S-ar putea crede că o simplă modificare de preț nu are interferențe cu logistica. În realitate, este necesară identificarea la timp a disfuncționalităților logistice care pot fi generate de alegerea cantității "prag".

c. diminuarea stocurilor existente. În cazul produselor cu circulație lentă, logicienii pot propune marketerilor o campanie de promovare a vânzărilor pe o anumită perioadă de timp. Clienții beneficiază într-un interval limitat, de reduceri ale valorii facturii sau de reduceri ale prețului de listă, pentru produse pe care nu le cumpără de obicei. Reducerea de preț este valabilă numai în cadrul perioadei anunțate și numai pentru produsele existente în stoc. De asemenea, firma poate oferi produse gratuite acelor intermediari care cumpără o anumită cantitate sau care comandă un anumit articol.

Colaborarea între logisticieni și marketeri în privința acțiunilor promoționale trebuie să urmărească oferirea unor avantaje semnificative pentru clienți, în condițiile îndeplinirii obiectivelor de profitabilitate ale firmei.

Relațiile dintre logistică și distribuție

Alături de produs, preț și promovare, distribuția este o componentă a mixului de marketing, conform definiției propuse de E. Jerome Mc Carthy și acceptate de majoritatea teoreticienilor și practicienilor. Submixul distribuției este proiectat pe baza celor două variabile de bază - canalele de marketing și distribuția fizică. Canalele de marketing sunt constituite din ansamblul organizațiilor independente, care sunt implicate în procesul de asigurare a disponibilității produsului sau serviciului pentru utilizare sau consum (producător, brokeri, reprezentanți ai producătorului, angroșiști, detașiști etc.). Distribuția fizică se referă la fluxul fizic al produselor de la furnizor la client.

Numeroși manageri consideră că logistica este doar o denumire sofisticată pentru un domeniu deja bine cunoscut - distribuția fizică - ce descrie circuitul produsului între producător și client. Această perspectivă subestimează costul deplasării și stocării materiilor prime, materialelor, produselor semifinite, costul planificării necesare și al sistemului informatic utilizat, în plus, ignoră cauzele întârzierii livrărilor, creșterii excesive a stocurilor de produse finite și a costurilor de transport. Toți managerii pentru care logistica echivalează cu distribuția fizică vor putea obține o creștere a eficienței logistice pe termen scurt. Pe termen mediu și lung, eficiența va depinde de rezolvarea problemelor structurale din amonte și de la nivelul firmei. Logistica include, alături de distribuția fizică, alte două componente, respectiv aprovizionarea și activitățile de susținere a producției. Obținerea unui avantaj competitiv durabil pe piață presupune coordonarea tuturor celor trei componente logistice.

Logistica nu este echivalentă cu domeniul distribuției și nici cu cel al distribuției fizice. Conform definițiilor tradiționale, distribuția - instrument cheie al mixului de marketing - include variatele activități desfășurate de firmă pentru a face produsul accesibil și disponibil pentru clienți. Această componentă a mixului se concentrează asupra segmentului din aval al circuitului mărfurilor. Din această perspectivă, logistica interacționează în mod nemijlocit cu distribuția, prin intermediul distribuției fizice, în cazul în care am redefini mixul de marketing astfel încât componenta distribuție să fie înlocuită de binomul "canale de marketing (lanț de aprovizionare-livrare) + logistică", am facilita integrarea logisticii în marketing, ca o variabilă a mixului. De fapt, o astfel de abordare nu ar fi deloc discordantă în raport cu cei 4P ai definiției date mixului de profesorul american McCarthy produs, preț, promovare și "place" (termen anglo-saxon care înseamnă loc). Integrarea logisticii în mix ar corespunde accentului pus pe utilitatea de loc.

Relațiile dintre logistică și distribuție sunt reflectate de următoarele aspecte:

a. relația dintre distribuția fizică și canalele de marketing. Se afirmă că managementul canalelor de marketing este o componentă esențială a strategiei distribuției și mult mai amplă în comparație cu managementul distribuției fizice. Managementul canalului de marketing se referă la toate fluxurile majore din cadrul canalului (produs, negociere, proprietate, informație, promovare etc.), în timp ce distribuția fizică - parte a logisticii - este focalizată asupra fluxului produselor; în

fapt, un canal de marketing bine proiectat nu poate exista fără un flux eficient de produse către membrii canalului și piața țintă, în cantitatea potrivită, la momentul și locul solicitate de clienți. Totuși, structura canalului de marketing trebuie să fie funcțională înainte de a considera strategia de distribuție fizică. Cele două componente ale distribuției sunt interdependente, iar corelarea lor face posibilă distribuția eficientă și eficace a produselor.

b. output-urile sistemului de distribuție. Performanța sistemului de distribuție este evaluată în funcție de nivelul de servire a clienților. Principalii indicatori de caracterizare a nivelului serviciului sunt următorii:

- dimensiunea lotului - numărul de unități de produs pe care le poate cumpăra clientul, cu ocazia unei comenzi, nivelul serviciului sporind odată cu abilitatea de a pune la dispoziția clienților cantități mai mici de produse, conform nevoilor acestora;

- timpul de așteptare - intervalul de timp mediu în care clientul intră în posesia bunurilor comandate, nivelul de servire fiind mai înalt în cazul intervalelor mai mici;

- descentralizarea pieței (comoditatea spațială) proximitatea produselor pentru cumpărător și gradul de comoditate a cumpărării, din perspectiva clientului;

- varietatea produselor - dimensiunea gamei sortimentale oferite de furnizor, capacitatea sistemului de distribuție de a onora comenzi de bunuri și servicii, în structura corespunzătoare cerințelor specifice ale clienților;

- serviciilor suplimentare - gama de servicii de valoare adăugată, care constă în acordarea de credit, instalarea echipamentelor, reparații etc.

Proiectarea oricărui sistem de distribuție pornește de la nivelurile de servicii solicitate de segmentele de piață țintă. În acest context, este semnificativ faptul că indicatorii care permit evaluarea nivelului de servire aparțin, în marea lor majoritate, domeniului logistic, în general, și distribuției fizice, în special.

c. stabilirea tipurilor de canale de marketing; în funcție de nivelul țintă de servire a clienților, crearea sistemului de distribuție presupune adoptarea unor decizii strategice, referitoare la tipologia canalelor de marketing la care va apela firma. Din perspectiva relației logistice - distribuție, alegerea canalelor de marketing este determinată de tipurile de funcții tranzacționale, logistice și de facilitare pe care trebuie să le îndeplinească membrii canalelor, în procesul de proiectare a canalelor de marketing, firma poate considera următoarele categorii majore de participanți: participanții primari - producătorii, angrosiștii, detailiștii; ofertanții de servicii funcționale - care desfășoară activități de transport, depozitare, asamblare, preluare și onorare a comenzilor, sortare și servicii; furnizorii de servicii de sprijin - care oferă servicii financiare, servicii de asigurare, servicii de comunicare, servicii de cercetări de marketing și consultanță, servicii de promovare. Tipurile de servicii logistice solicitate de furnizor membrilor din avalul canalului de marketing depind de capacitatea proprie a firmei furnizoare de a îndeplini ea însăși cerințele cheie din domeniul distribuției fizice, în cazul în care nu dispune de resursele necesare pentru a realiza anumite activități logistice. Totuși, firma poate face apel la participanți primari cu funcții limitate, în situația în care, pentru activitățile neîndeplinite de aceștia, va utiliza ofertanți de servicii

funcționale (depozite publice, transportatori pentru produse speciale etc.). Firma furnizoare poate alege dintr-o mare diversitate de structuri de distribuție fizică, sub aspectul gradului de dependență de operatori care oferă servicii funcționale. De exemplu, o firmă care vinde prin poștă este complet dependentă de agentul de facilitare a livrării (serviciile poștale), în timp ce un lanț de magazine care dispune de mijloace de transport proprii este independent.

d. selecția intermediarilor. Proiectarea sistemului de distribuție al firmei este urmată de alegerea operatorilor intermediari la care aceasta va apela. Nu toți intermediarii de un anumit tip sunt capabili sau doresc să facă parte dintr-un canal de marketing, alături de orice altă firmă. Identificarea, evaluarea și recrutarea membrilor potențiali ai canalului de marketing au o importanță critică pentru concretizarea strategiei de distribuție într-un sistem de distribuție viabil și eficient. Pentru evaluarea intermediarilor, firma furnizoare stabilește, în prealabil, un set de criterii de importanță diferită, în funcție de care va analiza capacitățile și performanțele fiecărui intermediar. Printre criteriile utilizate se înscriu următoarele: forța financiară, gradul de acoperire a pieței, performanțele în domeniul vânzărilor, reputația pe piață, calitatea managementului, gama sortimentală comercializată, interesul pentru a coopera în programe comune cu furnizorul, ritmul de dezvoltare. Alături de aceste criterii se utilizează și criterii de natură logistică, de exemplu: disponibilitatea unor facilități de depozitare adecvate pentru produsele furnizorului; existența unui parc propriu de mijloace de transport; nivelul stocurilor pe care acceptă să mențină din produsele furnizorului; istoricul comenzilor și plăților; posibilitatea schimbului electronic de date etc.

e. etapa de creștere a ciclului de viață al produsului; în această etapă, distribuția devine variabila prioritară a mixului de marketing, pentru a îndeplini obiectivul strategic de maximizare a cotei de piață. În cazul bunurilor de larg consum, de exemplu, dezvoltarea unui sistem de distribuție intensivă urmărește valorificarea oportunităților pieței și creșterea vânzărilor. Etapa de creștere implică intensificarea eforturilor logistice, astfel încât produsul să acopere o parte tot mai mare a pieței și să fie accesibil unei mase mai mari de clienți potențiali. Expansiunea sistemului de distribuție impune nu numai identificarea de noi intermediari, care să sporească prezența teritorială a produsului, ci și adaptarea distribuției fizice la exigențele etapei de creștere. Relația logistică distribuție nu se mărginește însă la distribuția fizică.

Capacitatea firmei de a oferi cantități tot mai mari din produsul respectiv este dependentă de funcționalitatea sistemului de aprovizionare. Fie producător, fie intermediar, furnizorul trebuie să dispună de produsele necesare în cantitatea necesară, la momentul dorit în locul potrivit. Armonizarea relațiilor dintre logistică și elementele mixului de marketing trebuie să constituie preocuparea comună și permanentă a logisticienilor și marketerilor. Coordonarea eficientă și eficace a celor două arii ale activității firmei se raportează la obiectivele strategice specifice fiecărei etape a ciclului de viață al produselor.

Cunoașterea de către logisticienii militari a corelațiilor logisticii cu marketingul determină lărgirea orizontului economic care implică intercondiționarea elementelor specifice de logistică și de marketing în domeniile civil și militar.

ATITUDINEA ROMÂNIEI FAȚĂ DE CRIZA CEHOSLOVACĂ DIN 1968. CONSIDERAȚII DE ORDIN GEOPOLITIC

Mr.drd. Laurențiu-Cristian DUMITRU

The deep geopolitical implications generated by the 1968 crisis had marked the further evolution of the international relations in Central and Eastern Europe established between the socialist countries.

The military intervention of the Warsaw Pact's states in Czekoslovakia ascertained a response measures succession in political, diplomatic and military field both, on NATO and on the Eastern countries which were non-involved in the intervention act (e.g. China, Yugoslavia, Romania).

The actions carried on by the Romanian authorities, during this crisis, aimed the strengthening of the military combat capacity and to provide for an auspicious geopolitical and security environment in order to avoid a likely aggression against the Romanian state.

Criza cehoslovacă, derulată pe parcursul anului 1968, a generat o reconsiderare de substanță a relațiilor politico-militare din interiorul blocului răsăritean. Eșecul gestionării acestei crize a condus spre un final previzibil, marcând prima și, totodată, ultima intervenție militară a Tratatului de la Varșovia, cu excepția României, tocmai împotriva unui stat socialist, membru al acestei alianțe: Cehoslovacia.

În urma plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Cehoslovac din 3-5 ianuarie 1968, Antonin Novotny este schimbat din funcția deținută și înlocuit cu reformatorul Alexander Dubcek. Acesta era animat de ideile edificării “socialismului cu față umană” în Cehoslovacia, beneficiind în acest sens de largul sprijin al studențimii, intelectualității și al altor categorii sociale din țară.

În pofida unor consultări repetate și îndelungate cu noua conducere cehoslovacă, la Cerna nad Tisou, Bratislava, Dresda și Moscova, în care au primit asigurarea fermă că Cehoslovacia va rămâne un stat socialist, membru al Tratatului de la Varșovia, dorind doar o cale proprie de construire a socialismului, liderii de la Kremlin au decis intervenția militară. Sub masca unei adânci preocupări pentru soarta socialismului într-o țară “frățească”, Brejnev, adeptul și inițiatorul doctrinei “suveranității limitate”⁵⁷, secondat de ceilalți lideri ai statelor membre ale

⁵⁷ Robin Alison Remington, *The Warsaw Pact. Case Studies in Communist Conflict Resolution*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1973, pp.109-110.

Tratatului de la Varșovia, au decis în final, la întâlnirea secretă din Crimeea, o invazie militară de proporții, rapidă și prin surprindere în Cehoslovacia, pentru a apăra “cuceririle socialismului” în această țară⁵⁸.

Aplicația “ȘUMAVA”, desfășurată de Tratatul de la Varșovia în Cehoslovacia, în perioada 20-30 iunie 1968, a constituit excelentul prilej pentru a pregăti în amănunt fondul și detaliile viitoarei intervenții din august⁵⁹. Subsumate aceluiași scop, au avut loc și următoarele trei aplicații desfășurate de către Pactul de la Varșovia.

În iulie 1968 a avut loc aplicația “NEMEN” la care au participat unități și mari unități din armatele R.D.Germane, Poloniei, Bulgariei și Uniunii Sovietice. Între 5 și 19 iulie, s-a desfășurat în zona de nord a Atlanticului și în mările Barents și Baltică aplicația navală “NORD” la care au participat forțe maritime militare din R.D.Germană, Polonia și Uniunea Sovietică.

Ultima aplicație ce a precedat invazia în Cehoslovacia s-a desfășurat pe teritoriile Germaniei de Est, Poloniei și Uniunii Sovietice, cu participarea unor forțe terestre și aeriene din armatele celor trei state și a contribuit la definitivarea dispozitivului operativ-strategic al intervenției.⁶⁰

Demn de remarcat este faptul că, în cursul anului 1968 au avut loc opt runde de consultări, în care statele socialiste au dezbătut aspectele legate de situația din Cehoslovacia, la care delegații români nu au participat până la final sau nu au participat deloc.

Evoluția evenimentelor din Cehoslovacia era privită cu simpatie și înțelegere de regimul de la București, identic procedând și liderul iugoslav Iosip Broz Tito. Pe aceste coordonate se înscriu vizita lui Tito din 9-11 august și a lui Ceaușescu din 15-17 august la Praga, precum și semnarea Tratatului româno-cehoslovac, ce au fost percepute la Moscova drept o încercare de constituire a unei “Mici Înțelegeri” socialiste⁶¹. Făcând referire la poziția adoptată de către cele trei state, Leonid Ilici Brejnev o cataloga drept “cârdășie dunăreană”⁶².

De altfel, prin întreaga serie de acțiuni politice din 1968 derulate prin reprezentanții săi, România își individualizase net poziția atât în raporturile cu Uniunea Sovietică, cât și față de Tratatul de la Varșovia.

Așa cum fusese planificat, la miezul nopții de 20/21 august 1968, forțele Tratatului de la Varșovia, reprezentând Uniunea Sovietică (ce a asigurat comanda și a furnizat majoritatea trupelor de invazie), R.D.Germană, Polonia, Ungaria și Bulgaria, totalizând aproximativ 600.000 militari, însumând 29 de divizii, sprijiniți de 7.500 tancuri și peste 1.000 de avioane de luptă și de transport⁶³ au invadat

⁵⁸ Mihai Retegan, *1968. Din primăvară până în toamnă*, Ed. RAO, București, 1998, p.56.

⁵⁹ Arhivele Militare Române (în continuare se va utiliza sigla AMR), fond Direcția Operații, dosar 3, vol.1, ff. 306-307.

⁶⁰ Varşavski Dogovor, *Soiuz vo imia mira i soşializma*, Voennoe Izdatelstvo Ministerstva Oboronî, S.S.S.R., Moskva, 1980, p.279.

⁶¹ *Dosarele Istoriei*, nr.5(21)/1998, Petre Otu, art. “Stimăm mult și prețuim sprijinul dumneavoastră”, pp.41-47.

⁶² Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p.507.

⁶³ Mihai Retegan, *op.cit.*, pp.203-204.

Cehoslovacia în cadrul operațiunii “DUNĂREA”, pe itinerarele recunoscute de unitățile de cercetare în timpul aplicației “ȘUMAVA” și prin operațiuni aeroterestre au ocupat sau blocat zonele și punctele strategice identificate tot atunci: aeroporturi și aerodromuri, instituții guvernamentale și de partid, cazărmi, noduri și centre de comunicații. Liderii cehoslovaci au fost duși la Moscova pentru a fi “prelucrați”, iar la înapoiere, Alexander Dubcek și președintele Svoboda s-au adresat națiunii, pe 27 august, pentru a o face să “înțeleagă” situația. Ulterior, conducerea Uniunii Sovietice și Cehoslovaciei au statuat pe baze juridice regimul prezenței militare sovietice în această țară, forțele sovietice procedând la retragere abia după 1989.

Evenimentele din Cehoslovacia au surprins vizibil pe liderul de la București, ce a procedat în regim de urgență la convocarea forurilor decizionale pe linie de partid și de stat, pentru a analiza situația creată și a stabili măsurile ce se impuneau.

De asemenea, s-a adresat pe 21 august 1968, națiunii române, printr-o mare adunare populară la București, condamnăm energic invazia și cerând sprijinul poporului față de acțiunile sale. A fost probabil, singura dată când națiunea română s-a aflat din convingere, alături de liderul său, în întreaga perioadă a regimului comunist din România.

Totodată, au fost luate măsuri de ordin militar pentru întărirea și ridicarea capacității de luptă a armatei, dat fiind faptul că la frontierele estice⁶⁴, vestice⁶⁵ și sudice⁶⁶ ale României, organele de informații avertizau asupra unor concentrări de trupe cu probabile misiuni ofensive la adresa teritoriului român.

Concentrările de forțe din jurul frontierelor României erau estimate la circa 10-12 mari unități sovietice, 4-5 mari unități bulgare și 2-3 mari unități ungare.⁶⁷ Aceste grupări de forțe se constituiau, fără dubii, într-un important factor de presiune politico-militar la adresa statului român, întrunind atributele unei veritabile demonstrații de forță.

Luând în calcul eventualitatea declanșării ostilităților militare împotriva României, Ceaușescu s-a întâlnit la Vrșet cu Tito, pentru a-i cere ca, în cazul ocupării teritoriului țării, acesta să-i permită liderului român să retragă guvernul și armata română în Iugoslavia. Tito și-a dat acceptul, cu condiția ca armata română să fie dezarmată și internată pe teritoriul iugoslav. În fața acestei alternative și a evidentei izolări politice a țării, liderul de la București și-a moderat poziția și a normalizat în zilele următoarele relațiile cu sovieticii.⁶⁸

Referitor la diferența de potențial militar dintre eventualul agresor și România, generalul Earle Wheeler, șeful Statului Major Interarme al armatei americane aprecia că: “19 divizii sovietice pot intra în România cu o notificare prealabilă de două-trei zile. Aceste forțe pot înfrânge rapid orice opoziție românească.”⁶⁹

⁶⁴ AMR, fond D.S.P.A., microfilme, rola 1466, c. 48-49.

⁶⁵ *Ibidem*, c. 44-45.

⁶⁶ *Ibidem*, c. 63.

⁶⁷ Gl.corp de armată (r) Ion Gheorghe, Gl.brigadă (r) Corneliu Soare, *Doctrina militară românească 1968-1989*, Ed. Militară, București, 1999, p.50.

⁶⁸ Ion Pătroiu (coord.), Alexandru Oșca, Vasile Popa, *Înghet în plină vară. Praga - august 1968*, Ed. Paideia, 1998, pp.103-111.

⁶⁹ Jaromir Navratil, *The Prague Spring '68*, Central European University Press, 1998, p.494.

Față de evenimentele din august 1968 din Cehoslovacia, reacția Occidentului a fost rezervată, explicabilă prin configurația și aranjamentele geopolitice stabilite în Europa după încheierea celui de-al doilea război mondial⁷⁰. În spiritul doctrinei “Sonnenfeldt”⁷¹, Statele Unite au considerat problema cehoslovacă “o afacere de familie” a lagărului socialist și a Tratatului de la Varșovia, iar “invazia rușilor în Cehoslovacia nu trebuie privită ca ceva tragic, ea reprezintă doar o pană de automobil pe drumul cooperării Est-Vest”⁷².

Momentul 1968 a fost hotărâtor, marcând un punct de cotitură în politica militară a României și a relațiilor sale în cadrul Tratatului de la Varșovia.

După 1968, România și-a elaborat o doctrină proprie de apărare, în consens cu interesul național și a operat modificări substanțiale în structura, dotarea și instruirea sistemului național de apărare. Înființarea gărzilor patriotice a însemnat transpunerea în practică, între altele, a conceptului doctrinar de “război al întregului popor”⁷³. În aprilie 1968 s-au pus bazele industriei naționale de apărare, ce urma ca în următorii 15-20 ani să furnizeze 70-80 % din necesarul de înzestrare al armatei române, numai restul urmând a fi importat⁷⁴.

Totodată, s-a hotărât ca armata română să nu mai participe la aplicații cu trupe în afara teritoriului național, ci numai la aplicații de comandă și stat major fără trupe, iar în cadrul aplicațiilor, adversarul să nu mai fie nominalizat.

De asemenea, România nu a mai acceptat trupe străine pe teritoriul său sau survolul aeronavelor străine ce transportau trupe sau echipament militar. S-a sistat trimiterea de ofițeri și generali la studii în Uniunea Sovietică, iar cei care aveau studiile făcute la Moscova, printr-o abilitate politică de personal, au fost numiți în posturi de o redusă importanță, fiind treptat îndepărtați din cadrul organismului militar.⁷⁵

Totodată, s-a constatat o dezvoltare a relațiilor militare și cu alte state socialiste nemembre ale Tratatului de la Varșovia, cu state capitaliste, membre și nemembre NATO și cu state în curs de dezvoltare.⁷⁶

Totalitatea măsurilor luate de conducerea politico-militară a României demonstau poziția distinctă deținută de țara noastră în cadrul Tratatului de la Varșovia.

Anul 1968 a marcat începutul procesului elaborării doctrinei militare naționale, cu un conținut specific, corespunzător situației create și perspectivelor politico-militare din cadrul Pactului.

⁷⁰ Henry Kissinger, *Diplomația*, Ed. All, București, 1998, p.636.

⁷¹ Constantin Hilihor, *Istorie și geopolitică în Europa secolului XX. Considerații teoretice și metodologice*, Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999, p.78.

⁷² *Dosarele Istoriei*, nr.1(6)/1997, Nicolae Chilie, art. “O pană de automobil pe drumul cooperării Est-Vest”, pp.45-48.

⁷³ Gl.corp de armată (r) Ion Gheorghe, Gl.brigadă (r) Corneliu Soare, *op.cit.*, p.114.

⁷⁴ *On the Both Sides of the Iron Curtain*, Military Publishing House, Bucharest, 2001, p.36;

Gl.corp de armată (r) Ion Gheorghe, Gl.brigadă (r) Corneliu Soare, *op.cit.*, p.157.

⁷⁵ Gl.corp de armată (r) Ion Gheorghe, Gl.brigadă (r) Corneliu Soare, *op.cit.*, p.206.

⁷⁶ *Ibidem*, pp.206-207.

Edificator în acest sens, cu referire directă la momentul 1968, este și faptul că România nu a fost solicitată să participe la intervenția armată și nici informată despre pregătirea ei, liderii Uniunii Sovietice conștientizând destul de precis poziția românească în cadrul Tratatului de la Varșovia.

Apreciem că o eventuală intervenție în România, imediat după aceea din Cehoslovacia, ar fi generat în mod sigur mari complicații internaționale, accentuate de proteste din partea opiniei publice mondiale, fapt ce ar fi dăunat considerabil intereselor și imaginii Uniunii Sovietice în sfera relațiilor internaționale. Pe aceleași coordonate de neintervenție sovietică, poate fi luat în considerație și faptul că teritoriul românesc era mult mai mare decât al Cehoslovaciei și deoarece în România nu mai staționau trupe sovietice și nu se mai desfășurau aplicații cu trupe ale Tratatului de la Varșovia, agresiunea prin surprindere nu mai era posibilă.⁷⁷ De asemenea, agentura sovietică de spionaj fusese descoperită încă din 1962, iar activitatea ei era urmărită și contracarată în mare măsură de organele de contrainformații române.⁷⁸

Se poate concluziona că acțiunea coroborată a acestor factori, precum și hotărârea conducerii politico-militare a României de a opune rezistență armată unei eventuale agresiuni, au determinat în final retragerea forțelor concentrate în jurul țării și revenirea la o stare de normalitate în această zonă a Europei.

Evenimentele din vara anului 1968 au furnizat României direcții pentru definirea poziției sale politice și militare în viitor, în relația cu Uniunea Sovietică și cu Pactul de la Varșovia, în ansamblul său.

Astfel, s-a desprins concluzia că doctrina sa militară nu putea și nu trebuia să fie decât o doctrină strict defensivă, diferențiată net de cea sovietică.

În condițiile date, apărarea națională nu se putea realiza decât prin forțele proprii. Declarații de sprijin moral față de România au existat. Președintele Statelor Unite, Lyndon B. Johnson i-a cerut lui Leonid I. Brejnev "să nu dea drumul câinilor războiului" împotriva României, iar premierul chinez Ciu-En-Lai declara că "*un atac împotriva României va fi considerat un atac împotriva Chinei*"⁷⁹. Distanța geografică existentă, și mai ales condițiile geopolitice și geostrategice ale momentului, nu permiteau Statelor Unite sau R.P. Chineze acordarea unui eventual sprijin militar efectiv României. Aceste declarații demonstau însă că factorii decizionali români percepeau corect situația geopolitică și, în consecință, acționau în vederea asigurării securității naționale a țării.

De asemenea, a ieșit cu pregnanță în evidență necesitatea întăririi capacității de ripostă a armatei, având în vedere rolul ei de principală componentă a sistemului național de apărare al României.

După evenimentele din 1968, România a adoptat două orientări față de Tratatul de la Varșovia.

Prima preconiza accentuarea componentei politice a Pactului și diminuarea celei militare, bazată în viziunea românească pe cooperare și nu pe subordonare.

⁷⁷ Ion Pătroiu (coord.), Alexandru Oșca, Vasile Popa, *op.cit.*, p.14.

⁷⁸ Gl. corp de armată (r) Ion Gheorghe, Gl.brigadă (r) Corneliu Soare, *op.cit.* p.56.

⁷⁹ Mihai Retegan, *op.cit.*, p.222.

A doua viza decizia României de a-și îndeplini obligațiile asumate în cadrul alianței, dar preciza totodată că armata română se va subordona în totalitatea ei numai comandamentului militar național, nu va primi ordine din exterior și nu va participa la acțiuni agresive împotriva altor state.

În acest mod, "*îndeplinirea obligațiilor asumate*" în cadrul Pactului se rezuma practic la o formulă generală, orice angajare concretă rămânând a se decide, în funcție de situație, de către conducerea politico-militară a statului român.

ELEMENTE DE ARTĂ MILITARĂ ÎNTÂLNITE ÎN CONFLICTELE PERIFERICE ALE “RĂZBOIULUI RECE”. TACTICA INSURGENȚEI VIETNAMEZE ÎNTRE 1956-1972

Mr. drd. Valerică CRUCERU

The “cold war” brought forward a multitude of peripheral conflicts, named as “wars of national liberation” by USSR and insurgencies by USA. Many of these conflicts were characterized by asymmetrical actions, the military art being enriched with guerilla-counter guerilla tactics and procedures.

The Vietnamese guerilla (1956 – 1972) became a reference point for the insurgency movements all over the world, its tactics revealing the germs of terrorist techniques and reshaping modern guerilla as an efficient type of warfare.

Element de referință pentru planificarea, organizarea și executarea acțiunilor militare de către multe mișcări insurgente de pe mapamond, tactica gherilelor Viet Cong a fost influențată în mod fundamental de condițiile de teren și hidro-meteorologice, trăsăturile socio-culturale ale comunității rurale vietnameze, tactica unităților armatei sud-vietnameze și americane, evoluția structurilor luptătoare proprii și dotarea cu armament, tehnică și echipamente militare.

Gherilele au transformat jungla și delta în arme, iar comunitățile rurale în puncte de sprijin al insurgenței. Vegetația abundentă și foliajul etajat caracteristice junglei vietnameze prezentau patru avantaje majore pentru insurgență: mascau acțiunile proprii împotriva cercetării terestre și aeriene; permiteau constituirea de baze, depozite și refugii secrete; împiedicau manevra de forțe și mijloace a elementelor inamice (în special mecanizate); reduceau la maxim efectele manevrei de foc a acestora. Rețeaua de comunicații extrem de săracă obliga inamicul să folosească aceleași itinerare și permitea elementelor de gherilă să organizeze și execute ambuscade nimicitoare, să se retragă și dispară rapid, avantajate fiind de mobilitatea pedestră superioară, dată de cunoașterea în detaliu a raionului de acțiune. Comandanții și instructorii militari Viet Cong au pus un accent deosebit pe mascare și folosirea condițiilor de vizibilitate redusă, ca multiplicatori de potențial în angajarea unui inamic net superior atât în plan cantitativ cât și calitativ, pentru ca “... un inamic care nu poate fi văzut, nu poate fi nimicit.”⁸⁰ Jungla era deci o

⁸⁰ Extras dintr-o instrucțiune pentru propagandiștii Viet Cong, tipărită clandestin în bazele subterane din Vietnamul de Sud, datată 1962. Traducere după fotocopie, arhiva Centrului de Istorie Militară, Washington D.C., fond 1962.

armă eficientă, iar formațiunile insurgente au luptat rareori în afara protecției oferite de aceasta.

Comunitățile fidele din zonele rurale reprezentau izvorul nesecat de susținere a gherilelor. Din aceste sate proveneau alimentele și se recrutau luptătorii, acolo se constituiau elementele administrației paralele și găseau adăpost echipele de propagandă. Tactica Viet Congului urmărea unirea în timp a satelor controlate în enclave mari, care nu puteau fi lichidate cu ușurință. Aceste enclave permiteau dispunerea în siguranță a punctelor de comandă și constituiau în viitor aliniamente de plecare la ofensivă a forțelor regulate nord-vietnameze infiltrate.

Dotarea precară și instruirea sumară a gherilelor țărănești au făcut imperios necesară realizarea surprinderii inamicului în toate acțiunile executate, prin păstrarea secretului, folosirea întinericului și executarea acțiunilor pe baza unor informații precise despre obiectivele de atacat.

Realizarea unui sistem de informații compus din rețele complexe la nivel local și regional în cadrul cărora activau, pe lângă elementele specifice, mii de bătrâni, femei și copii a constituit o prioritate pentru comandanții Viet Cong. Viet Minhul⁸¹ atrăsese pe timpul războiului anticolonial mulți naționaliști educați, membri ai clasei de mijloc sud-vietnameze, care dețineau poziții importante în politică, economie, administrație și în armata și poliția guvernamentală. Guvernarea despotică a președintelui Diem⁸² i-a convins pe mulți dintre aceștia să continue susținerea cauzei naționalist-revoluționare, transformându-se în “coloana a V-a” a Viet Congului. Sistemul de informații era subordonat direct Oficiului Central pentru Vietnamul de Sud și cuprindea trei direcții: informații interne; informații externe; protecție. Prima direcție funcționa ca poliție secretă în regiunile controlate de Viet Cong în timp ce ultima asigura protecția comandamentelor și personalului de rang înalt din ierarhia politico-militară de la nivel național și regional. Direcția informații externe reprezenta în fapt baza sistemului de informații al insurgenței. Agenții erau recrutați cu predilecție din rândul tineretului muncitor al păturilor sărace și al militarilor sud-vietnamezi, direct sau prin intermediul membrilor de familie. O mare atenție s-a acordat racolării personalului civil care deservea bazele americane sau lucra în orașe, în locurile frecventate de militari (restaurante, gări, piețe, cinematografe, baruri, bordeluri, frizerii, croitorii etc).

Eficiența sistemului de informații a fost probată cu ocazia multor operații contrainsurgență americano-sud-vietnameze, când inamicul dispărea cu câteva ore înainte de declanșarea acestora, lăsând în urmă doar raioane părăsite, înțesate cu mine și dispozitive capcană. Fără a dispune de minunile tehnologiei moderne care susțineau efortul american, insurgenții au reușit să transforme o parte din populația civilă într-o sursă inepuizabilă și credibilă de informații. Multe din activitățile specifice nu au fost dezvăluite niciodată, dar extinderea acestora a fost unanim

⁸¹ Viet Minhul este denumirea prescurtată a Ligii pentru Independența Vietnamului, organizație politico-militară de sorginte naționalist-comunistă care a condus lupta împotriva colonialismului francez pe timpul Războiului din Indochina (1946-1954).

⁸² Președintele Diem nu s-a conformat acordurilor de la Geneva (iulie 1954) și nu a organizat alegeri libere, fiind considerat în mare parte responsabil pentru escaladarea războiului după 1956. Lipsit de sprijin politic american, a fost asasinat în urma unei lovituri de palat în noiembrie 1963.

recunoscută, un studiu al Departamentului de Stat al S.U.A. subliniind că „*operațiile de informații în sprijinul Viet Congului sunt desfășurate prin elementele celui mai extins sistem de acest fel din lume.*”

Din punct de vedere al operațiilor, investigarea surselor disponibile ne permite să afirmăm că planurile de acțiune erau întotdeauna simple, ușor de înțeles și de executat, vizau un singur obiectiv și prevedeau mai multe variante de retragere. După cercetarea și depolitizarea acestor surse concluzionăm că acțiunile concepute, planificate și executate de gherilele vietnameze se înscriu în cinci categorii distincte: terorizarea populației proguvernamentale, a militarilor sud-vietnamezi și instaurarea unei stări generale de nesiguranță prin hărțuirea satelor și posturilor militare izolate, amenințarea cu forța și executarea de răpiri, asasinate și sabotaje⁸³; ambuscade și capcane; hărțuirea prin foc a obiectivelor militare; minarea comunicațiilor și raioanelor importante; atacuri multidirecționale asupra obiectivelor statice și mobile ale inamicului (raiduri, când acțiunile se desfășurau în teritoriul controlat de inamic).

Terorizarea populației de la sate avea ca scop realizarea coerciției maselor și îndepărtarea acestora de sub controlul guvernului. Desfășurată în paralel cu activitatea de îndoctrinare politico-ideologică, terorizarea se aplica selectiv, asupra acelor care împiedicau eforturile de atragere a populației de partea insurgenței. În cele mai multe cazuri se încerca inițial câștigarea sătenilor de partea insurgenței prin exploatarea trăsăturilor socio-culturale ancestrale ale societății rurale vietnameze. Gherilele se doreau a fi percepute ca fii și protectori ai comunității: ajutau la muncile agricole, participau activ la viața socială, acordau respectul cuvenit femeilor și bătrânilor, evitau acțiunile care puteau atrage distrugerea recoltelor și nu luau nimic cu forța.⁸⁴ Echipele de propagandă, exponentul efortului organizațional al Viet Congului, mergeau din sat în sat și desfășurau acțiuni specifice de racolare și îndoctrinare. Dacă eforturile nu dădeau rezultatele scontate, reprezentanții administrației locale și sătenii recalcitranți erau trecuți pe o listă care ajungea în posesia grupelor de pedepsire. Acestea (valoare grupă-pluton) intrau în satele indecise sau refractare la apelurile echipelor de propagandă (de obicei la ivirea zorilor, înainte să se plece la activitățile agricole) și băteau, răpeau sau asasinau opozanții mișcării comuniste.

Satele amenajate pentru apărare de către guvernul de la Saigon prin „*Programul satelor strategice*” erau hărțuite zile și săptămâni întregi, prin foc automat, de aruncătoare sau executat de lunetiști, menținând apărătorii într-o alertă permanentă. Megafoanele care transmiteau mesaje în puterea nopții, asasinatele cu autor necunoscut⁸⁵ și fluturașii de propagandă împrăștiați de către agenții Viet

⁸³ Nu există o statistică exactă a incidentelor violente provocate de Viet Cong, sursele din Republica Socialistă Vietnam nefăcând referire expresă la acestea. Din sursele americane și sud-vietnameze rezultă că numărul acestora a crescut constant până la implicarea directă a S.U.A. în conflict, ajungând în 1965 la aproximativ 26.500.

⁸⁴ Insurgenții aplicau ad-literam Codul de conduită folosit de gherilele maoiste cu un deceniu în urmă.

⁸⁵ Asasinatele au avut loc în masă în perioada 1957-1963 (2000 în 1963), dar au cunoscut o tendință descrescătoare după 1964 (în 1965 au fost consemnate doar 300).

Cong infiltrați prin legendare, contribuiau la menținerea unei stări de tensiune care avea efecte negative puternice asupra capacității de rezistență a locuitorilor. Dacă treceai de partea Viet Cong erai un patriot, iar dacă nu, un trădător. Manifestele insurgenței comuniste erau afișate în toate satele vietnameze, chemând la supunere: *“Nu executați ordinele americanilor și lacheilor vietnamezi, nu vindeți orez la oraș și nu arborati drapelul inamicului. Rămâneți pe loc și continuați munca, iar dacă vreți să părăsiți zona, mai întâi cereți permisiunea noastră. Este de datoria tuturor să sprijine Revoluția și dacă ne veți executa ordinele veți fi iertați și ajutați de Armata de Eliberare. Dacă însă veți colabora cu inamicul, vă vom pedepsi cu asprime.”*⁸⁶ În fapt se urmărea ca sătenii să înțeleagă că dacă ajută insurgența nu au motiv să se teamă de gherile.

Terorizarea militarilor sud-vietnamezi se aplica tot selectiv și urmărea dezorganizarea subunităților dislocate în zonele rurale. Chiar și când se atacau posturile izolate ale armatei, se evita uciderea în masă a militarilor. Fiecare soldat ucis crea un val de nemulțumire în rândul familiei, prietenilor, comunității în general. Era mai bine să-l convingi sau să-l sperii și să-l faci să dezerteze sau să treacă de partea revoluției, decât să-l ucizi. Acest tip de acțiuni au fost desfășurate în special în prima etapă a războiului popular revoluționar și au urmărit pe lângă asigurarea controlului asupra populației din zonele rurale, capturarea de armament, muniție și echipament, dezorganizarea operațiilor antigherilă și slăbirea moralului unităților militare sud-vietnameze.

Sabotajele constituiau principalele acțiuni de slăbire a statului sud-vietnamez și se desfășurau într-un ritm alert, săptămână de săptămână.⁸⁷ Gherilelor li s-a ordonat să nu acționeze asupra instalațiilor economice fixe, de mare importanță pentru țară (spre exemplu construcțiile hidroelectrice) dar li s-a dat mână liberă asupra instalațiilor militare, podurilor, drumurilor și liniilor de cale ferată, aeroporturilor, infrastructurii de telecomunicații (linii și centrale telefonice, echipament telegrafic), depozitelor de hrană, carburanți, pentru a exercita o presiune continuă asupra guvernului sud-vietnamez. Călătorii care se urcau în tren găseau deseori fluturași tipăriți și plasați de agenții Viet Cong, având de regulă, următorul conținut: *”Compatrioți, deoarece trenurile sunt folosite de clica de la Saigon pentru susținerea efortului de război, sunteți în pericol. Nu călătoriți cu trenul decât atunci când nu există altă modalitate și evitați cu orice preț garniturile care au atașate vagoane transportând soldați, armament sau echipamente militare. Protestați energic împotriva amestecării soldaților printre pasagerii civili.”*⁸⁸

⁸⁶ Extras dintr-un manifest afișat în octombrie 1962 în provincia Quang Nam, traducere în limba engleză după fotocopie, arhiva Institutului de Istorie Militară al Forțelor Terestre, fond Vietnam – 1962, Carlisle Barracks - PA.

⁸⁷ În septembrie 1964 spre exemplu, Viet Congul a executat nu mai puțin de 482 de sabotaje (cf. Michael Conley, *Infrastructura insurgenței comuniste în Vietnamul de Sud*, Centrul de cercetări pentru sisteme sociale, Universitatea Americană, Washington D.C., 1966, p.121).

⁸⁸ Fluturașe de atenționare, descoperite în gările Saigon și Hue începând cu luna iunie 1962. Traducere după fotocopie, arhiva electronică a Institutului de Istorie Militară a Forțelor Terestre, Carlisle Barracks - PA.

Acțiunile teroriste se desfășurau cu precădere în centrele urbane, dovedind că vietnamezii aveau foarte multă ingeniozitate. Pe lângă elementele specializate în atacuri teroriste care acționau individual și/sau în echipă asupra unor ținte de interes deosebit, observăm că din convingere sau obligație, tineri, bătrâni, femei și copii familiarizați cu zona și instruiți sumar asupra modului de acțiune, au participat activ la eforturile de creare a haosului general. Grenada de mână și minele capcană erau cele mai comune mijloace prin care se executau aceste acțiuni. Grenadele erau aruncate în cafenele, restaurante, piețe, vehicule oprite în intersecții, iar ghidoanele bicicletelor și coșurile de răchită pentru cumpărături erau umplute cu exploziv, plasate și detonate în locuri alese. Ușile, ferestrele, mobilierul din instituții, scările, motoarele autovehiculelor și mașinilor industriale erau infestate cu mine capcană. În sticlele de vin ale restaurantelor frecventate de militari și oameni politici se injecta otravă cu seringi hipodermice. Acțiunile lunetiștilor executate pe timp de noapte completa acest tablou al terorii, care în prima jumătate a anului 1965 adusese Saigonul în pragul colapsului. Apreciem astfel că acțiunile desfășurate de gherile au urmărit îndeplinirea obiectivelor insurgenței și prin producerea de efecte psihologice.

Ambuscada a reprezentat un procedeu tactic de bază, întrebuințat de gherile pentru a produce pierderi forțelor sud-vietnameze și americane, a captura armament, muniție și echipament militar, a interzice deplasarea coloanelor pe anumite comunicații (reducând fluxul de aprovizionare a unităților și bazelor inamicului), a-l influența psihologic prin inducerea unei stări de insecuritate în subconștientul soldatului de rând, demonstrând izolarea forțelor guvernamentale de populație și respingerea prezenței americane în Vietnamul de Sud. Ambuscada este un procedeu arhicunoscut în istoria artei militare și nu reprezintă o noutate ca termen general. Ceea ce ne-a surprins însă în cercetarea noastră este gradul de dezvoltare a conceptului și ingeniozitatea transpunerii în practică; ambuscada s-a executat sub diferite tipuri de către toate formațiunile paramilitare vietnameze, ziua și noaptea, în junglă, munte, deltă, pe comunicații, canale și în culturi de orez, începând din 1957 și până la terminarea războiului în 1975. Considerăm că ambuscadele organizate erau în general, de trei tipuri: *deliberate*, pentru nimicirea forțelor de intervenție sau a rezervelor; *organizate în grabă*, pentru nimicirea coloanelor despre care se primeau informații că vor trece prin zonă, sau a subunităților inamice întâlnite din întâmplare; *prin așteptare*, pentru nimicirea inamicului care trecea la anumite ore pe un segment de comunicație mai mult sau mai puțin circulat.

Ambuscada deliberată se executa cu forțe de valoare batalion întărit sau chiar regiment, în conjuncție cu un atac asupra obiectivelor izolate ale inamicului, urmărind nimicirea forțelor de intervenție sau a rezervelor care soseau în ajutorul celor atacați⁸⁹. Astfel de ambuscade se organizau în detaliu, cu săptămâni înainte de data planificată pentru execuție, făcându-se și repetiții cu forțele participante, în zone de junglă aflate la distanțe mari de centrele populate. Gruparea de forțe care acționa era compusă din următoarele elemente: detașamentul de angajare a

⁸⁹ Acest tip de ambuscadă a constituit procedeul tactic preferat de formațiunile Viet Cong pentru a nimici subunitățile sud-vietnameze mecanizate, în perioada 1962-1965.

obiectivului(1-2 companii întărite cu aruncătoare); detașamentul de ambuscadă (companie întărită sau batalion, fracționat pe elementul de fixare, elementul de asalt și elementul de sprijin); detașamentul de acoperire (1-2 plutoane sprijinite de aruncătoarele elementului de sprijin din detașamentul de ambuscadă).

Ambuscada organizată în grabă se executa asupra coloanelor care urmau să treacă în timp scurt prin zona de acțiune a formațiunii de gherilă. După ce se primeau informațiile despre obiectiv, în funcție de mărimea acestuia și forțele aflate la dispoziție se cerea sau nu sprijinul altor formațiuni de gherilă care operau în zonele învecinate și puteau ajunge în raionul ambuscadei în timp util. Forțele participante se fracționau în: echipa de observare; echipa de imobilizare a coloanei; elementul de atac și captură; elementul de sprijin; elementul de acoperire. Conducerea era unitară și revenea comandantului formațiunii în al cărui raion de responsabilitate se executa ambuscada.

Ambuscada prin așteptare se organiza de formațiuni de valoare mică (grupă-pluton) în lungul drumurilor, digurilor, canalelor sau pe marginea zonelor de aterizare a elicopterelor, atât pe timp de zi cât și pe timp de noapte. Acțiunea reprezenta, de cele mai multe ori, etapa finală a misiunilor de patrulare și hărțuire a inamicului într-un anumit raion. Consta în dispunerea liniară (sau semicirculară) și mascată a forțelor pe latura cu vegetație abundentă a segmentului de comunicație, așteptare în dispozitiv și angajarea obiectivului care trecea prin zonă sau ateriza, cu armament automat, grenade de mână și antiblindate, mine cu încărcătură direcționată, comandate de la distanță. Dispozitivul ambuscadei era compus din echipa de observare și echipa de atac și captură.

Capcana se organiza și executa cu forțe de valoare mică (de obicei celulă-grupă) și consta în urmărirea și capturarea unui obiectiv mobil izolat (lideri militari, personalități civile, curieri, autovehicule care transportau bani, carburanți-lubrifianți, medicamente, hrană, echipament, etc). În general avea caracter deliberat, bazându-se pe informații HUMINT de ultimă oră și se executa în toate zonele, inclusiv în localități. Obiectivul era urmărit de agenții Viet Cong prin supravegherea punctuală pe itinerar, prin contact vizual sau prin combinarea acestor tehnici. Capcana era executată de echipa de asalt, sprijinită de un element care tăia căile de retragere ale obiectivului urmărit. Uneori capcana se organiza și executa în grabă dacă obiectivul devia de la traseul pe care se pregătiseră blocarea și asaltul sau pentru a fructifica o oportunitate nou apărută.

Hărțuirea prin foc a obiectivelor militare era un procedeu simplu, întrebuințat de gherile pe toată perioada războiului. Acțiunile au fost executate în principal de subunitățile de aruncătoare dar după sosirea pe coridorul logistic “Ho Chi Minh” a unor cantități mari de artilerie s-au întrebuințat și obuzierele. După ce conducerea politico-militară locală selecta obiectivul de lovit se destina subunitatea care urma să acționeze, se planifica modul de acțiune și se exersau retragerea (sau exfiltrarea) și ascunderea materialului. În funcție de distanța până la obiectiv și densitatea forțelor inamicului în zona de acțiune, subunitatea începea deplasarea către obiectiv cu 1-2 zile înainte de data planificată pentru execuție. Concomitent, elementele locale de informații procurau ultimele date referitoare la inamicul din zona și obiectivul de atacat. Hărțuirea consta în fapt în lovirea pe timp de noapte a

obiectivului sau doar a unei porțiuni a acestuia, cu foc de aruncătoare sau obuziere, pentru o anumită perioadă de timp, în limita unui consum de muniție dinainte stabilit. Acțiunile urmăreau atât influențarea psihologică a inamicului din interiorul obiectivelor cât și producerea de pierderi umane și materiale: *”Forțele americane sunt dislocate în baze mari care concentrează trupe, echipamente și instalații. Suntem convinși că ori de câte ori le lovim provocăm panică și pierderi în oameni și echipament. Aceste baze nu au niciodată suficiente forțe pentru a controla în întregime zona rurală adiacentă.”*⁹⁰ În unele cazuri, când se bombardau bazele de aviație și depozitele de armament, muniții sau carburanți-lubrifianți misiunile nu mai vizau hărțuirea inamicului ci distrugerea parțială sau totală a capacităților militare ale acestuia, în perimetrul respectiv. După executarea bombardamentului subunitatea se retrăgea în grabă pe itinerarul recunoscut din timp, pentru a nu fi încercuită și nimicită de subunitățile de intervenție ale inamicului, iar pe traseu ascundea aruncătoarele sau obuzierele (demonstate) în locuri de depozitare secrete (situate în junglă sau deltă) sau în cel mai apropiat complex de tunele. Răniții erau lăsați în grija locuitorilor din satele fidele (care îi tratau tot în interiorul tunelelor) sau în gropile camuflate (pentru staționarea curierilor și elementelor de cercetare), situate de-a lungul comunicațiilor și potecilor⁹¹. Instrucția la material în vederea dobândirii deprinderilor specifice se desfășura în bazele secrete din junglă și deltă sau în tunelele de lângă zonele populate din câmpie, în cadrul a zeci de mini-centre pentru pregătirea pe specialități militare a luptătorilor de gherilă recruți.

Minarea comunicațiilor și raioanelor importante a reprezentat un alt procedeu ieftin și eficient cu ajutorul căruia se produceau pierderi importante forțelor americane și sud-vietnameze, menținându-se o stare de insecuritate în toate districtele din Vietnamul de Sud. La acțiunile de minare participau pe lângă elementele specializate ale unităților permanente, gherilele locale și populația civilă din satele fidele Frontului Național de Eliberare. Minele se plantau pe timp de noapte, de regulă în intersecții, pe segmente de drum care făceau legătura între orașe sau între bazele militare, pe potecile din junglă care permiteau rocada între drumurile de acces, la intrarea în vaduri, pe malurile râurilor, pe diguri, în zonele de aterizare a elicopterelor, în apropierea perimetrelor bazelor secrete și a raioanelor pregătite pentru lupta în încercuire. Vegetația abundentă din regiune favoriza mascarea și crea dificultăți mari pentru subunitățile de dominare ale inamicului. În multe situații, după ce inamicul executa dominarea unor segmente de comunicație sau raioane gherilele le reminau în nopțile următoare. Eficiența acțiunilor de minare a fost atât de mare încât forțele americane și sud-vietnameze au fost silite să curețe vegetația de pe marginea drumurilor, bazelor și zonelor de aterizare, în timp ce patrulele și-au redus mobilitatea, fiind silite să se deplaseze prin junglă sau deltă, în afara drumurilor și potecilor.

⁹⁰ Extras din interogatoriul lui Van Tien Thieu (comandant detașament Viet Cong), în Raport de acțiune al B.1/Bg.2/D.25 I. (S.U.A.), 14 mai 1968, arhiva Departamentului Forțelor Terestre, Washington D.C., dosar 221-1968.

⁹¹ Mulți dintre răniții abandonați temporar, chiar dacă nu aveau răni deosebit de grave mureau din cauza lipsei asistenței medicale și necesității de a sta ascunși pe perioada cât inamicul desfășura acțiunile de scotocire.

Atacurile multidirecționale asupra obiectivelor militare fixe și mobile izolate (raidurile) au reprezentat baza acțiunilor de amploare atât pentru formațiunile Viet Cong, cât și pentru unitățile regulate nord-vietnameze infiltrate în sud și se executau respectând ad-literam preceptele maoiste: *“Când inamicul avansează, noi ne retragem; când staționează, îl hărțuim; când este obosit, îl atacăm; când se retrage, îl urmărim.”*⁹² Acțiunile erau rapide și se executau de regulă pe timp de noapte, urmărind realizarea surprinderii. Începând din 1960 gherilele au trecut la planificarea și executarea unor atacuri coordonate asupra posturilor de poliție și a garnizoanelor mici și izolate ale armatei sud-vietnameze. Comandanții de la nivel districtual și regional hotărâau ce obiective vor fi atacate, în funcție de caracteristicile acestora, resursele umane și materiale la dispoziție precum și de scopul urmărit. Forțele destinate să acționeze realizau un raport de forțe covârșitor care descuraja din start riposta celor atacați. De regulă, se concentrău în ascuns, infiltrau elemente proprii în interiorul obiectivului pe care îl încercuiau și atacau pe timp de noapte, capturau armament, muniție și echipament, intimidau sau ucideau militarii din unitățile regulate sud-vietnameze (care oricum în acea perioadă erau în cel mai fericit caz mediocre), iar uneori încercau atragerea unora dintre ei de partea insurgenței.

După ce s-a reușit constituirea unităților permanente de nivel batalion și regiment a început etapa războiului mobil de gherilă (1962), în cadrul căreia acțiunile vizau în special nimicirea forțelor paramilitare și regulate sud-vietnameze și ulterior, americane. Abordarea tactică viza în general încercuirea obiectivului prin apropiere în ascuns, pe timp de noapte sau prin lansarea de atacuri multidirecționale, succesive sau concomitente. Obiectivele preferate de unitățile Viet Cong erau: taberele întărite ale formațiunilor paramilitare sud-vietnameze (consiliate de forțele speciale americane), dispuse în zona de frontieră; bazele de sprijin cu foc americane; subunitățile inamice nou dislocate în junglă, în perimetrele pregătite sumar pentru apărare⁹³, pe timpul odihnei de noapte; subunitățile de geniu care amenajau baze și helidromuri; subunitățile care executau misiuni de scotocire; patrulele de cercetare cu rază lungă de acțiune; convoaiele.

Unitățile Viet Cong evitau contactul în zona frontierei și în interior atâta timp cât interesul operațional nu necesita acest lucru. Scopul lor era să infiltreze unitățile și coloanele de aprovizionare fără a fi descoperite. Remarcăm astfel că în cazul taberelor întărite și bazelor de foc erau atacate preponderant cele dispuse în apropierea rutelor de infiltrație a unităților regulate nord-vietnameze sau care puteau lovi raioanele bazelor secrete de dislocare a unităților de gherilă permanente și a punctelor de comandă regionale. La atacul taberelor se foloseau agenții Viet Cong infiltrați prin legendare în rândul apărătorilor, cu 3-4 luni în urmă. Agenții atrăgeau alți luptători prin promisiuni (pământ, mijloace financiare) sau prin

⁹² Mao Tze Dong, *Războiul de gherilă*, traducere după original, Tipografia Academiei Militare a Forțelor Terestre ale S.U.A., West Point, 1961, p. 12.

⁹³ Pentru atacarea perimetrelor de apărare americane Viet Congul concentra forțe importante (pentru o companie americană, se concentrau rapid 2-3 batalioane), pentru a fi în măsură să nimicească inamicul, înainte de sosirea forțelor de reacție și intrarea în acțiune a elementelor de sprijin terestru, aerian, fluvial sau naval.

amenințări (familia omorâtă, gospodăria incendiată etc). Cei racolați primeau misiuni de procurare a informațiilor necesare organizării atacurilor ulterioare: dispunerea buncărelor, depozitelor și a punctului de comandă; componența sistemului de pază și apărare; contabilizarea aprovizionării taberei; întocmirea cât mai detaliată a schemei cu dispunerea tuturor elementelor taberei. În noaptea atacului omorau santinelele dintr-un sector și ajutau subunitățile Viet Cong să se deplaseze pe traseele din câmpurile de mine și obstacolele neexplozive. Analizând acțiunile importante ale unităților permanente Viet Cong opinăm că tehnica infiltrării preliminare a devenit o obișnuință la atacarea taberelor întărite. Agenții constituiau și cea mai bună sursă de informații ducând la compromiterea unora dintre acțiunile antigherilă planificate de forțele americane și sud-vietnameze.

Pregătirea atacului începea cu acțiunile elementelor de cercetare care monitorizau obiectivul de pe timp de zi și întocmeau schema acestuia detaliat, cu însemnarea exactă a buncărelor și mijloacelor de foc. Comandanții de subunități executau recunoașteri la limita acoperirilor din teren după care se făceau repetiții. La lăsarea întunericului, în lungul itinerarelor marcate pentru fiecare subunitate se formau coloanele de atac.⁹⁴ Ultima se forma coloana care urma să execute atacul principal (avea în compunere aproximativ 50% din forțele și mijloacele la dispoziție). Aruncătoarele de grenade și mitralierele cu unitățile de foc erau amplasate pe pozițiile de bază, înainte de plecarea coloanelor de atac.

Aruncătoarele de bombe (din 1965 și obuzierele) deschideau focul concentrat (de regulă la miezul nopții), de la distanțe de 800-1200 metri de obiectiv, marcând începerea acțiunii, iar coloanele de atac începeau deplasarea către aliniamentul de asalt. Concomitent cu focul executat de aruncătoarele de bombe, aruncătoarele de grenade și tunurile fără recul distrugneau buncărele, piesele de artilerie și depozitele semiîngropate din componența obiectivului. De obicei se lansa un asalt de înșelare din una sau două direcții; ulterior, elementele insurgente infiltrate în rândul forțelor inamice facilitau asaltul principal executat pe o a treia direcție, sabotând apărarea, în timp ce pe primele două direcții se executa foc de fixare. Tehnica asaltului principal presupunea apropierea târâș de obiectiv până la distanța de aruncare a grenadelor de mână după care urma asaltul în pas alergător, sub forma valului uman. Asaltul principal era precedat de acțiunile grupelor de pionieri și se execută în 2-3 valuri. După penetrarea inelului exterior al apărării asaltul era urmat de un alt atac pe o alta direcție, lansat în scopul de a atrage rezervele inamicului și a facilita ruperea inelului interior pe direcția asaltului principal. O acțiune militară importantă pentru gherilele Viet Cong a fost cucerirea satului catolic Binh Gia (situat la est de Saigon) la 28 decembrie 1964 când două regimente ale Diviziei 9 Viet Cong au angajat și înfrânt unitățile regulate sud-vietnameze și formațiunile paramilitare teritoriale din zonă, nimicind un batalion "rangers" și unul de infanterie marină. Lupta a constituit un eveniment major pentru ambele părți implicate în conflict; Viet Congul considera că prin această încheiere s-a încheiat etapa războiului mobil de gherilă, iar Saigonul a realizat că amenințarea insurgenței comuniste a ajuns la un nivel la care nu i se mai poate face

⁹⁴ Unitățile Viet Cong de valoare regiment se apropiau de obiectivul de atacat din 2-3 direcții, de regulă după lăsarea întunericului, cu batalioanele pe 1-2 șiruri.

față prin forțele proprii. Din acest moment Viet Congul domina efectiv zonele rurale⁹⁵, în vara lui 1965 acțiunile militare intensificate aducând Saigonul în pragul colapsului. După 1965, infiltrarea în masă a forțelor regulate nord-vietnameze și sosirea armamentului modern au permis unităților Viet Cong să continue planificarea și executarea acțiunilor de amploare, în care se întrebuițau forțe de valoare batalion întărit sau regiment, sprijinite de subunități de arme nord-vietnameze. Am întâlnit astfel acțiuni ofensive executate cu: batalionul, sprijinit de un pluton de tancuri și o baterie de obuziere; 1-2 batalioane întărite cu 1-2 plutoane pionieri și un pluton aruncătoare de flăcări din organica regimentelor nord-vietnameze infiltrate; regimentul sprijinit de un divizion de obuziere (batalionul sprijinit de o baterie de obuziere devenise ceva obișnuit la atacul taberelor întărite și bazelor de foc).⁹⁶ Hanoiul avea acum în Sud cantități mari de artilerie, proiectile reactive, aruncătoare calibru mare, artilerie antiaeriană până la calibrul 37mm, mitraliere grele și mult armament automat individual, modern. Conducerea forțelor se realiza la ordinul elementului politic și nu mai exista nici o deosebire din punct de vedere al subordonării ierarhice între unitățile de gherila Viet Cong și cele regulate nord-vietnameze; divizia Viet Cong lua în subordine regimente regulate nord-vietnameze, regimentele Viet Cong erau sprijinite de divizioane de artilerie nord-vietnameze, regimentele nord-vietnameze luau în subordine subunități și unități Viet Cong, dar exista o conducere unitară în cadrul unui efort comun bine coordonat. Cu toate că formațiunile au fost bine coordonate și conduse, dând dovadă de ingeniozitate și spirit de sacrificiu, după intervenția directă a forțelor americane Viet Congul s-a văzut pus într-o postură dificilă impusă de operațiunile de contrainsurgență: *“Știam că vor veni. Au bombardat cu aviația și artileria, au fotografiat, au trimis elicopterele și patrulele de cercetare. Toate acestea arătau clar că timpurile îmbrâncelilor cu forțele guvernului marionetă s-au terminat și urmau operații americane de amploare.”*⁹⁷ Între 1966 - 1969, în urma operațiilor de tipul “caută și nimicește” executate de trupele americane și a ofensivei “Tet”(februarie-mai 1968) Viet Congul a suferit pierderi atât de mari încât nu a mai participat decât cu efective reprezentând 20% din forțele care au desfășurat campanile ofensive din 1972 respectiv 1975.

Încheiem aceste considerații opinând că elementele specifice ale tacticii formațiunilor paramilitare insurgente vietnameze au permis mișcării să câștige controlul absolut asupra zonelor rurale și să influențeze decisiv viața de zi cu zi în centrele urbane din Vietnamul de Sud, până la sfârșitul anului 1965. Simplitatea,

⁹⁵ Dominația era atât de evidentă încât în vara anului 1965 Viet Congul a desfășurat o paradă a victoriei prin orașul Cu Chi (situat la 30 km nord-est de Saigon) iar R.49I. sud-vietnamez, dislocat la marginea acestuia nu a îndrăznit să iasă din cazarma fortificată.

⁹⁶La 8 mai 1968 între orele 02.10 și 04.00 tabăra Con Thien din provincia Quang Tri (situată în nordul Vietnamului de Sud) a fost lovită de peste 1500 de proiectile de artilerie și bombe de aruncător, dintre care de trei ori câte 250 de proiectile în decurs de patru minute, premergător asalturilor apropiate ale companiilor Viet Cong (cf. col. Francis Kelley, Studii privind Războiul din Vietnam. Forțele speciale între 1961-1971, Departamentul Forțelor Terestre, Washington D.C., 1985, p. 111).

⁹⁷Declarația cpt. Nguyen Thanh Linh, comandantul B.7 Viet Cong dislocat în baza secretă de la Cu Chi (cf. Tom Mangold & John Penycate, Tunelele de la Cu Chi, Ed. Random House, New York, 1985, p. 46).

flexibilitatea și surprinderea au stat la baza succeselor repurtate împotriva armatei guvernamentale. Ulterior, confruntându-se cu forțele americane net superioare ca instruire, capacitate de manevră și putere de foc, gherilele au fost nevoite să-și adapteze acțiunile militare în principal pentru a supraviețui și apoi pentru a da finalitate unor planuri de acțiune coerente. Când conducerea politico-militară de la Hanoi le-a întrebuințat masat, în acțiuni directe asupra obiectivelor apărute puternic, gherilele au pierdut avantajele specifice, suferind pierderi uriașe, fără a-și îndeplini misiunile încredințate.

METODOLOGIA DESFĂȘURĂRII INTERVIULUI ÎN CADRUL TESTĂRII DE TIP STANAG

*Lect. univ. dr. Ana-Maria NEGRILĂ
Asist. univ. drd. Speranza TOMESCU
Prep. univ. Cristina POPESCU*

The -in-levels are placed between 1, 2 and 3 with an additional one, which is 0+. They show that the candidate can not meet all the requirements of the next level.

The -1st-level of the STANAG test is level 1, which involves a rather simple production of vocabulary and grammar.

Level 1+ is a step forward which announces level 2.

NIVELUL 0+

Vorbitorul este capabil să satisfacă nevoi imediate folosind enunțuri exersate, memorate. Poate pune întrebări sau alcătui afirmații de o corectitudine rezonabilă doar folosind enunțuri sau formule memorate. Încercările de a crea limbaj de comunicare sunt, de obicei, lipsite de succes. De obicei, vocabularul este limitat la sfera nevoilor imediate pentru supraviețuire. Majoritatea enunțurilor sunt telegrafice; cuvintele de legătură și marcatorii sunt omiși, confundați sau distorsionați. Chiar și când se face repetare, comunicarea este sever limitată, chiar și cu persoanele obișnuite să vorbească cu nenativi. Accentul, intonația și tonul sunt, de obicei, destul de defectuoase chiar și în limbajul memorat.

Nivelul 0+ este diferit de celelalte din cauza faptului că este nivelul competenței memorate, la care candidatul nu este capabil să creeze limbaj, ci doar să reproducă enunțuri și formule memorate. De aceea, este dificil de purtat o conversație la acest nivel.

Se începe cu saluturi și prezentarea examinatorilor, și imediat cerința lor către candidat ca acesta să ofere câteva informații autobiografice. La acest punct se va stabili nivelul de lucru, deoarece candidatul va avea mari dificultăți în a răspunde adecvat acestei cerințe.

Drept urmare, interviul va consta în conversații minime cu material memorat, precum și în solicitarea unor enumerări.

Acest nivel este singurul în care se permite folosirea unor suporturi materiale (imagini, obiecte) și a gesturilor. Temele incluse aici sunt: informații minime despre sine, culori, articole vestimentare, oră, zilele săptămânii, lunile anului, date, membrii familiei, vreme și obiecte esențiale.

Spre exemplificare, prezentăm următorul interviu de nivel 0+:

T1 : Good morning, sir.

T2 : Good morning. Have a seat. My name is X, this is my colleague, Y.

C : My name is Z.

T1 : Did you have any difficulties in finding this place?

C: I don't understand.

T1 : Did you have any difficulties in finding this place?

C: I don't understand.

T1: OK. Could you tell us a few things about you for the beginning?

C: Me? My name is Z. I have 30 years. I don't know.

T2: Do you like the weather outside? What is it like?

C: Weather? Is hot. I don't like.

T2: Please tell me what I am wearing.

C: Dress, shoes ...

T1: What colour are they?

C: Dress – blue, shoes – black.

T2: What other colors can you see in this room?

C: Red, yellow, green, ... white... I see

T1: Please tell us a few words about your family .

C: I have husband, name Q,, he officer, sister, she doctor, mother, father, uncle.

T2: What objects can you see in this room?

C: I don't understand.

T2: What is this?

C: Pen.

T2: What is this?

C: Book.

T2: What is this?

C: Table.

T2: What is this?

C: Chair.

T1: What day is today?

C: Monday.

T1: And yesterday?

C: Sunday.

T2: Thank you. The interview is over. You may go. Goodbye.

C: Goodbye.

Candidatul de nivel 0+ nu are nici un fel de control asupra structurilor, nu produce text, ci doar cuvinte sau expresii individuale, se bazează doar pe material memorat, așa cum s-a exemplificat în interviul de mai sus.

NIVELUL 1 ȘI 1+

Vorbitorul poate să susțină o conversație de tipul față-în-față, în situații uzuale zilnice. De asemenea, poate să creeze un limbaj de comunicare prin

combinarea și recombinarea elementelor de vorbire familiare și memorate. Poate să înceapă, să mențină și să încheie conversații scurte prin utilizarea întrebărilor și răspunsurilor simple și scurte. De obicei, poate să ducă la bun sfârșit situații legate de nevoi speciale simple, previzibile, personale și de cazare; știe să răspundă cerințelor minime de politețe, de prezentare și de identificare; poate să schimbe formule de salut, să exprime în termeni generali informații biografice previzibile și esențiale, să comunice despre sarcinile de rutină simple de la locul de muncă; să solicite bunuri, servicii și asistență, să ceară informații și clarificări și să exprime satisfacția, insatisfacția și confirmarea.

Tematicile abordate includ nevoi sociale de bază, cum ar fi: comandarea mesei, obținerea informațiilor privind cazarea și transportul, cumpărături. Vorbitorii nativi obișnuiți cu nenativii trebuie, de multe ori, să facă eforturi pentru a-l înțelege, să solicite repetarea și să folosească bagajul de cunoștințe generale pentru a-l înțelege pe acest vorbitor. Rareori vorbește fluent și nu poate realiza un discurs coerent, cu excepția cazurilor în care a repetat pe de rost ceea ce are de spus. Frecvent, face greșeli de pronunție, vocabular, iar gramatica distorsionează, de multe ori, înțelesul mesajului. Conceptele despre timpurile gramaticale sunt vagi și deseori utilizează doar un sigur timp verbal.

Interviul de nivel 1, ca și cele pentru nivelurile superioare, este structurat în trei părți:

1. Prima fază, cea “de încălzire”, durează în mod obișnuit între 1 și 3 minute și constă în schimbul de saluturi, prezentarea examinatorilor, încercarea de a detensiona candidatul și formarea unei idei inițiale privitoare la nivelul candidatului.

În această primă fază candidatul face o scurtă autoprezentare, care, de obicei, include informații despre carieră, familie, hobby-uri și interese.

2. Cea de-a doua fază este partea esențială a interviului, “miezul” acestuia și are ca scop obținerea unei mostre de limbaj ce poate fi evaluată și aflarea a ceea ce candidatul poate face în limba țintă.

Durata acestei părți a interviului este de 10 până la 20 de minute și constă într-o conversație pe diverse teme familiare, îndeplinirea unor sarcini și cerințe diverse și minimum o situație în care candidatul solicită informații de la examinator și demonstrează capacitatea de a înțelege.

Această fază decurge după cum urmează:

- a. Într-o primă etapă, se stabilește nivelul de lucru în urma unei prime cerințe care, în cele mai multe cazuri, este o narațiune în prezent sau trecut (dar aceasta este imprecisă și simplistă) sau o descriere de persoană, loc sau obiect.

- b. Etapele ce urmează sunt verificări ale nivelului de lucru în care se solicită instrucțiuni, se poartă conversații simple pe teme ce includ familia, slujba, hobby-uri și interese, evenimente bine-cunoscute, activități zilnice, nevoi de rutină legate de călătorii. Aceste conversații se concretizează, spre sfârșitul interviului, într-un joc de rol în care candidatul este pus în situația de a rezolva anumite nevoi imediate (obținerea unei camere într-un hotel, comandarea mesei, cumpărarea unor bilete de tren / avion etc.).

La finalul acestei părți, candidatului i se oferă posibilitatea de a cere informații de la unul dintre examinatori și de a demonstra capacitatea de înțelegere

prin relatarea succintă a informațiilor obținute celui alt examinator. Tema acestei conversații este aleasă de către examinator, iar candidatul i se oferă cele necesare pentru a lua notițe, de vreme ce nu memoria este evaluată aici.

Pe parcursul acestei etape, apar, de asemenea, și verificări ale potențialului pentru nivelul superior (spre exemplu, o narațiune în trecut). În cazul în care candidatul nu are capacitatea de a susține subiectul la nivelul superior (“breakdown”), se revine la nivelul inițial.

3. Ultima etapă, “încheierea”, durează 1 până la 2 minute și oferă candidatului un subiect confortabil pentru ca acesta să părăsească sala cu sentimentul reușitei.

Spre exemplificare, prezentăm următorul interviu de nivel 1.

Încălzirea

.....
T1 : *Good morning, sir.*

T2 : *Good morning. Have a seat. My name is X, this is my colleague, Y.*

C : *My name is Z.*

T1 : *Did you have any difficulties in finding this place?*

C : *No, no, I know this place.*

T1 : *That is good. How did you get here?*

C : *With my car.*

T2 : *I see. Sir, why don't you start by telling us a few things about you.*

C : *About me ... I am officer, I work with computers, I like my job, er... I am married for ten years, I have a boy, he has six years ... I don't know what to say you.*

T1 : *Well, maybe a few things about your hobbies.*

C : *My hobbies. I like sports, football, I like to watch TV and I like to meet my best friend when I have time.*

Stabilirea nivelului de lucru

.....
T2 : *Your best friend - is this person a man or a woman?*

C : *A man.*

T2 : *Could you describe him to us?*

C : *Yes. It is a good man, it smile all the time, he tell many jokes, ... I don't know.*

T1 : *What about his physical appearance?*

C : *He is tall, blonde hair ... not ...er.. a normal person, not fat, normal.*

Verificarea nivelului de lucru.

.....
T2 : *I see. You have told us that you work with computers. What exactly do you use the computer for when you are at work?*

C : *I make documents, I make files, I use Internet, e-mails ... er...*

T1: We must admit that we are not very good at computers. Can you tell us how to find a piece of information on the Internet?

C: Yes. I choose Internet button, I write the word – for example, test, English test, and it appear on screen.

Verificarea potențialului pentru nivelul următor

.....

T2: I have heard that a person can also arrange a holiday using the Internet. When did you last have a holiday?

C: Last year. I was to sea.

T2: And what did you do there?

C: I swim, I play with my children, I sleep, I was in the sun.

T1: What about the evenings?

C: We go to restaurant, to disco, to walking...

Verificarea nivelului de lucru.

.....

T1: I would like you to imagine that you are again on holiday but in England this time. Of course, you need to sleep somewhere. That is why you come to the hotel where I work as a front desk clerk and ask for a room. So: Good afternoon, sir. May I help you?

C: Good afternoon. I need a room.

T1: What kind of a room would you like?

C: With one bed ... single room, with TV, phone, bath and radio.

T1: We can offer you such a room, fortunately. How many nights are you going to spend here?

C: Seven nights.

T1: All right. Can I have any ID?

C: Here you are.

T1: Thank you. That will cost you 210 pounds. How do you intend to pay?

C: Cash. Here you are.

T1: Thank you. Here are the keys of your room. Enjoy your stay here. Goodbye.

C: Goodbye.

Verificarea nivelului de lucru.

.....

T2: I have a son and two daughters.

C: They are in school?

T2: Only the boy. He has just graduated first grade. The girls are younger, they don't go to school.

C: I haven't questions.

T1: Then, you can tell me what you have just found out about my colleague's family.

C: He is married, he has three childrens, one boy and two girls, ... I don't know...the boy is in school, ... this is.

Încheierea

T1: Are you going back home, to your children, now or do you have to go to work?

C: No, I go to my childrens, we go in park to play football and we go to film.

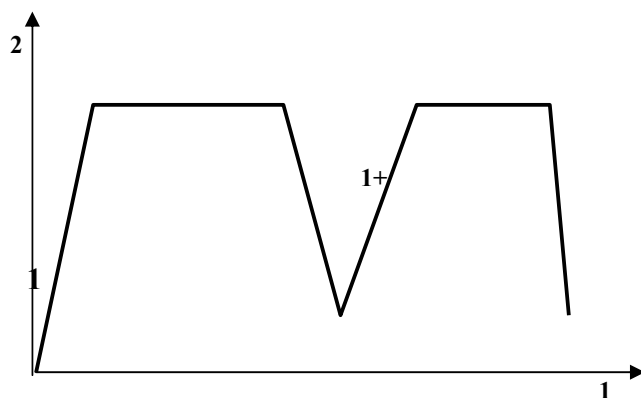
T2: Then, we are not going to keep you any longer. We hope you will have a nice afternoon. The interview is over. You may go. Goodbye.

Criteriile care au dus la evaluarea acestui interviu drept unul de nivel 1 sunt evidente: candidatul poate să creeze propoziții simple, poate începe, susține și încheia conversații scurte punând și răspunzând la întrebări simple; greșelile gramaticale (ex. childrens, was in the sun, was to sea etc.) sunt frecvente, timpurile verbale sunt vagi (lipsesc formele de trecut ale verbelor), nu există acordul subiect-predicat; vocabularul este restrâns; candidatul nu vorbește cu ușurință, face pauze, are ezitări.

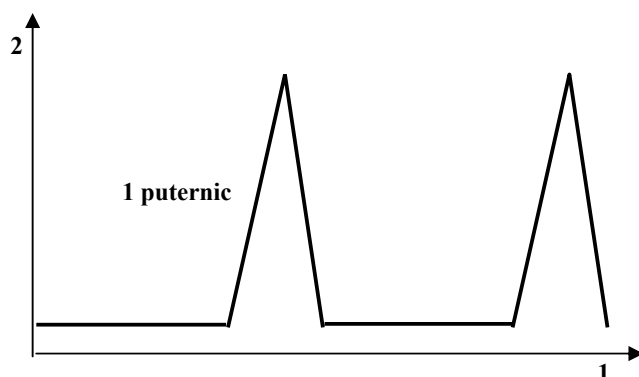
Acest interviu-exemplu ilustrează foarte bine nivelul ce se numește “elementar”, nivelul 1.

1+ este un nivel intermediar (in-level) situat între 1 și 2.

MESSA RELIEF

PEAK RELIEF

Nivelul **1+** poate fi atins numai de un vorbitor care reușește să păstreze nivelul **2** mai mult timp, dar care are căderi periodice în nivelul **1**. Vorbitorul de nivel **1**, cu rudimente de nivel **2**, va fi notat tot cu **1** (1 puternic). Tabelul următor va arăta diferențele existente între nivelul **2** și **1+**, considerând că **1+** va fi acel vorbit care, deși poate face față cu succes unor subiecte de nivelul doi, nu va fi în stare să-și mențină constant nivelul lingvistic, revenind la **1**.

	1+	2
Tipuri de subiecte	Vorbitorul se poate descurca satisfăcător în majoritatea situațiilor ce pot apărea în timpul unei călătorii (aeroport, hotel, restaurant etc.) Poate face față cu greu altor situații ce apar în afara prezentării punctuale a datelor biografice. Uneori, însă, se poate descurca și în alte cazuri decât cele de supraviețuire.	Poate face față unei conversații neoficiale, bazate pe subiecte concrete, cum ar fi: locul de muncă, familia, elemente de biografie, hobby-uri, călătorii, evenimente curente. De asemenea se va descurca în cazul în care trebuie să realizeze o descriere, să dea relații, instrucțiuni sau să întrebe și să răspundă la întrebări previzibile.
Discursul	De obicei, se folosește de serii de prepoziții simple.	Poate combina și lega propoziții într-un discurs complex, dar nu mai mult de un paragraf.
Erori	Erori frecvente în selecția și formarea structurilor gramaticale simple și complexe. (eg. Past Tense, greșeli de topică, folosirea în exces a lui there is etc.)	Erorile de pronunție, vocabular și gramatică pot uneori distorsiona înțelesul discursului, dar exprimarea este în general inteligibilă și adecvată situației.

Cunoașterea notărilor intermediare îl ajută pe vorbitor să-și conștientizeze greșelile și astfel să-și rafineze discursul pentru a obține încadrarea la nivelele 1, 2 sau 3. De asemenea, cunoscând erorile comise, acesta va îndepărta frustrarea de a nu fi a atins rezultatul scontat. Nivelele intermediare nu trebuie privite ca o nereușită a vorbitorului de a produce 1, 2 sau 3, ci, tocmai, ca niște indicii că persoana se află pe drumul cel bun, dar că va trebui să-și intensifice eforturile pentru a atinge performanța scontată.

OBSERVAȚII GENERALE ASUPRA TESTĂRII DE TIP *STANAG*

Necesitatea conceperii și editării unui astfel de îndrumar se impune datorită faptului că, tot mai frecvent în ultimii ani, ofițerii și subofițerii armatei române trebuie să susțină teste de competență lingvistică în limba engleză. Acest fapt se datorează invitației făcute țării noastre de a adera la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și implicațiilor ce decurg din integrarea noastră în această organizație.

În acest context, armata română intră într-un proces de reformă profundă care vizează atât criteriile strict profesionale de selecție a cadrelor militare cât și

dimensionarea în sine a armatei, dar și criterii ce țin de funcționalitatea cadrelor militare în cadrul forțelor multinaționale, alături de cadre militare din țări membre NATO. Acest ultim aspect este strâns legat de capacitatea de comunicare într-un grup de lucru multinațional; iar fluidul de comunicare cel mai des folosit în atare circumstanțe este deocamdată limba engleză.

Ca atare, necesitatea testării celor ce pot face obiectul plecării în misiuni în străinătate sau al numirii în anumite funcții și/sau structuri militare include și o componentă lingvistică pe care mulți o numesc de ceva vreme „testarea STANAG”. Aceasta se desfășoară pe baza descriptorilor STANAG – 6001 și evaluează performanțele lingvistice ale candidatului la patru abilități de bază: ascultat, vorbit, scris și citit. Dacă prezentul îndrumar se ocupă pe larg de testarea abilității VORBIT, în anexele sale se va face referire pe scurt și la celelalte trei abilități de bază.

Cea mai mare teamă o manifestă candidații față de testarea abilității de a vorbi în limba străină (în cazul de față – engleza), deși toate abilitățile sunt testate în egală măsură riguros, științific și complex. Explicația ar putea fi tracus firesc pe care îl resimt oamenii când trebuie să vorbească liber în fața unor persoane necunoscute.

Acest îndrumar își propune să prezinte modul în care decurge un interviu în cadrul testării sus-menționate, în speranța că, dacă sunt avizați privitor la metodologia de testare a abilității VORBIT, candidații noștri nu vor mai trata acest test emoțional, ci rațional și vor reuși să dea măsura reală a capacității lor de exprimare în limba engleză.

Comisia de testare este în general compusă din doi evaluatori. Aceștia prezintă, pe scurt, candidatului metodologia conform căreia se desfășoară interviul, de la început.

Telefoanele mobile trebuie închise, iar interviul începe cu prezentarea candidatului și a membrilor comisiei, urmând să decurgă în nota în care a început – ca o conversație firească pe care o puteți purta într-o situație reală de comunicare în orice limbă vie, inclusiv în limba maternă.

Interviul se va desfășura în exclusivitate în limba testată, deci în limba engleză; nu se pot folosi cuvinte românești în cursul testării, iar eventualele clarificări (necesare, uneori, de ambele părți) vor fi cerute și făcute în limba engleză.

Tot ceea ce spune un candidat în cadrul unui astfel de interviu este judecat *numai din punct de vedere lingvistic*, niciodată din punct de vedere moral, politic sau religios, deși există cerințe bazate pe astfel de subiecte. Însă alegerea acestor teme de discuție se face fie arbitrar fie pentru că ele se integrează perfect în logica dialogului la un anumit moment; dar scopul lor real nu este nicidecum acela de a afla părerea candidatului cu privire la etică, politică sau religie, ci acela de a verifica gama de tematici pe care le poate acesta din urmă aborda în limba engleză și gradul de adecvare a discursului la tematică.

Mai mult, candidatului i se precizează de la începutul testării că poate solicita schimbarea oricărui subiect care i se pare neadecvat sau delicat, fără ca acest lucru să impiezeze în vreun fel asupra evaluării finale, asupra nivelului competenței sale lingvistice.

După ce comisia și candidatul fac cunoștință, respectând normele sociale și de politețe specifice mediului cultural anglo-american, candidatul i se cere să vorbească despre sine, să furnizeze date autobiografice. Acest segment al testului, introducerea lui, are o dublă importanță. În primul rând, dă candidatului ocazia să prezinte un material cunoscut, mai facil de controlat decât în alte segmente ale testului, ceea ce îl introduce în atmosfera următoarelor 30 – 40 de minute (durata maximă a acestuia fiind de 45 de minute), creând un cadru relaxat și firesc unei conversații. În al doilea rând, această porțiune este relevantă pentru comisia de evaluatori, pentru că ei primesc acum primele semnale ale nivelului competenței lingvistice a candidatului și, totodată, pot selecta elemente biografice ce vor fi transformate în subiecte în decursul testării. Trebuie totuși menționat că acest segment, introducerea testului, nu se evaluează la final, rolul său fiind de „încălzire”, de intrare în atmosfera testului oral de limba engleză.

Ulterior acestei etape, întrebările și subiectele adresate candidatului trebuie să urmeze natural una alteia, într-o logică firească unei conversații reale. Ambii membri ai comisiei vor participa la desfășurarea testării în egală măsură, vorbind pe rând și urmărindu-și ideile unul altuia, ideile proprii și pe cele ale candidatului. Informațiile biografice vor fi folosite în mod constant de evaluatori pentru a crea o diversitate de subiecte în abordarea cărora candidatul își va demonstra abilitatea de a vorbi liber în limba engleză.

Când, în introducere, un candidat vorbește cu mult interes despre serviciul său, i se poate solicita ulterior să descrie o procedură folosită la locul de muncă, să-și descrie șeful sau colegul de birou ori să explice cum se poate ajunge la locul său de muncă dintr-un punct arbitrar ales. Când partea introductivă este dedicată mai ales familiei, i se poate cere o descriere a locuinței sau a unui membru al familiei. În cazul în care se menționează o experiență anterioară, o misiune, pot urma descrieri ale locului unde s-au desfășurat acestea sau ale unei persoane cunoscute în acea circumstanță ori chiar o povestire în detaliu a experienței respective. Nu există, însă, „rețete” fixe sau unice de selectare a unui element biografic pentru a fi dezvoltat într-un subiect sau altul.

Dacă un candidat vădește abilități de susținere a unui discurs abstract, elevat (deci un potențial nivel 3 sau chiar 4 pe scala STANAG – 6001), atunci probele la care este supus acesta pot deveni mai puțin predictibile, mai puțin legate de elementul autobiografic, tematica subiectelor abordate precum și registrele stilistice folosite putând varia mai amplu.

Conținutul interviului propriu-zis, tipurile de subiecte formulate în segmentul median - cel mai mare și singurul care se evaluează - al testării variază de la un candidat la altul precum și de la un nivel testat la altul. Aceste aspecte vor fi prezentate în detaliu în fiecare dintre capitolele prezentului îndrumar. Precizăm aici numai ce tipuri de subiecte pot apărea într-o testare a abilității VORBIT: **descriere** (de loc sau de persoană), **narațiune** (povestire la trecut, prezent sau viitor), **instrucțiuni, indicații** (ale unei rute cunoscute), **simularea unei situații reale** (în care atât candidatul cât și unul dintre evaluatori joacă un rol: recepționar, director, chelner, client, turist, medic, pacient etc.), **discursul ipotetic** (pe o temă dată), **susținerea unei opinii** (cu sau fără o descriere preliminară, dar pe o temă clar

formulată de evaluator) și **IGT** (culegerea de informații, pe o temă dată, de la unul dintre evaluatori, urmată de relatarea succintă a informațiilor obținute celuilalt evaluator).

În funcție de nivelul estimat la un anumit moment al testării sunt selectate anumite tipuri de subiecte, abordabile la nivelul estimat respectiv, sau altele.

Estimarea nivelului se face încă de la început, dar deoarece acest segment nu este evaluabil în sine, stabilirea nivelului de lucru al candidatului se face ulterior, atunci când acesta din urmă vădește abilități constante conform descriptorilor unui nivel STANAG anume. Aceasta nu înseamnă că, dacă se estimează la un moment dat al testării că un candidat are nivelul de lucru 2, de exemplu, acestuia nu i se va da șansa să demonstreze dacă poate avea nivelul 3. Din contră, un interviu nu se consideră valid și evaluabil decât dacă se verifică potențialul candidatului de a evolua la nivelul imediat superior. În condițiile în care candidatul a demonstrat în mod cert incapacitatea de a susține subiecte la nivelul imediat superior, atunci se poate considera că nivelul său de lucru în limba engleză este cel la care a evoluat constant în decursul testării.

Verificarea potențialului se face atât pentru nivelul de lucru cât și pentru nivelul imediat superior, deci în general de două ori în cursul unui interviu. Subiectele propriu-zise trebuie să fie în număr de cel puțin cinci, iar tipul lor trebuie de asemenea să difere (cel puțin cinci tipuri diferite de subiecte trebuie abordate). Evaluarea nu se face decât atunci când interviul a luat oficial sfârșit, ea fiind detaliată într-un formular special conceput, formular la care ne vom referi mai jos. Interviul nu se va sfârși decât după ce comisia marchează în mod firesc finalul conversației cu fiecare candidat în parte. Acest ultim segment al testării are durata cea mai redusă, iar rolul său este acela de a da candidatului sentimentul necesar că a încheiat conversația cu cei doi interlocutori ai săi. Această procedură evită caracterul artificial pe care cineva l-ar putea asocia cu o testare a abilității VORBIT.

Evaluarea se face individual de către cei doi membri ai comisiei, care apoi trebuie să decidă de comun acord asupra unui nivel final unic. Dacă acest lucru nu este posibil, o terță persoană va decide, după audierea înregistrării interviului (începând cu anul 2004, înregistrarea pe casete audio a interviurilor va fi posibilă din punct de vedere tehnic și financiar).

Evaluarea este detaliată și personalizată, ea fiind înscrisă într-un formular (Rating Grid) ce conține informații privitoare la următorii indicatori: *tipurile de subiecte acoperite*, controlul lexical, controlul structurilor gramaticale, competența socio-lingvistică, modul de redare, tipul de text produs.

Tipurile de subiecte menționate pentru fiecare candidat testat în parte vor fi cele pe care acesta din urmă le-a abordat în cadrul interviului respectiv (descriere, narațiune la timpul prezent / trecut / viitor, instrucțiuni, indicații, dialog situațional, IGT etc).

Controlul lexical va da detalii privitoare la paleta de vocabular și de expresii idiomatice pe care candidatul este capabil să le folosească în limba engleză precum și la ușurința și gradul de adaptare la context cu care le folosește.

Candidații cu un nivel mai înalt de cunoaștere al limbii engleze trebuie să aibă competențe într-unul sau mai multe limbaje profesionale pe lângă fondul lexical de bază. Acest indicator (controlul lexical) se referă și la utilizarea proverbelor, zicătorilor și a glumelor culturale specifice mediului anglo-american, într-o mai mică sau mai mare măsură.

Controlul structurilor gramaticale reprezintă acuratețea și flexibilitatea cu care candidatul a folosit structurile gramaticale ale limbii engleze pentru a produce propoziții adecvate și bine formate. Aceasta se referă și la capacitatea candidatului de a folosi mijloacele de legătură în propoziție și în frază specifice limbii engleze pentru a realiza un discurs coerent și coeziv. Printre elementele măsurate de acest de-al treilea indicator se numără și controlul topicii propoziției în limba engleză, mărci gramaticale cum ar fi mărcile adverbiale ale timpurilor verbale, aspectul timpurilor (simplu / continuu), existența și topica complementelor în propoziție, aspecte ale derivării și conjugării (sufixare, prefixare, folosirea corectă a terminațiilor), construirea lanțului determinării, folosirea conjuncțiilor coordonatoare și subordonatoare și a celorlalte elemente de relație. Acest indicator este judecat atât în termeni de coeziune a propozițiilor și de discurs legat cât și în termeni de varietate a structurilor folosite de candidat.

Competența socio-lingvistică se referă la gradul în care candidatul folosește limba engleză într-o manieră adecvată contextului cultural și social creat de-a lungul testării. Acest indicator reflectă gradul de înțelegere a comunicării interculturale. El include controlul mijloacelor paralingvistice, selectarea subiectelor de discuție și a cuvintelor pe care le consideră adecvate situației prezentate în discurs (inclusiv a expresiilor idiomatice). Demonstrarea adecvării sociale și culturale este importantă la toate nivelurile de cunoaștere a limbii engleze, dar este un element vital la nivel profesional (nivelul 3 conform STANAG – 6001 sau mai sus de acesta).

Modul de redare se referă la fluența și acuratețea fonologică cu care vorbește candidatul. Acest indicator măsoară ușurința și cursivitatea naturală a exprimării orale a celui evaluat. Acuratețea fonologică privește modul de redare a sunetelor limbii engleze în contextul în care acestea sunt produse, precum și modelele de intonație, tonul și accentul adecvat folosite. Modul de redare a materialului lingvistic folosit de candidat este evaluat în funcție de cât de aproape este acesta de parametrii fonetici ai unui vorbitor nativ și cât de liber este de interferențele cu alte sisteme fonetice (mai ales de cel al limbii materne a vorbitorului) care ar fi de natură să afecteze sensul, mesajul transmis.

Tipul de text produs este un indicator care stabilește întinderea și gradul de coeziune al textului produs de candidat în timpul evaluării. Un candidat care răspunde stimulilor comisiei folosind cuvinte și expresii separate, dar nu le poate lega în propoziții sau doar rareori le construiește și atunci eronat, este un candidat de nivel 0+ (produce scurte mostre de vorbire memorată). Cel care nu poate produce decât propoziții separate, nelegate ideatic în paragraf, este de nivel 1. Atunci când se creează paragrafe, vorbim deja de cineva ce poate fi evaluat la nivelul 2 pe scala STANAG – 6001. Un candidat de nivel 3 creează un discurs mai amplu chiar decât paragraful și folosește elemente de relație mai puțin frecvente

(„nevertheless”, „hence”, „consequently”, „moreover” etc.) și un vocabular abstract, adecvat conținutului comunicării. Deși noi nu evaluăm nivelurile 4 și 5 STANAG, putem face precizarea că un vorbitor de nivelul 4 poate ține discursuri, poate participa la dezbateri, conferințe și mese rotunde, iar unul de nivelul 5 poate crea orice tip de text controlabil de un vorbitor nativ de engleză erudit.

Întotdeauna se apreciază și strategiile comunicaționale de ansamblu folosite de candidat, care arată capacitatea acestuia din urmă de a folosi tehnici de elaborare a discursului și de compensare a lipsei anumitor elemente din comunicare, tehnici necesare îndeplinirii sarcinilor ce i s-au dat în decursul interviului.

La nivelurile de performanță joase și medii, aceste strategii sunt în general forme de compensare a slăbiciunilor în înțelegerea sau producerea materialului lingvistic prin preluarea controlului asupra subiectului sau asupra interacțiunii lingvistice. Tot la aceste niveluri apar și tehnici cum sunt parafraza și cererea de clarificări sau reformulări.

Cu cât crește nivelul competenței lingvistice a unui candidat cu atât cresc și gama și gradul de sofisticare a strategiilor necesare compensării minusurilor interacțiunii verbale. La niveluri mai înalte de performanță, strategiile comunicaționale vor apărea tot mai des sub forma capacității de a planifica discursul și de a îndeplini eficient cerințele complexe formulate de comisie în timpul interviului, a capacității de a „negocia” pentru a afla sensul cuvintelor și cerințelor pe care nu le înțelege într-un mod aproape imperceptibil și nesupăraător, chiar dacă uneori mijloacele folosite nu sunt specifice limbii engleze.

În încheiere, dorim să facem câteva recomandări potențialilor candidați, pentru o cât mai bună desfășurare a interviului.

- Căutați să înțelegeți întotdeauna exact cerința formulată pentru fiecare sarcină ce vi se dă în timpul interviului, pentru a nu risca să faceți altceva decât este cazul fiecărui subiect în parte! Uneori evaluatorii vă pot corecta greșita interpretare a cerinței, alteori însă nu, pentru că nu este recomandat evaluatorilor să corecteze.

- Nu cereți niciodată să fiți ajutați la găsirea cuvintelor! Tocmai asta sunteți dumneavoastră chemați să faceți la un astfel de interviu: să vă găsiți cuvintele necesare redării ideilor dumneavoastră.

- Nu cereți niciodată comisiei să vă corecteze greșelile sau să vă spună măcar dacă ați greșit! Chiar dacă pregătirea de bază a acestora este aceea de profesori și presupune crearea deprinderilor și corectarea greșelilor, în timpul unei astfel de testări ei sunt evaluatori, nu profesori. Sunt special pregătiți pentru această procedură, deci pentru a vă evalua cunoștințele, nu pentru a vă preda sau corecta. Ca atare, este inutil să aveți alte așteptări decât ceea ce au voie evaluatorii să facă.

- Dacă trebuie să simulați un dialog situațional cu unul dintre membrii comisiei și simțiți că dialogul este prea simplu pentru dumneavoastră, nu creați nici o complicație pentru a arăta că sunteți capabil(ă) să o rezolvați folosind limba engleză! Fiți convinși(ă) că o va face evaluatorul atunci când va sosi momentul.

- Căutați să aveți reacții normale la stimulii comisiei! Nu trebuie uitat că acest interviu creează situații firești de comunicare, nu exagerează în nici un caz

și în nici un fel modul în care reacționăm într-o situație reală de comunicare în limba noastră maternă. Singura deosebire este folosirea altui fluid de comunicare decât cel al limbii materne.

- În cadrul dialogurilor situaționale, nu uitați că reacția la stimuli trebuie să fie cea firească într-un mediu în care se vorbește limba engleză de către nativi! Nu este recomandat să oferiți mită unui agent de circulație care v-a oprit pentru depășirea limitei legale a vitezei, de exemplu. Aceasta poate demonstra din partea dumneavoastră un grad prea mic de integrare culturală în mediul vorbitor de limbă engleză.

- Nu vă sfiiți să cereți clarificări sau repetări ale cerințelor sau ale unor cuvinte pe care nu le înțelegeți exact! Acest comportament este firesc și în limba maternă, deci este cu atât mai justificat într-o limbă străină și în cadrul unei testări. Cerând clarificări nu riscați să faceți greșeli și deci nu aveți de ce să fiți sancționați dacă în cele din urmă înțelegeți corect și reacționați adecvat.

- Nu intrați în panică dacă vi se pare că vi se pun prea multe întrebări! Înseamnă că evaluatorii consideră important ceea ce aveți de spus și vor să vă stimuleze să vorbiți (unii candidați sunt foarte reticenți – chiar fără a-și da seama – la a răspunde provocărilor unui interviu într-o limbă străină).

- Nu intrați în panică nici dacă vi se pun prea puține întrebări! Înseamnă că vorbiți fluent și dezinvolt și comisia nu consideră necesar să vă întrerupă pentru a nu vă produce inhibiții sau pierderea șirului ideilor.

- Nu vă temeți de tăceri! Și ele își au rostul într-un act de comunicare chiar și în limba maternă. Este normal să ne căutăm gândurile atunci când ni se pune o întrebare la care nu ne așteptam, la care nu am reflectat anterior sau căreia vrem să-i răspundem cât mai adecvat, alegând cuvintele și atitudinile cele mai elocvente.

- Fiți pregătiți să formulați și dumneavoastră întrebări! Către sfârșitul interviului există o astfel de probă, numită IGT (Information Gathering Task), în cadrul căreia trebuie să aflați informații privitoare la o anumită temă de la unul dintre membrii comisiei, informații pe care mai apoi trebuie să le redați celui alt membru al comisiei. Într-o conversație reală, toți participanții formulează nu doar răspund la întrebări, iar a repovesti ce ai aflat de la cineva este la fel de firesc.

- Nu cereți comisiei, la sfârșitul interviului, să vă spună ce nivel ați obținut! Nu o vor face pentru că nu știu încă. Fiecare are propria sa părere care uneori poate diferi de a celui alt. Mai întâi trebuie să stabilească rezultatul de comun acord, apoi să îl comunice structurii care v-a trimis pentru a fi evaluați. Abia apoi vi se va putea aduce și dumneavoastră la cunoștință.

FORMELE COMUNICĂRII

Lect. univ. dr. Ana-Maria NEGRILĂ

Communicating proves to be more difficult than one could imagine as we are bound to a code which is not always the most suitable to convey the meaning of our words. We do not live in a world made of words, but in one of impressions, of vague ideas, of hidden meanings that lie behind our speech. To make ourselves understood is sometimes a difficult endeavor. Therefore, our earnest and conscientious activity intended to do or accomplish communication may be undermined if we are not familiar with the code and the other means that support it.

A comunica nu înseamnă numai a spune ceva mai mult sau mai puțin interesant și a avea un receptor, o persoană predispusă să te asculte. A comunica înseamnă a cunoaște o limbă, care să fie cunoscută și de celălalt, altfel ar avea loc un fals tip de comunicare unidirecțională pentru că, dacă pentru unul dintre cei doi, limbajul ar avea un sens, pentru celălalt, el s-ar reduce la o suită de sunete fără nici un rost. Desigur, ceva ar putea să înțeleagă și interlocutorul, dar în nici un caz ce i s-ar transmite verbal, ci numai o suită de mesaje, destul de vagi, cuprinse în ceea ce se numește *body language* sau limbajul trupului. De fapt, mimica feței, gesturile, felul în care zâmbim, ne încruntăm sau dăm din cap ar putea fi indicii în cazul unei conversații în care codul sau limbajul este complet sau aproape necunoscut.

Un text literar nu ar mai pune asemenea probleme în sensul că, dacă între receptor și emitent nu este nici o legătură decât poate cea prin care emitentul încearcă să anticipeze ce i-ar plăcea să citească receptorului său ideal, atunci nici mimica nu ar mai avea nici o importanță, cei doi nemaigăsindu-se în apropiere pentru a comunica, iar singura legătură dintre ei fiind textul sau mesajul. Necunoașterea codului sau a limbajului face receptarea mesajului imposibilă. Ce se întâmplă, însă, când limbajul în care a fost scris textul este cunoscut și cu toate acestea mesajul este receptat trunchiat? Pentru înțelegerea unui text este necesară un alt tip de cunoaștere. Fără a face apel la ce se numește intertextualitate, scenarii comune, experiență de viață etc., Umberto Eco numea *plimbări inferențiale* aceste ieșiri din text pentru a reveni plini de „paradă intertextuală”.

Orice text face apel la cunoștințele cititorului, la acele scenarii pe care el și le-a asumat în cazul plimbării prin alte lucrări. Orice text trimite la o poveste, la o *fabulă*, la niște scheme ale traseului, cum sunt cele din basme, și care sunt ușor de descifrat pentru un cititor avizat. Majoritatea lucrărilor aparținând Evului Mediu, spre exemplu, impresionează rareori prin caracterul original al compoziției,

ci mai degrabă prin încadrarea materiei narative într-un tipar conținând motive, idei, mituri ce supraviețuiesc din perioadele anterioare clasicismului grec și latin.

Schema traseului este punctată la rândul ei de numeroase motive de asemenea cunoscute, cum ar fi motivul cuplului fără copii, motivul iubiților nefericiți, motivul luptei etc. ce complică structura fabulei prin adăugarea probelor pe care personajul principal trebuie să le treacă în compania unor adjuvanți și care sunt atât de diferite pornind să zicem de la capcanele ce i se întind celebrului detectiv al Agathe Christie, Hercule Poirot, la cele ale eroului din *Cavalerul de fier* al lui Serge Brussolo și piedicile puse în calea oricărei Rosalinda ori Milagros dintr-o telenovelă la modă. Capcane sunt și unele și altele, ce deosebire, însă!

Comunicarea se învață ca orice altceva. Pe de-o parte, este un mod de deschidere a sinelui către ceilalți, într-o încercare de apropiere care i-a fost refuzată până atunci. Copilăria, perioada dinaintea începerii comunicării, dacă așa ceva există cu adevărat, este un timp aproape mitic, un Paradis în care omul își ajunge sieși fără să se frământa și fără să pună întrebări. O dată puse bazele comunicării viitoare, copilul începe integrarea în societate ca apartenență a unei celule și astfel are loc din nou pierderea Paradisului sau mai bine zis *auto izgonirea* din Paradis. Pe de altă parte, comunicarea presupune cunoașterea unui cod, a unui limbaj care, însă, este incapabil de cele mai multe ori să dea o imagine clară asupra lumii și asupra sinelui, astfel încât mai mult adâncește misterul lumii, fiind cel mai sigur mod de a-l despărți pe om de divinitate. Sintagma *cuvintele sunt prea sărace* nu a luat naștere degeaba. Turnul lui Babel stă permanent între noi și semenii noștri, iar limbajul ne împiedică să ne dezvăluim pe de-a întregul.

Un text spune de obicei mai mult decât putem noi exprima prin cuvinte în cadrul unei discuții. Textul, prin caracterul lui permanent și static, ne stă de-a pururi în fața ochilor, înghețat în timpul lui și gata să fie reluat de câte ori este nevoie pentru a-l înțelege în cele din urmă. Intertextualitatea este o stavilă în fața cititorului neantrenat care se găsește dintr-o dată în fața unor trimiteri ce nu fac parte din *dicționarul* lui de viață și pe care nu le înțelege. Parcurgerea unei lucrări și descifrarea ei presupune din partea cititorului un bagaj de cunoștințe diverse la care să facă apel în timpul lecturii. Cititul se învață citind, altfel cel ce se aventurează printre tomuri se găsește în situația călătorului care își pierde viața condamnat fiind de către regele unei cetăți îndepărtate să treacă printr-un șir de porți diferit împodobite fără, însă, să recunoască sub zorzoane una și aceeași poartă. De aceea, ce încheiere ar fi mai potrivită decât aceea care lasă întredeschisă “poarta” ce duce la această lume ficțională:

1r “Aceasta eaște poarta cărții aceștii și o am lăsat-o pre ea deschise ca oricarele va voi să intre cu cetirea printr-însa să-I fie mai lesne intrarea și intrând cu călătoria cetirii mari și minunate lucruri va vedea și văzându-le cred că multă mîngieare va primi sufletul său din călătoria ce cu luare aminte a cetirii mai vîrtos ca și ca întaelepciune va lua, însa de o va citi pâna la sfârșit. Și s-a scris aceasta carte când era cursul anilor de la mîntuirea lumii 1791, luna lui ...”

(ms. rom. BAR 1151 Moldova, 1791, 1r–181r “Varlaam și Ioasaf”)

EDITURA UNIVERSITATII NATIONALE DE APARARE

Redactori: *p.c. Ioan GRECU*

p.c. Laura MÎNDRICAN

Tehnoredactare computerizată: *p.c. Gabriela CHIRCORIAN*

ISSN 1453-4967

Bun de cules: 05.05.2004

Hârtie copiator: A3

Coli tipar: 16,75

Bun de multiplicat: 12.08.2004

Format: A5

Coli editură: 8,375

Lucrarea conține de pagini.

Tipografia Universității Naționale de Apărare

Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București

e-mail: editura@unap.ro

Tel.: 411.85.40; 410.08.01/215; 307

Fax: 410.20.72

B.272/681/2004

C.273/2004